<u>Десетте най-известни архитекти</u>

Смело можем да твърдим, че европейската архитектурата е родена в Италия. От Древна Елада архитектурата се разивава и в Древен Рим. След „мрачното“ Средновековие, настъпва възраждането и обогатяването на архитектурата на църкви, дворци и имения. Ренесанс, или още Ринашименто – периодът, от който започва едно „осъврменяване“ в архитектурата – осъвременяване, базирано на старите традиции. В Италия архитектурата е преродена. Неслучайно, повечето знаменити архитекти са италианци или в по-редките случаи французи. Италианската мисъл прониква навсякъде под покровителството на могъщи фамилии като Медичи и Борджия. И до началото на XX век тя се доразвива, смесва и комбинира на местната почва – била американска или английска. Кои са най-известните художници и скулптори? Италианците, разбира се. Затова не бива да ни учудва, че в нашата класация за архитекти, голяма част са именно такива – творци и художници... И така? Все пак кои са най- прочутите имена в историята на архитектурата?

Микеланджело Буонароти – строителят на параклиса на Медичите

Това е може би най-известното име на Ренесансовото изкуство и стои редом до творци като Леонардо Да Винчи и Рафаело – трима макар и различни по-възраст и стил художници, които публично са злословили един срещу друг. От дневника на Микленаджело става ясно, че е бисексуален, асоциален (според учените е страдал от аутизъм). Знае се, че е роден на 6 март 1475 г. във Флоренция и умира в Рим на 18 февруари 1564 г. Той е поет, скулптор, художник и архитект. Създател на Сикстинската капела – едно от най-известните произведения на изкуството във Ватикана. Това е първият художник, на когото преживе публикуват биография, основана на мемоари. Известни негови скултури са Давид (тук се говори, че интересът му към млади момчета е бил повод за вдъхновението на скулптурата), „Пиета“ („Милост“) – сърцераздирателната скулптура на Дева-Мария, държаша в ръце издъхващия си Син. Впрочем това творение е предизвикало смесени чувства у почитателите на Микеланджело– Мадона е представена като доста млада, едва ли не по-млада от Иисус. Буонраоти дълго работи над тавана на Сикстинската капела. Епизоди от Битието, Сътворението, Адам и Ева, Дванадесетте апостоли са най-прочутите елементи от Капелата. И отново обществен смут. Как така в Катедралата на папството са изрисувани голи фигури! Самотен като отшелник художник с провокативни творения – признак на характера на един наистина гениален човек. Но всестранното развитие на Микеланджело не спира дотук! Той се изявава и като прекрасен архитект. Нает е от известната във Флоренция фамилия Медичи, която се е прославяла с

покровителстването си над творците, за да изработи скулптурите и колонадите в техния параклис. Той построява гробниците, като на извитите върхове на стените им слага мъжки и женски фигури, изключително пластични, като според него тези склуптури символизират Деня и Нощта, Зората и Здрача.

Джовани Бернини – архитектът на площада и колонадата пред катедралата „Св. Петър" в Рим

Джовани Бернини (1598-1680), или както е оригиналното му име Gian Lorenzo Bernini, е още един известен италиански художник, скулптор и архитект; дете на една по-късна епоха, а именно: бароковата. Нещо повече, съвременните изкуствоведи го водят за „лицето на Барока". При папа Урбан VIII (1568-1644), Бернини получава първата си поръчка за римокатолическата Катедрала „Свети Петър", а именно – да създаде мраморен, бронзов и позлатен балдахин над папския олтар! Бернини дълги години работи за доусъвършенстването на църквата, а при папа Александър (1655-1667) помага при проектирането на огромния площад, водещ към църквата, моделирайки овалното му пространство, дефинирано от две колонади, подобно на любящи ръце. Също като Микеланджело, той отдава целия си живот на един изключително тежък труд, чиито плодове са удоволствие за очите и до днес. Но според Карамуел, авторът на „Architectura Obliqua", Бернини е допуснал доста грешки – според него елипсовидната форма на площада е без правилно матемитаческа основа. Архитектът смята, че тази форма е грешна въобще. Дали това се дължи на прецизността на Карамуел, който изследва архитектурата, като се започне от римския архитект Ветрувий, или се дължи на лична непрязън, можем само да гадаем. Интересно е, че в тази сфера Карамуел е по-известен с произведенията си в чужбина, отколокото в Италия.

Бартоломео Растрели – архитектът на Зимният дворец в Петербург, Русия

Бартоломео Растрели. Отново италианец! И нищо чудно. Италианците са майстори-архитекти. Можем да ги наречем преспокойно „родоначалници на съвременната западна архитектура". И ако погледнем назад във времето, това наистина е така. Копирайки гръцката и римската архитектура се сформира и италианската – тази, от която се развиват няколко стила в изобразителното изкуство – ренесанс, барок и рококо, което е възникнало XVIII в.

Растрели се ражда през 1700 г. в Париж., но умира в Санкт Петергбург през 1771 г. Неговият баща е Карло Растрели – придворен скулптор и архитект при руския императр – явно младото момче наследява неговия талант. Растрели е известен като създател на „елисаветинския барок", защото живее и твори изцяло в Санкт-Петергбург, по времето на царуването на императрица Елисавета. Неговото творчество е еклектика между европейския барок и руската традиционна архитектура, за да се получи съвършенната комбинация Той е човекът, „създал" Санкт-Петербург с изящите му дворци и сгради.

Всъщност столицата на Руската империя е проектирана изцяло от италиански архитекти и инженери – очевидно империатрицата е осъзнавала към кого трябва да се обърне. Неслучайно наричат Санкт-Петергбург е наричан „Северната Венеция“!

Растрели построява, обновява и работи по Зимния дворец, Летния дворец канали, улици и градини. Реконструира и Големият дворец в Петерхоф – дворцовият комплекс при Финския залив. Разбира се, че не е единствен, говорим за много, много голям колектив от архитекти, инженери и реконструктори. Растрели работи и по Големия Екатерининински дворец в Царское село, като оформя своеобразен руски барок. Особено място в дейността му заема култовата архитектура. Той строи доста църкви – източноправославни църкви, строени от католик. Странно, нали? Едно от най-прочутите му произведения е църквата на девическия манастир в Смолни.

Пиер Леско – създателят на площада в музея Лувър в Париж

Пиер Леско (1500-1578) – създателят на Лувъра, едно от украшенията на Париж и цяла Франция, ако влючим и дворецът на френските владетели Версай! Предполага се, че Леско има шотландски корени.Той внася ренесансовия класицизъм във Франция. Негов близък приятел е Жан Гужон, с когото работят близо две десетилетия. Едно от първите му творения е Fontaine de Innocent (Фонтанът на Невинните) в Париж. И Париж си има известен фонтан, макар и не толкава извистен колкото италианския Fontana di Trevi в град Рим. Всъщност края на XVIII в. фонтанът, построен от Леско, е преработен от Легран. Основното творение оцеляло творение на Леско е Дворният площад на Лувъра. Макар и повлиян от италианския Ренесанс, Леско и неговият сътрудник Гужон не успяват да внесат типичната за италианците монуменалност, но прилагат голяма изисканост в оформлението на фасадите (предната страна на югозападната част на сградата). Основната архитектурна работа се пада на Леско – именно той планира местоположението на архитектурните елементи. Гужон ги разкрасява в стила на френската изисканост. Заедно с Франсоа Мансар, известният архитект проектира Hotel Carnavalet, и то с типичен ренесансов интериор. Леско реставрира и почти разрушения замък Валери. В дворцовия площад на Лувъра Леско изпозва почти изцяло класически елементи, характерни за нея епоха.

Александр Брюллов – архитектът на Щаба на гвардейския корпус на Зимния дворец в Петербург

Александърл Павлович Брюллов, един от най-известните руски архитекти, е основоположнки на романтизма в архитектурата. Освен архитект Брюллов е и художник. Той е роден 1798 г. и почива 1877 г. Целият муу живот е преминал в Санкт-Петербург. Син е на скулптура Павел Брюллов. Очевидно талантът е семеен, тъй като и брат му Карл също е художник, и то доста популярен. Особено красива е картината му „Одалиска“, създадена през 1835 г. Но най-знаменитата творба на този художник е „Последният ден на Помпей“. Брюллов следва в Императорската художествена Академия от 1810 до 1821 г. След като завършва обучението си, той заминава за Италия, където работи под влиянието на италианските архитекти. С афинитет към археологическите останки, Брюллов посещава Помпей, където през 1824 г. участва в реставрациите на римските бани. Със своя авантюристичен дух, младият скулптур се оказва в различни градове и страни из Европа – Рим, Париж, Англия. В Париж дори слуша лекции по механика в университета Сорбона През 1829 г. се завърща в Санкт-Петербург и под неговото ръководство са построени Михайловския театър, Пулковската обсерватория, Щабът на гвардейския корпус към Зимния дворец. Той преподава и на студентите по архитектура в Академията и съвсем скоро, само за една година, през 1832 получава степента професор. До 1871 г. Брюллов продължава да обучава студентите по архитектура. Двете най-ярки произведения на Александр Брюллов са Щабът на гвардейския корпус и лютеранския храм „Св. Петър“ на Невския проспект (булевард в Петебруг). В архитектурата на Брюллев се откриват точни геометрически форми и планове. А нима такава логическа строителна мисъл е присъща на един художник от епохата на романтизма? Не случайно Алексъндър Брюллов е известен точно като архитект. Брюллов печели проекта за оформлението в източната част на Дворцовия комплекс. Въпреки, че е под влиянието на романтизма, в своите сгради Брюллов съчетава съвсем умело елементи от стилове като барок, рококо, релефи и орнаменти.

Антонио Гауди – архитектът на катедралата „Ла Сагра Фамилия“ в Испания

Пълното име на испанския архитект е Антонио Гауди и Корнет. Роден е през 1852 в Руес в Каталуния и почива в Барселона през 1926 г. Работи изцяло в столицата на Каталуния, Испания. Неговото най-голямо произведение е катедралата „Ла Сагра Фамилия“ (Светото Семейство). Започва да следва архитектура в Барселона през 1869/1870 г., но забавя образованието си във времето, тъй като е извикан на военна служба. Завършва Порфесианлното Училище по архитектура в Барсенола през 1878 г. Първоначалто твори във Викторианския стил, в който е обучен. Сетне експериментира с композицията на геометрични маси, чиито повърхности са украсени сшарени тухли, керамични плочки, флорални мотиви. След което се насочва към мавританския стил (арабския архитектурен стил в Испани). В този стар специфичен стил са изградени дворецът Ел Гуел и имението Ел Гуел. По-нататък интересите на Гауди се развива към готиката. Готическият стил се развива паралелни с останалите, но интересен е фактът, че той всъщност възниква още в Средновековието във Франция – XII в. Основният израз на този стил са катедралите. „Ла Сагра Фамилия“, макар и творение от XIX в., е в готически стил. Нека не бъркаме готическият стил не е свързан със съвременната мода. Самото име произлиза от немското

племе готи. Първоначално Катедралата, с чието име се свързва Гауди, е трябвало да бъде построена от архитекта на епархията – Франсиско де Паула дел Вилар. Но материалите, които той избира, са доста скъпи. За това и проектът е възложен на Антонио Гауди, който я изгражда в неоготически стил. Камбанарията е посветена на апостол Бернабе – тя е напълно завършена от архитекта. Когато през 1926 г. Гауди почива, неговите произведения са довършени от ученика му Доменек Сугараниес. За жалост, както и Микеланджело, Гауди не успавя да се ожени.

Огъстъс Пюджин и Чарлз Бари – архитектите на Часовниковата кула в Лондон.

Или както е известна кулата „Биг Бен“ – „Големия Бен“ се намира в сградата на Уесткулата етажа, висока е 96 м. Но кой е главният майстор, изобретил това чудо? Става въпрос за Огъстъс Пюджин и Чарлз Бари. Вторият е син на канцелар, после става член на фирма, в която работят геодезисти. Твори по църквата „Свети Петър“ в Брайтън, после завършва клуба на пътниците в Pall Mall. Построява и училището на крал Едуард в Бирмингам. Проектира Кралския институт за изящни изкуства. Но не той е нашата тема на разговор, а мистър Пюджин.

Господин Огъстъс (1812-1852), французин по произход, има възможността да практикува професията си усилено в периода 1837-1840 г. Бива нает от Джон Талбот, от виконта на Шрусбъри, от заможни римокатолически миряни и римокатолически свещенници. Изработва няколко катедрали: „Сейнт Смит“, Бирмингам, Саутуорк и др. Един от най-добрите му поректи е „Св. Осуолд“. Неговият стил е изцяло възроженеско-готически, повлиян от Джон Ръскин – най-заничиимят изкуствовед през Викторианската епоха. Именно от Ръскин, Огъстъс заимства принципите на заострената, както и на християнската архитектура

Густаф Айфел – инженерът на Айфеловата кула

Густаф Айфел, създателят на Айфеловата кула, е роден на 15 декември 1832 г. в Дижон (административен център на Кот д`Ор в Източна Франция). Син е на Франсоа Айфел и Катерин Мелани Монеуз. В периода 1843-1859 г. следва в Лицея в Дижон. През 1950 г. довършва висшето си образование като магистър в Централното училище, тъй като не успява да премине изпита в Политехническия университет. Няма нищо учудващо в този факт – доста известни учени и творци не са били признати в началото и дори някои от тях не са успели да завършат университет – най-известен пример е немският физик Алберт Айнщайн. След като става инженер, Айфел се специализира в металургията, подпомаган от майка си, която има връзки в средите на металургичното производство. След една

година младият инженер е нает в компанията на Чарлз Непвеу като служител. Компанията се занимава със строителство на парни машини и оборудване на железопътни пътища. Скоро, обаче, Компанията на Непвеу става пълно притежание на Общата железопътна компания и 26-годишният Айфел заема позицията на главен инженер при изграждането на моста в Бордо. От тук и тръгва каририерното развитие на Густав, тъй като той експериментира в технките на застрояване на самия мост. След три години, когато мостът е построен, инженерът получава нова поръчка – построяването на два виадукта от железопътната линия в отсечката от селището Комантри до селището Гана в департамент Алиер. Това са виадуктите Рюзе и Нювал. Айфеловата кула – най-големият проект в живота на Айфел – се е превърнала в символ на Париж. Със своите внушителни 81 етажа и 324 м височина, днес помещава заведения, но дали винаги Айфеловата кула е перидзивкавала възхищение? Знае се, че голяма част от френската общественост и интелигенция са били възмутени от „модернистичната" сграда на г-н Айфел. Група френски интелектуалци, сред които художници, учени и писатели като Мопасан, Дюма, поетът-символист Пол Варлен. и Мусно подписват протест, озаглавен „Артисти срещу Айфеловата кула". Те намират „ Желязната дама", както е известна кулата, за твърде „грозно, мършаво и посредствено произведение от железария". Дали са били прави? Въпрос на вкус. А и времето винаги е показвало, че онова, което често е било заплювано, се превръща в монумент, както и обратното. Но все пак футуристичното изкуство трудно се приема от поетите-символисти и художниците-импресионисти, които малко или много се доближават.

Федерик Огюст Бартолди – създателят на Статуята на Свободата в Ню Йорк

Статуята на Свободата се явява нещо като „визитната картичка" на града. Често се появава в американските филми. Нали и в края на филма „Титаник", Роуз изважда кулието „Сърцето на океана" под дъжда, застанала пред Статуята на Свободата...Не знаем дали авторите на филма са действали от романтични подбуди или с цел да увеличат туристическия наплив към Ню Йорк. Статуята е висока 93 м и е проектриана от Федерик Огюст Бартолди през 1886 г. Интересен факт е, че в нея се помещават ресторанти. Бартолд проектира вътрешната носеща конструкция. Основните материалите, които използва са злато и стомана. Всъщност Статуята на Свободата е френски подарък от масонските революционери към американските революционери и масони. За това и сградата става символ на свободата и равенството. Архитектът Федерик Огюст Бартолди е известен скулптор. Роден е 1834 и умира през 1904 г. Бартолд (както е вдействителност името му) е родом от Колмар, Франция и произхожда от семейство с френски и немски корени. Взима уроци по рисуване при Мартин Росбах, а после учи скулптура в Париж. Но Бартолоди скоро зарязва живописта и се насочва към скулптурата. Една от най-добрите му работи е „Switzerland Succoring Strasbourg" (скулптура), която е подарена от Франция на Швейцария. Днес тя се намира в швейцарския град Базел. Втора негова значима е статята „Лъвът на Белфорт", построена в памет на загиналите герои при битката при Белфорт от

1870-1871. „Liberty Enlightening the World“ (Статуята на Свободата) е най-грандиозната му работа. Представена през 1886, тя става символ не само на Ню Йорк, но и на САЩ.

Ейдриън Смит – архитектът на „Бурдж халифа“ – най-високата сграда в Дубай

За Древния свят най-високите сгради са се считали египетските пирамиди. Какви ли не митове са се създавали за тяхното построяване. Такива митове се срещат и днес, макар и техниката за тяхното създаване отдавна да е разкрита от учените. Кои са най-високите сгради в съвремието? Небостъргачите в САЩ? Не! Тези в арабската страна Абу Даби и по-скоро в град Дубай. Но това не са обикновени кубични високи постройки, които се извисяват, а истински творения на изкуствата със своите причудливи и впечатляващи форми. Техният демиург е не кой да е, а Ейдриън Смит, американски архитект! Негово дело е небостаргъчът „Кулата на Халифа“ (Burj Khalifa). Ейдриън Смит е роден през 1944 г в Чикаго. През 1969 г. завършва в университета Илинойс, Чикаго. През 2013 г. е удостоен с почетна степен по литература. Още в началото на кариерата си Смит работи в архитектурната фирма SOM. Работейки все още към нея, започва и строежът му на Бурдж Халифа. Ейдриън Смит не случайно започва да проектира тази сграда, тъй като сам казва, че високите сгради всъщност оказват такова въздействие, както и забележителностите. Все пак архитектът не се задържа за постоянно в SOM. Той основава собствена фирма – „Adrian Smith + Gordon Gill Architecture“. Тази постмодернистична сграда е построена през 2004 г. Със своите 800- и няколко етажа тя има особена конструкция: Във височина небостъргачът става все по-тесен, докато на върха си не достигне формата на копие. Още по-интересното е, че формата е твърде специфична – вероятно, за да бъде по-стабилен, небостаргачът е стъпаловиден. Всъщност небостъргачът, погледнат отстрани, представлява съвкупност от извисяващи цилиндрични форми, които са различни по височина. Интересен е факта, че най-високите сгради са построени в Азия, включително и на Арабския полуостров. Тепърва се строи по-висока сграда в Китай.

Изключвайки източната архитектура, ние виждаме, че западната не е нищо повече – през всичиките ѝ фази: постомодернизъм, модернизъм, рококо, ренесанс, готическа – еклекитка от старогръцката архитектура, примесена с мотиви от юдео-християнската религия и саксонски мотиви, за да се превърне в глобален масивен колос, обхващ всички континенти. Защото дори кулитев Шанхай и Дубай не са нищо повече от копие на американските небостъргачи. „Небостъргачи“? Не е ли заложена тук идеята на „високите, готически катедрали“, всяващи страх у хората и внушаващи идеята за отдалечеността от Бога? Не знаем, но със сигурност западната архитектурна мисъл не се е променила през вековете. И тя ще еволюира в сградите в Азия през бъдещето.

Източници:

„Дневникът на Микеланджело лудия“, Роналдо Кристофанели, бълг. издание 1990 г.

https://www.theartstory.org/artist/gaudi-antoni/life-and-legacy/

https://www.vivivigevano.com/lamore-per-larchitettura-e-le-critiche-al-bernini/

https://www.nga.gov/collection/artist-info.6761.html

https://adresaspb.ru/category/structures/building/shtab-gvardeyskogo-korpusa/

https://artchive.ru/publications/3045~Istorija_ljubvi_v_kartinakh_Karl_Brjullov_i_grafinja_Julija_Samojlova

https://art-links.livejournal.com/2402661.html

https://rusmuseumvrm.ru/reference/classifier/author/bryullov_aleksandr_pavlovich/index.php

http://architectura.cesr.univ-tours.fr/traite/Notice/Caramuel1678.asp?param=en

https://www.oxfordreference.com/view/10.1093/oi/authority.20110803100101567

https://www.toureiffel.paris/fr/le-monument/gustave-eiffel

https://www.britannica.com/biography/Michelangelo/The-Medici-Chapel

https://www.britannica.com/biography/Antoni-Gaudi

https://sagradafamilia.org/historia-del-temple

https://buildingtheworld.com/_pdf/V1_C20_TheEiffelTower.pdf

https://www.visitlondon.com

https://www.britannica.com/topic/church-architecture

https://obrazovaka.ru/alpha/b/bartoldi-frederik-ogyust-bartholdi-frederic-auguste

https://www.famous-architects.org/adrian-smith/

10 интересни азиатски книги

Автори: Ния и Кремена Каменови

Японска литература

1. ***„Вратата на Рашомон“***

   „Вратата на Рашомон“ е книга на доста известния писател Рюноске Акутагава (1892-1927), автор на къси разкази. Написана е през 1915 г. и е известна още като „Рашамон“ (羅生門), а в повечето чуждестранни издания и като „Рашамон и още разкази“. Сборникът е кръстен на една от творбите. Акутагава може да се нарече последният класик на новата литература до Втората световна война. Повлиян е от критическия натурализъм, както и от западноевропейската литература. И наистина – разказите му са твърде натуралистични. Акутагава е автор на десетки миниатюри, лироко-философски цикли, няколко сценария, неголям брой стихотворения и литературно-критически статии. През 1950 г. Акира Куросава създава пълнометражен филм по книгата „Вратата на Рашамон“. Самият филм става доста популярен.

   Първият разказ е „Вратата на Рашомон“, който е леко зловещ. Разказите са общо 40. Разказът „Есен“ и творби, които не са в този сборник като „Хлад“, „Мираж“ и особено „Мемориал“, носят автобиографични моменти. Един от първите разкази във „Вратата на Рашомон“ е „Нос“ – същото заглавие носи и Гоголовия разказ, но разбира се само заглавията съвпадат.

   Не бихме искали да налагаме своето мнение, но според нас най-интересният разказ е „Момичето с мандарините“. Авторът описва свое пътуване във влак, когато в купето се качва бедно, селско момиче. Девойката предизвиква раздразнение и отвращение у главния герой. Но когато тя изкарва мандарини и ги посипва върху три момчета на перона, които се оказват нейните малки братя, разказвачът изпитва внезапна симпатия към момичето.

2. ***„Хайку (Японски тристишия)“***

Въпреки, че авторите са от отминали векове, сборникът е съставен през XX в. и включва почти 60 автора. Най-вече са представени хайку на Шики – общо 60 хайку.

Хайку, или на японски хокку, е поетичен жанр, който произтича от друг класически жанр – петстишията танка, известни още от VIII в. Хайку представляват тристишия, които се състоят от 17 думи. Първият ред се състои от пет она, вторият – от седем, и третият – отново от пет. „Он“ е равнозначно на „сричка“. Хайку първоначално се е наричал хокку, което буквално означава: „начална строфа“.

Един от първите произведения са на Арикида Моритаке, който твори във втората половина на XV в. Неоспоримите класици на хайку са от XVII и XVIII в. Това са Мацуо Башо (1644-1694), Йоса Бусон (1716-1784) и Кобаяши Иса (1763-1828). През XX в. хайку става доста популярен и предпочитан жанр сред западноевропейските автори.

Сборникът „Хайку (Яонски тристишия)“

Ето едно хайку от Мацу Башо:

„Луната огрява
Бамбуковата горичка.
Глас на кукувица.“

Следва друго произведение, този път на Масаока Шики:

„Стъпки.
В крайбрежен пясък.
Дълъг е пролетния ден.

Изключително експресивно е стихотворението на Кьорику:

„Август.
В класовете на просото
Вее есенният мятър.“

Макар и да пресъздават прозаични неща от ежедневието, авторите на хайку го правят по един изключително красив и въздействащ начин, обръщайки внимание на детайла, като му придават дълбочина. Обикновено се пресъздават природни картини. Чрез тях авторите описват своите чувства, които тези картини предизмикват у тях.

3. ***„Историята на говорещото столче“***

Буквалното заглавие на тази юношеска повест, дело на известната японска авторка Миоко Мацутани е „Двете Иди“ (на японски – Futari no Ida - ふたりのイーダ). Книгата е написана през 1969 г със съдействието на издателство Kodan sha, в Токио. Миоко започва да пише на 17 години. На български са преведени само три нейни книги: „Таро – синът на дракона“ и „Моята Ане Франк“. През 1976 г. е направен филм по книгата, като главен сценарист е самата авторка.

Покъртителният сюжет разказва за 11-годишното момче Наоки и 3-годишната му сестричка Юко, които са на гости за през лятото в къщата на баба си и дядо в град Хануара, докато майка им е в командировка. Наоки и Юко намират странна изоставена къща, в която има вървящо и говорещо столче. Тъй като Юко незнайно защо нарича себе си „Ида“, столчето я припознава в малката внучка на починалия собственик на къщата, която се е казвала Ида. Столчето е травмирано от внезапното изчезване на истинската Ида и настоява, че тя се е прородила в Юко. Същевременно, братът и сестрата се запознават с 20-годишната местна девойка Рицуко, с която се сприятеляват. Те я водят в къщата и тя получава странни дежа-вюта. Самият Наоки започва да вярва, че Юко е преродената Ида. С течение на времето той разбира, че майсторът на столове, живял в къщата, и неговата внучка са загинали при бомбандировките над Хирошима. Столчето получава шок от тази новина и се разпада на части. След като Наоки и Юко се завръщат в Токио, Рицуко взима столчето и го поправя, но то отказва да говори. В

крайна сметка излиза, че именно младата жена е онази Ида, и по чудо е оцеляла след трагичните събития в Хирошима. Тя се оказва осиновена и на всичкото отгоре е болна от левкимия. Постъпва в болница, където написва писмо до Наоки, разказвайки му истината. Рицуко не се отчайва и вярва, че ще оздравее.

<u>Индийска литература</u>

4. ***„Гитанджали“***

Рабиндранат Тагор (1861-1941) е индийски писател, поет и философ. Роден е в Бенгалия и е известен основно с две свои творби – сборникът със стихотворения „Гитанджали“ и романът „Гора“. За „Гитанджали“, които той сам превежда на английски, той получава Нобелова награда.

„Гитанджали“ („Gitanjali“, на инд. গীতাঞ্জলি) се превежда като „Жертвени песнопения“. В сборника са включени 156 стихотворения. Основните мотиви са за Бог, смирението, любовта и за красотата във всичко като цяло.

Ето едно стихотворение на Тагор:

„Аз тръгнах за любовната си среща сам.
Но кой е този, който ме преследва в глухия
мрак?
Одръпвам се, за да избегна
присъствието му, ала не мога да се отърва от
него.
С наперената си походка той повдига от
Земята прах и гръмкия си глас прикачва към
всяка моя дума.
Той, господарю мой, е малката ми
същност, която не разбира що е свян, но мен
ще ме е срам да дойда с него пред твоята

врата“.

5. ***„Гора“***

Това е петият роман от общо дванадесетте романа на писателя и най-дългия в цялото му творчество. Написан е през 1938 г., но деййствието се развива през 1890 г. в град Калкута, Бенгалия. „Гора“ е името на главния герой и се превежда като „белокож“.

Романът се разказва за двама млади приятели, Биной и Гора, които се влюбват в две сестри от богато семейство – борбената Лолита и смирената Сучарита. Гора е непримирим индуист и противник на англичаните – той отдава целия си живот за обединението на Индия. Любовната нишка проследява отношенията на Лолита и Биной, които се женят. Гора не е съгласен със сключването на този брак, тъй като семейството на Лолита принадлежи към сектата на „Брахмосамадж“. Между двамата приятели възникват противоречия. Сучарита, от своя страна, става последовател на Гора. В края на романа се оказва, че той всъщност е осиновен и е полуирландец, полуангличанин. Това разкритие го разтърсва до основи и предизвиква у него катарзис. Той променя възгледите си, объркан от липсата на идентичност. От фанатик, Гора става толерантен към всички религиозни възгледи. Главният герой и Сучарита също остават заедно.

Впрочем, семейството на Тагор е принадлежало към общността на „Брахмосамадж“.

Брахмосамадж е общност на вярващите в Брахма. Индуисткият пантеон се състои от три основни божества (Тримурти – Троица): Брахма, Вишну и Шива. Брахма е произлязъл от самия себе си. Той е създател. Олицетворение на Брахмана (всеобщата душа), въплъщение на съзидателната енергия. Съпругата му е Сарсавати – покровителка на поезията, музиката и кастите. Брахмосамадж е основана от Рамохан Рай (1772-1833). Рай се опитва да съчетае християнско-мюсюлманския монотеизъм с индуизма. Общността отрича „карма“ (всички действия и прояви на индивида, които водят до натрупване от капитал на

съществунаия, и го задължават да се преражда), както и на „самсара“ („кръговратът от съществуване – ходът на преселение на душите, предизвикано от кармата). По-късно възникват общностите: Арясамадж, Неоиднуизъм, Гандизъм.

6. ***„Пачатантра“***

Пачатантра, това е Древноиндийското Петокнижие, написано през IV в. от н. е. „Пачатантра“ е замислена като кратък наръчник за наставления за владетели. Състои се от пет части, наречени книги. Всяка от книгите е отделна сама за себе си. Петте книги са: „Разединение на приятели“, „Печелене на приятели“; „За гарваните и кукумявките“, „Загуба на придобитото“, „Безразсъдни постъпки“. През XI в. джайнистки (джайнизъм – религиозно индуистко течение) монах прави преработка на „Петокнижието“. През 1199 г., втори джайнстки монах – Пурнабхадра завършва последната преработка.

„Разединение на приятели“ се състои от съвсем кратки тредесет разказа. Всеки разказ започва като приказка и продължава със стихове, мъдрости, наставления. По принцип в религиозната литература на индуистите, събитията и ученията, са представени под формата на стихове.

„Печелене на приятели“ започва със стихове и кратък разказ за гарвана Лагхупатанака. Следват девет къси разказа – отново смесица между приказка и стихове, от чиито редове лъха на мъдрости. Тук се споменава и името на Буда. В края на последната история отново се появава за малко същият папагал.

„За гарваните и кукумявките“ започва с пояснението: „В нея се говори за мира, сраженията и други дела...“. Тук разказите са 17. Среща се похватът „разказ в разказ“, характерен за „Пенокнижието“. Например герой от един разказ, разказва следващия разказ.

„Загуба на придобитото“ се състои от 11, наистина съвсем кратки разказа. Освен хора, тук разказва и една маймуна, която отговаря на делфина.

„Безразсъдни постъпки“ е последната книга. Тя също има 11 книги. Нека споменем един стих: „Дори и в скитника бездомен, облякъл свойта голота и с чаша за вода в ръката – се настанява користта. Във всяка „приказка“ в „Петокнижието“, мъдростите и наставленията са представени предимно прозиаично, но и със стихове. „Базразсъдни постъпки“ завършва с: „С края на тази книга завършва и науката за за разумното поведение Панчакхиянака, наречена също: „Панчатантра“.

7. ***„Богът на дребните неща“***

Романът е бетселър в Индия и по света. Автор е известната писателка Арундати Рой (родена 1961 г). Написана през 1997 г., книгата е спечелила награда „Букър“. Това е дебютният роман на авторката. Определен е като семейна драма.

Действието се развива през 1969 г., в щата Керала, Южна Индия. Разказва историята на двама близнаци – Рахел и нейният брат Еста. Те живеят с майка си, избягала от коравосърдечния си съпруг, сляпата си баба и чичо си Чако. Един ден, заедно с красивата си дъщеря, пристига бившата съпруга на чичото, която е англичанка. Животът на близнаците се преобръща. И всичко това – на фона на бурните политически събития. Любовта на двамата близнаци е единственото оръжие, с което разполагат, за да се справят с проблемите в разпадащото се семейство. Еста преживява травмиращо събитие. Рахел живее в Америка. На 31 години, след като се развежда, Рахел се връща от Канада. Двамата близнаци си спомнят за детството, когато всичко им се е струвало прекрасно и....стигат до интимни отношения.

Сюжетът сякаш доста напомня на „Къщата на духовете“ на Исабел Алиенде...

<u>**Китайска литература**</u>

8. ***Поезията на Ду Фу***

Според българският преводач на китайска поезия, Евгений Карауланов, старинната китайска поезия се дели на 1. Поезия до династия Тан и 2. Танска поезия. Първият известен период от Дотанската поезия Цю Юан, живял втора поливана IV- първа половина на III в. сл. н. е. Последният е У Дзюн, живял от втората половина на V в. до първата половина на VI в. сл. н. е. От поезията, развила се до времето на династия Тан, е известна книгата „Канон на поезията" (Шъ Дзин).

Династията Тан управлява от 618 до 907 г. сл. н. е. Столицата им е Чанан – най-големият град в света по него време. Перодът на управление на династията, както и династията Хан, се смятат за връхна точка в културното развитие на Китай. За първи тански поет се счита Ю Шъ-нан, живял втората половина на VI и първата половина на VII в.

След това китайската поезия се развива и при Петте династии, както и по времето на династиите Сун, Юан, Мин и Цин. Династия Цин (1444-1912).

Ду Фу (712-770) е най-значимият китайски поет от времето на династия Тан. Днес са запазени около 15 000 негови творби. Известен е преди всичко с поемите си.

Най-известните стихотворения на Ду Фу са: „Червеният феникс", „Дошъл е гост", „Отдавна в чужбина", „През нощта", „Вечерта", „Извисявайки се на високо", „Пълната луна", „Елен", „Нямат цена заслугите на пълководеца", „Вечерен хлад", „В края на годината", „На брега на реката в самота", „Жал", „В единство с природата", „Селото на брега на реката", „Прощаването на бездомника", „В самота", „Лунна нощ" и още.

Китайски стихове, в превод, могат да се намерят на страницата на Евгений Карауланов. Основно книги с китайска поезия могат да се открият на руски и английски.

Ще цитираме едно стихотворение на Ду Фу (което преводхме):
Вятърът е бърз и небето е високо.

В гората маймуните крещят.

Над чистата есенна вода на потока
Летят есенни птици.

Есенните листа кръжат, падайки.
Те са алени и леки.

И се простират далеч от родния край
На Обширната Велика река.

Къде ме кара и кара и сега
По хиляди различни пътища?

На старата ливада на планински връх,
Аз оново съм сам.

Седя, забравяйки за миналата радост,
Която покрива посивелите коси.

Тъжен изгнаник, седя, не гледейки
чара на опияненото вино.

Доста свърменно звучи за онези времена, както си и личи.

9. „***Опустошеният храм***“

„Опустошеният“ храм е сборник със съвременни китайски новели – новели от XX в. Съставен е от Дън Йоумей. Сборникът се състои от разазите „Студентката“, „Шофьорката“, „Монахът“, „Началник-отделът“, „Завждещ-отделението“. Авторите, които са включени са: Бао Чуан, Ли Джун, Цин Джаоян, Дън Йоумей, Ли Вънфу и още. Разказите са в стила на чан-будистките школи. Въпреки, че имат социалистически оттенък, чан-будизмът в тях се откроява. Става въпрос за течение,

развило се през VI в. върху основа на будистките идеи, пронникнали в Индия. В Китай се превежда като „дхяна“, а в Япония като „дзен“

Героинята е една и съща, макар и заглавията да са с имена като разкази. Главите са изключително кратки и всяка от тях е представена като откъс. Едната част проследява втората без прекъсване на действието – точно като новела.

10. „Антология на монголската поезия“ или „Монголски поети“

„Антология на монголската поезия“ („Монголыи шилдэг яруу найраг“) е издадена в Уаанбатар през 1971 г. Антологията е преведена на български под заглавието: „Монголски поети“ през 1976 г. Представени са десетки поети от началото на XX в. до втората половина на века. Преводачката споделя, че преводът е особено труден, особено що се касае до описанието на природните картини (всъщност те са основен образ в монголската лирика).

Ето откъс от стихотворението на Шагдърсурен от 1935:

„II

Когато стъпих в мойта родна степ,

усетих топлината ѝ, която

негаснещ огън – предано и свято –

поддържа в мойто пламенно сърце.

Усетих под нозете си тогава

как нейната трева се полюлява.

И спомени далечни прошумяха.“

и т. н.

10 начина да се справим с тревогата

Тревогата е мисъл за нещо, което не искаме да се случи. Безпокоим се за онова, което още не е станало. Това чувство изчезна, когато се случи нещото, което я е предизвикало. Тогава за какво ни е потребна? И все пак… всяко чувство е нормално, тоест присъщо на човека. Тревогата ни обзема лека по лека… като сън. Докато не се превърне в кошмар. Какво ще случи? Такова откъсване от реалността ни обрича на болезнено и безполезно съществуване. Нека се отървем от нея….

1. Как да си направим таблица, която да ни послужи да анализираме себе си и случващото се около нас.

Тук ще преразкажем как може да се справи с негативните ситуации, които са част от живота ни – на работа, в семейството, в автобуса. Примерите са взети от таблица, изработена от руски психолози. Представете си за момент, че току що колегата на работа ви е нагрубил (или продавачката в магазина). Вие отвръщате също толкова грубо, защото се чувствате оскърбени. По-емоционалните от вас може би ще мислят за тази случка дълго, задавайки си въпросите: „С какво заслужих това отношение от нея?“ или „Тя постъпи несправедливо с мен“, или пък: „Явно нещо съм го/я ядосал/а.“. На лист, в колонка, опишете неприятната ситуация. Във втора колонка – мислите си по повод ситуацията. В третата – последствията от случилото се, както и от мислите, които са ви подбудили към съответната реакция в него момент. Четвъртата колонка озаглавете „опровержение“. В нея трябва да извадите аргументи, които да противопоставят старото ви мислене на новото. Например: „Какво ме вълнува случилото се. Той/тя навярно е имала лош ден. Или шефът го/я е нагрубил. А може би е просто невъзпитан/а“, „Не бива да бъда толкова чувствителен/гневен/объркан. Нищо не се е случило“. В петата колонка опишете резултата от ситуацията. Едва ли отговорът, който ще откриете, ще ви хареса. Ето я и втората част от таблицата, която трябва да начертаем. Тези три колонки са малко по-трудни за схващане на пръв поглед. Шестата колонка озаглавете: „негативна автоматическа мисъл“. Това е тази мисъл, която веднага се е зародила в главата ви по време на самата ситуация – и по-точно тази част от нас, която ни кара да се самообвиняваме. Следващата колонка е „нарушение в процеса на познание“. Това означава изкривена и изопачена представа за ситуацията. Как ние в първия момент сме я възприели като нещо трагично. И последната

графа е „рационален отговор за самозащита“. Тоест да помислим как е трябвало да постъпим по-адекватно без да се влияем от собствените представи в главата си.

Нека цитираме толтекския психолог Мигел Руиз: „Не си губете времето да приемате лично каквото и да е било, когато другите разговорят с вас, те всъщност разговарят с второстепенния герой в своя разказ. Какво и да казват хората за вас, то е само проекция на техния образ за вас и не ви засяга”. Според толтеките всеки има свой „сън“, който може да променя, когато пожелае.

2. Как да се справим с гнева – неизменната част от тревожността?

Американската психоложка Сюзън Макмахън твърди, че гневът е „нужен за оцеляването, защото генерира сила у хората, чрез която да предприемат нещо с цел да се защитят“. И донякъде е права. Тя продължава: „Учили са ни, че гнева е нещо лошо, проява на невъзпитание“. И това е истина. Гневът е здравословен, но само ако се насочва здравословно – не с гневни изблици, не с насилие над другите. Защото така ще навредим не само на отсрещния, но и на себе си – стореното деяние ще отприщи чувството за вина, ние ще се разгневим на себе си, и отново попадаме в затворен кръг. Гневът е нормално чувство, но когато е постоянен, говорим за емоционална нестабилност. За да се справим с нея е нужно да намерим неодушевен отдушник – карате, викане сред природата, бягане. Да, звучи тривиално. В никакъв случай не гледайте филми с насилие, не стойте дълго пред телефона, не използвайте наркотици – всичко това усилва агресивността. Всъщност, доказано е че, тревожността прераства в гняв, и обратно – натрупаният гняв в тревожност. Затова е хубаво да не се таят (в никакъв случай) мисли, емоции или напрежение. Нужно е да се реагира на момента – ако сега са ви обидили, просто отвърнете най-културно или игнорирайте. Така нито гнева, нито тревогата ще ви обземат по-късно. Не бива да таим и гняв към себе си: автоагресията е най-разрушителното действие. Ако сме направили нещо, никога не е късно да го поправим, да се извиним, да простим или да поискаме прошка. Трябва да се сбогуваме с обидите, миналото и илюзиите. Отложили сме днешната работа за утре? Добре, веднъж сторено, не бива да се повтаря. Въпросът е, че сме прекалено критични към себе си или околните, а това вече е изкривяване на реалността – това, за което говорихме по-горе, а именно „нарушение в процеса на познанието“. Намаляването

на критичността не само че намаля и тревожността, но усилва самочувствието, увереността и себеуважението.

3. Отдаване на любимите хобита и занимания

Дори да нямате никакво свободно време и да сте непрекъснато заети, постарайте са да се отпуснете. Неслучайно на Запад, където хората са постоянно ангажирани, се казва „Отпусни се“, вместо – „Стегни се“. Лично ние смятаме, че първата стратегия работи по-добре. Все едно човекът който страда от тревожност капризничи, и трябва да се „стяга“. Затова, отпуснете се, пуснете си любима музика, отидете на бар с приятели, отдайте се на някакво хоби и се „вглъбете“ в него, забравяйки за всичко останало. Интереси винаги се намират. Грънчарство, рисуване, йога, китара, фитнес, фотография, филми, събиране на мидички или баналното колекциониране на кърпички. Вглъбяването в дадената дейност помага. Заетостта на ума и ръцете намаля значително тревожните мисли и дълбаенето в главата.

4. Концентрацията и релаксацията като медитация.

Динамичната концентрация е наречена още дхарана. Тя представлява задържане на мислите. Съществуват различни три варианта на дхарана, като всеки от тях се използва в различни дни/вечери. Първият метод е да затворите очи. Опитайте се да мислите за нещо положително. Опитвайте се по малко всеки ден. Вторият начин е да проследите мислено това, което сте правили през деня. А третият е следния - посадете мислено едно зърно в земята и следете неговото „развитие“, докато то излезе от земята. Представете си как разцъфтяват пъпките и плодовете узряват. Вторият тип концентрация е хатха йога. За да практикувате концентрация, е необходимо да се отстранят отрицателните емоции – страх, завист, омраза. Трябва да се развиват положителни емоционални състояния и чувства – оптимизъм, спокойствие, добро настроение, вяра в собствените сили, любов към хората. Концентрацията развива волята, регулира емоциите и емоционалните състояния.

Релаксацията (савасана) се изпълнява се в будно състояние. Пълно физическо и психическо отпускане. Усамотявате се. Премахнете във възможните граници сетивните

дразнения. Температурата на въздуха трябва да е умерена. Мислете: „Аз съм спокоен и отпуснат.“. Изключете всякакви грижи. Потъркайте очите си, все едно, че ви се спи. Протегнете се легнали по гръб. После се завъртете наляво и се протегнете. После се завъртете надясно и се протегнете. Отново легнете по гръб. Ръцете са леко отведени встрани с длани, обърнати нагоре. Опитайте се да почувствате как земята привлича всяка част от вашето тяло. Отпуснете отначало едната ръка – пръст по тръст, после самата длан, китката и цялата ръка до рамото. После направете същото и с другата ръка. Обърнете внимание върху дихателния процес, без да му влияете. Мислете: „Моето дишане е спокойно.“.

5. Водене на дневник и други методи

Можете дори да си водите два дневника. Един, в който да описвате събитията от живота си и втори, който да е терапевтичен. Записвайте си всяка една емоция, анализирайте я, окуражавайте се и се опитвайте да излеете всичко, което не смеете в реалния живот – било поради страх от отхвърляне, било поради нещо друго. Представете си, че имате „невидим приятел“, който ви окуражава, който в срамни ситуации е до вас, който ви „гали“ по главата – нека това е другото ви „аз“, което играе роля на приятел, довереник, защитник. Представете си окуражителните му думи. Това е много облекчаващо. Запишете ги в дневника си. Звучи леко налудничаво, но действа. Ако сте под непрекъснат стрес или се чувствата постоянно застрашени, то този метод помага. Водете дневник, като се самоизолирате за момент. Разговаряйте с другото си „Аз“. Свалете всички маски, разголете се – както, когато сте под душа и оставате насаме с мислите си. Бъдете себе си, изучавайте се – но не прекалено, защото дългото самовглъбяване и самоанализиране води до депресия и деградация. Или в най-лекия случай, до още по-голяма тревожност. Ето един съвет, който би помогнал в критични ситуации: разграфете си дневника и назовете всяка една емоция. Друг ефективен метод: писането на писма.

В много чиклити и комедийни филми залагат на това, но истината е една: действа. Напише едно писмо до баща си, в което изливате всичките си чувства – описвате защо сте неудовлетворени, кое ви е липсвало в детството, защо сте му сърдите. Можете да му го пратите, можете и да го изгорите. После напишете писмо до началника, до онази

съученичка, която ви дразнеше в пети клас. Накрая съчинете и едно писмо до себе си. Озаглавете го както желаете. Там си задавайте въпроси и си отговаряйте. Пишете на „ти“. Споделяйте всичко, което сте таили и сте потиснали. Простете си. Попитайте се: „От какво ме е страх?“, „Защо ме интересува мнението на околните?“ и после си дайте сами кураж. Първо е редно да си помогнете сам. Разберете коя е причината за тревогата и … я отстранете.

Общувате с токсични хора – напуснете ги. Гаджето ви не ви подкрепя и ви малтретира – напуснете го. Тази работа ви идва в повече и не е за вас? Не ви допада отношението на колегите, шефа или заплащането – напуснете я. Или намерете начин за отдушник и релаксация. Защото иначе кошмарите ще ви завладеят, а това съвсем ще ви изтощи.

Сънувате често кошмари? Имате телесни оплаквания, но лекарите не откриват нищо? Пада ви коса, влошава се външния вид – всичко се дължи на вътрешното безпокойство. Тъпчете се с храна, прибягвате до алкохол, цигари, наркотици и прекомерен секс – това е начин, чрез който се опитвате да запълните празнотата, да притъпите тревожността. Ефектът е пагубен и краткотраен, за това забравете за зависимостите. Не умеете да обичате себе си – ами научете се: в първа стъпка, във втора. Угаждайте си. Правете си комплименти.

Всичко това трябва да присъства в дневника. Направете си стъпки. Стъпка 1, после стъпка 2, стъпка 3. Измислете план на действие. Ако трябва, играйте си с нещо, което притъпява пристъпите на паника и тревожност. Това действа, особено при невротиците.

Можете да посетите психотерапевт, но запомнете – вие и само вие сте в състояние да си помогнете, а терапевтът е просто „съучастник“ в терапията. Медикаментите няма да помогнат особено, защото те са подобни на наркотиците, затова и тази опция не работи особено. Замислите се – дали състоянието не се дължи на преумора, вътрешни заболявания? Направете си изследвания, уверете се, че тялото ви не ви изневерява.

Може би ви липсва любов? Секс? Истинско приятелство – което е рядкост в наши дни… Може би няма на кого да споделяте, защото се боите че ще клюкарстват зад гърба ви, ще ви предадат, изкарат луди или слаби. Намерете такъв човек. Запишете се в група.

Вече говорихме за дневника, за „въображаемия приятел“ в ума ни. Защо се товарите с излишни ангажименти и отговорности? Ако не сте в състояние едновременно да работите и да гледате деца, а искате ужасно много да създадете семейство, намерете човек, който ще поеме тежестта от плещите ви по равно или просто изчакайте. Танцувайте. Танцът освобождава натрупаното напрежение, увеличава сексуалността. Танцувайте пред огледалото. Ако имате приятел/ка –правете любов по-често.

6. Методът на „отцепването“, или връщането там, където е било „ хубаво“.

Този метод е описван в много художествени творби. Да не забравяме, че литературните герои често страдат от психологически проблеми, защото самите писатели (художници, музиканти) страдат от тях. Просто се „разцепете“, когато почувствате напрежение. Излезте „извън тялото си“. Станете „свидетел на случващото се“. Нека бъде като сън. Почувствайте се като в сън. Както е казал Кастанеда: „Действайте като в сън“ – практиката е използвана от жертви на насилие, за да притъпят болката.

Сузана Макмахън говори за друг, още по-добър метод – „завръщането у дома“. Това е толкова успокояващо, също като трансовата музика. Представете си момент от детството, когато сте се чувствали добре, щастливи или защитени. Пренесете се там. Или на място, където ви е било хубаво. Превъртете за секунди като видеолента хубави спомени, мисли за любими филми и актьори, дори храни или питиета. Можете да се почувствате щастливи, радостни, дори да ви изпълни еуфория, все едно сте на екстази и кофеин едновременно.

7. Чувство за хумор. Позитивизъм. Плач.

Чувството за хумор е ефикасно лечение срещу всякаква тревожност, депресии и безпокойства. Пускайте си по-често комедии, излизайте със забавни хора. Влагате вие чувство за хумор, вместо да сте намръщени като възрастна жена, натоварена с торби. Нека

всичко преминава през призмата на хумора и тънката ирония. Смейте се повече. Смейте се високо, шумно. Смейте се на себе си, на някой друг – но не със злоба или злъчност.

Другото, което е много важно при изразяването на емоциите – позволете си да плачете. Плачът освобождава. Дали на рамото на някой приятел, дали насаме, това само вие си знаете. Но сълзите лекуват раните и това е ясно от хилядолетия. Не е нормално да не плачем – та нали емоциите и чувствата ни правят хора. Правят ни човечни. Ние не сме роботи. Дори животното скимти, когато е щастливо или тъжно. Поплачете на някой филм, или песен, която ви навява спомени. Никой няма да ви спре, да ви се присмее или да ви осъди. А дори и да го стори, какво ви вълнува?

8. Правете си снимки и си вземете домашен любимец, грижете се за вида си.

Звучи смешно, но това помага за утвърждаване на себеуважението и любовта към себе си – чиято липса е основна причина за тревожността при много хора. Противно на твърденията на психолозите, че именно тревожните хора и тези с чувство за малоценност си правят много снимки. Тук не говорим за патологично фотографиране или прекаляване.

Ако човек си вземе куче или котка, това изисква допълнителни грижи, но разсейва от тревогите и помага, особено при по-самотните хора. Неслучайно необвързаните жени и пенсионерите често го правят. Шегата: „ Ще си останеш стара мома с котките“ е дори неуместна. Доказано е, че животните лекуват, или дори допира с тях. Те усещат, когато сме по-разтревожени, и идват, за да ни „успокоят“. Разхождането на домашен любимец вечер или рано сутрин е полезно.

Някои хора, особено жените, се „ лекуват“ с шопинг. Защо не? Само по себе си, харченето на пари увеличава допамина и намаля тревожността. Тук не говорим за безразборно харчене, хазарт или пари за удоволствия, когато не можеш да си позволиш основни нужди.

Грижа за външния вид. Основно правило, залегнало във всички дамски списания, но вярно. Дори да сте в тежка депресия, ако поддържате външността си, ще се почувствате по-желани, щастливи и спокойни.

9. Преодоляване на паник атаките и преодоляване на социалната фобия.

Все повече хора страдат от „паническо разстройство“ е развитие на тревожността. Всъщност, паник атаките са проекция на собствения ни ум, те не са реално психическо разстройство, а най-вероятно реакция, предизвикана от външни фактори или вътрешно напрежение. Това става с йога, медитация, танци. Когато те обземе паник атаката, просто не напускай полесражението, а остани геройски. Започни да дишаш бавно, и чувството, че умираш, ще те напусне полека-лека. Насили се да се усмихнеш, и ще видиш какво се случва.

Друг, по-сериозен проблем, е социалната фобия. Много хора се боят да говорят пред публика, да излязат с непознати, боят се дори да говорят по-високо. Тайната рецепта за преодоляването на този ужасяващ страх е като просто застанете пред огледалото и говорите по-високо. Представете си, че говорите пред публика, че сте звезда. Когато сте в голяма компания, се съсредоточете върху един човек или двама. И разговаряйте с тях. Постепенно ще се присъедини и трети, после четвърти. Това няма да стане веднага, разбира се, а постепенно. „Адаптирането ви“ ще започне със всеобщ разговор, смях, и вие ще се отпуснете. Това ще ви накара да говорите високо, спокойно, да се усмихвате и да задавате въпроси без стеснение. С помощта на подобни срещи, вие ще успявате и постепенно на работа, после пред широка публика, и т.н. Да си представим само за миг тревогата, която изпитват холивудските звезди или известните подсъдими на скамейката – но те прикриват тревогата си и чувствата си при всеки един скандал, снимка, концерт или съдебен процес. Това важи и за известни учени, писатели, политици и изобщо, личности. Да не се залъгваме, че всички те не се притесняват какво ще кажат, как ще се представят или какво ще си помислят близките им за тях. Изводите са, че хората със социална тревожност са онези, които или са крайни интроверти, или общуват много рядко – което затваря порочния кръг: страх от излизане и стоене у дома. Точно тези хора трябва да излизат по-често и в никакъв случай сами, за да не се задълбочи състоянието им.

10. Как да общуваме по лесно

Тази точка е може би продължение на девета. Донякъде… Но ето няколко мисли относно това, как да общуваме по-лесно. Често се гледайте в огледалото, за отработите погледа, който трябва да праща сигнали. Говорете и пред огледалото. Водете диалози на ум. Четете книги с повече диалози. Поговорете със съседката. Следете чуждите разговори внимателно – може да вземете нещо от тях. Като за начало – предимно вечерни разходки. Опийте те са да мислите бързо, но да премисляте, преди да говорите. Говорете бавно и спокойно. Първоначално използвате и клишета и заучени фрази. Повече излизания и общувания. Може да тренирате със случайни хора по улицата, като питате колко е часа, кое къде се намира и т. н. дори да знаете. Пътувайте – по влакове и чужди населени места се срещате с нови хора и може експериментирате. Научете се да задавате въпроси на хората. Разговорите на работа – само за работа с точни и ясни въпроси и отговори. Развивайте логическото си мислене чрез логически задачи. Водете спор, философски разговор с някого. Споделяйте - дори и да е по чат и се интересувайте от живота на отсрещния човек. От изключително значение е поддържания стил. Усмихвайте се по-често. Станете по иронични – първо към себе си, после към околните. Кажете някъде по една-две шеги. Станете непукисти – каквото и да става, дори и да мислите, че сте се изложили, си наложете мисленето, че нищо не е станало. Първоначално ще ви е срам. Но да речем след месец, превъртайте случката в главата си, докато не я почувствате като нормална част от живота, каквато е. Изработете самоуверен стил на поведение. Снимайте се повече, докато не се получи снимка, на която ви се струва, че сте перфектни. Повече разходки и чист въздух. Не говорете в никакъв случай, когато сте най-силно притеснени, за да избегнете неловка ситуация. Изключително полезно е и да говорите с по-грубовати хора. В началото те ще се присмиват на плахостта ви, но вие продължавайте в същия дух. Когато се вцепенявате, си представете нещо хубаво от собствения ви живот или нещо, което ви радва. Четете книги по психология и дори статии в интернет. Навлезте в живота бързо и стремглаво.

Тревожността се усилва все повече и повече. Тя никога не е била рядкост. Но струва ли си да погубваме живота си в това да мислим „ какво ще стане“, „ какво би било“,

пропилявайки настоящия момент? Ще се отпуснем ли за секунда и ще се зарадваме ли на мига? Не. Бъдещето не бива да ни плаши – така или иначе, то е утре. Не днес. Всеки проблем има разрешение, стига да не го таим в себе си. Животът е кратък – затова не го прекарвайте в безсмислени тревоги и притеснения.

Източници:

Макмахън 2003. Сюзън Макмахън. Джобен психотерапевт.

Милс, Руис 2006. Джанет Милс, Дон Мигел Руис. Гласът на знанието.

Кастанеда 2004. Карлос Кастанеда. Изкуството на сънуването.

Инситут инновационых психотехнлогий.

Наши методи

Автори: Ния и Кремена Каменови

10 факта за Зоопарк–Варна

Зоопарк–Варна предлага на своите посетители жива експозиция от видове птици, хищници, тревопасни, примати и водоплаващи. Основан е през 1961 г., и по–точно на 30.04.1961 г. Построен е за няколко години – от 1958 до 1961 г. Проектант е архитект Бистра Маркова, но заслуги има и архитект К. Каракашев. Зоопарк–Варна се намира в Морската градина, близо до Делфинариума и Природонаучния музей. Връзката помежду им отстрани би могла да се разглежда като комплекс. Зоологическата градина е разположена на десетина минути път от брега на Черно море. Зоопаркът разполага с 60 вида животни, като общият им брой е 400.

1. Сред първите заселници в Зоопарк-Варна е имало пингвини

Първите животни, докарани в Зоопарк–Варна са мечката Максим и благородният елен Лонгоз. Докарани са и пеликани. Постепенно пристигат животни от зоологическата

градината в София и от различни зоопаркове от чужбина – кенгуру, лами, пантера, пингвин, лебеди. Разбира се, ако не броим лебедите от Берлин, останалите животински видове са екзотични. За съжаление повечето от тези видове ги няма сега във Варна Животните се отглеждат в заграждения, изградени от метални и дървени конструкции, мрежи и съоръжения. Зоопарк–Варна, още с пристигането на пеликаните, разполага с изкуствен басейн. Секторите в Зоопарк-Варна са няколко: Сектор „Птици“, Сектор „Тревопасни“, Сектор „Хищници“, Сектор „Примати“. Сектор „Птици“ е най-разнообразен откъм животни. За водоплаващите пернати са построени три езера с растителност.

2. Доскоро тигрите и лъвовете не бяха сред най-добре настанените обитатели в Зоопарк–Варна

Местообитанията на водоплаващите птици отговарят на изискванията. Това важи и за останалата част от животните. Правят се опити да се реновират местообитанията на някои видове. Например тигрите и лъвовете имат необходимост от повече пространство. Както и започва озеленяването на оградението на кафявата мечка Свобода. Всичко това е залегнало и в проекта, който е подхванат.

3. Зоопарк-Варна не само, че се отличава с разнообразието си от птици, но в него има и такива, които са от защитен вид и са вписани в „Червената книга“

В Зоопарк–Варна има пеликани, а този вид птица почти не се среща на територията на България. Пеликаните и двойката пойни лебеди от зоопарка са защитен вид. Тук се срещат различни видове патици и гъски, както и подвидове като мандаринки, каролинки, червен ангъч. Ако се спрем по обстойно пред фазаните, ще различим три вида – златен, сребърен и кралски, като последният е с най-дълга опашка. Пауните са обикновен, чернокрил и белокрил. Разнообразието от папагали е огромно: жълтокачулат какаду, качулатите кресливци: корели, пъстри розели, малки алексанрди, както и вълнисти папагали. В зоопарка има и бял и черен щъркел, които както пеликаните, са защитен вид. Хищните птици са скален орел и белоопашат мишелов, както и двойка бухали. Гризачите са подсектор, който включва нутрии, симпатичните морски свинчета и зайци. Интересно, че попадат в сектор „Птици“, нали?

4. Най-скорошните попълнения в Зоопарк–Варна са две мандаринки

Съвсем наскоро, за първи път в Зоопарк-Варна, се излюпват две патенца от вида мандаринка. Интересното при тези патета е, че гнездата им са в дървесни хралупи, които са на няколко метра от земята. Когато малките мандаринки се излюпят от черупката си, скачат от гнездото и майка им ги повежда към водоема и там ги отглежда. В случая водоемът е езерото в зоопарка.

5. Африкански и американски тревопасни. Не само сред птиците и приятелите ни с лапи има екзотични видове.

Тук, естествено, има елени, сърни, понита, магарета. Но се срещат и по-екзотични тревопасни като муфлони, лами. Ламите са най-интересни – известните животни от Южна Америка. От Словакия, през 2015 година, пък са докарани двугърбите камили Ева и Леми. В зоопарка се отглеждат и декоративни прасенца. Този тип прасенца са селекционирани в средата на миналия век в САЩ и Германия.

6. В Зоопарк–Варна още от десетилетия обитава най-големият представител на хищниците от семейство котки.

Тук можем да видим най-големия представител от семейство котки – сибирския тигър. Тигърът обитава варненския зоопарк от 1999, а през 2014 г. от Великобритания е доведена и неговата тигрица Мирали.

7. Малките известни лъвчета от Зоопарк–Варна

От вторите по-големина котки – лъвовете – в зоопаркът са представени лъвът Симба, партньорката му Косара и трите им малки лъвчета, родени през 2014 г. Всъщност са родени четири лъвчета, но едното умира. Веднага след раждането на потомците на

Симба и Косара се организират публични събития. Намесват се и медиите. Лъвчетата са кръстени с наистина различаващи се едно от друго имена – Флорентина, Бойко и Малкият принц.

8. Най-старото животно в Зоопарк–Варна е кафявата мечка Свобода

Естествено в Зоопарк-Варна се срещат и по-дребни хищници, повечето от които, са от нашите ширини. Такива са лисиците и двойката вълци, която се сдобива с четири малки вълчета. Ето го и най-възрастното животно в зоопарка – двадесет и седем годишната кафява мечка Свобода, родена в резервата Кормисош в Родопите. Но в Зоопарк-Варна има и екзотични дребни хищници Това са мечетата коати, които се сдобиват с две поколения от 2013 г. насам.

9. Маймуните гвенони могат да се видят само в топло време

Да не пропуснем и забавния Сектор „Примати“. Тук обитават осем коткоподобни маймуни – това са гвенони. В семейството е изградена йерархия. Водачът им е мъжкият екземпляр Кънчо. Гвеноните обичат топлината и когато е студено стоят в къщата си. Ако искате да ги видите, трябва да посетите зоопарка в топло време – тогава те се показват навън.

10. В Зоопарк-Варна има празници на животните и се организират събития

През годината се състоят различни събития, като повечето от тях са от средата на зимата до началото на лятото. 30 януари – рожден ден на мечката Свобода. 31 януари – рожден ден на понито Дейзи. 10 февруари – рожден ден на маймунката Мънки. 1 март – да посрещнем Баба Марта в зоопорака. 10 март – рожден ден на пони Малкия принц. 24 март – рожден ден на пони Тамара. 1 април – международен ден на птиците. 12 април – рожден ден на маймунката Рая. 16 април – рожден ден на пони Виолет. 19 май – рожден ден на

тигрица Мария. 30 май – рожден ден на маймунката Кънчо. 30 юни – рожден ден на жълтокачулато какаду Роко. 4 юли – рожден ден на лъвчетата Симба и Косара. 10 октомври – световен ден на пеликана. 20 ноември – рожден ден на алпаката Президент. 23 декември – Дядо Коледа пристига в зоопарка.

Ето и един отзив за Зоопарк-Варна от чуждестранен турист: „Зоопаркът не е особено голям, но чист и добре поддържан за Варна. Животните са доста за тази огромна територия и има какво да видят и възрастните, и децата. Заповядайте! Няма да съжалявате!“

Източници:

https://www.varna.bg/bg/437 - Официален сайт на община Варна

https://varna-zoo.com/ – Официален сайта на Зоопарк Варна

https://varna-zoo.com/%d1%81%d0%b5%d0%ba%d1%82%d0%be%d1%80%d0%b8/

https://varna-zoo.com/%d0%b7%d0%b0-%d0%bf%d1%8a%d1%80%d0%b2%d0%b8-%d0%bf%d1%8a%d1%82-%d0%b2-%d0%b7%d0%be%d0%be%d0%bf%d0%b0%d1%80%d0%ba-%d0%b2%d0%b0%d1%80%d0%bd%d0%b0-%d0%b5%d1%81%d1%82%d0%b5%d1%81%d1%82%d0%b2%d0%b5%d0%bd/

20210413_Доклад на ЧЕТИРИ ЛАПИ за зоологическите градини в България (1).pdf

https://www.tripadvisor.ru/Attraction_Review-g295392-d6739811-Reviews-or10-Zoopark-Varna_Varna_Province.html

Автори: Ния и Кремена Каменови

200 и нещо филмови клишета, от които ти е омръзнало

Автор: Ния Каменова

Ако сте заклет киноман, няма как да не сте забелязали че в почти всички филми, които Холивуд бълва (а и не само, може би защото и останалите не искат да остават по-назад) моментите се повтарят безброй пъти, персонажите реагират еднакво в подобни ситуации, и всяко действие е предвидимо от зрителя. Така се губи цялото удоволствие от гледането, а клишетата на екрана са ни дошли до гуша. Ето 200 и отгоре клишета, които побират всички жанрове, но са неприложими в реалния живот... Надявам се и аз да не ви досадя с изброяването им! Описаното важи както за американските филми, така и за сапунените сериали и индийските продукции. И такаа...

Нека фимът започне - шшт, тишина в залата!

1. В романтичните филми двамата главни герои се блъската случайно на улицата. Тя обикновено носи някакви продукти или документи, които разпилява. Младежът се навежда, за да събере разпилените вещи, и когато погледите на двамата се срещат... о, чудо! Те се влюбват! В алтернативните варианти, тя го залива с горещ чай или капучино, защото вероятността на автобусната или самолетната седалка до теб да седне любовта на живота ти, която е ужасно непохватна, е просто огромна.

2. В началото на филма тя и той искрено се мразят, но поради някаква причина трябва да се търпят заедно до заветния край, когато неочаквано ще проумеят, че всъщност таят нежни чувства един към друг, или казано накратко, сюжетът се изчерпва с заглавието " Любов и омраза".

3. Зубърката в гимназията е неугледно момиче с цайси, къдрици и шини ... естествено. Тя е влюбена в популярното момче, което е голям пич и красавец, но

не обръща внимание на героинята, дори я подиграва. За щастие на девойката, нейната най-добра приятелка, изпълняваща ролята на приказната фея, се намесва, и с едно сваляне на очилата грозното патенце се превръща в красив лебед, по който останалите й съученици (да си помисли човек каква трансформация търпи човек, когато си махне очилата, чак околните не го разпознават) изведнъж започват да се прехласват. Лошото момче, разбирай, Принца, забелязва главната героиня и осъзнава, че е влюбен в нея! Двамата танцуват под фанфари на абитуриентския бал, и грозната Бети, смазала безпощадно конкуренцията, блести със сексапил и маниери, достойни за топмоделите от модния подиум.

4. Реципрочната версия, само че с неудачника. Той търпи ужасното отношение на красавицата, която се размотава с по-яките младежи от горните класове, когато стига до извода, че е крайно време да се промени. Обрати в живота му ще изваят от глупчото един пекан и отракан пич, по който надменната хубавица ще хлътне, осъзнала фаталното си предубеждение. Обаче в последния момент, нашия герой ще разбере нейното лицемерие, и ще отдаде сърцето си на далеч по-грозноватата му съученичка, която компенсира лицевите си недостатъци с добро и всеотдайно сърце.

5.   В романтичните комедии главната героиня може да работи като обикновена сервитьорка в "Старбъкс", обаче живее в широк апартамент, винаги е гримирана и нагласена, не й се налага да плаща наем, и никога няма уморен вид, дори ако е карала нощна смяна.

6. Главният герой винаги е разбивач на сърца, и естествено, многоооо богат.

7. Между любовта на двамата млади застават безброй препятствия: неговите/нейните родители, приятели. Особено когато момичето е богато, а момчето е парий. Минават години, докато се съберат отново.

8. В тинейджърските филмчета винаги се репчи една чаровна, ама гадна кучка (придружена от кучки), която трови живота на героинята. Също така, присъстват и група хулиганчета, тормозещи невинните деца, и в частност - протагониста.

9. Главната героиня има три празноглави приятелки, които денонощно са на линия, за да й дават съвети. Четвъртият приятел задължително е гей. При това изискан.

10. Гейовете, впрочем, винаги са изискани, добре облечени и имат женствени маниери. Освен това, както знаем от холивудските филми, всеки себеуважащ се гей се занимава с мода.

11. Приятелките на героинята нямат други проблеми, освен: а)проблемите на главната героиня, б) маникюра си. Говорят само и единствено за мъже, всъщност, други теми за разговор в живота им липсват.

12. Лесбийките са атрактивни и готини парчета.

13. Двамата главни герои са с визия на супермодели от корицата на модно списание.

14. Задължително във филмите присъства един черен, в качеството си на добър приятел или партньор в двойката ченгета. Черните рядко са лоши.

15. Шефът уволнява доброто и способно ченге, което се държи нагло и самоуверено. Последното разрешава случая сам, на доброволни начала, след което бива реабилитиран и върнат на работа.

16. Главният герой в екшъните е свръхмускулест мачо, който е зает да гледа лошо, да млати лошите, да спасява света - задължително един човек спасява света! - и оцелява при всякакви кризисни ситуации, в които обаче неговите врагове нямат шанс.

17. Автомобилите винаги се взривяват при обръщане, а взривоопасните устройства притежават часовник, който отмерва секундите: тик-так, тик-так.

18. Злодеите нападат героя един по един, вместо накуп. Те се изчакват, защото са джентълмени.

19. Злият герой приклещва добрия, обаче нещо му попречва да го убие, или държи дълга и пламенна реч, в която разкрива до последния детайл злокобните си планове, за да имат време останалите да дойдат, и да спасят нашия човек. Вторият вариант е добрият герой да успее да разсее увлеклия се в патос гадняр, и да го обезоръжи.

20. Главният герой почти агонозира, смъртно ранен. Въпреки това, има сили да се изправи за последно, или да срази противника си, казвайки междудругото (защото е готин) някоя велика фраза.

21. Децата са по-умни от родителите си, това го знае всяко хлапе, и никога не слушат родителски съвети, нито признават скапани авторитети.

22. Децата не ходят на училище, за да учат. Всъщност, те имат много по-големи проблеми за разрешаване, а училището е просто така, за фон, да не не им опротивее съвсем на зрителите.

23. Мацките никога не развалят прическата си, дори изправени пред апокалиптична катастрофа. Също така, убийците във филмите са много яки мадами. Те са по-способни от мъжете, и са най-добрите професионалисти.

24. Изобщо, жените са алфа-жени, някакъв вариант на Жената-чудо: мускулести, борбени и владеещи бойни тактики.

25. Жените са ВИНАГИ слаби.

26. Ако има дебеланко във филма, той е загубеняка, на когото всички се подиграват.

27. Извънземните винаги нападат Земята, и по-специално, Сащ.

28. Когато жените тръгват да раждат, те не го разбират докато не им изтекат водите, или не получат контракции (иначе какви други проблеми биха имали през деветте месеца, едва ли получават контракции през това време), и крещяг паникьосано: " Скъпи, изтекоха ми водите", или : " Скъпи, имам контракции". В най-добрия случай просто казват : " Време е!"

29. Мъжете припадат в родилното.

30. Жените разбират че са бременни, когато им се догади.

31. Ако във филма се появи някой религиозен, той е откачен олигофрен, достоен за съжаление.

32. Всички си кривят лицата, особено в екшън филмите, и пъшкат усилено.

33. Във фентъзитата групата се състои от : готиното момиче, готиното момче, досадникът, дебелака, зубрача и неугледното момиче. Целта на групата е да открие далечна Галактика, да се пребори със зли създания, или да спаси Граала. В повечето случаи децата се справят сами, и не намесват родителите си, защото: точка 21 гласи, че децата са по-умни от родителите си, и изобщо, последните са неангажирани егоисти, невземащи впредвид чувствата на бедните деца, които,

дори, двегодишни, са изключително интилигентни и боравят с речник, достоен за Нобелов лауерат.

34. Всички говорят английски, включително древните римляни и извънземните.

35. Лошите са терористи, араби, руснаци, латиноамериканци, италианската мафия, зомбита, пришълци, метеорит, цунами, невидима сила.

36. В миналите времена хората са изглеждали перфектно, имали са изящна кожа, бели зъби, и страхотни прически. Като цяло, белите зъби присъстват на екран постоянно.

37. Да си девственик или девственица е най-големия грях. Когато обектът на чувствата ти разбере, че още си неопетнен, прави гримаса на ужас.

38. Сексът винаги е съпроводен с много усилия, охкане, и преди това - консумация на алкохол. В повечето случаи прилича на изнасилване или сцена от софт порно.

39. Когато двама души са обзети от страст, те си късат дрехите, сутиените и ги захвърлят където им падне. Изобщо, сексът е спонтанно нещо.

40. Първият път е нещо много хубаво и обикновено се случва на самотен плаж, до водопад или на някоя зелена полянка. Мъжете НЕ използват никога презервативи.

35. Негърът умира пръв. Обаче в екипа винаги има двама черни, мъж и жена.

36. Единият герой изпада в кома, или му е открито страшно заболяване. Лекарят обяснява състоянието на близките му с думите : " Не се знае кога ще се оправи. Може би след ден , може би след години. Можем само да чакаме..."

37. Лекарите лекуват странни болести с дълги и необикновени имена. Всъщност, ако вярваме на филмите, пациентите страдат само от такива. Къде ще видиш човек със счупен крак, язва, или прозаични заболявания като шарка?

38. Героите винаги разполагат с пълнители и стрелят нонстоп с оръжията си, успявайки да изтребят цяла дузина врагове. Същевременно, тях нищо не може да ги уцели, дори дъжд от куршуми.

39. Глупакът във филма се оказва най-умният, без сам да го осъзнава.

40. Когато двама мъже въртят сделка, пушат пури, и единият казва : " За мен е удоволствие да правя бизнес с Вас".

41. Въпросът при плащане винаги е : " В чек, или брой искате?"

42. Когато желаем да повикаме такси, просто заставаме на средата на улицата, и крещим : "Таксиии!" с лигава интонация. Защото такситата пристигат автоматично при звука на гласа ни, а най-важното - спират веднага, щом им се изпречиш.

43. В куфарчетата има много пари. Въпросните куфарчета се размотават из целия филм. И героите се избиват заради съдържанието в тях.

44. Готините пичове, злодеите и хората на погребение носят черни очила. На погребенията вечно вали.

45. Когато той и тя се целуват, вали. Когато тя си обърне гърба, пак вали. Или когато тя бяга, за да му съобщи важно нещо.

46. Героите никога не знаят, че ще завали, затова не са подготвени, и не си носят чадъри. Поглеждат изненадани към небето и премятатат качулки през глава.

47. Главната героиня е руса шматка, която е ужасно нескопопсана, и всеки път се извинява прочувствено с едно : "I` m sorryyy!", притиснала длани към лицето си.

48. Героините вечерят в ресторантите единствено зелена салата с чаша вода.

49. Оказва се, че тя или той всъщност е роден оратор или лидер, който винаги убеждава хората, повежда масите и държи геройски речи.

50. Дрехите в магазина винаги са ни по мярка.

51. Сервитьорите и таксиметровите шофьори никога не ти връщат ресто.

52. Ти си мислиш, че ще се омъжиш/оженищ за любовта на живота си. Внезапно разбираш, че истинският обект на чувствата ти е приятелят/приятелката, който/която винаги е до теб. Той/тя се обажда, когато пред олтара свещеникът казва: " Ако някой има да каже, нещо, да го каже сега, или да замълчи", за да признае дълбоките си чувства. Всички са стъписани, а ти зарязваш младеженеца/булката, хвърляйки се в обятията на другия/другата.

53. Любовните излияния са винаги пред други хора, които са възхитени и издават звуци на одобрение.

54. С кредитна карта или шнола се отварят всички врати.

55. Когато звъним по телефона, ни е нужно само едно набиране. Няма " Здравей", няма " Чао". Винаги сме кратки, дори когато говорим с близък човек.

56. На екрана се леят литри кръв, хвърчат вътрешности и всякакви садистични методи са възможни.

57. Гонката с автомобили е задължителна. Героят хвърчи от автомобил в автомобил. Ако падне от небостъргач, се стоварва върху кофите с боклук или някаква кола, омекотяващи удара.

58. Криминалистите не са способни да заловят престъпника, затова им е нужна помощта на главния герой.

59. Винаги опъват лента с надпис :" Не преминавай", и завиват трупа с чувал. Полицаите казват на тълпата: " Хайде, разотивайте се, няма нищо интересно".

60. Криминалистът се справя сам. Останалите помощници са просто фигурки, с които той разговаря, за да не му е скучно. Това е само, когато криминалистът е главен герой.

61. Често изписват в началото на филма : " По действителен случай". Или : " Всяка прилика със случайни лица". Предполагаме, че първото е за да те убедят да гледа филма, а второто - за да не бъдат съдени режисьора, сценаристите и продуцентите.

62. Италианците са идиоти, които говорят провлачено : " Белисиимо, синьора... Фачиле, грациозо, тутти фрутти", ядат пици, или ги продават.

63. На главната героиня и е писнало от градската атмосфера, затова решава да замине на село, където се влюбва в местното селско момче, защото разбира, че е привлечена от мирисът на пот и уханието на тор, а нейните кариерни амбиций отиват в кошчето, тъй като подсъзнателно е мечтала да дои крави, а не да реди папки в офиса.

64. Главната героиня има някоя любима картина, изобразяваща петна или нещо подобно. Героите стърчат пред произведението на изкуството и възкликват : " Не е ли гениално?".

65. Ругатните изобилстват при всякакъв случай. " По дяволите", " кучко", " долно копеле", "fuck off", " негодник". Последното обикновено е изречено от бясна жена.

66. Не може без стриптийз клубове и скъпи ресторанти - независимо дали става въпрос за любовен филм, комедия, екшън или криминале.

67. Всички бягат и спортуват, обикновено рано сутрин.

68. Снимките стават от раз, и винаги са перфектни. Просто никой не се нуждае от специални пози, обработки и фотошоп.

69. Социалните медии не съществуват.

70. Трупът обикновено е намерен от спортуващ рано сутрин мъж, или жена, разхождаща кучето си.

71. До последно си мисим, че знаем кой е убиецът, обаче се оказва, че е чичката, гледащ нищо неподозиращо.

72. Във филмите на ужасите семейството винаги се премества в къща, обитавана от духове и зли сили. Скърцат врати, отварят се чекмеджета, викат се екзорсисти. В отражението в банята всеки път се появява демонично същество, затова всеки е наясно, че не бива да се поглеждаш в огледалото при никакви обстоятелства.

73. Убиецът първо претрепва русата госпожица с надарения бюст. Може би, защото красивите хора трябва да бъдат наказвани?

74. Освен това, красивите са винаги тъпи.

75. Печелят скромните, незабележими и жертвоотдадени герои. Освен това, тях всички ги уважават.

76. И тези които правят секс, също трябва да бъдат наказани, затова също са сред първите редици на умрелите. Гарантирано двойката, отдала се на плътски наслади в колата, не я чака нищо добро.

77. Когато групичка отиди да лагерува в гората, винаги се отделя един, който загива по ужасно нелеп начин. Изобщо, да се лагерува в гора е опасно, защото в тъмното дебне психопат с брадва. Тези хора не гледат ли филми?

78. Убиецът успява да ликвидира героите един по един. Спасява се единствено готиното момиче. В краен случай, и готиното момче. Между тях витае сексуално напрежение. Героинята успява да се справи с убиеца, защото владее бойни хватки. Обикновено, тя е тиха и смела.

79. Във филмите оцелява жената.

80. Тя е тази, която е предусетила че нещо се случва и е увещавала героят да не тръгне. Шестото й чувство е безпогрешно.

80. Телефоните нямат покритие, щом ти трябват. Колите на палят, когато злото те преследва, и успяват да тръгнат едва когато то вече е залепило противната си физиономия на предното стъкло. Героинята стене мъченически, процеждайки яросто едно: "О, камон, камоон ".

81. Загубеняка става смелчаг, и накрая спасява всички.

82. Героините, преследвани от убиеца, се спъват и падат. Просто го обожават. Вместо да се изправят по най-бързия начин, те се обръщат, за да видят дали лошият ги преследва, и съответно краят им е фатален.

83. Във филмите на ужасите героините крещят, така че, убиецът да ги чуе. Когато до нас долети странен звук, ние питаме страхливо : " Кой е тааам?", вместо да напуснем мястото веднага. Нещо повече - доближаваме все повече източникът на странния шум, въоръжени с точилка. Оказва се че е котката. Но нека това не ни заблуждава. Защото злото изниква точно зад гърба ни.

84. Главният герой се отказва да убие злия в последния момент, аргументирайки се пламенно: "Аз не съм като теб".

85. Един от героите умира, и изхриптява на приятеля си : " Върви. Аз ще остана. Ще те покрия. Спасявай се".

86. Убиецът някакси успява да настигне героинята, или да изскочи от всеки ъгъл, независимо, че е тежко въоръжен, върви бавно, а тя бяга с голяма преднина.

87. Ако сме заплашени, никога не търсим полиция.

88. Обажданията обикновено са зловещи и завършват трагично.

89. Този, който тръгне за помощ, обикновено не се връща.

90. Убиецът се бъхти, за да хване героят, а когато онзи вече е в ръцете му, по някаква странна причина, той не го убива, за да може жертвата да избяга, а убиецът пак да я преследва...

90. Учените и хакерите са свръхспособни, притежават телепатия, влизат в чужди системи от раз, и правят експерименти с фатален завършек.

86. Героят често казва на героинята:"Ти ме научи на това". На какво го е научила и как, не става ясно през целия филм.

87. Във филмите често са налице любовни триъгълници с подходяща порция бой.

88. Когато иска да свали мъжът на живота си, героинята си купува секси бельо.

89. Тя признава чувствата си в края на филма, спирайки полета на героя, или тичайки по гащи в снега.

90. Гласовите съобщения винаги звучат :" Абонатът не е на линия. Моля, оставете съобщение", след което следва репликата : " Знам, че си там".

91. Върколаците са мургави мъже, вампирите - изящни създания с бледи скули. Те воюват помежду си, както и с вещиците. Понякога се чифтосват. Но са много секси, и се държат и говорят като нас.

92. Главният герой прошепва на героинята, гледаща го в очакване : " Довери ми се".

93. Шефовете са ужасни гадняри и товарят бедния герой с непосилни отговорности нарочно.

94. Шаферките на сватбата ти са твоите най-добри приятелки. Бият се коя ще грабне букета.

95. Героинята е със секси бельо, защото обожава да се разхожда така. Никога не е окосмена.

96. Героинята се трансформира, моделира, отслабва и сменя стила си. Красавецът пада в краката й.

97. Жените прощават всичко на мъжете, верни са, и ги чакат с години, защото не съществуват други мъже на този свят.

98. Главните герои правят секс в басейн, или на плажа без никакви усложнения.

99. Правят секс под душа. А душа е място, където да премисляш и преживяваш.

100. Когато си в тоалетната, ти хрумва нещо. Или чуваш разговор, който не трябвало да чуваш.

101. Един от сигурните белези, че ще бъдеш убит е, когато влезеш в банята или тоалетната. Във ваната винаги се случва нещо неприятно.

102. Главната героиня си взима вана с много пяна, и запалени свещички наоколо.

103. Романтика означава много запалени свещи, музика, чаша вино и наздравицата, звучаща оптимистично : " За нас".

104. Богаташите се излежават на яхти, пият коктейли, и галят красавици.

105. Ако главната героиня е известна личност, пред дома й винаги я причакват папараци и нагли журналисти, които пращат по вестниците някоя нейна нелицеприятна снимка. Пъхат под брадата й микрофон безцеремонно с въпросите : " Вярно ли е че си се омъжила?"

106. Обикновено хората ти ръкопляскат или стават, щом се целуваш, произнасяш някаква реч, или извършиш подвиг.

107. Адвокатката е секси маце, което се влюбва в осъдения.

108. Често има герой, който е осъден несправедливо. Или семейството му е отвлечено. Или е бил малтретиран, изнасилен, и самият той отвлечен. Той се връща, за да си отмъсти. Като цяло, отмъщението е нещо често срещано.

109. Ако някой обира банка или напада героите, винаги взима заложник или допира дулото на пистолета в главата на героинята, заплашвайки, че ще я убие. Обикновено тя се превръща в заложница на злодея.

109. Проститутките обикновено присъстват само във филми с насилие, дрога и перверзии.

110. Кучетата са много умни. Надушват винаги лошия, някакви белези, или намират нещо нередно. Даже разбират какво им говориш и гледат изразително. Когато си тъжен, се сгушват при теб и почват да те ближат.

111. Също така, много хора срещат половинките си, разхождайки кучето си в парка.

112. Студентите киснат в библиотеките, носейки големи томове с книги. Учениците също, и винаги разговарят прави до шкафчетата в коридора.

113. Студентите и гимназистите ходят на яки купони, надрусват се, и изобщо, животът им е страхотен!

114. Все ще се намери някой гаден учител, който тормози бедните ученици, защото е гадняр.

115. Никой не пуши. Освен след секс.

116. Лошият ще подхвърли откраднатата вещ или дрога в чекмеджето или чантата на героя/героинята, така че да го /я набедят несправедливо.

117. Конете се стряскат от изпречила се змия, и хвърлят ездача на земята.

118. След секс, двамата гледат изцъклени в тавана и дишат учестено. След това се питат взаимно: " Беше страхотно, нали?"

119. Бащата мрази гаджето на дъщеря си.

120. Убиецът е с гадно излъчване, обезобразено лице или лицето му е прикрито от страшна маска.

121. Сигурен белег че сте скучен снобар, е фактът че носите костюм, слушате опера, и се извинявате непрекъснато.

122. Героите посещават китайски или италиански ресторанти.

123. Прислужниците са латиноамериканци, и са крайно религиозни, защото всички латиноамериканци са религиозни.

124. Жените ходят често на йога, масажи и процедури. Йогата е привилегия само на жените.

125. Често се събираме с бившите.

126. Главният герой намира квартирата си опразнена и чете през сълзи бележката : " Оставям те". Или гаджето му прочита кореспонденцията му в интернет, и изхвърля куфарите му през терасата пред погледа на смаяните съседи.

127. Когато тя ги хване на калъп, той се измъква с обичайното : " Скъпа, не е каквото изглежда"...

128. Излизайки от кома, първият въпрос, който задаваме, е : " Къде съм?" Ако сме изпаднали в амнезия, въпросът звучи подобно : " Кой съм аз?", след което добавяме : " Не помня нищо". Е как помним, че не помним нищо, при условие че имаме амнезия, не става ясно!

129. Всички азиатци владеят бойни изкуства, даже продавачът от магазина за дрехи втора употреба.

130. След бедствия и катаклизми се спасяват двамата главни герои. На него се пада честта и да възспре прииждащото природно опустошение.

131. Веднага, след като завършим, ставаме успешни, улегнали служители с голям доход, перфектна половинка и страхотна къща. Непосредствено, след като сме минали 20-те, се превръщаме в лелички и чичковци на ... двадесет и няколко. Останалите са наркомани и неудачници, с изключение на приятелите от " Приятели".

132. Главната героиня съкрушено се пита : " Не мога да повярвам, че той ми причини това.."

133. Затворниците са агресивни типове с бръснати глави и множество татуировки по тялото.

134. Надзирателите и полицаите в затвора обикновено са много лоши и се държат отвратително със затворниците.

135. Единият затворник е копелето на затвора, и той тормози невинно осъдения герой.

136. Неудачницата пада от покриви, пропада в пода, и въпреки това, красавецът е лудо влюбен в нея.

137. В пролога към филма убиват невинен герой или героиня. Така започват обикновено фентъзитата, трилърите и ужасите.

138. Тинейджърката е непокорна, и не се разбира с родителите си, особено с гадната си майка.

139. Художниците и писателите разполага с много пари, обширни апартаменти и тавански помещения.

140. В комедиите често присъстват няколко смешни мъжки персонажи, и те, разбира се, са приятели.

141. Ако дваматат главни герои се влюбят, то неговият най-добър приятел и нейната най-добра приятелка - също.

142. The best приятелки ever ходят заедно на шопинг, разменят си дрехи, заедно си правят косите с преса, и винаги крещят от радост една за друга.

143. Приятелите пък пият бира на бара, коментират жените и колите.

144. Главният герой ядосано стоварва тазсутрешния вестник пред някого с думите : " Искам да обясниш какво означава това!".

145. Винаги щом включиш телевизора, по канала дават важна новина, свързана с теб или с някой случай, който те касае.

146. Двама от второстепенните персонажи говорят нещо, което ще доведе главния герой до необичайни проникновения.

147. Щом героите открият книга на латински, те веднага разчитат надписите.

148. Когато искат да те сплашат, в повечето случаи влизат в дома ти и изпотрошават мебелите.

149. Злодеят избива всички останали, но пред главния герой се оказва безсилен. Същевременно, може да го е бил и повалял два часа, обаче накрая за някакви си пет минути смелият герой го прави на две стотинки.

150. В порнофилмите по филмите пъшкат силно женски гласове. Така разбираме, че главният герой или героиня гледа порно.

151. Всички дискове се отварят на всички компютри.

152. В киното ядеш пуканки.

153. Главният герой носи букет на героинята, ако е сгафил. Много често коленичи и отваря кутийка с пръстен. Желателно е това да се осъществи пред колкото се може повече хора, и най-вече, пред родителите й.

154. Главната героиня удря шамар на героя, и то пред тълпа народ. Той, на свой ред я пита : "Как... е възможно да си такава кучка?"

155. Във филмите боят и юмруците са през цялото време.

153. Ако две героини се скарват, едната зашлевява другата, и тя отмята коси, след което се хваща за бузата. После на свой ред зашлевява първата, която пък изобщо не го очаква. Следват охкания, скубане, жесток бой, и екшън от класа.

154. От полицията те подслушват с най-модерна технология и имат достъп до всичко в този свят. Същевременно винаги последни пристигат на местопрестъплението, чак когато нашите хора са се справили с лошите.

155. Героинята се показва пред целия си блясък в красива рокля пред шашнатия си любим или приятелки, който/които възкликва/т след минута вцепенение: " Прекрасна си!".

156. Бащата обяснява на вече си порастнала дъщеря през сълзи и сополи : " Ти винаги ще бъдеш моето малко момиченце", понеже за двадесет и шест години не е могъл да намери време да й го каже.

157. Бащата лишава синът или дъщерята от наследство с думите: Той или тя вече не е мой/моя син/дъщеря!

158. Умиращият баща, приятел или годеник успява да каже две минути преди смъртта си някаква много важна тайна. Или пък, обратното, тъкмо да каже най-важното, и почва да пелтечи: "Аз...аз", и издъхва, преди да е изрекъл съкровената истина.

159. Когато някой умре, той го прави с отворени очи, така че се налага главният герой да му ги затвори с ръка.

160. Всичко скрито се крие във сейф, който се отваря със изстрел или специален код.

161. Полицията обича да предупреждава : " Спри или ще стрелям", или : " Ще разбия вратата", след което я разбива наистина с крак, влиза и крещи : " Всички на земята, горе ръцете!"

162. На важна вечеря пред целия род се съобщава потресаваща новина или тайна. Всички се гледат един друг.

163. Когато двама разговарят, винаги ги подслушва някой. Или ако се целуват, в стаята влиза трети, който може би не е трябвало да вижда целувката, затова започват обяснения.

164. Каубоите прекарват цялото си време (с изключение на времето, когато се убиват) в кръчмата, и играят покер. Там винаги присъства секси певица с разголено деколте.

165. На бара хората подвикват : " Барман, още едно питие". А пък когато мъжът сваля готина мадама, поръчва : " Едно питие и за дамата".

166. Проститутките доближават героя и го питат : " Имаш ли нужда от компания, скъпи?" или промърморват : " Скъпи, май си самотен?"

167. Жените са адски РАЗКРОПОСТЕНИ и обожават секса за една нощ. После не се сърдят, че не им се обаждащ повече.

168. Ако една жена иска да зареже бебето си, го оставя с кошница с бележка пред входа на любимия си, или просто във входа на някой блок.

169. Някакси се оказва, че един от героите всъщност е осиновен, или не е този, за който се представя. Някой обаче го уведомява в последния момент : " Това е баща ти", след което героят гледа глупаво, очите му се насълзяват, и той извиква хем със невярваща, хем затрогната интонация : " Таааткоо?"

170. Крадците обикновено са трима идиоти.

171. Жените се събуждат гримирани и с хубави коси.

172. Падането и спъването се смята за нещо много смешно.

173. В асансьорите се прави секс и се разиграват любовни драми.

174. Фризьорката е най-добрият ти изповедник, обикновено е черна.

175. Героинята или героят крещи под дъжда, а може би докато го дърпат: " Нееeee!"

176. Главната героиня припада, защото е бременна.

177. Някой спасява самоубиецът в последния момент.

178. Героят изхвърля героинята от колата насред нищото, или пък тя сама излиза, докато той шофира.

179. Преследвачът запотен се качва в такси, и нарежда на шофьора: " Карай след онази кола".

180. Работниците са секси и епилирани. Героинята спи с тях, с градинаря или водопроводчика.

181. Много често се оказва, че двамата главни герои лъжат за себе си и си доукрасяват нещата. Обаче накрая истината лъсва.

182. Лошото момче + доброто момиче.

183. Две сестри се борят за сърцето на един мъж. Или пък двама братя за сърцето на една жена.

184. Вместо да избяга, героят се връща, за да провери дали убиецът е мъртъв. Тогава той сграбчва нещастника за крака.

185. В групата все има някой всезнайко или всезнайка, които знаят всичко за всичко.

186. Единственият спорт е бейзбола. А момичето е мажоретка в училищния отбор.

187. Героинята се спасява от психаря, влетявайки в преминаващия парад по случай празника на града.

188. Изразите: " Аз имам пари" и " Аз съм американец" трябва да оказват моментално въздействие върху този, на когото са произнасяни. Друг често срещан израз е : " Знаех си". Това е, защото обикновено главният герой е сигурен в правотата си, обаче другите не му вярват, и той се впуска в действия, които да докажат че е прав. Третатата фраза, която просто убива е : " Ти ме предаде!". Също така, постоянно се употребяват възклицания като " O, my god!", " O, Holly SHIT", " Oh, Gesuss!", придружени от въртене на очи и специални гримаси. Ако героиянята тича от преследвача си, сърцераздирателните крясъци : " Хелп, плийз, хелп ми!", остават нечути.

189. Серийния маниак не се къпе, не яде, няма нужди - през цялото време той е зает да изпълнява ролята на машина за убиване. Ако героинята бяга, то тя неумолимо ще падне, и ще продължи да пълзи като охлюв, докато главорезът не я настигне с лекота.

190. Рожденните дни протичат по следния начин - прибираш се уморен след работа, и включваш осветлението. Оказва се, че близките ти са се наговорили, защото държат торти, балони, свещички, и крещят в един глас : " Изненада! Happy Birthday!", докато идиотските им физиономии излъчват самодоволство.

191. Накрая на филма героинята вика с цяло гърло: " Успяхмеее!" А любимият й прошепва : "Скъпа, ти си върхът! Знаех, че ще се справиш. Ти си специална", та да й почеше егото по-най сигурния начин.

192. Винаги се връщаме от покупки с плик, от който стърчат багети - сигурен белег, че сме посетили магазина.

193. Серенадите под прозореца вършат работа. Ако героят преследва героинята, тя се дърпа, но накрая отстъпва - просто защото чувствата надделяват над егото.

194. Сталкерът или обсебената жена преследват обекта на чувствата си, нахлуват в дома му, къпят се във ваната му, обаче жертвата докрай не предприема мерки или не се обажда на полицията.

195. Чистачката глътва нещо важно с прахосмучаката или изпира риза с стотици банкноти в джоба, което коства на героя много.

196. В ресторанта мъжът поръчва най-доброто вино, след което го оглежда, разклаща, вкусва, одобрява и улучва с точност реколтатата и годината. Воала!

197. Във всеки апартамент в Париж има изглед към Айфеловата кула.

198. Хепиендът е задължителен! Героят върви важно и пренебрежително, докато зад гърба му гори сграда или експлоадират коли. Ако има залез, още по-добре!

199. Главната героиня се оказва, че има супер сили, много способна е, а околните я гледат като Бог с отворена уста.

200. Накрая тя и той се омъжват и заживяват щастливо ever и forever до края на дните си!

Януари 2020

Варна

Santa Claus vs Коледа

Автори: Ния и Кремена Каменови

Всички знаем, че Дядо Коледа живее в Лапландия, заобиколен от елени, шейна и на светлия празник носи чувал с подаръци. Също така, повечето от нас са запознати с българските ритуали по Коледа. И разбира се – всеки избира как да празнува – с елха и очакването на Дядо Коледа или да посрещне коледарите с питка – а защо не, да съчетае и двете?

Санта Клаус

СантаКлаус (в превод - Свети Клаус) е съкратено от името Санта Никлаус, тоест Свети Никола. Това е реално съществувала личност, канонизирана след смъртта си – малоазийският светец Никола Мирликийски, когото източноправославните наричаме Св. Николай Чудотворец. В Белгия, Холандия и Германия в деня на светеца децата излагат обувките си навън и ако са били послушни през годината, ще открият в тях шоколади и бонбони, а ако са били лоши – ще открият въглени и съчки. Ето откъде идва цялото очакване на дядо Коледа и чувала с подаръци за добрите деца! Освен това, очевидна е приликата между нарисувания епископ Никола Мирликийски и по-късно възникналия образ на Санта Клаус – всъщност червената шапка на белобрадия старец е произлязла от червената епископска тиара със златист кръст отпред. Холандците пренасят Синтерклас, тоест Свети Никола, в Ню Амстердам, както е старото име на Ню Йорк (градът известно време е бил владение на холандците). Забележителното е, че светецът е покровител на детето – още една връзка между Санта Клаус и децата. Самият Свети Никола в холандската традиция е изобразяван с червени дрехи, къдрева брада и червена тиара – по този начин се възражда и бъдещия дядо Коледа, използван в комикси и реклами на „Кока-Кола“. Руският еквивалент на Дядо Коледа, е Дядо Мраз (чиято внучка е Снежанка), но неговият произход не е свързан със Санта Клаус, а с „мраза, снега, бурята“. А както знаем, Дед Мороз носи подаръците за децата на Нова година.

Санта Клаус живее в Лапландия – северните части на Русия, Финландия и Швеция. Домът на Санта Клау се е в региона Корватунтури, Рованиеми, който се намира във финландската част на Лапландия. Дървената му къщичка

е построена през 1822 г. и има обзавеждане и за елените му. Санта Клаус живее със съпругата си – г-жа Клаус, която иначе се казва Муори. Санта Клаус носи очила за четене, понякога пуши лула и обича да си похапва курабийки. Работи не работи само зимата – той приготвя подърци през цялата година.

Верни помощници на Санта Клаус, разбира се, са джуджетата. В своята работилница те изготвят подаръците. Последните са опаковани от елфите.

В нощта на Коледа Санта Клаус обикаля с шейната си, на която е натоварена торбата с подаръци, и пуска през комините на къщите същите тези подаръци, предназначени за децата, които са били послушни през годината. По-точно той не обикаля, а лети с приказната си шейна, водена от елени. Елените си имат имена: Дашер, Дансер, Прансер, Виксен, Комет, Кюпид, Донер, Блитцен и най-прочутият: Рудолф. Той е водачът на шейната Рудолф и е с голям червен нос, който свети през нощта. Заради носа си, Рудолф често е подиграван от останалите елени.

Как са възникнали коледната елха и коледната украса? Някои казват, че първият запалил свещ на върха на коледно дърво е Мартин Лутер – католическият германски свещенник, който създава лутеранския протестантизъм в Германия. Легендата разказва, че една вечер около Коледа, Лутер се прибирал вкъщи през гората. По едно верме бил поразен от невинната красота на звездната светлина, сияеща през елхите. Желаейки да сподели това преживяване със семейството си, Мартин Лутер отрязал една ела и я занесъл у дома. Той постави малка свещ на клоните, която символизирала коледното небе.

Това, което е сигурно, е, че към 1605 г. коледните елхи са били посевместно разпространени, тъй като през тази година историческите записи сочат, че жителите на Страсбург поставят елхи в салоните и окачват върху тях рози, изрязани от многоцветна хартия, ябълки, вафли, златно фолио. Повечето американци от XIX в. намират коледните елхи за нещо странно. Първият запис на изложен е през 1830 г. от немските заселници в Пенсилвания. Но дори през 40-тте години на XIX в., коледните елхи се възприемат като езически символи и не се приемат от повечето американци.

В подготовка за коледното празненство през 1800 г., проведено за местните деца в замъка Уиндзор през същата година, кралица Шарлот е украсила

тисовото дърво в Queen’s Lodge. Нейната гостна, осветена от свещи и пълна с плодове, сладкиши и играчки, е била нова гледка за аристократските деца.

Звездата, окачвана на върха на елхата, символизира Витлеемската звезда. Украста е германско хрумване. Коледните гирлянди са внесени от Индия чрез английските колонисти там. Поставянето на подъркците под елхата– английска добавка. А приготвянето на кекс-щолен и горещ шоколад – австрийска.

Коледа

Рождество съвпада с празника на славянския бог Коледа. Как се е случило това? През II пр. н. е. Телесфор (126-137) определя 24/25 декември за Рождеството на Иисус – денят, в който според славяните се ражда Бога на Младото Слънце, а именно – Коледа. Това едва ли е случайно, предвид факта, че Телесфор е от тракийски произход. По-долу ще сравним раждането на Коледа и раждането на боговете според тракийците. Но предвид, зародилата се още две-три века по-рано широките социални и икономически връзки, това не е никак необичайно. Още повече, че е напълно естествено тракийския етнос да е имал връзки със славянските общности още в древността – не е тайна, че племена като бриги, фриги и т. н. са обикаляли цялото Черноморие, включително Западното (българските земи) и Северното (територии, населявани от славяни).

Името Коледа се среща при почти всички славянски народи. На старославянски – коляда; на български – коледа; на сръбски – коледа; на руски – коляда; на полски – koleda, на чешки – koleda.

Името „коледа“ произлиза от думата „кръг“ (запазено в руския – кольцо).

Бог Коледа е бог на Зимното слънце. Наречен е още Бог на Младото Слънце. Свързан е със зимното слънцестоене и неговото раждане съвпада с най-дългия ден от годината. Празникът е свързан с настъпването на новия цикъл, който побеждава тъмните сили.

В руските изображения бог Коледа е облечен в светли одежди, като те често са везани в червено и златисто. Той е със сиви коси и златисти коси. Понякога е изобразяван и с брада.

Бог Коледа е роден от Майа Златогорска – първата съпруга на Даждбог (богът на слънцето и топлината). Майа ражда Бога в пещера, за да не би лошите

духове (навите) да й попречат да роди Бога. Майа ражда Коледа и Авсен. Авсен е Богът на Есенното Слънце, покровител на урожая. В крайна сметка и навите помагат за това раждане.

Интересното е, че при траките и особено в орфизма има ритуал за посвещение, които напомня на раждането на бог Коледа. Посветеният, който ще става бъдещ главен жрец, пребивава известно време в пещера. Когато излиза от нея, той вече е бог.

Бог Коледа има два символа:

1. Колядник – свастичен знак с осем лъчи. Този символ се носи, за да се избегнат неуспехите и бедствията и за да се привлече успех в работата.
2. Черното Слънце – слънцето на света на навите. Този символ се е носел само от стари хора. И до днес, той се продава като амулет в Русия.

Как празнуваме Коледа?

При славяните Коледа също е съпътствана от пост, смирение, въздържание. Не се празнува на 25 вечерта, а след полунощ на 24 декември.

Бъдни вечер е наречен още Божич, Кадена вечер, Суха Коледа. Обредите на тази вечер могат да се разделят в две групи: 1. Бъднивечерска трапеза и 2. Бъднивечерски огън.

По традиция Бъднивечерската трапеза е постна. Ястията трабва да са нечетни на брой. Те биват поставяни върху слама. Домакинята приготвя обреден хляб – ботовица, вечерник, коледник. Той е изпъстрен със символи – орач с рало, кошара с овце. С нареждането на трапезата, най-старият от къщата прикъдява трапезата, а също така и домашните животни и обора. Стопанинът разчупва боговицата и дава на всички от нея. След вечерята се правят гадания по пръстени – за любов и женитба; за времето и плодородието.

Бъднивечерският огън е предмет на особено внимание. В него се поставя дебело дърво или пън – наречен бъдник. В Средна и Западна България се нарича бъдняк; в Котленско – коладник; в Кюстендилско – прикладник. Този пън трябва да гори през цялата нощ, защото неговото угасване означава нещастие за цялото семейство. На сутрината се гадае по бъдника.

По традиция Коледа се празнува, когато мине полунощ след Бъдни вечер – а не на следващата вечер. След полунощ започват да минават коледарите и се празнува.

Коледарите са организирани на групи по десетина, като всяка група има свой водач – станеник. Станеникът се избира преди Коледа. Той трябва да знае всички благословии, които понякога надминават 80 на брой, както и песните за Млади Бога Коледа. Облечени празнично, коледарите обикалят от къща на къща и пеят песни за всеки член от семейството – стари и млади, земеделци и животновъди. В песните се хвали домакинът и къщата, пожелава се плодородие в полето и приплод на добитъка. След изпяване на песните благословии за всеки член от семейството, стопанинът на къщата взима хляба благословенник и го подава на четника, който си сваля калпака, взима хляба и започва да слави. След изпълняването на песните, коледарите потеглят за следваща къща.

Ако се случи коледарите да не са посрещнати добре, то те си отмъщават като задигат някоя кокошка или отнасят външната врата и я занасят до реката или на по-отдалечена чешма.

На следващия ден коледарите празнуват – колят прасето и си визмат от храната, която им е била дадена през нощта.

Характерен обичай на Коледа е и заплашването на овощните дръвчета да раждат. Стопининът взима брадвичка и при всяко дръвче в градината заплашва да го отсече, но някой от домашните го възпира, като му казва, че те ще родят през следващата година.

Погрешно някои от нас смятат, че името Коледа идва от коленето на прасета. Коледа е със славянска етимология. А обичаят е тракийски. Траките са имали доста голям култ към прасето. За тях то е и жертвено животно. Прасетата са се колели при доста религиозни обреди, а както и в чест на богиня Бендида.

Така при славяните става смесване на два празника – Коледа и Рождество, а в Северна Европа – денят на Св. Никола Мирликийски и Рождество.

Излиза, че съвременните българи празнуваме три празника – Рождество, Коледа и Санта Клаус. Почитаме Раждането на Иисус, езическият

славянски бог Коледа и пречупеният през призмата на северноевропейците Св. Никола. Украсата ни е германо-холандска, коледуването – старо-славянско, трапезата – християнска, а обичаите – традиционни.

Авторски терапевтичен дневник

Терапевтичен дневник – авторски

Първа част

1. **Есе**

Напишете кратки размисли върху следните цитати:

„ Радвайте се на живота, а не неговия смисъл“ – Ф. Достоевски;

„Миналото няма власт над настоящия момент“ – Екхарт Толе;

2. **Петте точки, положителни утвърждения**

Петте точки

Напишете пет хубави качества у вас;

Напишете пет хубави момента от миналото;

Напишете пет хубави момента от настоящето;

Напишете пет основни цели, които си поставяте.

Положителни утвърждения

Напишете пет пъти „Аз се стремя към щастието.“

Напишете пет пъти „Аз живея в настоящето, не в миналото или в бъдещето.“

Въпроси, които да си зададем:

Трудностите, подобно на радостите, са естествени за житейския път

Кои са моите трудности? Как ги възприемам?

Изправи се срещу страха си

Кои са моите страхове?

Не потискай плача

Защо не плача? Защо плача често?

Смей се

Защо не се смея и забавлявам?

3. **Напиши най-лошите ситуации, в които си попадал/а и най-лошите моменти във взаимотношенията си с хората**

Какво искаш да им кажеш?

4. **Прошка**

Прощавам на себе си. За какво си прощавам?

Прощавам на другите. На кого и за какво?

5. **Да опознаем по-добре себе си**

Коя съм аз?

Какво ми харесва да правя?

Какво не ми харесва да правя?

Какво съм постигнала?

Какво бих искала да постигна?

Втора част

1. **Опиши най-скорошната неприятна случка**

Каква е ситуацията?

Какви са мислите и чувствата по повод ситуацията?

Как съм изляза от нея?

По какъв друг начин бих могла да реагирам?

2. **Въпроси за миналото, прошката и опората**

– Защо не можеш да се обърнеш назад без съжаление?

– Запиши всички свои хубави качества на един лист.

– Напиши писмо, адресирано до съответен човек.

– Помисли кое би могло да бъде опора в твоя живот.

– Поискай прошка от някого, когото си обидил.

<u>Трета част –чувство за вина и самообвиненията</u>

– За какво се чувствам виновен? За какво се осъждам?

– Защо се опитвам да се доказвам?

– Наистина ли си онова, за което се смяташ?

– Вярна ли е представата ти за останалите?

– Защо мразим?

– Защо страдаме?

– Приемаш ли себе си такъв, какъвто си?

– Говориш ли против себе си? Защо?

– Защо не трябва да приемаш нещата лично?

Четвърта част – кой съм аз

1. **Коя съм аз?**
2. **Защо не съм сигурна в себе си?**
3. **Какво е въздействието на моето минало върху мен?**
4. **Какво мога да направя за бъдещето си?**
5. **Защо вината и тревогата са излишни?**
6. **Какво мога да контролирам? Мога ли да контролираме начина, по който се възприемам? Мога ли да контролирам поведението, в зависимост от това как се възприемам?**
7. **Какви са защитните ти механизми?**
8. **Защо обръщаш гръб на любовта към себе си?**
9. **Защо не мога да приема отговорност за себе си?**

10. Защо не трябва да се вслушвам в другите?

11. Защо се вторачвам в отликите с другите? 3dщо съм самотна?

12. Какво те мотивира да постигнеш целите си?

13. Смяташ ли, че трудностите, през които си преминал, са те направили това, което си?

14. Как се справяш със страховете си?

15. Защо задържаш емоциите в себе си?

16. Кое от миналото и от настоящето ти, ти пречи да се радваш на живота?

17. Защо често изпадаш в ролята на „жертвата“?

18. Смяташ ли, че си достигнал до определено ниво на развитие?

19. Смяташ ли, че има за какво да благодариш на жевота и на хората около себе си?

20. Би ли се опитал да направиш едно нещо, което те кара да се чувстваш щастлив? Как би го постигнал?

21. Би ли си наложил да мислиш за по-хубавите неща в живота? Как ще го постигнеш?

22. Можеш ли да превърнеш омразата в смирение?

23. Смяташ ли, че можеш да се избавиш емоционално, от това което те наранява?

24. Смяташ ли, че ако се стараеш, ще станеш по-сигурна в себе си?

25. Защо допускаш страховете да предизвикат чувство за вина у теб?

26. Можеш ли да се погледнеш отстрани? Как се виждаш? Опиши качествата и недостатъците си.

27. Смяташ ли, че си способен да се пребориш с тези недостатъци?

28. Защо горделивостта (егоцентричността и себелюбието) надделяват над обичта към себе си?

Авторски терапевтичен дневник на Ния и Кремена Каменови

Адитя и Сура като едни от най-древните ведически божества (размисли)

Автор: Кремена Каменова

Индийската култура още в древността е една от най-богатите. Това не бива да ни учудва, тъй като в нея влизат различни регионални култури, безброй вярвания, религиозни и философски схващания, разнообразни обичаи и традиции. Повечето от тях са запазени и до днес. Индийските народи са известни с това, че те не изхвърлят старото, а го доразвиват и прибавят към него нови елементи. Нека разгледаме някои религиозни вярвания от древността, запазени до ден днешен.

Нека започнем с праисторията. Както вероятно е известно на повечето от нас, основните неолитни богове в Индия са Богинята-майка и бикът. В Близкия Изток тези божества са свързани с появата на земеделието. Богинята-майка де факто е земята, от която се получава първата обработена култура – житото.

Праисторическите вярвания, запазили се хилядолетия наред в Индия, се срещат и до днес в южните й части. На Богинята-майка е посветен храмът в Мадурай. И още един учудващ факт – стеатопигията (подчертаването на частите от тялото, свързани с плодородието), така характерна за праисторията, е запазена и в тази богиня. Ригведийската богиня-майка е втората подобна в Индия. Тя се нарича Адитя и е пазителка на децата и добитъка. Това, че е почитана като пазителка на добитъка, вероятно не е случайно – бикът (биволът) през неолитът е свързан с Богинята-майка, а кравата и до днес е свещено животно в Индия.

През ранния бронз на територията на Северна Индия съществуват две големи култури, дори цивилизации – Мохенджо Даро и Харапа. В един от най-древните индийски градове –Мохенджо Даро – са открити керамични плочки с изображения на бик. Тяхното предназначение е култово. Бикът е почитан от праисторическите общества, а почитането му в Индия прераства в почитане към кравата. Бикът приема женски образ и се превръща в майка за индусите.

Още едно божество, характерно за езическите народи е слънцето. В Индия то се нарича Вивасат (Суря). Всъщност като бог на слънцето, в Ригведийските химни, е споменат бог Митра – един от синовете на Адитя. По-късно, в друга религиозна литература, Пурани, като част от потомството на Адитя е добавен и Суря. Богинята-майка и нейният син слънцето – още едно схващане, характерно и в древността по българските земи. Суря е наричан още Савитри и молитвите, отправяни към него са най-различни, но близки по-смисъл. Една от тях гласи: "Ние медитираме върху божествената слава на лъчистото Слънце, нека то вдъхновява нашия разум." . Прави впечатление, че фразата започва с думата "медитирам", а не "прекланям се". Това вероятно подсказва, че слънцето в древността е почитано в още по-възвишена форма.

От всичко това можем да заключим, че съществуват различни божества (и вероятно най-старите), които от най-дълбока древност напомнят на праисторическите. Тези божества са отделни едно от друго, но и се преплитат. В Южна Индия се почита Богинята-майка, в централните и северните части – Адитя, която е доразвита форма на първата, а в цялата страна – кравата като майка. Суря, като по-нататъшно развитие на слънцето и богът на слънцето Митра, съществуват независимо един от друг.

Реални ли са амбициите на цар Симеон? (есе)

Да, при цар Симеон България изживява духовен и архитектурен подем. Но каква е външната политика на владетеля? Войните с Византия ги започва Симеон, това е безспорен факт. Но само защото неговия кръстник император Михаил е бездетен, а цар Борис I се е надявал синът му да стане император по тази причина, не дава право да се предявяват неоснователни претенции към Византийската империя.

При първата, т. нар. „търговска“ война от 894-896 г. преместването на търговището на български стоки от Константинопол в Солун е само повод за нахлуването на Симеон в Източна Тракия. Да, вярно е, че там живеят славяни – както и в почти всички части на Балканския полуостров, включително и най-северните части на Византия, но ако това случайно може да се приеме за мотив, не е правилният. Българските владетели неоснователно се опитват и често успяват да превземат източните части на дн. Сърбия – амбиция, останала в българската политика до ВСВ, както и части от дн. Македония – идеята за преобладаващо българско население живее и днес. Охрид и Солун не само с българско население.

Това, че през втората Симеонова война (тази от 904 г.) царят предявява претенции към Солун, не означава че градът е български, още повече, че Симеон не се спира с „приобщаването“ и стига до Адриатическо море. Като става на въпрос, „България на три морета“ е просто смешно твърдение. Колко време българската държава продължава да бъде на три морета? Както е характерно за Средновековието, границите често се менят. Това, че през определен период се завземат някои територии, не прави българския народ велик. Да вземем например, Византия. Като империя, тя почти не променя териториите си. Основните й земи се запазват от разделянето на Империята на Източна и Западна през IV в. до попадането й под Османско владичество. Изключение прави периодът на кръстоносните походи от началото на XIII в., когато Византия е разделена на по-малки владения като Епирско деспотство, Латинска империя, Никейска империя, Трапезундска империя и т. н.

Това, че след 904 г. Византия се задължава да плаща данък на България, не прави Империята победена. Защото Симеон, както и някои владетели преди и след него, които „побеждават“ Византия, трябва да завладеят столицата Константинопол и да продължат да завоюват източните ѝ територии, така, както прави по обратен географски път Османската империя през XIV и XV в.

И още едно неоснователно твърдение – след войната България става най-голямата държава в Европейския Югоизток. Нека не се залъгваме, защото и Византия също има територии в Европа и още повече, че столицата ѝ е на европейски бряг.

Това, че Империята търпи загуби, не означава, че Симеон с цялото си все повече нарастващо нахалство трябва да предявява претенции към императорския трон. Няколко спечелени битки не правят владетеля победител. Симеон вероятно е съзнавал това и през 913 г. подновява военните действия. Да, той наистина достига до Константинопол, но възможно ли една малка в сравнение с Византия държава, чието духовенство е подчинено на вселенския патриарх, да успее да превзема „царицата на градовете“? Победата би била съмнителна. Това, което, обаче успява да постигне Симеон е да получи титлата „велик архонт на българите“ (защото титлата „цар“ я получава за първи път неговия син Петър) и да бъде коронясан. Ето тук забелязваме едно доста очебийно в сравнение с амбициите на Симеон противоречие. България се опитва да завладее Империята, но същевременно е подчинена духовно и държавно от нея. Българския архиепископ е подвластен на византийския патриарх, а за да получи по-висока титла българския цар е зависим от императора. Как така Симеон ще едновременно ще превзема Византия и ще иска от нея титла, за да бъде коронясан?

И нека отново се върнем към данъците, само че погледнато през призмата на Византийската империята. Още от времето на Великото преселение на народите в Европа (IV-VI в.) знаем, че т. нар. федератски племена и други (като например протобългарите) се заселват в северните територии на Империята като погранични племена. Те пазят границите на Източната империя срещу заплащане. Какво пречи, тогава, след победите си българските владетели, сключвайки мирен договор с Византия, да бъдат в положението на федерати? Защото звучи доста нелогично Константинопол да

плаща данък на всичките си съседни държави и народ на юг и на изток при определена загубена битка.

Но нека продължим по-нататък. Симеон е признат за архонт на българите, а дъщеря му трябва да сключи брак с малолетния Константин VII Багренородни. Но майката на Константин – Зоя – заедно с регенството бързо променят решението си. Защо не приемем, че вместо да променя уговорката, константинополския двор просто премахва една „примка за лов“?

Стигаме до следващата поредната война на Симеон. При нея, на 20.04. 917 г. царят печели битката при р. Ахелой. Една от последиците на тази битка е, че Симеон се самопровъзгласява за „император на българи и гърци“. Ето пак се връщаме назад. Император без императорска столица, без самостоятелна Църква, без да е завладял столицата на „победената“ империя, без да се е отправил да завладява останалите ѝ територии. Звучи просто нелепо.

И какви са в крайна сметка последиците от външната политика на Симеон? Пълен упадък на българската държава при сина му цар Петър (927-969), защото България вече е изтощена от толкова войни. Сърбите са освобождават от българска власт, унгарците достигат до Източна Тракия, печенезите опустошават североизточните земи, имп. Йоан Цимисхи завладява столицата Преслав, през 969 г. киевският княз Светослав, в съюз с Византия, напада северните части на Северна България.

Каква е тази държава, която след толкова победи изведнъж се оказва жертва? Няколко години политически възход, които след това не оказват кой знае какво териториално значение. Освен да получи титлата „архонт“ и да предизвика чужди нападения, Симеон не успява да постигне друго, що се касае до външната си политика.

Защото българските владетели постоянно побеждават Византия и чудно защо ли след кратковременното им изпълнение Византия се оказва тази, която диктува правилата в договорите и която завладява отнетите си територии.

Автор: Кремена Каменова

юни 2022 г.

Видове проза

Ще посоча основните (според мен) видове проза. Разбира се, това е мое скромно мнение.

Кратък разказ с неочакван край

Американският писател О` Хенри е един от най-известните автори на разкази с неочакван край. В съвременността се срещат и разкази с неочакван край, които са едва от няколко изречения. Такъв е разказът на Хоуп Ай Торес:

„Тя седеше в градината, когато видя, че той тича към нея.

- Тина! Моето цвете! Любовта на живота ми!

Най-после го произнесе!

- О, Том!
- Тина, цветето ми!
- О, Том, и аз те обичам!

Том се приближи към нея, коленичи и бързо я отмести встрани.

- Цветето ми! Ти си стъпила върху любимата ми роза!“

Етюд/Импресия

Етюдът, е термин, обозначаващ кратко музикално изпълнение (или част от такова). Импресията е термин, свързан с творчеството на художниците. „Застинали“ картини, характерни за художниците-импресионалисти.

Литературният етюд може да обхваща различни теми и не надвишава страници (в повечето случаи е и по-кратък).

Пример: „Някога, ако паметта не ме лъже, животът ми бе пиршество, на което всички сърца се разтваряха, вякакви вина се лееха. Една вечер взех красотата на колените си. – А тя ми се стори горчива...“

А. Рембо, из „Импресии“

Разбира се, съществуват различни видове етюди:

- описание на чувства;
- впечатления от дадена случка (описана пак чрез чувствата);
- описание на картина (природа и т. н.);
- описание на действия, които се случват по „вълшебен начин“.

Проза

Прозата е разнообразна и включва различни видове творби като етюди, разкази, повести и романи.

Интересни хрумвания:

- преди всяко произведение могат да се слагат цитати на даден автори или на няколко автора; най-различни цитати, свързани с темата на творбата.
- всеки автор, разбира се, импровизира. Могат да се включват собствени интересни хрумвания, като например рецепта за любов.

Техники за писане на проза

- използване на образи (герои) и изрази от определени класически автори. Но с този похват трябва да се внимава, за да не се получи плагиатстване.

Пример: Използването на думи, характерни за Достоевски. Употребата на „но“, вместо „а“. Ето едно изречение, а ла Достоевски: „Имаше чувството, че е попаднал в един красив, но прекрасен свят.“; „Че от къде…“, започването на изречението с „Впрочем…“.

- използването на кратки или на дълги изречения.

Ето как изглежда едно кратко изречение в литературата: „Беше прекрасен ден. Топъл. Слънчев.“

В същото време съществуват изречения, които представляват цели абзаци. Такива се срещат не само при Достоевски, но и при Амаду.

- описания

Съществуват и различни видове описания.

При едните се набляга на детайлите – подробно описване на външен вид; дрехи; природен пейзаж, което е така характерно за Лампедуза.

Наблягане на психологическия мотив – описва се всяка една, дори незначителна подробност, от мисли, чувства, душевни и психологически състояния. Макар и не толкова подробно, Цвайг, подобно на своя предшественик Достоевски, използва същият похват.

- пряка реч

При някои творби пряката реч присъства почти непрекъснато. Героите сякаш се надпреварват да говорят. В творчеството на Фицджералд това е добре илюстрирано. Прекомерната употреба на пряка реч, се среща и при любовните романи, но там размяната на репликите е почти без особен смисъл.

Има и втори тип пресъздаване на устна реч, която е така характерна (може би става малко досадно вече), но на Достоевски. При този тип, героят може да говори в половин или пък дори до две страници, без събеседникът му да го прекъсне. Целта на подобен диалог, е или е за да се разкаже дадена история, свързана с идеята на романа; или пък авторът просто иска да изведе на показ, по този начин, чувствата и състоянията на героя си.

Пример: „Когато се питаше какво да прави с получените пари, един негов познат (негов и наш, защото при друг случай вече го видяхме на волана на улица Чили, когато почти щеше да смачка дона Розилда, а на всичкото отгоре и я напсува, онзи хитър представител на лекарства и лаборатории, Розалво Мадейрос) го насочи към първокласна сделка: научната дрогерия, преуспяващо предприятие, но в момента обект на долните разпри за наследството между членовете на семейството.“

Амаду

Ето някои класически направления в художествената литература:

- романтични разкази – характерни за Чехов;
- творби от европейски романтизъм – Лампедуза, Стендал, Мопасан, Джей Остин, Бронте;
- романи, в които присъстват исторически анализи – Толстой;
- литература с известна доза психологизъм – Достоевски, Цвайг, Кинг;
- социални романи – Верга (веризъм), Зола (натурализъм);
- криминални – Кристи; Маринина;
- приключенска – Майен Рид, Карл Май, Марк Твен;
- готическа – Фогацаро;
- неореализъм – Моравия;
- магически реализъм – в Русия магическият реализъм е най-добре представен от Булгаков; в Сърбия – от Павич; в Италия – от Калвино; а в Латинска Америка – от Амаду, Маркес и Ескивел. Всеки един от посочените автори имат оригинална идея, която бихме могли да кажем, си е типично негова. При всички изброени автори, магическият реализъм значително се различава.

Начин на писане:

Как се появява дадена творба?

- идея, която дълго измъчва автора. Произведението се формира на подсъзнателно ниво и след известно време се появява цялостната картина;
- идея, зародила се от сън;
- творба, която се появява мигновено и при която авторът пише почти автоматично без да спира;

- идея, която се появява чак след започването на произведението (колкото и страннно да звучи).

От къде могат да се черпят идеи?

- от книги;
- от живота;
- от филми;
- от песни;
- от всичко взето заедно.

Странни хрумвания:

- вдъхновение от дума или фраза;
- вдъхновение от обстановка – улица, къща, среща във влак;
- вдъхновение от природа или време – проблясък, докато се върви по улицата; сезон; топъл или студен ден; уловен като фотографска снимка миг; поглед към небето и т. н.
- вдъхновение от човек – познат; случайно срещнат;
- ситуация, която си представяме като сцена в главата (рядко някой би се осмелил да го направи).

Какво влага авторът?

- своите идеи и виждания;
- своите възгледи за живота; своите представи за живота;
- своите впечатления;
- това, което го измъчва;
- или всичко взето заедно.

Какъв може да е образът?

- образът може да е напълно измислен;
- образът може да е напълно реален (или поне авторът си въобразява така, защото няма как реалният свят да се пресъздаде напълно вярно в субективната реалност, каквато е творчеството);
- образът може да е съчетан от горните две;
- образът може да е съчетание от различни познати ни хора.
- за един герой могат да се съчетаят външен вид от различни познати; черти от характера на различни познати, и същевременно реплики от различни хора - и всичко това, събрано в един и същи образ.

Каква може да бъде ситуацията?

- обстановка, която е напълно позната на автора;
- обстановка, която не е позната на автора (тогава се прави проучване – за страна, епоха и т. н.).

Важни правила:

Всяко хрумване се записва веднага на лист.

Няма противопоставяне на добри-лоши герои. Хората не се категоризират, а се представят чрез техните думи и действия. Нека читателят прецени кой образ какъв е. Ако пишем за убиец, например, не трябва да се дистанцираме от героя си, за да можем да го представим правдоподобно.

Ако изпитваме затруднение с пряката реч, най-добре е, в началото да не я прилагаме. А ако изпитваме затруднение с описанията, като за начало, ще се наложи да ги избягваме.

Не винаги забързаното действие е признак за високо качество на творбата. Когато произведението не е натоварено чак толкова събития, образите на героите са по-добре представени.

Показност – „изваждаме“ характера на героя, като в същото време „изваждаме“ и част от характера на героите, които характери ще се развият по-късно.

Колкото повече се засичат героите, толкова по-интересен става сюжетът.

Как се развива действието при различните сюжетни линии в романите:

- първо се разказва едната сюжетна линия, а после другата;
- развива се едната сюжетна линия, като не се набляга на втората;
- развива се едната сюжетна линия, а за другата разказва някой герой, като в същото време тази втора линия, освен това, се развива преди или след разказа.
- всичко гореспоменато заедно.

Схема за написването на сюжет (примерна)

Ще дам най-елементарен пример за чернова на разказ (при всеки автор е различно, разбира се, а и по начало чужди схеми не се следват. Всеки сам знае как най-добре да си пише).

Страна?

Място? – най-добре е да не се посочва конкретно име на града или селото, освен ако не е необходимо, за да се пресъздаде обстановката);

Героиня/Героини? – името; как изглежда (основно за главната героиня); как ще се развие образа (макар, че едно е да си го представяме, а друго да го схематизираме); какво работи трябва да се избягва (освен ако действието не се развива на работното място).

Герой/Герои? – същото. С тази разлика, че тук може да се да се допусне някакво окачествяване, но то трябва да е едвам забележимо.

Основни нишки? – Пр. – главната героиня – отношения с главния герой, със съперницата и т .н.

Основна идея? – Пр. – да се покажат взаимоотношенията на група младежи, които са начинаещи.

А ето и как може да се водят самите записки, докато се твори:

Започвам да пиша как някой седи в кафене.

Хрумва ми идея за странна среща. Записвам я.

Връщам се към кафенето. Описвам ситуацията там.

Не се въздържам и продължавам със записките за по-нататък.

Записка: „да запиша как след дме части от разказа, всички герои се срещат…“

Записвам и няколко опорни точки.

Продължавам да пиша сцената след кафенето. Към този момент я карам под ред.

Пиша.

Може би да напиша и един по-нататъшен диалог? Записвам го.

Връщам се назад и карам по нишката.

И т. н.

С една дума – колкото по-хаотично върви сюжетът в главата ни, толкова по-добър става (колкото и странно да звучи).

Кремена Каменова

15. 02. 2020 г.

Варна

Страдание в красота

Кремена Каменова и Ния Каменова

03. 12. – 05. 12. 2019, Варна

Според Фройд човешката емоцията се движи от две основни влечения (т. нар. либидо) – влечението съм себе си (Его) и влечението към другите (алтруизъм). Сложното отношение на преживяванията към нас и другите (влеченията) се реализират по трите основни зони на мозъка, които са етажирани. В гънката на главния мозък се намира „Свръх-Азът“ тоест т. нар. Свръхсъзнание. От тук се формират различните мисли като идеи, ценности, правила и чувства като вина, срам, съвест, дълг, отговорност. Съзнанието или т. нар. „Аз“ атакуван от борбата между това да съхраним себе си и отношението ни към другите от една страна, идеалната представа и То. В „То“ или още подсъзнанието, се преплитат всички импулси, които не допускаме в съзнанието.

Пробиването на „То“ в „Сръх-Азът“ всъщност представлява или проява на творчество, или извършване на злодеяние, или психологически проблеми. Защото в подсъзнанието се формират всички импулси, които презентират на съзнателно ниво като фобии, натрапливости, мании, комплекси и зависимости. Пробиването им в Свръхсъзнателното, където се формират идеалите, създава проблеми на съзнателно ниво.

Когато всички тези фобии, които понякога „замаскираме“ като идеи, се появят в ярко съзнание, се получава непрестанен страх, който трудно може да се прекъсне. След това настъпва пълна или частична амнезия, при която остават само асоциациите, които сме навързали, заради тези страхове – но самите страхове често се забравят.

Когато импулсите от подсъзнанието пробият в съзнанието, понякога се появява психоза, екстаз, проблясък. Плод на вдъхновен проблясък са и деянията на някои престъпници – т. нар. престъпление per impeto. Трябва да отбележим, че тези психотични хора, които извършват престъпления, не го правят защото са болни, а просто защото са зли.

Докато гениалното съзнание и творчеството могат да бъдат форма на дегеративна психоза, както твърди италианският психолог Чезаре Ломброзо. Характерните модели на поведение на творците са скитничество, мистицизъм, религиозност (която често е фалшива), избухливост и лепливост – тези черти на характера се наблюдават и при епилептиците.

Писателите обичат повече от всичко скитничеството. Оскар Уайлд обикалял с часове нощния Дъблин, Балзак – Париж, а Достоевски и Есенин бродели като призраци из уличките на Санкт-Петербург и Москва. Достоевски описва героите си като скитници,

които след дълго вървене, се връщат изтощени и с възпламенени мозъци, след което се хвърлят на леглото си и спят с дни.

Голяма част от творческите личности притежават афинитет към окултното, религиозното, мистичното и изпадат в религиозен екстаз; прехвърлят се от една религия към друга, влизат в сектантски или масонски общности или извършват групови самоубийства заради идея – Стефан Цвайг, например, се самоубива със съпругата си в знак на протест срещу нацисткия режим.

Депресията (наречена още астения), психозите и епилепсията (включително и свързаните с нея мигрена и хистерия) обичайно са съпроводени от ексцентрично поведение, често свързано с привличането на внимание (егоцентричност).

Последното е свързано и с хистерията. Счита се, че тя се проявява тогава, когато индивидът търси внимание. Това е погрешно схващане, защото хистерикът изпада в криза при чувство на безпомощност и безсилие, невротичност и невъзможност за адекватна реакция в напрегната ситуация.

Творчеството, подобно на психотичните състояния, включва в себе си еуфория и приповдигнато настроение, последвано от меланхолия. Интровертността, която наподобява екстровертност, всъщност е характерна за творците и хората с депресия. Самият Юнг пише, че няма чисти интроверти и екстроверти. Основните типове творци са холерични интроверти и меланхолични интроверти.

Самият акт на творчество може да бъде плод на съзнателното или на подсъзнателното (неосъзнатото) обмисляне. Във втория случай произведението сякаш „се излива от нищото“. Трябва да се отбележи, че творческият процес пробужда у твореца смесени чувства – щастие, неудовлетвореност, раздразнителност, отчаяние, тъга, еуфория.

Интересна е и връзката между таланта и депресията. Усещането, когато мозъкът ражда дадена идея и изпада във свръхвъзбудимост, е смесица от напрежение и еуфория. Много често се случва така, че личности с подобни преживявания не могат да понасят радостта дотолкова, че са способни да се разплачат при изблици на щастие.

Състоянията си описват много точно руският писател Фьодр Достоевски, сръбският учен и изобретател Никола Тесла и английската писателка Вирджиния Улф, която казва, че „Животът е един сън“.

Достоевски разкрива част от епилептичните си симптоми (макар че Ломброзо смята, че писателят има и психопатични черти, с което не сме напълно съгласни, защото при Достоевски силно присъства състраданието) в романа „Идиот“, като ги изважда на показ чрез своя герой княз Мишкин: „… изведнъж сред душевния мрак, като че мозъкът му се възпламеняваше и с необичаен устрем се напрягаха из един път всичките му жизнени сили “.

Мракът всъщност е умопомрачение или психотичната криза (още сън наяве). Свръхвъзбудимостта на мозъка – възбуда, при която се напрягат всички жизнени сили

(както казва Достоевски) – психиката (съзнанието) не се намира в покой. Това се отнася не само за епилепсията, но и за обикновената психоза.

В „Моите изобретения“ Тесла разказва за странните си състояние: „…когато някой ми кажеше дума, образът на обекта, който тя представляваше, се появяваше отчетливо.“, „За да се освободя от мъчителните образи, опитах да концентрирам ума си върху нещо друго видяно. Така често получавах временно облекчение, но за да го постигна, трябваше постоянно да извиквам в съзнанието си нови образи.“. Това състояние е изключително мъчително. Образите понякога са толкова реални и натрапливи, че наистина е необходимо да се извикват нови образи и усещания, което превръща състоянието в порочен кръг.

Разбира се, това важи в пълна сила и за думите. Тоест предизвикването на образи всъщност е наслагване на асоциации – временно облекчение (както казва Тесла), от което трудно има измъкване след невротичната криза.

В интерес на истината, редица творци, предимно от мъжки пол, са преживяли някаква травма в детството си – Достоевски, Кинг, Буковски, Вирджиния Улф, Моцарт, Хичкок, Дали.

Цялата еманация (пробиването в етажността) се потвърждава и от наблюденията на Чезаре Ломброзо: патология и гениалност вървят ръка за ръка. Мнозинството музиканти, художници, писатели, режисьори, учени и композитори, както и известни в съвремието комици, актьори и личности, страдат от различни психологически заболявания, пристрастени са към наркотици, алкохол, цигари, хазарт и имат безбройни сексуални връзки, ексцентрично и странно поведение, както и прекалено голямо его и честолюбие. Достатъчно е да споменем някои имена като тези на Буковски, Достоевски, Кинг, Улф, Силвия Плат, Хемингуей, Алън По, Гогол, Дж. Керуак, Кен Киси, Тасо, Гоя, Врубел, Шуман, Ван Гог, Бетовен, Мопасан, Дж. Лондон, Рамбо, Скрябин, Ницше, Кафка, Дали, Пикасо, Айнщайн, Джон Наш, Оскар Уайлд, Чайковски, У. Уитман, Сократ (както пише Платон в „Пир“, Сократ е чувал гласове), самият Юнг, Моцарт, Микеланджело, Кърт Кобейн, Джими Хендрикс, Сид Барет, Зелда Фитджералд, Караваджо, Нютон, Жан-Пол Сартр. Друг пример е Мари Кардинал, която описва част от състоянията си, макар и без да се разкрива напълно. Като поведенчески модел за различни състояния можем да посочим още творци – руският поет Есенин, който е холеричен и избухлив; импресионистът-художник Сезан, който е интровертен; поетът Пол Варлен, който е епилептик; твърде ексцентричният композитор Моцарт и т. н.

Известният италиански психолог Валдо Бернанскони пише, че “Изкуството не е и никога не е било израз на щастие, а на потиснати влечения, на безмълвни страхове, отречени сексуални желания и потисната чувственост“. Свидетелство за това е творчеството на американският писател Стивън Кинг. Сексуалните желания и скрити парафилии се разкриват в страниците на някои от най-известните произведения – например, педофилията е широко разпространена тема в творчеството на Достоевски, Стайнбек, Кинг. Друг автор, изобразяващ собствените си налудничави кошмари, е Кафка.

Но като че ли най-далече стига Чарлз Буковски, който открито разкрива сексуалните си фантазии, и чийто лирически герой изпитва едновременно състрадание към героините, но и желание да ги унизи. Салвадор Дали пък рисува изключително ярко своите сънища и видения.

„Хората с творческа насоченост – твърди Ч. Ломброзо – са изключително злобни, отмъстителни и толкова честолюбиви, че не могат да търпят похвали дори по адрес на своя обущар". Самата мисъл, че някой е по-добър от тях в собствена им сфера (литература, художествено изкуство, музика и т. н.), дразни личности с подобни наклонности. Тези персони са склонни към инфантилно поведение, саморазрушителност и необмислени постъпки. В повечето случай, писателите с подобни тенденции на поведение обичат да описват самите себе си, или герои, които носят „демоничност" и „тъмнина"; персонажи, борещи се с огромни вътрешни терзания. Литературни примери са Настася Филиповна, Разколников, Никол Дайвър, Дориан Грей, Соня Мармеладова, Бевърли Марш, Кати Еймс, Джак Торънс.

Чувството за хумор при творците и артистичните хора е много особено. Те обожават да описват себе си и близките си в своите произведения. Неслучайно някой е казал, че „писателите остават често без приятели". Но обикновено именно хуморът им ги спасява. Актьорът Ник Нолти веднъж бил обвинен от една своя колежка, че „нямало градинка в града, в която да не бил падал пиян". Той отвърнал съвсем сериозно: „Не, има още една-две, в която не съм".

Дворецът ТЕ и Сан Пиетро

Автори: Ния и Кремена Каменови - Из пътеписа "Италия - такава, каквато си я спомняме" (описан в https://lepartigiane.blogspot.com/).

Мантова (Mantova), или както я наричат мантуанци – Мантуа (Mantua), е град в провинция Ломбардия (чийто център е Милано), близо до Лаго ди Гарда. Истината е, обаче, че териториялно се намира по-близо до провниция Венето (областта на Венеция). От тук са известни римският поет Виргилий и фамилията Гонзага, която е била нещо като Медичите за Флоренция и фамилия Висконти в Милано. Основните забележителности тук са: Катедралата Сан Пиетро, ротондата Сан Лоренцо, базилика Сан Адреа, дворецът (палаццо) Дукале, дворецът (палацо) Те.

Пиаца Сордело

Площад Сордело и Сан Пиетро – там се намира Катедралният храм Сан Пиетро.

Piazza Sordello е площад в Мантуа, кръстен на мантуанският поет от XIII в. Сордело. Намира се в близост до Палацо Дукале (Palazzo Ducale) и базилика Сант`Андреа (basilica di Sant`Andrea).

Il Duomo di Mantova (Катедралата на Мантуа) е главният храм на града и се казва „Св. Петър“ (San Pietro).

Църквата е построена през XV в., със съдействието на Франческо I Гонзага. При започването на строежа, замисълът е бил катедралата да бъде построена в романски стил. Впрочем, извисяващата се и днес камбанария, е все още в този архитектурен стил.

Катедралният храм "Св. Петър"

Храмът има три входа на фасадата – един централен и два по-тесни от двете му страни. Портите са разделени от пиластри, чийто капители завършват в коринтски стил – с иматация от кошница с акантосови листа. Над главната порта има остъклен прозорец, ограден също с колони, над който има малък фронтон. Над празното пространство на архитрава се извисява същинският фронтон, увенчен с кръст и с по две статуи, стъпили на база, от двете му страни. Двете странични

помещения, надлъжно са оцветени в оранжево. Тази надлъжна част е разделена на няколко сектори, над които се извисяват триъгълници. Зад църквата, прилепена към нея, се намира и камбанарията, за която споменахме – квадратна, с прозорци по горните етажи.

Интериорът на Катедралата

Разбира се, най-голямо впечатление ни направи интериорът на Катедралата. Все пак това беше първият ни досег с римо-католически храм в Италия. Видът му бе класически – храм с три кораба, раздлени от канелирани колони с капители, оформени като акантосови листа. Архитравът, който те носят бе разкошно украсен – с богата украса в златисто. Изобщо основните цветове тук бяха бяло-златистите. Мраморният под бе разделен на бели и коралови ромбчета. В централния кораб, и по-точно от вътрешните му страни, бяха разположени скамейки. Два свода обграждаха пространството към купола. Още по на изток следваше олтарната ниша. Тук нямаше иконостаси, нито стенописи. Срещаха се и малко икони (колкото и странно да звучи), някои от които византийски.

Разгледахме катедралата обстойно, но не ни беше позволено да правим снимки. Почувствахме някакъв хлад, когато влязохме в църквата и същевременно ни обзе приятно чувство, което ни отнесе в отминалите исторически периоди. Всъщност San Pietro представляваше съвсем обикновена католическа църква и когато излязохме от нея, ни изпълни усещането за свобода и радост при вида на огрения от слънцето площад, толкова различен от мрачната обстановка на църквата.

Палацо Те

Палацо Те

Палацо Те е построен е през Сеченто (Късен Ренесанс или Маниеризъм) и е бил притежание на водещата в града фамилия - Гонзага Трябва да отбележим, че основоположник на архитектурния стил през този период, е самият Микеланджело.

Създател на палацо ди Те в Мантуа е Джулиано Романо, ученик на Рафаело. Един от неговите архитектурни принципи, които прилага и в този дворец, е че разстоянията между колоните не са еднакви. Фреските създават илюзорно впечатление. Такъв е примерът с изрисувания на тавана купол, в една от залите на палацо Те.

Фасадата на двореца, пред която се простираше огромен парк с дръвчета, беше каменна и имитираше блоков строеж със слепи ниши, разделени от имитативни колони. Самият архитрав също бе каменен, а покривът – изграден от тухли.

Основната част на двореца бе квадратна. В центъра на квадрата се простираше обширен двор със зеленина и четири пътеки, водещи към входовете на всеки един от четирите коридора. Палацо Те доста напомняше на древна римска инсула – четири фасади, ограждащи двор.

Следваше вътрешната фасада, която беше наистина доста разкошно украсена. Централен вход със сводести арки, поддържани от колони, над които се извисяваше внушителен фронтон.

Басейнчетата при палацо Те

Пред нея се намираха две големи квадратни басейнчета, пълни с вода, и разделени от тясно и късо каменно мостче. Точно това място ни допадна най-много. То водеше до още по-обширен двор – зелени квадратни площи, разеделени от перперндикулярни една на други алеи. В дъното на двора се намираше голяма, извита апсида със сводести арки. В палацо Те имаше и параклисче.

Но най-интересен, за нас, си оставаше интериорът. Екскурзоводката ни развеждаше из различните зали.

Една от тях бе служила за оргийни празници на разгулната фамилия, а фреските по стените явно изобразяваха еротични сцени. Най-известната от всички зали е „Залата с конете“, която е служила приеми и балове. Това звучи странно, предвид малките и ниски вратички и големината на самия салон. Във вторта част на стените (защото долната бе чисто бяла), са изрисувани бели и кафеви коне, както и хора, облечени в антични дрехи. Стенописите бяха подредени строго, хармонично и синхронно, като в отделни пана. На тавана имаше фасети – вдлъбнати квадрати с широки плетеници около тях. Тук Федерико II Гонзага е посрещал влиятелни личности, като например имп. Карл V през първата половина на XVI в. Съседната стая беше кабинетът, който пък водеше към спалнята.

Залата с конете

Не по-малко интересна и известна, е и „Залата на гигантите“, която всъщност е най-голямата зала. Точно тук, е изрисуваният от Джулиано Романо, купол около който има имитативни колони и парапети. Човешките фигури, доста обемисти, са обвити в облаци и образуват интересни композиции. Този стенопис произтича от „Метаморфозите“ – епично-митологичната поема, написана от римския поет Овидий. „Залата на Амур и Психе“ е била залата, където са се провеждали вечерите, както и тъпжествените пиршества. Централната тема на изрисувана стена, е Купидон, олицетворяващ еротичността, уплашен от Юпитер.

Залата с гигантите и изрисуваният купол

Девет твърдения, които е по–добре да не изговаряме

На всеки се е случвало да хвърля думи на вятъра или в притеснението си да каже нещо, за което после да съжалява. Нека не бъдем толкова уверени, когато даваме празни обещания или говорим с чувство за безпогрешност.

Ето няколко твърдения, които да избягваме, за да не се окажем в конфузна ситуация после или най-малкото, чрез които няма да натоварваме психиката си излишно.

„Аз знам“, защото никой нищо не знае напълно. А и дали в действителност знаем всичко за дадено нещо?

„Аз мога“, защото някой може повече и от вас. „Аз мога“ е твърде силно твърдение. Дори и да можем да направим нещо, винаги има момент, в който ще се объркаме и тогава ще се изложим. Нека вместо да казваме „Аз мога“ просто да действаме.

„Аз ще го направя“, защото не знаете дали в действителност можете. Нека не се набутваме всеки път да вършим нещо ние. Първо, изглеждаме удобните. И второ – прекалената увереност често издава признак на страх и несигурност. Нека някой път да оставим да ни помолят. Това не ни прави безсилни.

„Ти си виновен“, защото не винаги е така. Когато за дреболии обвиняваме даден човек, се опитваме да се измъкнем с няколко цели: да останем с чиста съвест, от притеснение, от заблуда, да накараме другия да се почувства изцяло виновен, макар че често и ние сме объркали нещата. Нека не прехвърляме изцяло отговорността върху другия човек.

„Извинявай“ за незначителни неща. Ако се извиняваме непрекъснато, това издава несигурност, страх, притеснение. А често хората решават, че се слагаме по-долу от тях.

„Няма да се повтори“, ако не се опитате да поправите грешката си. Ако е така, това е инфантилно твърдение. По добре не го изговаряйте. Ако сте решили наистина да оправите нещата – действайте. Ако не – замълчете си или отговорете уклончиво.

„Това няма да ми се случи“, защото не знаете какво ви очаква. Когато чуете, че нещо лошо се е случило на някого, не бъдете толкова уверени, че няма да ви сполети. По-добре замълчете, за да не предизвикате съдбата.

„Не знам“, когато знаете, защото ако с тези думи не показваме незаинтересованост, това е бягство от отговорност.

И най-важното – не казвайте: ***„ОБЕЩАВАМ“.*** Защото обещавайки, се обвързвате, а това поражда страх дали ще изпълните очаквания. Вторият вариант при „Обещавам“ е да изречем думата от страх или гузна съвест. И

после често, съвсем инфантилно, забравяме за обещаното и не го изпълняваме и това в бъдеще може да доведе до излишни терзания.

Автори: Ния и Кремена Каменови

За какво са служили долмените

Мегалитната култура се състои от долмени, менхири, скални ниши и кромлехи. Най-вероятно тя възниква с култова цел. Едни от най-големите мегалитни паметници са открити в Чатал хююк в Мала Азия от неолита и Стоунхейндж в Англия от ранния бронз. По българските земи мегалитите се срещат едва през Желязната епоха. Но дали всъщност у нас те се появяват толкова късно?

Според мен – не, защото античните автори описват по-голяма част от вярванията на без писмените народи. Никъде не е споменато за божества, чиито култ да е бил извършван в мегалити. Защо не приемем, че по-голяма част от скалната архитектура е по-ранна, отколкото смятаме и всъщност една част от нея да е използвана през Желязната епоха, а останалите да са по-ранни, като строенето им да е заглъхнало през Късния бронз? Технологично и духовно процесите се развиват от югоизток на север. Неолитът възниква в Близкия Изток в началото на VIII хил. пр. н. е., а в Северна Европа закъснява с няколко хилядолетия. Защо Стоунхейндж, да речем, да е по-древен от мегалитите по българските земи? Би трябвало долмените и менхирите тук да са по-стари – Странджа и Сакар се намират по-близо до Близкия Изток, отколкото Англия. И щом някои археолози с такава страст говорят за технологична и културна дифузия, не би трябвало да пренебрегнем този факт.

И второто нещо, което ми се струва по-логично. Край никой менхир и в никоя скална ниша не са открити останки от култови предмети. Тогава какви религиозни места представляват по-малките мегалити? По-скоро култови обекти, свързани с по-абстрактни божества.

За трапецовидните скални ниши, които са изсечени в Източни Родопи, и по-скоро в тяхната централна част, са изказани различни предположения, като най-разпространеното от тях, е че са обекти, в които са се извършвали религиозни ритуали. Според проф. Иван Венедиков тези скални изсичания са гробни съоръжения с кремация. Но при мен възникват два въпроса. Да предположим, че те наистина са гробни комплекси; че представляват некропол. Все щяха да бъдат открити керамични урни, части от кости, гробни дарове. Ако бяха религиозни места, тук щяха да са намерени предмети, свързани с вярванията. Най-вероятно е всъщност най-ниско изсечените от тях да са служили като „монашеска" обител – тук да са живеели най-вярващите аскети. Освен това няма логика жреци или обикновени хора да са извършвали някакви религиозни ритуали, тъй като част от тези трапецовидни скални ниши са изсечени доста високо. Сякаш звучи доста съмнително обикновени жители на селища да са се качвали по дълги стълби, за да оставят урни или да се молят тук.

Имам странно предположение за това, за какво са служели долмените: обиталища на малки духчета или малки свръхестествени същества.

Първо, през Късен бронз, на територията на Културата с инкрустирана керамика в Северозападна България са открити т. нар. антропоморфни (камбановидни) идоли. Съществуват доста хипотези относно функциите им. Ще се спра на две от тях: че са отразявали речни духове и второ – Ал. Бонев смята, че те са изпълнявали функции, подобни на тези на египетските ушетби (човешки фигури-пазители, свързан с погребенията). Камбановидните фигури приличат по едно нещо на египетските ушетби – двата вида фигури са изработени така, че долната им част да стъпва върху равна плоскост. Наистина е възможно антропоморфните фигури да са изпълнявали ролята на пазители, но не свързани със смъртта, а религиозни. Не е ли възможно тогава, да са божества-духове?

Ако се върнем на размишленията, че скалната архитектура е по-древна, отколкото я смятаме, не пречи в по-ранен перидов Родопи, Странджа и Сакар да са съществували долмени за почит на по-абстрактни божества, а в северозападните български земи (следвайки логиката на дифузията) техните местообиталища да са оставени през Късен бронз и вече тези миниатюрни божества да са изобразявани през собствената регионална призма.

Второ, долмените се срещат по групички и сякаш леко наподобяват на къщички. Те са не толкова високи, квадратни или правоъгълни, съставени от няколко обработени камъка. Отворите им са малки и квадратни, правоъгълни или дъговидно извити. Тези „вратички“ могат да поберат единствено малки животни. В долмените няма следи от човешка дейност. Тогава или тук е почитано някое абстрактно божество, подобно на речните от Северозападна България, или миниатюрно свръхестествено същество.

Защо предполагам последното ли? Скандинавците, например, както ни е известно, са вярвали в тролове. Това са свръхестествени същества, направени от камъни. Исландците също вярват, че скалите и големите камъни са духове и тролове. Освен това някои от немските народи вярват в съществуването на магически същества и строят миниатюрни къщички за елфи.

Какво пречи в горите, сред природата, хората да са строели долмени като местообиталища за миниатюрни магични или божествени същества?

Ния и Кремена Каменови

Епилепсия с писхични разстройства

Съдържание:

- Епилептично състояние, описано в литературата

Остри и хронични психични разстройства (латентна епилепсия)

- Остри епилептични разстройства
- Хронични епилептични разстройства

Епилепсията и психическите разстройства

Световъртеж и епилептичните пристъпи

Психично разстройство на личността

Здрач и помрачение на съзнанието

Разстройство на съня при епилепсия

Връзката между хистерия и епилепсия (паралели). Холерици и епилептици

Характеристика на епилепсията с психични разстройства

Епилепсията и гениалното. Поведение при епилептиците

Сравнение между епилепсията с психоза и шизофренията

Заключение

Увод

Световната Лига с борба за епилепсия (ILAF) и Международното Бюро за Епилепсия (International Bureau for Epilepsy, IBE) дефинират епилепсията като: „мозъчно заболяване, характеризиращо се с трайно предразположение за генериране на епилептични пристъпи и с неврологичните, когнитивни, психологични и социални последствия от това състояние.“ (Миланов и др. 2019, 1).

Епилепсията представлява хронично разстройство на централната нервна система. Тази болест причинява пристъпи – непровокирани гърчове (припадъци) или периоди на необичайно поведение. Всъщност тези епизоди са провокирани от едно или няколко епилептогенни огнища, като под огнище се разбира засегнатия участък от главния мозък. При активация се получава свръхвъзбуда на невроните на огнището.

Според препоръчаната от ILAF разширена дефиниция за епилепсия от 2014 г. епилепсията е мозъчно заболяване, което се наблюдава при някое от следните условия:

1. Поне два непровокирани (или провокирани) пристъпа, наблюдавани през период по-голям от 24 ч.;

В условие 1 е казано „пристъпи“, не е конкретизирано „припадъци/гърчове.“. Пристъпите не са само и единствено гърчовете и по-нататък ще обясня кои са останалите симптоми, както и ще опиша някои епилептични състояния.

2. Един непровокиран (или провокиран) пристъп и наличие на фактори, които определят по-голяма (над 60%) вероятност за последващи пристъпи подобна на тази след 2 непровокирани пристъпа;
3. Диагноза епилептичен синдром – Роландова епилепсия, синдром на Lamdau-Kleffner, епилептична енцефалопатия с продължителни комплекси спайк-бавна вълна по време на сън (Миланов и др. 2019, 1).

Епилепсията е дегенеративно неврологично заболяване, което засяга 1 % от населението на Земята. Проявява се при всички възрасти и се среща най-често при децата, но може да възникне и по-късно. Трите основни групи епилепсия са 1. Симптоматична епилепсия, чието начало започва в зряла възраст; 2. Идиопатична (с неясна причина), която е по-типична за детството и 3. Криптогенна

Предметът на настоящата работа е поведението на хората, болни от епилепсия с психоза. Целта на тази курсова работа е да обясня какви са психичните състояния, свързани с гърчовете и психичните симптоми при епилепсия с психоза. За да се изпълни целта, са обособени следните задачи: да се направи типология на видовете епилепсия, за да се изясни мястото на епилепсията с психоза. Да се обърне основно внимание на този вид, както и на психотичните симптоми на епилептиците въобще. Да се проследи ексцентричното поведение на епилептиците. Направила съм три анкети и една сравнителна таблица, за да изпълня напълно целта.

I. История на епилепсията в Древността

Името епилепсия произлиза от елинското „нападам, атакувам“. На латински болестта е наречена Morbus Sacer, т. е. „Свещена болест“. В Древна Месопотамия се е считало, че епилептиците изпадат под влиянието на Бога на Луната, а в индуизма епилепсията е свързана с божествената напитка „сома“.

През V в. пр. н. е. в „Свещената болест", Хипократ дава обяснение защо епилепсията е болест. В Древен Рим се счита, че епилепсията е проклятие на боговете. През Средновековието тази болест е свързвана със зли сили и с демоничното.

Известни личности, страдащи от епилепсия са големи лидери, учени, но най-вече хора на изкуството. Епилептици са били: Сократ, Александър Македонски, Цезар, Наполеон, Флобер, Достоевски, Винсент Ван Гог и още.

II. Видове епилепсия

Епилептичните пристъпи са епизоди от внезапно настъпващо количествено и/или качествено разстройство на съзнанието, сензорните, двигателните, автономните и психични функции. Те са израз на хиперсинхронните разряди на коровите неврони. Клиничната изява на епилептичните пристъпи зависи от локализацията на разрядите в мозъчната кора и разпространението им в мозъка (Миланов и др. 2019, 1).

Идиопатична епилепсия

При тази група не се предполага мозъчно увреждане. Болните не показват неврологични, психични или интелектуални смущения. При по-голяма част от този вид епилепсии наследственият фактор играе съществена роля за поява на заболяването (Божинов 2005, 25-26).

Симптоматични епилепсии

При тях епилепсията се дължи на мозъчна увреда. Болните на даден етап от развитието на заболяването могат да покажат наличие на неврологични, психични или интелектуални смущения. При една част от случаите се предполагат заболявания на майката по време на бременността (емброипатии), липса на недостатъчни витамини, недохранване, недостиг на кислород по време на раждането (Божинов 2005, 25-26).

Криптогенни епилепсии

Това са т. нар. „вероятно симптоматични епилепсии", т. е. тяхната причина се предполага, но не може да се докаже (Божинов 2005, 25-26).

Ето и основните видове епилепсия:

I.*Генерализирани припадъци:* 1.Гранд-мал припадък (Grand mal) или още голям епи-припадък. 2. Петит-мал приредък (Petit mal) или още малък епи-припадък. **II. *Локализирана (фокална) (парциална) симптоматична епилепсия:*** 1. Епилепсия и епилептични синдроми с обикновени парциални припадъци. Наречена още прости епи-парциални пристъпи. 2. Епилепсия и епилептични синдроми с комплексни парциални припадъци. Наречени още епи-парциални комплекси пристъпи**. III. *Клонично-тонично***

генерализирани пристъпи. Детска епилепсия: 1. Доброкачествена детска епилепсия. Наречена още Роландова епилепсия; 2. Идиопатична окципитална епилепсия. **IV**. ***Темпорална епилепсия.* V. *Епилепсия с психични разстройства (епилепсия с психоза):*** 1. Остри (епизодични) психични разстройства. 2. Хронични (протрахирани) психични разстройства.

Съществуват още доста епилепсии, както и някои видове са с променени наименования, но тук са изброени най-често разпространените епилепсии с техните познати ни имена.

III. Психични разстройства при епилепсия с припадъци. Темпорална епилепсия. Три проведени анкети.

1. ***Психични състояния преди и след пристъп***

Психичните разстройства често се появяват преди гърчовете и определят изхода от епилепсията, заради това тази болест и нарушенията на психиката би трябвало да се разглеждат като проявление на общата патология (Усюкина, Лаврущик 2019, 59).

Част от епилептиците получават гърч, без да имат симптоми преди него.

При други пристъп става ясен чрез следните психологически симптоми: дежа вю, жема вю, мирисни халюцинации, вкусови халюцинации, замъгляване н зрението, страх и сърцебиене, замаяност, главоболие или мигрена, замаяност, гадене, скованост на част от тялото, бълнуване.

Други симптоми на аурата преди пристъп могат да бъдат: „полъх“, чуване на смях, различни шумове. Може да му се струва, че всичко наоколо е станало по-малко или по-голямо (Белянин 1996, 109).

При някои пациенти е необходимо известен възстановителен период след пристъпа. Постпристъпната фаза се изразява чрез замаяност, объркaност, сънливост, главоболие, изтощение. След пристъпа настъпва пълна амнезия за преживяното. Тази фаза е характерна и за пристъпите с епилептична психоза, които продължават от няколко седмици до месеци, като амнезията е частична.

Амнестичеckто разстройство[1] се характеризира с голям дефицит на паметта, непропорционален на която и да е друга когнитивна функция. Нарушенията на паметта се проявява в тежък дефицит в придобиването на спомени за нови преживявания или получаване на нова информация. Много често, но не винаги има и ретрограден паметов

дефицит, включително загуба на памет, придобита преди началото на заболяването. Това разстройство не е съпроводено от слабоумие (Усюкина, Лаврущик 2019, 63).

Ето анкета, в която интервюирах млад мъж с диагноза „Гранд мал припадъци" с гърчове и млада жена с диагноза „Темпорална епилепсия."

1 Част от неврокогнитивните разстройства се отнасят до епилепсията. Типологията на неврокогнитивните разстройства е следната: делириум, амнестично разстройство, меко неврокогнитивно разстройство и синдром на деменцията (Усюкина, Лаврущик 2019, 63).

Симптоми преди пристъп	**М., 28 Диагноза: Grand mal припадъци (с малки припадъци /petit mal/, или без тях), неуточнени.**	**Ж., 27 Диагноза: Темпорална епилепсия**
Дежа вю	Да	Понякога
Замъгляване на зрението	Не	Да
Страх	Страх от беззащитност	Страх от фантазмите
Замаяност	Не	Понякога
Болки в главата	Да	Да
Слухови халюцинации	Не	Да
Мирисни халюцинации	Не	Да
Скованост на тялото	Не	По време на пристъпа

Симптоми след пристъп	**М., 28 Диагноза: Grand mal припадъци (с малки припадъци /petit mal/, или без тях), неуточнени.**	**Ж., 27 Диагноза: Темпорална епилепсия**
Замаяност	Да	Да

Обърка्ност	Да	Понякога
Сънливост	Да	Да
Главоболие	Стягане на предната част на главата и отстрани	Понякога

Анкета 1

Част от споменатите симптоми са чисто психологически: дежа вю, жема вю, халюцинации, обърканост, силна амнезия (амнестическо разстройство).

2. Състояния, които се проявяват извън гърчовете

Анкета 2

Анкета от 10 участника, които правят гърчове. Това са техните отговори, свързани с различни състояния.

Въпросник	**Да**	**Не**
1.Случвало ли Ви се е да имате объркано съзнание, без то да е обвързано с пристъп?	6	4
2.Имате ли дежа вю?	7	3
3.Имате ли слухови халюцинации?	2	8
4.Бълнувате ли?	1	9
5.Страдате ли от сомнамбулизъм?	2	8
6.Имате ли необясними страхове?	4	6
7.Изпадате ли в хистерия?	2	8
8.Имате ли синестезия?	5	5
9.Имате ли лека форма на дислексия?	3	7
10.Стряскате ли се от шумове?	4	6
11.Виждате ли пространството ярко?	3	7
12.Виждали ли сте кръв по стените или халюцинации в червено?	1	9
13.Изпадали ли сте в транс?	3	7
14.Изпадате ли в еуфория	5	5

15.Имали ли сте ступор?	5	5
16.Имате ли/имали ли сте идеи за унищожение?	4	6
17. Имате ли/имали ли сте безцелни бягства	2	8
18.Имате ли период с двигателна свръхъзбудимост?	2	7

19. Имате ли амнезия за определен период от миналото Ви?	8	2
20. Разхождате ли се/разхождали ли сте се безцелно?	5	5

Ж., 20-30

От всички въпроси отговаря уклончиво на „2. Имате ли дежа вю?“ с „Понякога“, а на останалите – с „Не.“

Ж. 20-30

От всички въпроси отговаря положително само на „2. Имате ли дежа вю?“

Ж., 30-40

От всички въпроси в анкетата отговаря положително само на „2. Имате ли дежа вю?“.

Дежа вю; преди три години ѝ се привиждат черни кучета и котки; кошмари; че някой я души; че ѝ сядат на гърдите и въздухът ѝ спира; че дърпат завивките от нея и се катерят по гърба ѝ; забравя къде да отиде и какво да направи.

Ж., 40-50

Бълнуване; проблем с изказа; затваряне в себе си; замъглено зрение; заекване, породено от стрес за известен период; фоторезистентност към определен тип осветление; опит за самоубийство на 12-годишна възраст; огромна умора; загуба на паметта (от лекарствата).

Тази извадка от четири участнички НЕ доказва, че в течение на времето симптомите се увеличават и усложняват. Представих ги по две причини. Първо, за да покажа, че има епилептици без никакви странични симптоми. И второ, защото следващите две разказаха повече за състоянията, свързани с болестта им, а и симптомите са разнородни.

Не винаги в изследванията на епилептици (Ядрено магнитен резонанс, т. е. ЯМР и Електроенцефалография, т.е. ЕЕГ) се открива огнище. Това, обаче не изключва възможността пациентът да има епилепсия. Такъв е случаят с участникът и на третата ми анкета, която е направена възможно най-подробно.

IV. Епилепсия на темпоралния лоб (темпорална епилепсия) с психични разстройства

Анкета 3 – профил на 1 участник

При запитване на 1 епилептик, който не прави гърчове и е диагностициран с темпорална епилепсия, резултатът в сайта на австрийския здравен център Symptoma – https://www.symptoma.bg/ – е следният: „Епилепсия на темпоралния лоб.“. Сред няколкото възможни диагнози, беше показана и тази.

Симптомите, които изписа и прати на сайта участникът, бяха:

„Мускулни спазми, спазми на лицето, хистеричен припадък, дежа вю, амнезия за определен период от живота, объркaност, тикове на очите, заваляно говорене, синестезия; в будно състояние и при затворени очи не чувам и усещам нищо край себе си, хистерия, тикове по лицето, мускулни болки на главата, безсъние, падане, бели петна, замайване, прилошаване.“

Ето въпросите, които бяха задени след това, и на които даде отговори участникът:

21-30

Ж.

Имате ли припадъци? – НЕ

Имате ли световъртеж? – Да

Имате ли замайване? – Да

Имате ли визуални халюцинации? – Да

Случвало ли Ви се е да паднете? – Да

Наблюдава ли се променен психичен статус? – Да

Наблюдава ли се ступор? – Да

Наблюдава ли се особено агресивно поведение? – Да

Наблюдава ли се неволно движение на очите? – Не

Имате ли нарушения в чувствителността? – Да

Настъпвала ли е кома? – Не

Зрението замъглено ли е? – Да

Наблюдава ли се еуфорични настроение? – Да

Наблюдава ли се нарушена преценка? – Да

Имате ли ниска кръвна захар? – Не

Сърдечният ритъм учестен ли е? – Не знам

Виждате ли предметите двойно? – Не

В черно съм подчертала тези въпроси, които са свързани с психологичното и психичното състояние на епилептика. С изключение на последния от тази група въпроси, участникът е отговорил с „да“.

При кликване на графа „Епилепсия на темпоралния лоб“, се появи следният текст:

„Споделят, че усещат как нещо внезапно им е прилошало и след това споделят за пълна амнезия относно неадекватното си поведение в условията на епилептично състояние.“

В периода 2008-краят на 2009 участникът се е със замъглено съзнание, не говори часове наред, а след това говори възбудено; потъва в измислен свят. След това получава почти пълна амнезия за този период от живота си.

"Вегетативната аура е тахикардия, чувство на задушаване и болезнена жажда."

От симптомите на тахикардия като учестен пулс, прескачане на сърцето, замаяност и световъртеж, задух, болка в гърдите, притъмняване пред очите и обща слабост, липсват единствено: прескачане на сърцето и задух, който вече го няма.

Участникът няколко пъти е изпадал в следното състояние: чувство на задушаване; болезнена жажда; напукване и посиняване н долната устна; силна умора при вървене, обърканост на съзнанието; свръхвъзбудимост.

Промените, изглежда, засегнали не само емоционалната страна на пациентката, но и цялото ѝ тяло – жената преживява „световъртеж в сърцето" и „неприятни усещания".

Появяват се и линкове. Един от тях води към следния (няма да цитирам напълно) текст:

„При сравняване на лезията се наблюдават статистически значими различия само при три вида гърчове: сложни автоматизми, преобладаващи при пациенти с леви полусферични фокуси***, психосензорни и вегетативно-висцеларни пристъпи***, доминиращи при пациенти с ***десни лезии***."

В МР на участника от 2015 г. е написано: „В бялото мозъчно вещество в ляво западнопариетално* се виждат две неспицифични…лезии….".

*париетално – теменна кост.

Психозензорните пристъпи наподобяват шизофренните разстройства и шизофренията–дереализация и деперсонизация. В случаят пациентът няма дереализация, а само деперсонизация. Последната се изразява в чувството, че някой знае какви са мислите му, празнота, липса на емоции, промяна на околната среда и усещането, че е в сън. Това състояние представлява част от симптомите на пристъпа. Този пристъп трае няколко месеца.`

Епилептичните пристъпи, както стана ясно, не са само припадъците/гърчовете. Те могат да бъдат сензорни, двигателни, вегетативни. По време на пристъпите на мигрена – силно главоболие, което често е свързано с епилепсията – се събуждат ядрата на вегетативната нервна система. Участникът е имал пристъпи на мигрена в периодите 2009-2010 и 2016-2017 г. Съдовата дистония, от която страда участникът, също се характеризира с пристъпи на вегетативната нервна система.

Част от симптомите на вегетативните пристъпи са характерни и за епилепсията. Това са: начално безпокойство; дискомфорт в несигурни и трудни ситуации; прекомерна чувствителност към критика; драма и артистичност; неустойчиво мислене; реални или въображаеми страхове; смятат себе си за значими хора; продуктивни (част от гениите и творците са епилептици); поставяне на определен вид психологическа защита – отказ, изместване, изолация.

При епилепсия на темпоралния лоб, в повечето случаи се наблюдава и гърч, но при интервюиращия такъв липсва. Основните му симптоми са психотични: слухови

халюцинации; мирисни халюцинации преди началото на пристъпа; ярко виждане; виждане като на лента; асоциации (основното), визуални илюзии; ужасяващи страхове. Всичко това напомня и на острите и хроничните психични разстройства при епилепсия.

2. Епилептично състояние, описано в литературата

В своите произведения Достоевски, който е считан за един от най-големите психолози описва психотичните симптоми на епилепсията чрез героя си княз Мишкин от романа „Идиот“ и Разколников от романа „Престъпление и наказание“. Ето как е описано едно епилептично състояние при Разколников:

„Сред това обезсърчение, душевен упадък и тъга, която болният изпитваше, имаше моменти, в които мозъкът му се възпламеняваше, така да се каже внезапно и всичките му жизнени сили изведнъж достигаха изумително висока степен на интензивност. Усещането за живот, за съзнателно съществуване се изживяваха десет пъти по-силно в тези бързи като светкавица мигове.“ .

V. Остри и хронични психични разстройства (латентна епилепсия)

Епилептичните психози се делят на: 1. Остри (с помрачение на съзнанието) и хронични.

1. **Остри епилептични психози**

- ***Острите епилептични психози с помрачение на съзнанието включват:***

Продължително помрачение на съзнанието: най-често се появява след серия от генерализирано тонични-клонични припадъци. Продължава до няколко денонощия и се съпровожда от халюцинации, емоционална напрегнатост, агресия двигателна възбуда (Мучник, Задорожная 2016, 35).

Епилептичен онейрод – възниква внезапно, за разлика от този при шизофрения; характеризира се с афективни разстройства като екстаз, възторг, страх, гняв, ужас; илюзорни нарушения с фантастично съдържание; зрителни, слухови халюцинации. Болните мятат себе си за персонажи от приказки, легенди, участват в празници и катастрофи. Понякога има и рязка двигателна възбуда (Мучник, Задорожная 2016, 35-36).

- ***Острите психози без помрачено съзнание включват:***

Остър параноид – проява се чрез илюзорни възприятия за околната среда; плашещи слухови и зрителни халюцинации; възбуда, агресия, склонност към разрушителни действия; тревожно безпокойство; бягство от мними преследвачи (Мучник, Задорожная 2016, 36).

Остри афективни психози (дисфорически психози) – характеризира се с тъжно настроение, злоба, агресия, депресивни състояния, самообвинения, затормозеност на съзнанието и маниакално-екстатични състояния (Мучник, Задорожная 2016, 36).

2. **Хронични епилептични психози (щизофреноподни психози, „шизоепилепсия", „симптоматическа шизофрения") включват:**

Параноидна психоза – околния свят се възприема като съдържание с различни фабули (отравяния, катастрофи, религиозни тържества). Афектът, който придружава параноята има тревожно-злобен или възторжен оттенък (Мучник, Задорожная 2016, 36).

Халюцинаторно-паранаоидна психоза – свързан със симптома на Кандински-Клерамбо. Това разстройство се съпровожда от тревожно и тъжно настроение, страх, помрачение на съзнанието. (Мучник, Задорожная 2016, 36).

Парафренни психози – включват слухови халюцинации (или псевдохалюцинации); мегаломания, която преди всичко е свързана с фантастичен свят; възторжено или благодушно настроение; речеви разстройства, които се характеризират с епилептичска шизофазия (бързо, несвързано говорене) (Мучник, Задорожная 2016, 36-37).

Кататонически психози – харктеризира се с негативизъм, мутизъм, импулсивна възбуда, гримасничене, стереотипи, ехолалия (повтаряне на чутите думи) (Мучник, Задорожная 2016,37).

Всички форми на епилептичната психоза, както остри, така и хронически могат да се наблюдават при утежняване на заболяването или при прекратяване на епилептичните припадъци в резултат на нормализация на ЕЕГ (Мучник, Задорожная 2016,37).

VI. Епилепсията и психическите разстройства

Афективните, тревожните разстройства, психозите, хипертоническото разстройство и разстройствата от аутистичния спектор често се диагностицират при епилепсия (Марценовский, Марценовская 2016, 24).

1. ***Тревожните разстройства при епилепсия***

Тревогата може да бъде дифузна (плаваща) и пароксизмална (във вид на паническа атака). При тревожно-фобическите разстройста тревогата възниква в определени ситуации или обекти, които в дадения момент не представляват опасност (Марценовский, Марценовская 2016, 24).

Тревожните разстройства се срещат често при пациенти с фармакорезистентна епилепсия. Нивото на депресия и тревога при лица с резистентна епилепсия не намаля след оперативна намеса, свързана с епилепсията (Марценовский, Марценовская 2016, 24).

Съществува вероятност развитието от различни причинно-следствени и временни взаимоотношения между клиническите прояввления на тревожното разстройство и епилептичните припадъци. Симптоми като опасения, безпокойство или чувство на страх могат да бъдат приписани на простите парциални и комплексните парциални припадъци (Марценовский, Марценовская 2016, 24).

Симптомите на безпокойствие или чувство на страх могат да влязат в структурата на простите и сложните парциални припадъци. Те са съпроводени с речеви или моторни автоматизми (Марценовский, Марценовская 2016, 24).

2. ***Епилептична психоза***

Психозата е по-характерна за подрастващите, но психотичните симптоми могат да се наблюдават и при малките ученици и децата в предучилищна възраст, особено при наличието на сложни парциални припадъци (Марценовский, Марценовская 2016, 24).

Острите психози се развиват след прекратяването на пристъпите, на фона на значително снижената им честота (алтернирущи психози), които се появяват след пристъпите. Психозите обикновено се появяват след сложни парциални или вторично генерализирани припадъци и продължават 7-10 дена. Хроничните епилептични психози продължават и след 6 месеца и провокират най-голяма дискусия за наличието на причинно-следствените взаимоотношения между психозите и епилептичния процес (Марценовский, Марценовская 2016, 25).

За психозите е характерен дълъг (повече от 10 години от момента на първия припадък до манифестацията на психозата) преморбиден период. ЕЕГ се нормализира в 25 % при проявяването на психотичните симптоми при болните. По време а ремисия ЕЕГ отново се усилва (Марценовский, Марценовская 2016, 25).

Bruens (1971, 1974) описва психози с разстройство на съзнанието, при които преобладава продължително помрачение и нарушение на съзнанието. Janz (1969) въвежда понятието „алтернативни психози", които се характеризират с психопаталогически симптоми, които протичат на фона на ясно съзнание. Последните авторът описва като периодични (тразитни) психози. Към тях се отнасят дисфорическите, маниакалните, депресивните и също така алтернативните психози с продуктивна симптоматика (Марценовский, Марценовская 2016, 25).

3. ***Хипертоническо разстройство при епилепсия***

Разпространението на хипертоническо разстройство сред болните от епилепсия съставят от 30 до 50 %. Именно нарушенията на активността и вниманието, а не предизвикването на болестта изменят личността и интелектуалното снижение (Марценовский, Марценовская 2016, 26).

4. ***Епилептическа депресия***

Разстройствата на настроението са най-разпространените нарушения на психиката при лица, страдащи от епилепсия. Безбройните изследвания показват, че депресия и епилепсия могат да бъдат обусловени от едни и същи причини (Марценовский, Марценовская 2016, 26-27).

Рискът от заболяване от епилепсия от пациенти с депресия е 4-7 пъти по-висок сред популацията, а наличието на самоубийства в амнезата повишават риска от развитие на епилепсия в 5 пъти (Марценовский, Марценовская 2016, 27).

Проведени са ред изследвания за появата на развитието на депресия при лица с епилепсия. Установено е, че развитието на депресията е най-характерно за пациентите със симптоматическа фокална епилепсия. В доста изследвания е показано, че парциалните пристъпи, особено сложните парциални са фактор за развитие на депресия и тревожност (Марценовский, Марценовская 2016, 27).

VII. Световъртеж и епилептичните пристъпи

От древни времена вертигото и епилептичните пристъпи са свързани близко, както концептуално, така и диагностично. Още през II в. пр. н. е. D. Arataeus заключва, че „вертиго, което е неличимо, може да е начало на хронична епилепсия.“. Caelius Aurelianus нарича вертигото „малка епилепсия“ (Божинов, Божиова 2012, 1).

Първият, най-ранен симптом на вестибуларната дисфункция е световъртежът. Касае се за усещане на нарушение на нормалните пространствени отношения между личността и неговата среда (Божинов, Божинова 2012, 1).

Behramon описва случаи с епилептични разряди в темпоропариеталната област, които водят до вертиго и ги обозначава като „вестибуларни припадъци.“. Той смята, че периферното вестибуларно дразнене вследствие на заболяване на вътрешното ухо може да доведе както до парциални, така и до генераналзирани тонично-клонични припадъци. Fuljino (1996) и Kluge (2000) говорят за вертиго не при темпоропарителни, а при централни локализции на коритекалната възбуда (Божинов, Божинова 2012, 2).

Епилептичното вертиго е вертиго, дължащо се на епилептична активност в част от кората, където е представителството на вестибуларната система: париеталния, темпоралния и фронтлния кортекс (Божинов, Божинова 2012, 2).

Нарушенията в психиката се разделят в следните групи: 1. Когнитивни нарушения; 2. Поведенчески психоемоционали нарушения и 3. Халюцинации (най-вече зрителни, по-често комплексни и най-рядко вкусови), илюзии и делюзии (Божинов, Божинова 2012), 3-4

Епилептичното вертиго е диагностиче проблем, когато пациентът няма разгърнат епилептичен пристъп, с други думи няма конвулсии, психомоторни симптоми или гърчовите характеристики на парциален или генерализиран припадък (Божинов, Божинова 2012, 3).

VIII. Епилептично разстройство на настроението

Сред епилептичните разстройства на настроението, най-разпространените са дисфориите. Те се характеризират със съчетание от тъга, злоба, безпричинен страх. В зависимост от един или друг вид афект се различават: меланхоличен (тъга), експлозивен злоба), анксиозен (тревога, страх) вариант на дисфория. В редки случаи се наблюдава състояние а повишено настроение, съпроводено от възторженост, приповдигнато-екстатично настроение, екзалтация, понякога съчетано с глупост, съчетано с държание а шут (Мучник, Задорожная 2016, 35).

Участничката в *Анкета 3 (с темпорална епилепсия)* е имала възторжено настроение с екзалтация, глупост и държание а шут преди да изпадне в хроничната епилептична

психоза с параноидна психоза. При последната се появява сюжет, в който тя се възприема като пророчица, която участва в религиозни ритуали.

IX. Здрач и помрачение на съзнанието

Започва внезапно, мълниеносно, без предшестващи симптоми. Характеризира се с откъсване от околния свят, дезориентация във времето и пространството. Болните биват обзети от афекти като страх, тъга, злоба, ярост. По думи на болните може да се съди, че те изпитват ярки, образни халюцинации. Действията на пациентите биват последователни, целенасочени, така че околните се заблуждават. В други случаи се наблюдава нецеленасоченост, хаотичност, бруталност, агресивна възбуда. Състоянието завършва с критично мислене, след края му се наблюдава сънливост. След това се забелязва пълна или частична амнезия (Мучник, Задорожная 2016, 35).

Участничката в *Анкета 3* изпада в епизода внезапно. Откъсва се от околния свят и е дезориентирана във времето и пространството. Има целенасочени действия и ярки халюцинации.

Изпада във „втора“ част от хроничната епилептична психоза, където вече не се счита за пророчица, а изпада в помрачение на състоянието. Получава халюцоторно-параноидна и парафренна психоза, които са част от хроничната психоза. Състоянието ѝ завършва с критическо мислене и сънливост.

X. Разстройство на съня при епилепсия

Още по времето на Аристотел и Хипократ се описва възможността да се получи епилептичен припадък по време на сън. Сънят се явява особено физиологично състояние, способно да моделира епилептичните припадъци, тяхната честота и тежест. Влиянието на съня над епилепсията потвърждава това, че припадъците се наблюдават изключително в бавната фаза на съня (Марценковский, Марценковская 2016, 27).

Нощните пристъпи са характерни, както и нощните кошмари, които представляват разстройство на бързата фаза на съня. Разстройствата при пробуждането от сън включват сомнамбулизъм, нощни страхове и объркване на съзнанието (Марценковский, Марценковская 2016, 27).

Кошмарите по време на бързата фаза на съня, след която яснотата на съзнанието се възвръща практически веднага и човек обикновено може да си спомни и да възстанови сюжета на сънуваното (Марценковский, Марценковская 2016, 27).

Нощните ужаси (страшните сновидения), за разлика от нощните кошмари не са свързани с бързата фаза на съня и нерядко започват с рязък вик и последваща двигателна активност (Марценковский, Марценковская 2016, 27).

XI. Връзката между епилепсия и хистерия (паралели). Холерици и епилептици.

Епилепсията и мигрената са тясно свързани – това е безспорен факт. Хистерията и епилепсията донякъде си приличат. Характерът на болните и при двата типа заболявания са в тясна връзка със самите симптоми, както ще проличи от следващите редове. Хистерията е невроза, а не симулация.

Състоянията и при епилептиците и хистериците имат сходство: амнезия, състояние на транс, ступор. Някои симптоми също съвпадат: тикове на очите и тялото; емоционална лабилност. И епилептици, и хистерици имат силна внушаемост и стремеж да бъдат в центъра на вниманието.

При хистериците се наблюдава театралност; представяне на себе си такъв, какъвто всъщност не си. Потребност постоянно да бъдат в центъра на вниманието. Тази потребност често е съпроводена от театралност, екзалтираност, маниерничене, ажитация, склонност към преувеличение (Лэнгле 2010, 6).

Но каква е разликата между епилептичните и хистеричните припадъци?

На първо място хистериците припадат бавно леко, а епилептичното падане става внезапно, болният се строполява и от това често се наранява. При хистеричния припадък съзнанието не се загубва, докато при епилептичния често, дори, болният не си спомня за самия припадък. Хистериците винаги припадат, когато наоколо има хора, докато пристъпът на епилептика може да се случи по всяко време и навсякъде.

Хистериците със сигурност са холерици. Те са с лабилна психика, раздразнителни, силно истерични, почти нямат власт над емоциите, театралничат, изпадат в пристъпи на неудържим смях, имат необходимост от публика. Техните вълни на мозъка със сигурност са тета. За разлика от тях епилептиците, макар и сходни до някъде по поведение с хистериците са с алфа вълни и не винаги са холерици. Съществува тип (различен от типологията на темперамента на Павлов – сангвиници, холерици, флегматици и меланхолици). Става въпрос за епилептоидите. Те доста приличат по поведение на хистериците.

Максим Валерьевич Кузецов обяснява разликата между холериците и епилептоидите:

Холериците избухват изведнъж, докато епилептоидите дълго потискат избухливостта си и дори могат да не я покажат. Епилептиците могат да станат неудържими и при малък повод, например счупената чиния. Афектите при холериците бързо отминават, докато при епилептиците те са силни и продължителни. Децата епилептици могат да плачат с часове, да издевателстват над по-малките си братя и сестри, а като по-големи да стигнат до садизъм и дори убийство. Епилептиците не знаят мярката: нито в яростта, нито в добротата, нито в безумната смелост, нито в любовта.

Ще посоча разликите между чертите на характера а хистериците и тези на епилептиците:

1. когато се говори за самия хистерик, той постоянно насочва разговора към себе си (Лэнгле 2010, 4).

- При епилептиците има необичаен егоцентризъм – собственото „аз“ винаги е в центъра на вниманието на болните (Мучник, Зодоржная 2016, 38).

2. Екстраверсия при хистерика. Хистерическата предразположеност е свързана с добри комуникативни способности; такъв човек не обича да бъде сам (Лэнгле 2010, 4).

- Към типичните емоционални черти на болните от епилепсия се отнасят преувеличена любезност, ласкателство, сервилност, почтителност, ласкавост в обръщенията (Мучник, Зодоржная 2016, 37-38).

3. Динамика при хистерика. Постоянно преобладава динамика, премиаваща в безпокойство и нестабилност; хистерикът е постоянно в движение, доста активен и предприемчив (Лэнгле 2010, 4).

- Епилептикът често се намира в състояние на свръхвъзбудимост; съществува психо-моторна възбудимост.

4. организаторски способности при хистерика. Умение да създава, особено за другите. Старателен, бърз в разсъжденията, схватлив в ситуации (Лэнгле 2010, 4).

- Гениалното съзнание може да бъде форма на дегенеративна психоза. Гениалността и епилепсията често са тясно свързани (Ломброзо 1999).

5. Спонтанност при хистерика. Стилът на живот се характеризира с импулсивност, способност да се възторгва; разнообразие, което е заразително за другите, въодушевление (Лэнгле 2010, 5).

- При епилептиците се забелязват повишена раздразнителност, избухвания, изблици на гняв, ярост, експлозивност (Мучник, Зодоржная 2016, 37-38).

6. хистерикът е човек на момента. Живее тук и сега; непостоянен и капризен (Лэнгле 2010, 5).

- Епилептиците винаги помнят старите обиди; злопаметност – една от основните качества на епилептичния характер (Мучник, Задорожная 2016, 38).

7. бързина при хистерика: бързо става нетърпелив, настойчив; той е дързък, боен, лесно приспособяващ се.

- Епилептиците са нетърпеливи; по-скоро боязливи стеснителни.

При тях се наблюдават повишена чувствителност, плахост, боязливост, ранимост (Мучник, Задорожная 2016, 37-38).

8. преувеличения при хистерика: потребност да има въздействие; силен стремеж към свобода; „нарушител на границите“ в поведението и в речта; лекомислен. Вкарва в затруднение, и себе си, и другите (Лэнгле 2010, 5).

- Епилептиците са склонни към преувеличена любезност, ласкателство, сервилност, почтителност, ласкавост в обръщенията (Мучник, Зодоржная 2016, 37-38).

9. хистерикът интуитивно чувства тенденциите; може интуитивно да почувства ситуацията; чувствителен, особено за неща, които касаят самия него (Лэнгле 2010, 5).

- При епилептиците се забелязват повишена раздразнителност, отмъстителност, придирчивост, избухвания, склонност към кавги, изблици а гняв, ярост (експлозивност), водеща до агресия, която не рядко се съпровожда с опасни и жестоки действия спрямо околните (Мучник, Задорожная 2016, 37).

Става ясно, че изплува екзистенциалното съдържание на истерията – борбата на човек за собствената идентичност; желание за собствено отграничение от другите; да бъде себе си в обществото. В истерическото поведение, а и още повече в хистерическото страдание, става въпрос за това, че хистерикът иска да съхрани себе си и да утвърди собственото си Аз (Лэнгле 2010, 5).

XII. Характеристика на епилепсията с психични разстройства

Епилепсията се счита за сложно неврологично заболяване с доста разнообразни клинични проявления, включващи и психични нарушения, които по погрешка могат погрешно да бъдат приети за първични психически разстройства. Болните от епилепсия имат по-висок риск да развият различни психични разстройства в сравнение с пациентите с други неврологични заболявания (Усюкина, Лаврущик 2019, 59).

Епилепсията често води към продължителни психически нарушения. Тази епилепсия може да бъде съпроводена от депресивни разстройства, снижени когнитивни функции, нарушение в поведението, агресивност, и също така психотични състояния (Усюкина, Лаврущик 2019, 59).

Психическите разстройства при епилепсията представляват широк спектър от психопаталогически състояния, включващо психотическо и непсихотическо разстройство, поява на слабоумие, органически разстройства на личността във връзка със самата епилепсия (Усюкина, Лаврущик 2019, 60).

XIII. Епилепсията и гениалното. Поведение при епилептиците

В „Престъпникът. Криминална типология“ (издадена в България през 1999) италианският психолог Чезаре Ломброзо (1836-1909) говори и за епилепсията. В своята книга той споменава и идеи, които развива в „Гениалният човек“.

Гениалното съзнание може да бъде форма на дегенеративна психоза. Гениалността и епилепсията често са тясно свързани. Епилепсията се характеризира с временно прекъсване на съзнанието, последвано от амнезия, склонност към скитничество, към религиозност, която често е фалшива, странни ужаси и страхове, омраза към всичко и избухливост (Ломборозо 1999).

При творческите дейности преобладават „вторичното творчество“ и взимането на резултати от чужд умствен труд. Нерядко епилептоидната личност използва чужд сюжет, преразказ на известни произведения (Белянин 1996, 109).

Епилептиците още са лепливи, склонни към угодничество, лицемерни, фамилиарни, подли. Ако погледнем биографията на руския писател Фьодор Достоевски, ще си направим извода, че той е имал такива черти на характера и поведение.

Някои от престъпниците per impeto (става въпрос за т. нар. убийства от тип „вдъхновен проблясък“) често са скрити епилептици. Престъпниците са основно жени между 18-25 годишна възраст. При извършване на самото престъпление убийците са с повишено налягане и са със силна степен на гняв. След като са убили, престъпниците са разкайват до такава степен, че често са склонни към убийство (Ломброзо 1999).

Формалните разстройства при епилепсия с психоза включват: скованост, обстоятелственост. Речта е многословна, пълна с несъществени детайли, отсъствие на способността да се отдели главното от второстепенното. Словесният запас е беден (олигофазия). Често се повтаря вече казаното. Характерна е употребата на шаблони, покъртително-ласкателни думи, сладострастие, а също така и определения, съдържащи афективна оценка като: „забележителен“, „прекрасен“, „отвратителен“ (Мучник, Задорожная 2016, 37).

Емоционалната сфера, както и мисленото се характеризира с вялост, новите впечатления не могат да изместят старите. Забелязват се повишена раздразнителност, отмъстителност, придирчивост, избухвания, склонност към кавги, изблици а гняв, ярост (експлозивност), водеща до агресия, която не рядко се съпровожда с опасни и жестоки действия спрямо околните (Мучник, Задорожная 2016, 37).

От друга страна, към типичните емоционални черти на болните от епилепсия се отнасят преувеличена любезност, ласкателство, сервилност, почтителност, ласкавост в обръщенията, в съчетание с повишена чувствителност, плахост, боязливост, ранимост, а също и религиозност (Мучник, Задорожная 2016, 37-38).

Основните черти на характера на епилептиците са:

- подчертан, нерядко карикатурен педантизъм във вид на любов към порядъка на дома и в изпълнението на лечението, назначено от лекаря, описания и регистрация на припадъците, обстоятелства за лечението и припадъците;
- хиперсоциалност – във вид на необичайна прилежност, изпълнителност и добросъвестност;
- инфантилизъм, изразен в незрялост на разсъжденията;
- необичаен стремеж към правда, истина и справедливост;
- склонност към банални и назидателни поучения;
- особено свръхценно отношение към роднини, близки, за които болните говорят, акцентирайки върху техните положителни качества;
- огромна привързаност и прилепчивост към хора, ситуации, предмети, животни;
- необичаен егоцентризъм – собственото „аз“ винаги е в центъра на вниманието на болните. На първо място в изказванията им винаги стоят самите те, тяхната болест, старите обиди, които те винаги помнят; злопаметност – една от основните качества на епилептичния характер (Мучник, Задорожная 2016, 38).

XIV. Сравнение между епилепсията с психоза и шизофренията

Макар, че не е редно да давам информация от сайт, все пак ще ползвам такава от сайта Medik.bg, и по-точно от статията: „Шизофрения“:

„Понякога психози, които наподобяват шизофренията могат да бъдат проява на някакво друго заболяване като злоупотреба с амфетамини, темпорална епилепсия, хорея на Хънтингтън, тумори на мозъка. Важно е също така разграничаването на шизофрения от психотичния епизод на шизо-афективното разстройство.“

Направих сравнение между епилепичната психоза и шизофревичната психоза, за да докажа, че двете наистина могат да се различат и без да се влиза в подробности:

Епилептична психоза	**Шизофрения**
1.Изпадането в психоза започва мълниеносно;	1.Изпадането в психоза започва постепенно;

2.Болният счита себе си за приказен или фантастичен герой;	2.Болният счита себе си за важна личност;
3.Халюцинациите често са ярки и образни;	3.Халюцинациите не са съпроводени от яркост;
4.Няма усещане за иззети, а само за привнесени мисли;	4.Чувство за иззети или привнесени мисли;
5.Няма смущения в мисловния процес;	5.Има смущения в мисловния процес;
6.Няма нарушаване на психичната дейност;	6.Нарушаване на психичната дейност;
7.Действията са целенасочени или хаотични;	7.Действията са безцелни;
8.Няма проблеми с адаптацията;	8.Асоциалност;
9.При излизане от психозата има критичност;	9.Често след отминаване на психичната криза няма критично мислене;
10.След отшумяване на психозата има частична или пълна амнезия;	10.След отшумяване на психозата няма амнезия;
11.Често интересите са разнообразни.	11.Стесняване на интересите.

Заключение:

При поставянето на диагнозата първоначално трябва да се установи неврологичната болест и след това се спира на тези психически нарушения, които са присъщи за конкретния човек (Усюкина, Лаврущик 2019, 62).

Прогнозата при епилепсия, преди всичко, зависи от етиологията, ранното и коректно назначаване на противоепилептично лечение. Терапията при епилепсия трябва да предшества диагностиката, водейки се от изявените форми на заболяването, нейните етиопатологически особености и типа на пристъпите. За съжаление, на диагностиката на психичните разстройства при болните от епилепсия не се отдава значително внимание (Марценковский, Марценковская, 2016, 21).

Както вече видяхме епилептиците, които получават гърчове имат доста други симптоми. Епилепсията не представлява само и единствено припадък с конвулсии. Съществуват различни типове епилепсии, между които и епилепсията с психоза – остро и хронично разстройство. Симптомите на епилептичната психоза доста наподобяват тези на обикновена психоза и шизофрения. Съществува епилепсия, при която не само, че ЕЕГ е може да улови огнището, но и при която отсъства припадък. Пример за това е участничката от третата анкета – диагноза темпорална епилепсия. Поведението на

епилептиците (и на тези, които правят гърчове) е ексцентрично и необичайно, отстрани изглеждащо често налудничаво.

Използвана литература:

Божинов и др. 2005. П. Божинов, Г. Панов, Д. Масларов, Р. Калпачки, С. Александрова, С. Цеков, Ф. Киров, Х. Костов. Епилепсията – свещената болест. С., 2005.

Божинов, Божинова 2012. П. Божинов, П. Божинова. Световъртеж и епилептични пристъпи. – Medinfo, 2012, 3, година XII, 1-5).

Лэнгле 2010. А. Лэнгле. Истерия – психопатология, психопатогенез и динамика. – Mosow: Psihoterapija 2010, 7, 21-33.

Ломброзо 1999. Ч. Ломброзо. Престъпникът. Криминална типология, 1999 (българско издание).

Марценковский, Марценковская 2016. И. А. Марценковский, И. И. Мрценковская. Расстройства психики и поведения при эпилепсиях: клиническая типологя и терапевтические стратегии (лекция). – Украински научно-исследователский институт социальной, судебной психиатрий и новрологии МЗ Украйна. Киев, 2016, 21-33.

Миланов и др. 2019. И. Миланов, З. Захариев, В. Божинова. Национален консенсус за диагностика и лечение на епилепсията. – Българска неврология, т. 20, допълнение 1, февруари 2019, 1-25.

Мучник, Задорожная 2016. П. Ю. Мучник, О. В. Задорожная. Органические и экзогенно-органические психические расстройства. Учебно-методическое пособие. Санкт-Петербург, 2016.

Усюкина, Лаврущик 2019. М. Усюкина, М. Лаврущик. Психические расстройства при эпилепсии в современных классификациях. – Российски психиатрический журнал, 2019, №1, 58-67.

Автор: Кремена Каменова

Еротичните блянове – за едни пари, за останалите - утешение

есе

Ния и Кремена Каменови

23-25. 09. 2019, Варна

Любовните романи и повести (исторически, бестселъри, мегаселъри, както и любовни чиклити са, както е известно на всички, доста популярни от втората половина на 20 в. до днес. Интересен е фактът, че любовните романи и повести се появяват през 18 в. в З. Европа (техни предшественици са рицарските романи), но тогава те са писани основно от мъже и имат известна доза еротизъм (например често се описва животът на леките жени). В момента любовните романи са най-продуктивни в С. Америка. Това е може би, най-предпочитаната сред женската читателска аудитория литература. Може би трябва да си зададем въпроса как така, този така слаб като произведение жанр, грабва вниманието на почитателките си? Отговорът се търси в две насоки.

Едната е свързана с желанието на жените да станат самостоятелни, богати и защо не – известни. Това схващане е запазена марка за голяма част от романите, чието действие се развива в съвременността. Тоест тази тенденция открива стремежите на жените да достигнат, въпреки препятствията, желаната цел или мечта. Разбира се това отразява т. нар. западен модел, който както ни е известно, се проследява линеарно. Тук основен момент е действането - образование и работа, след това работа по специалността, приятели, материални придобивки и най-накрая любов и професионален успех.

Втората главна тема в любовните романи е следната. Тук действието е пренасено някъде в миналото. Героите, бедни или богати, винаги са спасявани от нещастията си от любовта на живота си. Предпочитано е предимно Западноевропейското средновековие, тъй като, незнайно защо, авторките на този тип романи, считат периода за особено романтичен. Но нека не забравяме, че Средновековният период в Югоизточна Европа се характеризира с изключително богата култура, докато в Западна Европа, е време, белязано от мракобесие, икономическа нестабилност, рицарски походи на Изток, с цел разграбването на цивилизации, много по-напреднали културно и духовно от Запада, който започва да се развива чак по време на Ренесанса.

Съществува и трети подвид любовни романи, чийто сюжет се развива през 18 и 19 в. Тук действието е сякаш по забавено, в сравнение с романите, чиято история се развива в съвременността или Средновековието. Авторките на подобен тип романи, най-

вероятно запознати с класиците от периода, който описват (или поне осведомени за сюжетните линии на тези произведения), се опитват да пресъздадат по-скоро характерните за Романтизма особености, като интриги, противопоставяне на героите в посока пуританство-разкрепостеност. Въпреки това (разбираемо), авторките не могат да достигнат нивото на Джейн Остин (която за времето си е била също писател на любовни романи), както и на „Бел Ами“ на Мопасан (любовен роман на Мопасан – автор, иначе отличаващ се с разказите си).

Време е, най-сетне да вметнем, че мъжете-автори на подобни творби (защото има и писатели от мъжки пол в този жанр), ако са не по-добри, поне не издребняват в досадни описания за търсенето на „щастливия край“ и не акцентират толкова върху самата любовна нишка, а се впускат в обяснения за живота на самите герои. Впрочем пропускането или поне намаляването на „единствената, прекрасна любов“, се забелязва в популярните напоследък любовни-чиклити, чието основно съдържание се фокусира върху приятелството, работата (но не непременно, свързана с успеха) и дори промяната на личността на психологическа основа.

Но нека преминем към същността на тези така впечатляващи романи. Макар, че и тук не бива да се поставят под общ знаменател различните авторки и дори отделна творба на една и съща писателка, тъй като всеки читател си има собствени предпочитания.

В романите, отнасящи се за съвременната епоха (въпреки, че и това е твърде общо определение, така че е по-добре да кажем творбите от осемдесетте години на 20 в. насам), съществуват няколко основни сюжета.

При едни романи се развива следната нишка – богата и преуспяла жена, която среща също толкова богат и преуспял мъж. Дамата започва да преследва самонадеяния си възлюбен. Но след като съдбите им се пресичат, той започва да променя мнението си за красивата, зашеметяваща жена със стройно и слабо тяло. При други романи героинята е бедна, а героят – богат. Тук съществуват два варианта. Първи вариант - той е арогантно копеле, а тя разочарована от любовта, борбена жена. В крайна сметка, се оказва, че героят не е чак толкова лош и героинята се влюбва в него. При втория вариант, той е женомразец, който главната героиня променя. И за да има „щастлив край“, често се оказва, че той също е богат. Напоследък се появяват любовни романи, при които героят е неглиже, а тя е

непоправима романтичка, която сред различни любовни търсения, разбира в кого всъщност е влюбена. Среща се и обратният вариант – отвеяна непукистка или мъжкарана, която се влюбва или в най-добрия си приятел, или в някой богат мъж. Общото на всички тези романи, е тежкото минало, скритата тайна, старата неизживяна любов, много работохолизъм и обич, каквато авторките си представят за стабилна, сериозна или пък любов, изпълнена с пререкания и „войни“ между половете или приятелите.

Романите за 19 в., също имат своите отличителни характеристики. Авторките се опитват да пресъздадат една авантюристично-романтична обстановка. Тук, поне, не е задължително героинята да бъде красавица. Тя може да бъде, също така, плаха, свенлива и невинна, или пък родена сякаш само за наслади. Мъжете или са надменни и недостъпни, или разочаровани от любовта, или пък непоправими женкари. Среща се както връзката богат-богата, така и богат-бедна и беден-богата (макар и по-рядко). Бедните мъже често са индианци или пирати. Основните идеи, прокарани тук са интригите, промяната в характера или външността в един от двамата, отвличанията, умерената или страстната ревност. Интересно е, че мъжът почти винаги е красив, а жената често е не толкова привлекателна, но след като среща любовта, започва да печели възхищението на висшето общество.

Едни от най-четените любовни романи са историческите. Това са романи, които по малко наивен начин представят бурна страст, силна ревност, омраза, военни битки, пленявания. Като декор са използвани замъци, планини. Героинята, слаба или пък с форми, е почти винаги страстна, буйна, невъздържана дивачка, която често се държи и по мъжки. Нейният любим пък, е войнстващ, безкрайно смел и изпълнен с такава страст към главната героиня, че извършва куп безразсъдни постъпки, които забележете, не пречат на предопределената цел, която трябва да изпълни. Тук, за разлика от съвременните романи, няма чак такова драматизиране. Изпълненият с действие сюжет, често не позволява на героите да изпаднат в размисъл. Героите едновременно се мразят и обичат, според обстоятелствата, пред които са изправени.

Другата разновидност на любовния роман, която се старае да не се побира толкова в рамки и схеми, е чиклитът. Героинята тук е симпатична неудачница, която преминава през различни любовни перипетии, но в крайна сметка завършекът е идентичен – хепи енд, защото принцът на бял кон се жени за Пепеляшка. Достатъчно е да си

припомним героинята Бриджит от прословутия роман, която, въпреки че е прехвърлила 30-тата си година, извършва нечувани за самата нея подвизи – отслабва и успява да оплете двама мъже. Хубавото при чиклитите е, че съдържат известна доза комизъм, и освен това, често са пресъздадени от Аз- форма. Луиз Бегшоу е популярна британска авторка на чиклити, която интерпретира по свой начин познатия стереотипен типаж. Естествено, понякога героинята е кукла - барби, стремяща се към успех, богат мъж и слава (например такава е героинята Анджи от поредицата „Аз обичам...“). Друг, срещан до втръсване, персонаж е мъжемелачката, вечната купонджийка, която сменя мъжете по начина, по който сменя дрехите. Да ѝ завиди човек – нейното основно занимание е да излиза с останалите си три приятелки по барове и заведения, с които обсъжда секса, гримовете и пак секса. Вече всички се досещаме за кой прочут чиклит става въпрос – а именно за феномена, вълнувал не едно или две поколения – „Сексът и градът“.

До този момент представихме основните типове и образи. Но нека направим по-задълбочен анализ на героите, представени в любовните романи, тъй като именно тези герои вълнуват читателите и читателките.

Протагонистът обикновено е описван като груб, недостъпен или насилник, носещ в себе си по малко от характера на мистър Дарси от „Гордост и предразсъдъци“ и Хийтклиф от „Брулени хълмове“ – нищо чудно, като се има предвид, че англоезичните писателки на любовни романи, попиват преди всичко Джейн Остин. Любовникът често е съблазнител-женкар, който в много от случаите действа брутално. Излиза, че на някои от героините в жанра им допада да бъдат емоционално и всячески зле третирани. Най-пресният пример е нашумелият бестселър „Петдесет нюанса сиво“, който по неизяснени причини се радва на особена популярност сред женската аудитория. Мъжът, естествено, е млад, красив, богат, почти винаги с изваяно тяло, светлокож и светлокос. Ако се опираме на данните за сексуалната потенция и чар на англосаксонските мъже, в това число и американските, сме искрено удивени от така приписваните им качествата в секса. Докато мъжете от различни раси в романите, са представени като диви и страстни, то белите господа, са надменни и хладни като лед джентълмени. Тук е достатъчно да си спомним това противопоставяне между расовия Джейкъб (който е индианец) и студенокръвния, безжизнен Едуард от поредицата „Здрач“.

Що се отнася до психологическата характеристика на героинята, се срещат няколко подтипа, които обаче, разсъждават по един и същи начин – изстрадалата красавица; наивната девойка; надменната разглезена жена, която обаче, в края на романа бива поставяна на място; бунтарката, която уж се прави, че не иска да бъде опитомена, но всъщност точно това желае; неудачницата; съвременната жена хвърчаща от мъж на мъж и споделяща любовните си несполуки с приятелките; страстната съблазнителка, дивата амазонка и градската лейди, опитваща се да укроти непокорния мъж. В деветдесет процента от случаите ***тя*** е светлокоса красавица с идеални мерки и дълги крака (това е характерно за съвременните романи). Тук обаче изниква нашето недоумение – как така момичето с външност на топ модел е запазила своята невинност и наивност толкова време (съмняваме се авторките на любовни романи да са прочели книгите, които описват комплексите на красивите жени). Явно, героините не са толкова наивни, за каквито се представят, ако имаме предвид избора им на жених – това също е в скобки. Какво пък ще се случи, ако не дай боже, героинята прилича на обикновен, земен човек и е достойна притежателка на целулит и по-закръглени форми? Тя е едновременно амбициозна и по своему примирена, еманципирана конкурентка на мъжкия пол и нуждаещо се от мъжка закрила крехко създание, чувствена богиня и изискана ледена кралица. Някакво изключение от общото правило е Скарлет О` Хара , която е по-скоро симпатична, а не дразнеща.

Съчинителките на любовни повествования обичат да избират за главен мъжки персонаж не само граф, милионер или рицар, но и екзотичен типаж: пират, разбойник, индиански вожд, арабски шейх, индийски махараджа, див селянин, фермер в ранчо, каубой, работник, чието мускулесто телосложение хвърля във възторг дамата на неговото сърце. Други популярни типажи са съвременни разновидности на Ромео и Жулиета, които принадлежат към противопоставящи се кланове или родове. Забранената любов е основната подправка в модерната любовна литература от този тип.

Останалите мъжки персонажи са или приятелите на героя, или комично обрисувани образи, или злодеите антагонисти, домогващи се до героинята с различни мотиви и врагове на нейния любовник. Женските персонажи, аналогично, са дружките на влюбената госпожица, после идва ред на нейните сънернички, красиви кучки, които или са

бивши на великия любовник, или са в съюз с гореспоменатите негодяи. Да не пропуснем и майките – неговата и нейната. Майката на момичето е досаден навлек, носещ неприятности на прекрасната си дъщеричка, често се опита да я сватоса с неподходящи мъже, или гаднярка, рушаща плановете и мечтите на младата жена. В други случаи е властен тиранин. Майката на младежа пък се мъчи да го обсеби, ревнува го от останалите жени, не изказва предпочитания към избраницата на сина си, нещо повече, мрази я и се опитва да съсипе морално нашата героиня.

Много популярен стереотип в тези произведение е и мотивът „Красавицата и звярът". Първата успява да озапти темерутестия „звяр" или пък двата характера с непоносимост един към друг, с течение на времето, се сближават; единият преобразява другият и отново се стига да сватба. Също така присъства и елементът, в който главният герой спасява героинята от някаква опасност и след това (макар и трудно) спечелва любовта й.

Разбира се, не искаме да обобщаваме, нито пък да представим всички възможни любовни варианти. А само да дадем примери, които да потвърдят всеобщото мнение за схематичността на романите, както и за липсата на всякаква оригиналност на сюжета.

За любовните романи, са характерни няколко стилистически пропуска. Може би трябва да започнем с най-главното, а именно: всяка творба, претендираща да бъде роман, трябва да има ако не няколко, то поне две нишки. А нашите писателки развиват само една сюжетна линия – историята на главните герои. Това донякъде, въпреки всичко, е интересно хрумване – по този начин вниманието на читателите се съсредоточва само върху животът на протагонистите. Вероятно това е модерен похват, но разбира се не бива да се правят пълни обобщения. Все пак, трябва да отбележим, че в класическите романи от два века насам, присъства няколко сюжетни линии и по този начин, публиката може да си представи по-пълно случващото се в творбата.

Също така, както е известно, в любовните романи изключително често се среща пряката реч. В това, разбира се няма нищо лошо – Фицджералд също я употребява по този начин, и то доста умело. За разлика от него, авторките на женски романи, не влагат кой знае какъв особен смисъл в думите на героите си. Последните по-скоро, сякаш говорят, за

да докажат колко са страстни, умни, успели, как се възхищават едни от други (или по-скоро той изразява възхитата си от нея) и как се мразят. Това са все неща, които авторките могат просто да преразкажат. Липсват дългите диалози, които разкриват в дълбочина характера на героите.

Вероятно всички почитатели на любовни романи, са забелязали следните особености в предпочитания от тях жанр. Най-напред отсъстват всякакви описания на пейзажи и обстановка; облеклото се отбелязва бегло – все неща, които са в противовес с френската и италианската класика. Чувствата и мислите на героите не са пресъздадени, което например е така характерно за руските романи. Тази липса сякаш убива всякаква прозаичност и намаля литературната стойност на произведението.

Освен, че в женските романи липсват описателност, достатъчно информация за миналото на героите и правдоподобно пресъздаване на обстановката, се забелязва, че мисловния процес на персонажите не е пресъздаден; нито дълбочината на емоциите и чувствата им. За какво им е притрябвал пък на тия авторки някакъв си психологизъм, когато те са способни да завършат действието с многословие, стилистично неправилни изречения и кухи фрази. Изразите „Тя затвори очи и въздъхна дълбоко“, „Той изсумтя презрително“ звучат ужасно дразнещо. Човек си задава въпроса: добре де, толкова ли писателките на такива будоарни шедьоври нямат въображение и речник? Да не говорим, че повечето от репликите са плоски, неестествени и съвсем не на място. Цялото празнословие, бликащо от страниците, остава впечатлението, че героите са заети да говорят, отколкото да предприемат каквато и да била стъпка. Нима е реалистично ***той*** да пуска остроумни шеги, докато се бие със смъртния си враг? Осъзнаваме отлично питающата нужда на повечето дами да чуват нежности от половинката си или клетви във вечна любов, но в реалния живот никой няма да тръгне да ви се кълне във вечна любов. Истински интригуващо става обаче, когато главният герой е принуден да вземе жизненоважно решение, а той е зает да размишлява върху любовта, живота и несправедливостта. Изрази като : „За бога, Шарън“ или „ По дяволите, Мериън“ са изсмукани от пръстите. Авторките на такива книжлета са твърдо убедени, че напливът от ругатни представлява някакъв особен похват, или пък са по-близки до реалното общуване. Лично ние смятаме, че една цветиста псувня би звучала по-естествено.

Чудно, ако съчинителките на жълти романи толкова се мъчат да пресъздадат някаква правдоподобност, защо не вмъкнат в творбите си някой по-достоверен персонаж – пълничка жена на средна възраст, мъж с пиянски наклонности, отрудена жена от бедните прослойки. Всичко е прекалено лустросано, прекалено лъскаво, досущ като декор от сапунен сериал или романтичен американски филм. Всъщност, ако трябва да бъдем искрени, филмовата версия на любовните романи са именно сериалите, а на чиклитите – така наречените романтични комедии.

Може би ще кажете – за всяка епоха има определен стил на писане. Но това е погрешно. Защото в съвременността (от 20 в. насам), са се появили толкова литературни школи и течения, колкото преди това светът не е можел да си представи. Разбира се това твърдение, в никакъв случай не принизява стойността на класиците от 19 в., защото те винаги ще останат на първо място сред всички творци.

И тук, обаче възниква въпросът, с какво тази литература така впечатлява момичетата и жените? С какво им въздейства? Тайно или пък явно, в душата на част от представителките на нежния пол, хаотично се преплитат следните мисли и чувства: търсенето на красивия мъж, който ще ги спаси от сполетялата ги беда (именно това може да се нарече плод на еманципацията, и въпреки, че изпадаме в противоречие – и плод на въображението на разглезените жени); носталгията по отминалите времена (въпреки това е добре да се знае, че по онова време животът е бил доста суров, докато днес това може и да се избегне); идеята за Пепеляшка, която открива едновременно и богатство, и любов (а двете неща рядко се припокриват); мечтата на всяка жена – да бъде смела, борбена, независима, добра, нравствена, интелигентна и красива (това донякъде е илюзия, защото трудно бихме могли да открием толкова много положителни качества у един човек), блянът по отминалия романтизъм; любовта и страстта (които не всички читателки са изпитали) или чисто и просто отмората и спокойствието, които предлагат подобен тип книги. И сега е моментът да добавим – нека почитателките на любовни романи, не ни се разсърдят.

Като говорим за всички тези чувства, които наивно завладяват, е немислимо да пропуснем т. нар. “щастлив край“. Този така характерен за романтичните американски филми край, се използва и от авторките на любовни романи. Дали тези писателки

заимстват от киното, дали по този начин описват „американската мечта“ по свой си начин, или пък това чисто и просто, е някакво съвпадение? Може би всичко се корени в старата мечта на човека – щастието, което трудно (или никога), се достига в реалния живот.

И ето, макар и по странен начин, ще обясним защо точно този тип писателки, предпочитат страстна любов, при която всички заживели щастливо и безгрижно. Някъде срещнахме, че една от известните авторки на любовни романи (за съжаление не помним точно коя), ставала сутрин рано, за да твори (това, впрочем, много ни допадна, признаваме си). Защо да не последваме и ние нейният пример? Въпреки това, няма особено значение дали ще пишеш по график, или когато ти хрумне идеята. Това важи и за тези скъпи любовчийки – Нора Робъртс, Даниел Стийл, Елизабет Лоуъел, Джудит Деверо, Аманда Куик и всички останали, тъй като от техните книги (съжаляваме, че трябва да кажем това за наши колеги по перо, чиито творби, иначе, четем с удоволствие), но лъха на любовни и еротични мечтания преди сън. И да вметнем – Луиз Бегшоу прави изключение.

Гореспоменатите авторки и техните посестрими, по един удивителен начин, успяват да съчетаят еротика и често порнография, сапунен сериал и познатият ни сюжет от приказките, за да родят жанра, известен ни като любовен роман. Създателките на този тип литература, обикновено са лишени от особени творчески заложби дами, отличаващи се с потресаващо непознаване на живота, а и на секса. За последното сме убедени, както и за факта, че тези писателки изглежда описват минали нереалистични очаквания и незадоволителен сексуален живот, както и липсата на всякакъв житейски опит, или пък – желания за бягство от реалността. Повечето от тях са средностатистически домакини или преподавателки от САЩ и Англия, отегчени от скучното и еднообразно ежедневие.

Опитът им да представят сцена на страст, буди комизъм и искрен смях. Незнайно защо, техните героини непременно са девственици, които получават моментален оргазъм. Всъщност ***тя*** винаги достига сексуално удовлетворение, независимо в какво обстоятелства се намира. Главният герой е супер мачо, всякога на линия, а единствената му цел в живота е да задоволява любимата си. Друга сюжетна линия в романа липсва, останалите персонажи, които са второстепенни, се занимават единствено с несгодите на двамата влюбени. За предпочитане е, ако на фона се появи някоя загрижена прислужница

или довереница на героинята; а за съвременните романи – най-добра приятелка, която е отдушник на всичките проблеми.

Въпреки че, жълтите романи са безобидни, подобно на своите посестрими – романтичните комедии и сапунените опери – всъщност нанасят вреда. Създават у читателките си някакви илюзорни и погрешни представи. Че принцът на бял кон съществува. Че хората винаги са жадни за секс. Че жената непременно трябва да бъде преследвана и покорявана от мъжа. Ние разбира се, не отричаме в никакъв случай любовните романи. Дори, напротив, сме техни върли фенки. Всяка жена има нужда от нежност, от това да си мечтае и да си представя. Любовните филми и книги в действителност изразяват изцяло женските потребности за силна и страстна любов.

Жана Д`Арк - героинята на цяла една епоха

Орлеанската дева, както е известна тя, до ден днешен е почитана като национална героиня на френския народ, светица и мъченица. И има защо. Младото момиче сразява английската армия неведнъж и преобръща хода на Стогодишната война на крехка възраст, което я превръща в световен феномен. Не че не имало много млади момичета, които са жертвали живота си. Жените войни не са били рядкост - нито в Китай (в Япония е имало и жени-самураи), нито в Персия, нито сред мезоамериканските индианци, нито в Древен Рим (имаме сведения за жени-гладиатори по времето на император Нерон), нито в Древна Елада (митичните амазонки), нито сред славянските общности, най-вече сред тях, или пък викингите. Познат ни е героизма на много млади жени по време на ВСВ, или дори в съвремието. Кое превръща Жана в уникален случай? Първо, тя е неопетнена. Второ, тя има видения, халюционации, и пророчески дарби (предсказва, че войната ще приключи 7

години след нейното залавяне; думите й се сбъдват. Откъде е можела да знае с точност това?). Трето, тя е изгорена на клада и е превърната в светица. Разбира се, много жени са били изгорени на клада в последвалите векове по време на гоненията срещу вещици - през периода на Втората чумна епидемия, Реформацията, Просвещението. Ала Жана е единствената, която не бива осъдена публично от никой, не и от обикновените хора - може би затова мъченическата й смърт предизвиква такъв шум. Ние никога няма да разберем дали в действителност тя е казала истината за своите видения или е "излъгала", за да принуди краля и обкръжението му да я последват. Факт е, че въпреки своята младост и произхода си, Жана е била дарена и с необикновен интелект и интуитивност. Защо тя се превръща в икона на цяла една епоха? С какво е толкова популярна до днес, че Холивуд да направи цели три филма за нея и защо лично аз смятам, че французите не заслужават подобна личност?....

Още от малка се възхищавах на Жана Д` Арк, макар ужасно много да се страхувах от Средновековието и всичко, свързано с него. Виждах в образа й нещо ужасно, ужасно трагично, но и невероятно оптимистично. Чудех се - ако в действителния живот срещна такава жена, какви чувства ще предизвика у мен? Навярно, смесени: на възхищение, но и на страх. Подобни силни личности будят страх у обикновения човек, защото тяхната сила не може да бъде обяснена, разбрана, тя изглежда някак *нечовешка.* Това съвсем не означава, че Жана е била лишена от емоции, точно обратното! Оставаме с впечатление, че макар и силно фанатична, девойката е била емоционална, чувствителна, човечна и жертвоготовна. Колко мъже имат нейните качества и са способни на подобни подвизи като нейните?

Когато преди години гледах филма с Мила Йовович, останах приятно изненадана, но не и от Мила Йовович, която, по моето скромно мнение, не е подходяща от физическа гледна точка за ролята, защото славянските черти на лицето й избиват прекалено силно. Филмът засили трагичната ми представа за Жана, макар тя да бе представена прекалено "нахъсана и груба". Аз си я представям по-нежна, по-женствена - а истинската женственост често е предпоставка за мъжественост. А може би режисьорът умишлено е избрал Йовович - заради волевите и решителни черти? Не е важно.

Ранен живот на Орлеанската дева

Да започнем с биографията й, с която повечето хора са запознати. Жана е родена на 14.02 .1412 г. в селцето Донреми, Шаампан. Родното й място е опустошено от английските набези. Знае се, че дъщеря на селянин. Уви, разполагаме с доста оскъдни данни за нейния ранен живот. На 12- годишна възраст момичето получава видения и чува гласовете на арх. Михаил, св. Екатерина, Богородица и св. Маргарита, които й казват, че тя е призвана да спаси Франция от англичаните. Дали всичко това не е било плод на самовнушение при впечатлителното момиче, станало свидетел на жестокости (познати са случаи на хора, получили стигми по тялото вследствие на самовнушение), дали Жана не е била леко маниакална, дали е взимала нещо, или си е измислила всичко? Отново няма да узнаем истината. Друг е въпросът, откъде това простодушно селско момиче е усвоило умения да борави с меч и лък? Тя не е била дъщеря на ковач, нито е минала военно обучение.

По това време Франция е опустошена икономически от войната с англичаните, от непрекъснатите набези и грабежи на англичаните Стогодишната война, наречена така от историците, избухва през 1337 и продължава до 1453 г. Войната приключва с победа на Франция и отвоюването обратно на всички изгубени територии на, освен Кале. През цялото време естествен съюзник на Франция е Шотландия. Винаги е съществувала някаква силна връзка между шотландците и французите - породена по-късно от общата вяра, или от по-ранната обща омраза към британците. Освен това шотландки не веднъж са ставали съпруги на френски престонаследници - например, Мария Стюарт. Спомняте ли си и симпатиите на френската принцеса към шотландците в безумно хитовия филм " Смело сърце", въпреки, че всичко това са измислици? Войната избухва, когато Филип IV Хубави умира и неговия син създава т.нар Салически закон, предоставящ властта в ръцете единствено на мъже. Англия отдавна напада френски територии, предявава претенции към Гаскония, а двете страни се нападат взаимно от двете страни на крайбрежието и Ламанша. Англия обаче разполага с по-добър и опитен флот, като държава със сформирани морски традиции, които липсват на французите. Крал Едуард III е син на Изабела, сестра на Шарл IV,

наречена "Вълчицата", същата, която видяхме в "Смело сърце". Той предява претенции към френския трон, когато династията на Капетингите остава без наследник. Войната скоро избухва официално. Французите първоначално печелят битките по крайбрежието, на британците взимат превес, тъй като са по-военизирани и разполагат с отлична артилерия. Първото голямо сражение по суша е при Креси, което се оказва пълен разгром за французите. Британците завземат прочутата крепост при Кале, която се оказва важна стратегическа локация. През 1346 г - 1351 г. "Черната Смърт" опустошава Европа, което може би принуждава Германия да запази неутралитет по време на войната, тъй като е заета да възстановява щетите от огромните загуби от чумата. Англия получава подкрепа от Фландрия. В прочутото сражение при Поатие, французите са тотално сразени и настъпва всеобщо обезсърчение. Настъпват хаос и разруха. Заради своеволията на британците и заграбването на припаси от френските села, френските селяни намразват дълбоко първите. Бургундската династия по това време подкрепя напълно англичаните. Бургундската династия, клон на Капетингите, управлява херцогството на Бургундия от 1032-1361 г.

Жана, облича мъжки дрехи, подстригва дългите си коси и се явява развълнувано при капитан Роберт дьо Бодрикур, командир на гарнизона във Вокулер. Той първоначално я приема с насмешка, но впоследствие разколебан, чувайки историята за виденията на девойката. Ами ако тя наистина има ясновидски способности? Изпраща я на кон и доспехи направо при дофина, бъдещия крал Шарл VII, и на 6 март 1429 г. момичето пристига в резиденцията му в Chinnon. Разговарят с часове, и бъдещият френски крал е искрено заинтригуван. А дали не е бил прекалено находчив и не е видял в простодушното и фанатично момиче някаква възможност още в първите мигове? През последните години из френските земи се носи мълвата, породена кой знае как, че ще се появи бъдеща прислужница или селянка, която ще спаси французите. Кралят може би също вярва в това "пророчество", както ще сторят неговите лековерни и суеверни сънародници? За да проверят дали все пак Жана не лъже за всичко, което казва, тя е подложена на щателна проверка от духовни и медицински лица, за да се потвърди нейната невинност.

Тук изниква въпросът: защо Жана все още не е омъжена? По него време, както селските, така и знатните девойки от висшите прослойки сключват брак в една ранна възраст. Не става ясно. Девойката е била силно религиозна, което обяснява факта, че никога не е встъпвала в извънбрачни сексуални взаимоотношения.

Първи победи

На Жана са дадени друг кон, оръжия, знаме и тя е изпратена директно в армията в Орлеан. Първоначално, тя не участва в нито един военен съвет, нито е включена в общото взимане на решения. Но присъствието ѝ оказва силно въздействие върху закоравелите мъже, тя повдига духа им и ги "въоражава" морално. Ако французите виждат в нея "избранница", то за англичаните тя е "вещица" и "слуга на Дявола". Иначе как ще си обяснят, че едно момиче в суров, мъжки свят, успява да поведе масите и да разгромява армиите им? Слабо образованите сънародници на момичето виждат в нея "избавител". И в кого друг? В аристокрацията, която не спомага за улесняване на положението им, в крал, който е по-скоро е воден от лични интереси, в алчното духовенство, те не могат да съзрат помощ. Жана идва от техните среди, а щом всички светци и Богородица й се явяват, значи това е знак - често срещано явление в Средновековна Европа. Нейната първа победа затвърждава сред армията това убеждение. Под нейно ръководство войниците превземат Сен Лу, крепостта Сен Жан Льо Блан. Ето кой се оказва ключовия фактор за всяка една мотивация - вярата! Може ли човек без вяра в себе си, в Бога, в нещо, да постигне каквото и да било? Не е ли редно да кажем, че Жана печели победи не толкова с умения, колкото с въздействието си? Французите атакуват крепостта при Ле Турел и разбиват англичаните. Жана язди кон и държи знаме - така, както е изобразявана на десетки картини. Точно в тази битка тя е тежко ранена от стрела между врата и лявото рамо, близо до ключицата.

Битката при Орлеан

Ето тази битка се оказва ключова. След нея Жана бива наречена " Орлеанската дева". Обсадата на Орлеан, град в Централна Франция, продължава месеци наред - като се почне с нахлуването на войсковите части на 12. 10. 1428 г. и завършват чак на следващата година, на 8 май. Сражението при Рувре, близо до Орлеан става известно като "битката на херингите". Защо ли? Защото французите, начело на които стои Жан дьо Дюноа, нападат английските конвоии с херинга. При нападението броят на французите е едва 500 души, а с тях са 1000 парижки арбалетчици. Командващият от династията Валоа, Шарл дьо Бурбон забавя нападението, което разочарова силно френските сили, както и шотландските съюзници. В крайна сметка и тази битка е спечелена. В обсадата на Орлеан, френските войски са предвождани от Жан Дьоноа, а английските - от Томас Монтагю и Джон Талбот. Първият е извикан от Джон ън Бедфорд. Още при влизането в Орлеан, възниква следния парадокс: как английските войски ще влязат в земите на не кой да е, а на Шарл Д` Орлеан, техен пленник, който е заловен още при Азанкур. Англичаните са завзели преди това Жаржо, Менг и Божанси. Англичаните изграждат землени валове и окопи, разполагат мощни оръдия в керпостта. Жана, редом до генерали като Етиен дьо Виньол и Жан дьо Ксентрей, доказали се вече, и очевидно, съгласни тя да ги командва, не се предава и отново демонстрира железен дух. На 6 май френските войски три пъти нападат форт дьо Турел, вечерта насочват огън към укреплението, и моста, по който се движат ответните страни, пропада. В крайна сметка, на 8 май, англичаните се подготвят за битка, ала Жана възспира французите с молбата: нека изчакат. Явно отново проработва силната ѝ интуиция. Още вечерта англичаните се оттеглят. След победата, войската влиза тържествено в града.

Битката при Пате

Тази победа се счита за най-значимата на Жана след Орлеан. В крайна сметка, французите си връщат Менг и Божанси, и успяват да превземат цяла Лоара. Англичаните отстъпват на север, предвождани от своя генерал Джон Фастолф. На 18 юни, по обед, в най-голямата жега, френският авангард застига

англичаните, изтощени от жажда, край с. Пате, северно от Орлеан, Фастолф нарежда на стрелковите части да ги пресрещнат, скривайки се в гората. Но французите се досещат какво се крои, когато някакво подплашено животно притичва край тях - очевидно късметът и този път е на тяхна страна. Виньол напада скритите стрелци, атакувайки фланга, а на помощ идва Ксантрей с пехотата. Случката с елена е възприета като чудо, още едно чудо. И Пате пада. Фастолф е освободен от длъжност. Жана е твърда в решението си да настъпи към Париж, нейните очаквания са за мащабни атаки из страната, но кралят изненадващо я стопира. Явно в неговите планове не влиза освобождението на Франция, а само пътят към короната. Жана променя решението си и му предлага: да отидат в Реймс, където дофинът да бъде коронясан. На 17 юли в Реймс, Шарл VII е коронясан за крал на Франция.

Жана воюва редом до една твърде противоречива личност - граф пер Жил дьо Ре.

Кой е Жил дьо Ре? Няма как да не споменем името на графа(изигран от Венсан Касел в едноименния филм). Този човек ще остане по-скоро в криминалните хроники, отколкото в историческите анали. Известен като " Черният барон", той е протипът на злодея Синята брада от едноимената приказка на Братя Грим, където главния герой убива жените си една по една. Подобна на своята унгарска "посестрима" Елжабет Батори, той е един от най-известните (и първи!) серийни убийци, които ще се превърнат в герои от страшни истории. Историците предпочитат да не си спомнят за него, защото въпреки своята храброст и патриотизъм, този човек представлява по-скоро срам за Франция, отколкото гордост. Сякаш в него живеят двама човека - на храбрия войник, и на Дявола. Младият мъж е роден граф, живял в изключително разточителство, и славещ се с егоизъм и подмолност, което говори за тежка социопатия. Едва на двадесет и осем години получава титлата " Кавалер на лилията". Затваря се в замъка, където се отдава на усилени занимания с черна магия, алхимия, окултизъм, сатанизъм, под ръководството на свещенника Франческо Прелати. Жил се предава на порока и перверзията - той е хомосексуалист, публична тайна - и започва да отвлича бедни селски момчета от близките райони. Това се повтаря всяка вечер: той и приближените му изнасилват децата, след което им прерязват гърлата, режат главите, провесват на куки, или извършват жертвоприношения с източване на кръвта -

в името на Сатаната. Тези "привички" не са небеизвестни сред обществото. В крайна сметка Жил е предаден и заловен. Осъден е на смърт за "мракобесие, еретизъм, магьосничество, убийства и содомия". Тялото му е обесено, а после изгорено. Достоен край за недостоен човек.

Смъртта на Жана Д` Арк

След като Шарл е получил желаното, Жана вече не му е **нужна.** Оттук насетне той ще гледа как да се отърве от девойката. Тъй като тя не може да бъде вредна за властта му по никакъв начин, ние намираме обяснение в това, че той се страхува от славата на тази личност, от факта, че Жана е популярна и следвана от масите, тоест, тя се превръща в естествен негов враг. Разбира се, Шарл е храбър владетел. Постигнал е много, спомага и за възхода на Франция. Той създава университет в Поатие. И все пак, позорното клеймо от предателството на Жана няма никога да измие името му. Тя ще остане героят на войната, не и той. Дали е предал момичето на англичаните? Възможно е. Не се намесва по време на процеса. Или просто бездушието и безучастността към нейната съдба са надделели. Французите предават своята героиня и именно те я убиват. Ето каква е благодарността им към момичето, пред което довчера са благовеели! Затова и в началото споменах, че те не я заслужават.

Кое е най-гнусното в цялата история? Участието на Католическата църква, институцията, известна с това, че е отнела най-много човешки животи в историята, но претендираща, че представлява Бога и християнските ценности. Век по-късно тя ще започне мащабен процес срещу "вещици", дейност, която протестантите ще продължат чак до XIX век. Ако Църквата в действителност е желаела да съди Жана като "вещица", е можела да стори това още в мига, когато девойката заявява, че е "обладана от небесни сили". Всъщност, тя прави услуга (но на каква цена!) на младата жена, превръщайки я в ореол и мъченица. Колко цинично, нали?

Бургундците и англичаните само гледат как да хванат Жана и да я предадат на съд. И им се отдава сгоден случай. Жана е повикана в град Компиен, за да

освободи града от обсадата на англичаните и бургундците - предатели. Тя изтегля войските си зад стените на града, ала остава последна в боя. Преминавайки на кон през моста, самият мост е вдигнат, и тя пропада, при което веднага е заловена и вързана. Жана за пореден път постъпила глупаво спрямо себе си - но всезнайно е, че фанатичните хора рядко мислят трезво спрямо собствената си личност.

Бургундците обаче не били глупави. Те предложили "откуп", какъвто бил тогавашният обичай, на крал Шарл и архиепископа на Реймс, който откланя предложението. Шарл също отказва. Бургундците продават Жана на англичаните за 10 000 златни лири. Жана е отведена - незнайно защо - в град Руан.

Тук започва процесът срещу нея. Интересно е, че участва както Светата Инквизиция, така и Английската монархия. Намесата на Църквата е необходима, за да може да се създадат правдоподобни обвинения срещу младата жена, а именно в ерес и отклонение от вярата. Самият процес е скалъпен, набързо, нарушава всички правила - включително и това, че липсва нецърковен съд, а нотариусът на Жана, тъй като кралят не й осигурява защита, който не е открил никакви "доказателства" срещу обвиняемата, не е изслушан. Пращат делегации из страната, включително в Донреми, където е разпитана майката на Жана. Начело на църковния трибунал стои епископ, бивш преподавател и ректор на Парижкия университет. Даже богословите от Университета дават съгласието си. На епископа обещали да стане архиепископ на Руан, и той с усърдие се заел да изпълни "мисията си". Съставил трибунал от дванадесет богослови. Само един от тях, абат Никола Гуперленд изказва съмнения относно "легитимността на процеса". Наказанието последва бързо - затворен е в Руанския замък и заплашен, че ще бъде екзекутиран, ако продължава да спори с останалите членове.Опитвали се да я подведат с ловки въпроси, настанявали трима войника всяка вечер в килията й, и затова Жана не сваляла нито за миг мъжките си дрехи, подслушвали я, държали я на строг режим, Това продължило около пет месеца. Само веднъж я вкарали в една зала с инструменти за мъчения, но тя не се уплашила и заявила: " Дори да ми откъснете крайниците и да ме изтощите, аз няма да се отрека, и ще ви заявя: стореното е със сила". И може би са щели, в крайна сметка, да стигнат до изтезания, ако няколко обстоятелства не заработили срещу подсъдимата. Жана разполагала с късмет, който мнозина преди нея и след нея не са

имали - да избегне физически страдания и осакатявания. Тя не се отричала от своите твърдения и упорито настоявала, че е "избрана от Бога", че "има особена връзка с Небесната църква", като без да иска, сама се вкарала в капан с думите, че е "готова да се подчини на земната църква, само ако тя следва повелите на Бога, тоест на самата Жана". Това било достатъчно Жана да бъде обявена за " еретичка". Опитали се да я обвинят в съвокупление със Дявола (обвинение, повтаряно толкова много пъти през вековете), но тъй като девствеността й била проверена, това обвинение спаднало. За нейните видения, съдиите стигнали до извода, че били от Сатаната и доказвали, че е лишена от здрав разум, за твърденията, че е срещала архангелите за "богохулство, самохвалство", за носенето на мъжки дрехи, че "нарушава всички канони", за това, че е напуснала родителите си, че е "била лоша дъщеря", за думите й, че " ще използва срещу съдиите сила", че е "безчовечна и жестока", а пък опитите й за бягство оприличили на "малодушие и един вид самоубийство". На 23 май 1431 година били прочетени всички обвинения, и девойката била принудена да подпише всичко под формата на кръстче. Според доста сведения, тя била неграмотна, но това се оказва спекулация, и добре написаните писма на Жана я опровергават - писма, използвани от съдиите, за да вадят думи от контекста и да ги използват срещу нея. Кога и къде Жана се е образовала, не става ясно.

На 30 май 1431 година младата жена е отведена на градския площад пред публика. Свидетели сочат, че дори не трепва. Някои от присъстващите плачат и умоляват Иисус. Жана е изгорена.

Реабилитация

Двадесет и пет години след процеса, папа Каликст III преразглежда делото. Обявява я за невинна и я провъзгласява за мъченица. Обявена е за блажена (benedetta), всички документи, свързани с процеса й, биват преразгледани, унишожени. След края на войната, Шарл VII лично се заема с нейната реабилитация. Изпращат се комисии до родното място на Жана, които разговарят с нейните родители и съселяни, които разпитват войниците, воювали редом до нея. Папски

делегации бродят нашир и надлъж из страната, Ватикана е принудена да промени много от архивите си, да ги пренапише.

Мъченица, героиня, светица

Безспорно, Жана е мъченица. За нея са изписани десетки томове, направени филми. Самият Марк Твен в края на живота си написва рома за нея. Но всичко е малко късно. Дори канонизирането на Жана през 1920 г. Много картини са посветени на нея. Експлоатацията на момичето, нейното предателство от страна на собствените й сънародници, двуличието на Шарл.... Нима всичко това не е просто срамно петно в историята на Франция и на Католическата Църква? Както и да е. Жана ще се нареди сред европейския пантеон от мъченици, редом до имена като Уйлям Уолъс, Вилхелм Тел, за да може векове след това руската рок група " Ария" да й посвети песента " Улица Роз"....

На девицата от Орлеан.... Посвещавам това кратко есе.

юни и август 2022 г. **Ния Каменова**

<u>За някои митове от Стария Завет</u>

Автори: Ния Каменова и Кремена Каменова

Май 2018 г., Варна

Новият Завет е завет на състраданието, любовта, красотата, поетиката. Той целият е поезия – но не поезията на Корана или поезията на древните вавилонски, и източни епоси, не и поезията на средновековните

араби и индийци, това е поезия на най-съкровеното и чистото. В Новия завет виждаме (за първи път) появата на една личност – Иисус Христос – проявлението на Бога, която идва, за да преобърне изцяло устоите на стария ред и да въдвори нравствените устои на един нов, по-човечен свят. В този смисъл на думата, Христос, погледнат от неговия човешки образ, се явява борец за справедливост, първият утопист и дори смеем да твърдим, първият революционер. Колкото и да се мъдри и ерудирани античните философи и оратори, живели преди Него, нито един от тях не се отказва от материалните блага и не проповядва общочовешко равенство, дори и древногръцкият философ-хедонист Епикур, който допуска в своята школа „Градината“ жени и роби. Ако сравним Христос с по-късните пророци, теолози, светци и учители, явната разлика веднага изниква – всички те като човеци, грешат и бъркат, не постигнали пълното познание, докато Синът Божи е цялостен в своята премъдрост, съвършен. Буда, Конфуций и Мохамед са безспорно велики учители, но те са обикновени хора. Никое божество, никой пророк или учител, не е слязъл между хората, за да жертва живота си за всеобщото изкупление освен Него. Ако хилядите борци са умирали мъченически за дадена кауза, то тук става дума за самия Бог, отдал себе си за цялото човечество – минало, настояще и бъдеще, без изключение. Това говори за всеобхватната любов на Твореца, към създаденото от Него. Бог е всеопрощаващ, състрадателен, жалостив.

Но съвсем не е представен такъв Богът в Стария Завет. И тук изниква едно съществено важно и страннно противоречие, подтикващо ни да си зададем пак и пак въпроса: не са ли различни двата Бога – Яхве и Отецът на Христос? Докато Отецът в Новия Завет е състрадателен, милостив, и то дотолкова, че жертва собствения си Син; Неговата воля не е представена чрез

пряка реч от първо лице, а е притворена в ипостаса на Бога-Син, едно от проявленията на Бога-Отец, то първият е отмъстителен, назидателен, закрилник на насилници и крадци, жесток и садистичен, на моменти сам противоречащ си, бог-шовинист; един Бог, въплътен в човешки разум, разсъждаващ чисто по човешки, а не толкова иманентен или трансцедентален – едва ли не оставаме с впечатлението, че Бог е някакъв кукловод, скрит в небето, откъдето, грубо казано, раздава команди и присъди. Това, което най-силно прави впечатление във Вехтия завет на еврейския народ, са страниците, изпълнени с алогизми, досадни нравоучения, нямащи нищо общо с истинската нравственост, с безкрайните изброявания, битовизми и дори профанизъм; от редовете ни се разкриват алчност, отявлена жестокост и извращения (Авраам принуждава жена си Сара да проституира; братята на Йосиф го продават на търговци, и др.), изискване на сляпо подчинение, императивен тон, оправдание на насилията (един от синовете Давидови изнасилва сестра си Тамара; Бог “наказва” египтяните по различни начини; Йов бива подложен на крайно тежки изпитания, а пророк Йона съжалява, че не е изтребил ниневийци). В действителност, Стария Завет не е нищо повече, от една митология (включваща в себе си вавилонски и египетски предания), или по-скоро история, проследяваща развитието на еврейския народ. Тук нравствените закони са заменени от чисто религиозни и практично-битовистични. Може да се каже, че тази книга играе първостепенна роля във сформирането на народностно съзнание на древните евреи. Старият Завет е донякъде епос, донякъде сбор от приказки, донякъде генеалогия, и представлява за юдеите това, което е „Илиада“ за гърците, „Витязът в тигрова кожа“ за грузинците, „Ведите“ и „Махабхарата“ и „Рамаяна“ за индусите, „Хиляда и една нощ“ за арабите, скандинавските саги и Епосът за Крал Артур.

Една част от описаните събития са действителни и представляват опорен пункт за историографи и археолози. Други носят изцяло митологичен характер и водят началото си от устните традиции на съседните народи, но пречупени през призмата на древноеврейския светоглед.

***

Старият Завет съдържа 39 книги, като 24 от тях са заимствани от еврейския Танах. Танахът се състои от Тора, книга на пророците и писания. Освен това Старият Завет включва и преработени части от т. нар. Жречески кодекс и т. нар. Яхвинстки кодекс, като ги съчетава. Към Завета, също така, са включени египетски и вавилонски текстове, както и митове и легенди от различните народи в региона. Нуждата от Свето писание възниква след т. нар. „Вавилонски плен“, когато Храмът (Соломоновият храм) на евреите е разрушен от вавилонците. По този начин, за да се обединят религиозно, евреите записват схващанията си за света и Бог и историята на народа си**.**

Няма да се стремим към максимално точно предаване на Стария Завет, нито пък тяхното анализиране от богословска гледна точка, колкото към свързването на староеврейските митове с митове, вярвания и легенди на други народи и култури. Основно ще се спрем върху легендата за Сътворението и Всемирния потоп, но ще бъдат разгледани бегло и други моменти от Стария Завет. Няма да се спираме толкова върху самите библейски текстове, колкото върху техния митологичен смисъл. За тази цел е необходимо да разгледаме няколко интересни въпроса, сред които и този за

действителното съществуване на Потоп, както и ще споменем този за достоверността на робството на евреите в Египет.

Тъй като Старият и Новият Завет представляват своеобразна история на евреите, а също така разкриват и тяхната космогония, ще се спрем за малко и върху някои моменти, свързани с хронологическото развитие на тази не толкова етническа, колкото религиозна общност. Първите еврейски (израелски) племена на територията на Палестина са хабиру. Юдеите пък се заселват на запад от Мъртво море. Евреите (наричани още „йедуим" на иврит и „иден" на езика идиш), са семитски племена, изповядващи юдаизъм (или още мойсейство). Разбира се тук възникват два въпроса, а именно от къде са произлезли евреите и коя всъщност е тяхната прародина. Според юдейските схващания Сътворението е определено с точна година 3760 ВС, като имаме предвид обаче, че както и останалите семити, евреите също използват т. нар. лунен календар, за разлика от християните, които се водят по слънчевия. Съществуват няколко по-значителни дати, свързани с най-древната и донякъде митологизирана история на евреите. През 1700 ВС Авраам от рода Сима, прародител на израилтяни и араби, напуска Месопотамия, заедно с евреите, търсейки обетованата земя и достига до Египет. През 1300 ВС религиозният водач Мойсей извежда поробения в Египет еврейски народ.

През XI ВС се заселват във Филистимия, където овчарят Давид обединява евреите и става цар в периода 1010-970 ВС. Обединеното царство, териториално разпределено между 12-сетте племена (израилеви рода) съществува от 1050 до 920 ВС. През 970-930 ВС управлява сина на цар Давид – цар Соломон. През 930 ВС царството се разделя на две части: царство Израел на север и царство Юдея на юг. От 922 до 568 ВС Йерусалим е

столица на Юдейското царство. През 598 ВС вавилонският цар Навуходоносор обсажда Йерусалим, който пада. Юдейският цар Йехония е отведен в плен, а на негово място като васал е поставен Седекия. През 487 ВС, жителите на града са откарани като пленници във Вавилон – т. нар. Вавилонски плен. В 722 г ВС асирийците завладяват Северното царство, а в 585 г ВС, Южното царство попада под ударите на Вавилон. Заради тези събития, голяма част от евреите са принудени да се разселят в Египет, Сирия и Месопотамия. През 63 г ВС Юдея, подобно на останалите държави в Близкия Изток, е завладяна от Римската империя и е превърната в една от източните й провинции, под наименованието Provincia Iudea. През 34-47 г ВС юдейският цар Ирод Велики става и римски проконсул, титла носена от управителите на провинцията (*Григориев, Вл. 1995*). Ще трябва да спрем дотук, тъй като навлизаме в една друга тема, свързана със събитията от Новия Завет и по-този начин ще излезем извън рамките на темата.

Mills и Bullard дават периодите на сирийско-палестниската археология, във връзка със старозаветната еврейска археология и история:

Neolithic period: c. 8500–4300 BC

Chalcolithic period: 4300–3300 BC

Bronze age: 3300-1200 BC

Iron Age: 1200-586 BC

Babylonian period: 586-539 BC

Persian period: 539-332 BC

Hellenistic period = 332-63 BC

Roman period: 63 BC-324 AD (*W. Mills, E. McKnight, R. Bullard 1990*).

Така през предкерамичния неолит, Близо до Мъртво море, в земите на дн. Палестина, възниква град Йерихон, който е един от най-старите градове от периода Предкерамичен неолит А (между IX-VIII хил. BC). Той е част от т. нар. Натуфийска култура, на границата на мезолита и ранния неолит. От втория етап на Средния бронз до Римския период се развиват част от събитията в Стария Завет. Вторият етап на Средната бронзова епоха II А (2000-1800/1750 BC) е свързан с Авраам и Завета, който той сключва с Бог. През Късен бронз II А-В (1400-1200 BC) живее пророкът Мойсей, и по-точно през втората половина на XIII в., по времето на египетския фараон Рамзес II. През втория етап на желязната епоха IB (1159-1000 BC), около 1010 BC, управлява цар Давид, а около 970-931 BC управлява цар Соломон. Ок. 1000 BC столица на Израел става Иерусалим. През четвъртия етап II B (925-720 BC) Израелското царство се разделя на две по-малки. През 587/6 вавилонският цар Навуходоносор разрушава Йерусалим и опожарява Първият Соломонов храм. През Персийския период (539-332 BC) е осветен Вторият Соломонов храм. Следващият период е елинистическият (332-63 BC). Той обхваща не само историята на Близкия Изток, но и този на съседните региони. По него време, след завоеванията на македонския цар Александър III на изток, в Близкия Изток и Мала Азия се разпространява елинистическата култура. През 63 BC римският пълководец Помпей завладява Юдея и с това започва Римският период, който тук продължава до 324 г. сл. Хр.

За да разкрием юдейските представи за битието и небитието, е най-добре да се обърнем към Стария Завет. Чрез неговото тълкуване най-лесно можем да достигнем да връзката му с представителите на другите култури.

Митовете за Сътворенито, създаването на човека и грехопадението

Според глава 1 от кн. Битие Бог сътворява небето и земята, която е покрита с вода. Шумерският мит за сътворението разказва, че първоначално е съществувала водата, а след това богинята прародителка създала Ан (небето) и Ки (земята). Вавилонците са смятали, че най-напред е съществува само водният свят, както и божествата Апсу (богът на сладките води) и неговата съпруга Тимат, богинята на солените води. От египетската митология разбираме, че първоначално е съществувал само предвечния океан Нут. Както виждаме, и според четирите мита, първоначално съществува водата. След като създава небето и земята, Бог създава светлината, като противовес на тъмнината. Това не е светлината, излъчвана от слънцето, а духовната светлина, тъй като светилата на небесната твърд са създадени на третия ден от Сътворението. Самият Творец извършва Сътворението за шест дни, а на седмия си почива. Всичко се извършва логически последователно, напълно съобразено с природния ред на нещата (с изключение на създаването на светилата, което непредхожда създаването на Земята, тъй като древните хора са смятали, че центърът е земята, а около нея се върти слънцето): най-напред са сътворени растенията, след това влечугите, произлизащи от водата, както и птиците; най-накрая Господ създава и останалите животни. Научно доказано е, че животът е произлязъл от водна среда, и че първоначално възникват влечугите.

Сътворението на човека е последно и представлява най-съвършената форма от всички създания, тъй като хората са създадени по образ Божи образ и подобие. Интересното в случая е, че Бог казва на първите

хора: „Плодете се и се множете“ (Битие 1:21), а в същото време им забранява да ядат от Дървото на познанието (Битие 2:17). Но да се върнем по-назад. Бог създава първия човек от пръст и вдъхва в лицето му дихание за живот. Не е случайно името на този първи човек – Адам, което в превод означава човек. Думата поразително се доближава до „адама“ – „земя“. Подобен мит за създаването на човека се среща и в древногръцката митология, където титанът Прометей извайва първите хора от глина. В месопотамските легенди човекът е създаден от кръвта, изтекла от разтворените вени на бог Кингу. Според древногръцкия вариант на тази легенда, богът Бел, отрязал главата си, а другите богове събрали кръвта, смесили я с глина и създали хората. Ясно е, че във всички легенди именно Бог създава човека и му вдъхва живот. Докато човекът спи, Бог изважда едното му ребро и създава от него жената. Това е Ева (букв. „живот“).

Не бихме могли да оприличим юдео-християнството на който и да е бил култ, но ако трябва да направим паралел с древните езически вярвания, най-точното определение би било соларен култ. Соларен, защото Бог е светлина и в него няма никаква тъмнина, и защото създава човека от пръст. Създаването на човека от земята, напомня на култа към Великата богиня-майка (земята), който основно е разпространен през неолита (границите на тази епоха в Близкия Изток е началото на IX-IV в. BC). Керамичните изображения на тази богиня са характеризират със стеатопигия – подчертаване на части от тялото, свързани с бременността и раждането. Соларен е култът към Великата богиня-майка при траките (Котито, Кибела, Хестия), която самозачева Слънцето. Най-общо казано, схващането, че човекът произлиза от земята, е древна и се среща при много народи.

Още Джеймс Фрейзър забелязва, че между първа и втора глава в кн. Битие има съществено разминаване. В първа глава се споменава, че Бог създал животинския и растителен свят, сетне мъжа, а накрая – жената. Изведнъж, във втора глава, се оказва, че първо е сътворен мъжът, след това – всички земни твари, и чак след тях бива сътворена жената, в качеството на помощник и другар на мъжа. Известният антрополог изтъква, че първа глава е препис на Жреческия кодекс, докато втора глава е извадка от Яхвисткия кодекс, писан столетия по - късно. Тук Фрейзър си задава въпроса: яхвисткият автор не принизява ли жената, поставяйки я след животните; и изобщо, митът за създаването на Ева от реброто на мъжа й не говори ли за крайно оскърбително отношение? Фрейзър дава отговора, който му се струва най-удачен: изглежда, че яхвисткият автор е бил женомразец - и с това обяснява разликата в двете описания.

Адам и Ева живеят в Едем, чието значение се приближава до думата „наслаждение“ (Едемска градина, Рай, Райска градина). Това е днешната низина между реките Тигър и Ефрат. Древните гърци са наричали тази плодородна низина Месопотамия, тоест Междуречие („потамос“ – „река“). Това е територията от Кавказ до Елам (Иран). Двете реки извират от Арменските планини и текат в Югозападна Азия. В Стария завет пише, че през Едем минава една река с четири ръкава – р. Фисон (ок. Хавилската земя), р. Гихон (Геон, ок. земята Куш, Месопотамия), р. Хидекел (Тигър) и р. Ефрат. Тук възниква въпросът Едем на земята ли се намира или в небесния Рай. Под думата *рай* християните разбират Царството Небесно, което ще наследят праведниците след смъртта си. Трябва ли да разбираме тогава, че след като Адам и Ева са били изгонени от Едем, той е престанал да съществува в географски план, или това е по-скоро метафора, казваща ни, че човекът е

далеко от Небесното царство не само физически, но и духовно? Не трябва да се приема буквално, че след прокудата на първите хора, Раят се е преместил в Небето; това е по-скоро метафизично понятие.

Градината изразява благоденствието, но това не бива да ни учудва, тъй като този начин на мислене е характерен за народите от Близкия Изток. На човека е даден пълен достъп до всички части на тази градина, с изключение на Дървото на познанието на добро и зло и Дървото на живота. Тази забрана не е дадена просто така – щом вкусят от плодовете на Дървото на познанието, хората ще станат смъртни. Но човекът не е съвършен и греши. Да вкуси от забранения плод, подтиква първите хора змията. В глава 3 от кн. Битие пише, че змията е най-хитрата от всички полски зверове. Култът към змията е бил разпространен в Близкия Изток и Северозападна Африка. За номадите йезиди в Ирак змията е била разпространител както на доброто, така и на злото. Култът към това влечуго е бил най-силен в Египет – змията при египтяните е символ на мъдростта. Обикновено, короните на Долен и Горен Египет, са изобразявани като носени от змии.

След като биват изгонени от Рая, на Адам и Ева им се раждат деца – Каин и Авел. Каин е земеделец, а Авел пастир на овце. Каин убива Авел, тъй като Господ поглежда благосклонни на даровете на Авел, а не на тези на Каин. Господ наказва последния да стане изгнаник. От третия син на Адам и Ева, Сит, се раждат деца. Потомък на Сит е и Ной – единственият човек, оцелял, заедно със семейството си от Всемирния потоп.

Митът за Всемирния потоп

Потопът не е мит, а реално съществувало събитие в праисторията. Има данни за „Потоп“ дори и в Северна Америка, за което свидетелстват и легендите на индианските племена от региона. Става въпрос за ледник, който се изтегля от юг на север през 8,2 хилядолетия BP. При неговото изтегляне милиони тонове вода се изливат от езерото Агасиз в Атлантическия океан. Митове за наводнения се срещат в Египет, Шумер, Индия и Крито-Минойската култура. Въпросът дали в легендата за библейския Потоп стои реално събитие, е задаван от много изследователи. На границата на ранен и среден холоцен в Черно море, което тогава е било сладководно езеро, през Босфора нахлуват средиземноморски води. Бреговете на западния и южния бряг са залети. Тази промяна е станала най-вероятно през 7,2 хилядолетия BP или през 8,4 хилядолетия BP. Според друга хипотеза, заливането на бреговете не е станало отведнъж, а постепенно. Възможно е в Стария Завет да се визира именно това събитие, тъй като кораба на Ной минава край пл. Арарат в Кавказ – планина, която се намира относително близо до Черно море. Съществува и вариант, според който Потопът да се е случил в Близкия Изток. На първо място реките Тигър и Ефрат не се разливат сезонно, както е характерно за р. Нил в Египет и едно тяхно неочаквано разливане може да е довело до появата на подобна легенда. И второ, съществува сведение, че месопотамският град Ур е бил наводнен в древността.

Най-близко до преданието за Всемирния потоп в Библията е вавилонското, което всъщност е преразказ на шумерския мит. Асирийският цар Ашурбанипал, управлявал през VII в. пр. Хр. създал библиотека, състояща се от глинени плочки с текст от клинообразно писмо. Археологът Остин Хенри Лейърд открива на хълма Куюнджик глинени плочки, върху които е записан епосът за Гилгамеш. Малко по-късно, един друг археолог,

открива останалата част от плочките, на които е записан епосът. Последният е написан върху 12 глинени плочки, като единадесетата разказва за Всемирния потоп.

Героят на поемата, Гилгамеш загубва своя най-скъп приятел. Разтревожен героят тръгва да търси своя праотец Утнапищи. Гилгамеш пита мъдреца как да достигне безсмъртието, но онзи му отговаря, че това е невъзможно. Тогава героят на епоса задава въпроса как самия Утнапищи е избегнал всеобщата участ. Тогава мъдрецът му разказва историята за Всемирния потоп.

Според вавилонското предание, боговете пожелават да отприщят потопа. Бог Нинигику-Еа издава на колибите тяхната воля и дава заповед на Утнапищи да построи кораб с четири ъгъла и ширина, равна на дължината. Утнапищи построява кораба за няколко дена и го напълва със сребро и злато и с всички живи семена, които имал. Качил на него семейството си, прислугата, добитъка и дивите зверове. Тогава богът-слънце Шамаш казва на Утнапищи да засмоли вратите на кораба, тъй като ще рукне порой от пшеница. Шест дни и седем нощи беснеел Южния вятър. Потопът се е разнесъл из цялата земя. На седмото утро бурята затихва. Утнапищи закотва своя кораб в планината Ницир за шест дена. На седмия ден пуска гълъб навън, но гълъбът не намерил суша, на която да кацне и скоро се върнал. Изнася лястовица, но и тя скоро се връща. После пуска врана, но тя разбрала, че водата спада, не се върнала. Така Утнипищи и оцелелите хора излизат от кораба и запалват жертвен огън, чийто аромат усещат боговете. Щом пристига бог Еллил и вижда кораба на планинското било, се разярява и казва, че никой човек не е трябвало да остане жив. Тогава Еа се обръща към Еллил-героя и го осъжда за това, че е отприщил потопа без да отсъди вината само на

виновните. Еллил влиза в кораба, хваща Утнапищи за ръката и го извежда навън. Богът благославя Утнапищи и жена му с думите: „До днес Утнапищи човек бе само. От днес Утнапищи и жена му до него да бъдат равни на нас боговете“.

Както забелязваме, легендата в Стария завет е твърде сходна на вавилонската. Но тя е предадена по „примитивно“ и опростено. В гл. 6 от кн. Битие се казва: „…видя Господ (Бог), че развратът между човеците е голям (…). И разкая се Господ, задето беше създал човека на земята…“(6:5-6). Това се явява причина Бог да отсъди масово изтребление за хората, по същия начин, по който го прави бог Еллил. Естествено, тук също имаме един праведник, оцелял единствено от мащабния Потоп, но името му вече не е Утнапищи, а Ной (който по това време е на шестстотин години). В исляма Ной, чието име се преобразува като Нух, се смята за един от великите пророци. Бог избира Ной, нарежда му да изготви ковчег, където да прибере семейството си и по седем двойки от всяка земна твар. Ной си прави ковчег от гоферово дърво и го засмолява отвън и отвътре със смола. Ной, също като Утнипищи, влиза в кораба-ковчег с жена си, синовете си и техните съпруги. Четиридесет дена и нощи, през които се излива дъжд, загиват всички човеци и животни на земята. Бог си спомня за Ной и на седемнадесетия ден от седмия месец ковчегът спира при планината Арарат, дн. Армения, за разлика от кораба на Утнапищи, който се закотва в планината Ницир. След като изтичат четиридесетте дена, Ной отваря прозореца на ковчега и пуска една врана, за да види дали е спаднало нивото на водата, която се връща; тогава Ной пуска един гълъб, който също не намира място за почивка. Ной изчаква да минат още седем дена и пак пуска гълъба, който се връща привечер с пресен лист от маслина в човката си, което означава, че водата е спаднала от

земята. Ной търпеливо изчаква още седем дена, пуска за пореден път гълъба, който вече не се завръща. Докато във вавилонското предание Утнапищи пуска гълъб, лястовица и врана, тук Ной пуска навън врана и после още три пъти гълъб. Очевидно лястовицата в Стария Завет е пропусната, но за това пък, гълъбът е пращан извън кораба три поредни пъти. След като водата по земята пресеква и Ной излиза със семейството си от ковчега, първият съгражда жертвеник на Бог, и принася от всеки чист добитък и от всяка чиста птица жертвоприношение. Господ усеща благоуханието и казва на Ной, че оттук насетне няма да проклина земята заради човеците. И сключва Бог с Ноя завет под формата на дъга (за първи път се появява дъгата изобщо). Според завета, Господ повече няма да изтребва всяка плът от потопни води. Тази част от легендата също се доближава до вавилонската. Там също се споменава, че Утнапищи запалва жертвен огън, който Еллил помирисва. В Битие, след сключването на завета, Господ изрично предупреждава Ной, че оттук насетне човек не бива да пролива кръвта на друг човек. В следващите пасажи са представени тримата синове на Ной - Сим, Хам и Йафет, както и синът на Хам, Ханаан, от които се разселва цялата Земята и от чиито деца произлизат всички раси и народи (поради това по-късно западносредиземноморските народи ще бъдат разделени на семитски и хамитски, като евреите и арабите спадат към първите). Тук ще трябва да се направи едно кратко отклонение.

Гръцкият мит за Потопа е много сходен: Зевс решил да накаже хората за провиненията им, и им изпратил порой. По волята на боговете оцелели само праведният Девкалион, син на Прометей, и неговата съпруга Пира (дъщеря на Епиметей и Пандора; Девкалион и Пира се явяват първи братовчеди). Прометей посъветвал сина си да построи ковчег, където да се приюти с жена си. Девет дни и нощи се носил корабът на Девкалион по

морето, когато стигнал до върха на Парнас. Зевс изратил Хермес при Девкалион с поръчението да се узнае каква молба има последният. Девкалион помолил за следното: светът отново да се изпълни с човеци. Тогава Зевс заповядал на него и жена му да хвърлят камъни след себе си, без да се обръщат. От камъните, хвърлени от Девкалион, се появили мъже, а от камъните на Пирга – жени, и така земята отново се заселила. Тук виждаме съществена разлика с близкоизточните митове: хората не произлизат от родоначалник, а от нежива материя, т.е. камъни.

Китайското предание ни представя едно горе-долу сходна картинка: светът се наводнил от огромен порой от дъжд. От него се спасили единствено братчето и сестричето Фуси и Нюуа по желанието на Богът на Гръмотевиците, който ги дарил с тиква-кратунка, където двете деца да се скрият. Когато Потопът свършил, те излезли на сушата, и не след дълго, сестрата родила къс месо. Братът и сестрата разрязли къса месо на парченца, които разхвърляли по земята; от всяко парче се появил човек.

Децата на Ной – Сим, Хам и Иафет – са родоначалници на всички народи по света. Става въпрос за хората, които се възпроизвеждат след Потопа. Тогава, все още, те общуват и говорят на един език. В Стария Завет ни се казва, че тези потомци се заселили в Сенаарската земя, където започнали да строят кула, която ние познаваме като Вавилонската кула.

Легендата за Вавилонската кула и легендата за Йосиф

Етимологията на Вавилон (на вавилонски,babili евр. *Babel* בבל) произлиза от акадската дума Bab-lim и означава „ Божия врата“. По- късно думата е била погърчена, от където идва и терминът „Вавилон“. Евреите са го свързвали пренебрежително с „балал“, което означава „ разбърквам“.

В глава 11 от Стария Завет се разказва за Вавилонската кула. По цялата земя има един език. Хората се заселват в Сенаарската земя, където построяват град Вавилон и кула в него. Кулата символизира желанието на хората, които вече са се възгордели в желанието да достигнат Бога. За това Бог решава да смеси езиците на хората, така че „един да не разбира езика на другиго“. Така хората се разпръскват и спират да зидат кулата. Най-вероятно тази кула, в представите на древните юдеи, е била огромен, многоетажен зикурат. Зикуратът е шумерски храм, който има формата на масивна стъпаловидна пирамида, чиито стъпала представляват отделни етажи или тераси. Във Вавилон е известен едни друг храм – зикуратът на бог Мардук, който е построен в началото на VI в. пр. Хр. Този зикурат се нарича Етеменанки и някои изследователи смятат, че именно той е Вавилонската кула. Разбира се това е невъзможно, тъй като легендите за Вавилонската кула възникват поне хиляда години преди написването на Стария Завет, някъде през ранната бронзова епоха, около 3000 BC.

В средновековните представи Вавилон става нарицателно име за хаос, поквара, за неподчинение към Бога. Това може да се проследи в медивиастичните писания и религиозни трудове. Вавилон е синоним на гордостта, проявена спрямо Твореца, понеже хората са пожелали да построят кула, с която да достигнат до Господа. В действителност, цялата история не цели нищо друго, освен древните юдеи да намерят обяснение за различията в езиково отношение между тогава съществуващите народи.

В глава 11 на Стария Завет е описано и родословното дърво на Авраам – един от старозаветните пророци, заедно с Исаак и Иаков. Етимологията на името е изведена от “abram” – баща и „hamon” – много: „баща на многото“. В Корана е споменат като Ибрахим. Авраам сключва Завет с Бога. Бог го призовава да напусне дома си в Харан (още майката на Авраам Тара се преселва от Ур в Харан) и да отиде в земята Ханаан (Обетована земя). „И рече Господ на Аврама: излез от твоята земя, от твоя род и от дома на баща си, та иди в земята, която ще ти покажа”. Авраам излиза извън пределите на Вавилонската империя, но вместо да продължи към Ханаан, отива в Египет. Авраам има незаконен син от наложницата си Агар, Исмаел или Исмаил, както е познат в ислямската традиция. Исмаил и майка му са изгонени от Сара и заселени близо до дн. Медина. Арабите считат, че са наследници на Исмаил, заради което са наречени „ измаилтяни“. Интересен е моментът, когато Яхве поисква от Авраам да принесе като жертва сина си Исаак. В минутата, в която щял да го стори, е възпрян от Бог. Всъщност, този акт не представлява нищо повече от преодобраз на Новозаветната жертва на Сина Божи Иисус Христос. Вместо Исаак, Авраам заколва един овен. Тук можем да направим връзка с Агнеца Божии, т.е, отново с Иисус. И до ден днешен мюсюлманите честват този ден, наричайки го Куран Байрам, и колят кози или овце.

Друг един пророк е Яаков. Неговият единадесети син от съпругата му Рахил е Йосиф. Силната обич на бащата към сина поражда завист у останалите братя и те го продават на арабски търговци. Последните достигат до Египет и продават младия Йосиф като роб на египетския сановник Потифар. Фараонът сънува сън, който Йосиф, след като е повикан при него, разтълкува – седем гладни години очакват Египет и съседните

страни. Историята за Йосиф намира някои сходни паралели в египетската приказка за двамата братя Бата и Инпу. Също като Бата, Йосиф е обвинен в сексуално насилие, и също като първия, младият евреин става царски приближен. Трябва да се има предвид, че както евреи, така и вавилонци, египтяни и всички останали народи в региона отдават огромно значение на пророци, съновидения, личби и чудеса, което е залегнало и в митологиите им. След пророчеството на Йосиф, фараонът изпраща богати дарове на Яаков и го кани да се пресели в Египет заедно със семейството си. Така започва преселението на евреите в Египет. Тук по-късно израилтяните ще бъдат поробени, след което ще се роди Мойсей, който ще ги изведе от това робство и ще ги поведе към Обетованата земя.

Легендата за Мойсей

Историята за Мойсей е описана в книга „Изход“, Стар завет. Мойсей е религиозен водач, законодател и пророк на евреите, християните и мюсюлманите. На иврит името се произнася Моше, а мюсюлманите го наричат Муса (от угарит. М-ш-в, което означава „новородено дете“, или от егип. „мси“, което означава „раждам“). Мойсей е автор на Петокнижието, тоест на първите пет книги от Стария Завет. Той живее през XIII ВС, по време на управлението на египетския фараон Рамзес II. Роден е в Египет, когато евреите са под т. нар. египетско „робство“., т. е. когато са заселени в Египет.

Новороденият Мойсей е пуснат по реката в кош от майка си и сестра си. Те се опитват да го спасят, тъй като фараонът е заповядал всяко новородено момче от юдейски произход да бъде убивано. Фараонската

дъщеря, която отива да се къпе на реката, съзира кошницата. Тогава сестрата на Мойсей пита фараоновата дъщеря да намери ли кърмачка за детето и вика майката, която става кърмачка на собствения си син. Митът за кошницата, в която е сложен Мойсей, намира сходство с мита за Озирис и Изида. Когато братът на Усир (Озирис), Сутех, го убива, поставя тялото му в ковчег и хвърля ковчега в р. Нил. Ковчегът доплавал до град Библос. Тялото на Усир попаднал в един храсталак, където поникнало гигантско дърво. Царят на тази страна заповядал да отсекат дървото и да направят от него колона в двореца му. Исет (Изида), която търсела съпруга си, се представила на царицата, предлагайки й да стане прислужничка и се грижила дълги години за царския син.

Когато Мойсей пораства вижда евреите, които се трудели непосилно и как един египтянин бие един евреин. Мойсей убива египтянина с камък и скрива трупа в пясъка. На другия ден съзира двама евреи, които му казват, че са би свидетели на престъплението. Фараонът научил за това нещо, искал да погуби Мойсей. Така се наложило последният да избяга от фараона и да се спре в Мадиамската земя (източната страна на Елатския ръкав на Червено море, където се намира град Мадиам, на Арабския полуостров). Жени се за дъщерята на жреца Иотор, Сепфора. Тя зачева и ражда син, наречен Гирсом и друг син Елиезер.

След време египетския фараон умира и Бог чува стенанията на народа си от Египет и решава да се яви на Мойсей, като му казва да изведе евреите от Египет и да ги заведе в Ханаан. Както посочва, Зенон Кошидовски, цялото Петокнижие, както и легендата за Мойсей, е съставено от алогизми, и не е нищо повече от съчетание от различни предания, като полския автор ни представя редица примери, на които сега няма да се спираме. Ще представим

само един – що се отнася до къпината, която горяла, когато Яхве се явява за първи път на Мойсей. Става въпрос за храста „диптам“, срещащ се на Синайския полуостров, растение, изпускащо етирично масло, лесно запалимо при слънчева светлина. Мойсей, заедно с брат си Аарон отива при фараона. Те го молят да пусне израелевия народ, но фараонът отказва. Господ умишлено ожесточава сърцето на фараона срещу евреите. Тогава Мойсей казва на фараона чрез Бог, че ако фараонът не пусне израилевия народ, на египтяните ще се случат ужасни бедствия, както и става. Последното и най-тежко наказание, което Яхве изпраща на египтяните е смъртта на всички първородни младенци, начело с фараоновия син. След което Мойсей, предвождайки народа си преминава Червено, а според други източници – Папурово море (Ям Суф, дн. Суецки канал, където е имало разливи и мочурища). Египетската войска, заедно с фараона, тръгва след евреите, но Мойсей разделя морето на две с жезъла си, издавайки фараонските войски и спасявайки сънародниците си. Евреите четиредесет години странстват из пустинята.

Евреите стигат Синайската планина, където Яхве отново се появява на Мойсей и му дава скрижалите с десетте божи заповеди. Озовавайки се в Ханаан (дн. Палестина), дванадесетте еврейски племена си разделят земята. За свой наследник Мойсей е определил Иисус Навин.

И нека завършим, поставяйки въпроса дали евреите са били под робство в Египет. За нас това не е вярно. От историята е известно, че евреите се присламчват към дадена империя или силна държава, надявайки се да живеят добре на нейн гръб. Ако евреите бяха роби в Египет, също така, това щеше да е известно от древноегипетските извори. Никъде, в никой извор не е споменат подобен факт. Най-вероятно евреите са били принудени от

властите да започнат да се трудят, както всички останали прослойки и етноси в държавата. Бил им е препречен пътят към „лесната печалба“, което ги принуждава – в исторически план – да бягат, за да намерят друго място, където ще могат да се препитават както досега. Това, което споменаваме, важи с пълна сила и за събитията около т.нар. „Вавилонски плен“. Не е случайно, че именно в Стария Завет са преплетени легендите на народите от Близкия Изток и Египет – съчетанието на тези митове е резултат от странстванията на евреите.

***

Разбира се не е възможно да търсим пълна историческа достоверност в Светото писание, и по-скоро в Стария Завет, особено що се касае до първите описани събития. Въпреки това, местата, споменати в Библията, са действителни. На пръв поглед изглежда, че старозаветното пространство е мистично и нереално, а споменатите страни и селища са описани с цел да се даде поне някаква конкретика. Тук ще се опитаме да изброим някои от по-забележителните градове от Стария Завет. Така например в долината на р. Тигър и Ефрат, където възниква Месопотамия – Шумер и Акад, а по-късно и Вавилонските царства – се намират споменатите в Библията градове Ур и Вавилон, разположен северозападно от Ур. Авраам минава през Ур, Харран, Ханаан (Филистимия, Обетованата земя), по крайбрежието на Средиземно море и достига до Египет (Северозападна Африка). След 400 години робство в Египет, Мойсей извежда евреите от Египет. Еврейският път към Обетованата земя започва най-масово от египетския град Питом. Продължава през градовете Мера, Елим, Макелот на

Синайски полуостров, който свързва Африка с Азия. Червено море разделя Синайски полуостров от Египет, а от изток полуострова е свързан с Азия чрез Арабския залив. Под предводителството на Иисус Навин евреите достигат до Ханаан (Обетованата земя). Тук известни от юг на север градове, са Вирсавия, Лахис, Хеврон, а на север от Мъртво море – Витлеем, Иевус, Йерихон, Галгал, Витил, Силом, Сихем, Явис Галаадски, Рамот Галаадски. По-късно в Юдейското (Южното) царство попадат градовете Вирсавия, Хеврон, Ветлеем и Йерусали. А в Израелското (Северното) царство – Ветим, Йерихон, Силом, Самария, а на северозапад и Мегидо. Северното царство мие бреговете си от Средиземно море, докато на запад от Юдейското царство се намира земята на филистимците.

Както споменахме по-горе, евреите са по-скоро религиозна, а не етническа общност. Този народ живее на големи колонии, които се преселват в силните за времето държави (какъвто е случаят с така нареченето „робство“ в Египет).

Тъй като евреите са обединени около религията още от дълбока древност – първоначално те са свързани със Соломоновия храм, а по-късно със старозаветните писания – за тях идеята за единствения, контролиращ Бог е основна. Трябва да отбележим, че още по времето, когато древните елини са политеистични, при евреите ярко се очертава монотеизмът, който впрочем е една идея по-ново схващане за Бога. За да могат да запазят своето обединение и да бъдат по-сплотени, израилтяните се нуждаят от един по-деспотичен бог – Яхве, който със своето донякъде натрапчиво и дори свръхестествено присъствие се различава от Бога в Новия Завет, който пък до толкова възлюбва хората, че изпраща Сина Си, за да спаси човечеството от греховете им. Нека си припомним, че обхванат от ярост, Яхве изпраща Потопа на

грешниците, и после разярен от това, че се възгордяват, ги разделя, смесвайки езиците им. Още в самото начало на Стария Завет той изгонва Адам и Ева, за да не вкусят от дървото на Живота, както са вкусили от това на Познанието. Въпреки това, и тук Бог е милостив. Когато изпраща Потопа, той предупреждава Ной за бедствието – не е случайно неговото спасение, тъй като той е праведник. Освен това явявайки се на Мойсей, Бог спасява евреите от робството в Египет и по такъв начин им показва пътя към Обетованата земя. Вероятно изглежда странно, че Яхве пожелава човешко жертвоприношение – Авраам да убие собственоръчно сина си в името на Бога. Но по-нататък става ясно, че развоя на историята се променя. Бог, виждайки, че Авраам е готов да жертва Исаак заради Яхве, се смилява. Бихме казали – това е един Бог тиранин и вмешател. И нима той не си прилича с Аллах, „по чието благоволение нито един човешки косъм не пада“?! Може би, за юдеите в съответната епоха се е прокраднала необходимостта от този тип взаимоотношения с Твореца – нужен им е бил морален стожер, предпазващ ги от всяка крачка встрани, и каращ ги да се чувстват по-защитени в една иначе враждебна и несигурна среда. Ние виждаме Господ понякога като коравосърдечен и несправедлив към любимия си, избран народ, но във всеки случай, във всичките му постъпки, се крие огромната обич, която изпитва към тези вечно заблудени и нуждаещи се от помощ овце Апотеозът на тези взаимоотношенията с хората се появява, когато Бог жертва себе си, претворен в образа на Сина, за да изкупи грешките на всички свои деца, без изключение.

<u>За някои моменти от религиите в Индия</u>

Кремена Каменова и Ния Каменова

Варна, юли 2019

Това, което хората от Запада разграничават като религия и философия, в Индия е съчетано в усилието да се разбере смисъла на живота. Според индуистите изповядваната религия е пряко свързана със съдбата им. Според някои животът им тук и сега зависи от религиозните практики и вярвания. Според други последиците от този живот придобиват значение след смъртта. Индийското мислене се приема за мистично и дори мигично, за разлика от рационалното мислене на Запада. Хиндуизмът, като термин, включва в себе си многообразни религиозни вярвания (Хамилтън 2006, 17-29).

Религията през бронзовата епоха

През бронзовата епоха, в Северна Индия, са разпространени културите Мохенджо Даро и Харапа. Мохенджо Даро се намира на брега на река Инд и Харапа на река Рава, се явяват най-големите, разкопани от археолозите градове. Произведенията на изкуството с малка форма като дребната скулптура от глина са разпространени в ранноземеделската общност в Харапа. Изображенията, които са изобразявани на съдовете от епоха, биха били трудно обясними, ако не се предполагаше, че те се явяват копие на големите изображения (Моде 1978, 16-17).

На глинените печати се откриват фигури на животни – еднорози, биволи, носорози, тигри и слонове, които имат символическо значение, а понякога просто представляват абстрактно-геометрични форми като кръстове, двойни кръстове, концентрични окръжности. В по-голяма част от случаите тези квадратни печати имат надписи на лицевата си страна. Интерес представляват бронзовата фигурка на танцьорка и фрагмент от каменна статуетка, изобразяващ мъж в богати дрехи (Моде 1978, 19-25).

Божествените печати от Мохенджо Даро изобразяват Прото-Шива. Знаменитите бани, вътре в Мохенджо Даро, може би са служили и за култови цели. Други особености в тези градове, заслужаващи внимание са отсъствието на храмове и дворци, които биха могли да служат за резиденция на владетеля (Моде 1978, 21-24).

Индуизъм

Индуизмът е основаната за Индия религия. Според тази религия всеки човек има карма – това са дейностите на индивида, които го принуждават да се прераждат. В термина карма се влага смисъла, че всяко действие има своите последици и това е естествен закон. През V в. пр. н. е. кармата започва да проповядва, че благотворни последици има провеждането не само на жертвени ритуали, но и животът според предписанието на религиозните учители – „действането“. От V в. пр. н. нататък е. кармата започва да се свързва с идеята за прераждането. Карма идва от снакритската дума „карман“, което означава действие. Душата, след смъртта, не отива в небитието, а приема нова форма на живот. Това преселване на душата, предизвикано от кармата, се нарича самсара. Според кармата намеренията и действията влияят на бъдещето. Доброто намерение допринася за добра карма, а лошата постъпка – за лоша карма. Мукти или още мокша, означава освобождение

от самсара (кръгът на прераждания) и освобождение от всички страдания. Човек трябва да се стреми към освобождаване от цикъла на прераждания. Това състояние се нарича нирвана. Нирвана (просветление, пробуждане) е пълното спокойствие на ума, край на страданието, най-висше щастие. Просветлението е осъзнаването, че душата се проявява като съзнание. Човекът не трябва да се отъждествява с тялото, а да осъзнае своята нематериална природа (Григориев 1995, 225-249) (Хамилтън 2006, 34-35).

Всичко в живота е вибрации и енергии. Трансцеденталното (Бог) е вибрация, а във всеки човек се съдържа по малко от божественото.

Според дуалистичната философия сянкхя пракрити (природата) дава възможност на духа (пуруша), душата, възможност да се освободи от тялото. На пракрити (материалният принцип) са присъщи три гуни (качества): сатва (познание, светлина, хармония), раджас (деятелност, емоционалност, страст), тамас (инерция, невежество, тъмнина). За да се оттърси от гуните на страстта и невежеството, човек трябва да се обърне към Бога и да Му служи. Бхакти йога означава отдаване на предано служене на Бога. Една от практиките за служене на Бога, която е особено характерна за Кришна движението е джапа йога – повтарянето на божието име.

<u>Йога и медитация</u>

Истинската йога (карма йога, бхакти йога, тантра йога, джапа йога) и медитация означават концентриране върху бога и повтаряне на мантрите (молитви, заклинания). Молитвата започва с произнасяне на свещенната сричка ом (аум), която Символизира Вселената, източник на всичко съществуващо. Свещенната сричка ом е началото на много ведически мантри. Самите мантри създават вибрации, които карат молещия се да се съсредоточи. Чрез повтарянето на божественото име, съзнанието се пречиства, а умът се освобождава от илюзията (майиа) за материалната обвързаност. Мантрите се повтарят в числа, кратни на три – обикновено 108 пъти. Те се повтарят и по време на поднасянето на прасадама (храната) пред статуята на боговете. Известни са доста мантри. Ето и някои от тях. Намаджапа мантра – „Ом намах Шивая", която се превежда: „Аум, прекланям се пред бог Шива". „Ом намо бхагавате васудевая" – „Аум, поздрави на всемирния бог Вишну". „Ом шри Ганешая намах" – „Аум, привет на името на Ганеша". Също така Гаятри мантра към бог Савитри: „Ом. Нека постигнем чудната слава на бога Савитри, така че той да подпомогне нашите молитви". Но най-популярната в съвременния свят е махамантрата (Великата мантра) към бога Кришна: „Харе Кришна, Харе Кришна, Кришна, Кришна, Харе, Харе, Харе Рама, Харе Рама, Рама Рама, Харе Харе."

Повтарянето на мантрите е сходно с молитвите във възникналото във Византия исихастко движение. Характерното за тези християнски монаси е повтарянето на „Господи, помилуй" по стотици пъти на ден.

<u>Ведизъм и брахманизъм. Основна религиозна литература</u>

В първата ведическа епоха (ок 1500-1000 ВС) индуизмът е наречен ведизъм, а след това – брахманизъм. Самият термин „веди" се превежда като „знание" и представлява

религиозната литература, която е написана на санскрит. Тази литература всъщност е самото Откровение (т. нар. шрути). Основните веди са три – Ригведа (хвалебствени химни), Яджурведа (жертвени заклинания) и Самаведа (богослужебни химни). Най-свещенната част от Ведите е Ригведа, към която по-късна спада и Бхагвадгита. Всяка веда се състои от самхита (сборник с химни или манрти, т.е молитви) и брахмана (указание за извършването на религиозния ритуал). Всяка брахмана се допълва от Упанишада, съдържаща тайно или мистично учение. По-късният индуизъм се основава на двата големи епоса – Махабхарата и Рамаяна, Пурани. Рамаяна е създадена през 500 г. пр. н. е. или 100 г. пр. н. е., а Махабхарата век по-късно. За Пураните пък се смята, че са написани през VIII в. сл. н. е. Пураните възхваляват Брахма, Вишну и Шива. Съвършената Пурана (Вишну Пурана) разказва за сътворението на света, неговото разрушаване и повторно създаване, родословието на боговете и т. н. (Уйлкинс 1993, 11-15).

<u>Ведизъм. Ведически пантеон.</u>

Индийските божества обхващат два пантеона – ведически и индуистки. Ведическият пантеон е съставен около 1500-500 г. пр. н. е. и включва 33 божества. Според този пантеон Адити е богинята-майка на няколко ригведийски божества. Тя е пазителка на добитъка и олицетворение на космическата всеобхватна природа. Нейното потомство е наречено с общото име Адитя. Това са соларните богове Митра, Аряман, Бхага, Варуна, Дакша, Амса. Митра олицетворява и владее деня, а Варуна е господар на нощта. Бхага е шансът, разпределящата и преразпредялящата съдба, а Аряман – гарантът на брака, наследството, традициите. Към божествата на слънцето и светлината спада и Ушас – богинята, олицетворяваща зората. Войнстващи божества са Индра и Марути. Индра е божество на бурата и защитник на войните. Той е богът на небето и в негови ръце са мълниите, гръмотевиците и дъжда. Негова съпруга е Индрани. Освен Индра, друго божество на бурята е Ваю (Вата) – богът на вятъра, владетел на атмосферата. А Марути са орди от млади войни. На съсловието на вайшите (производинелите) съответстват Агни, Суря, Савитри, Вишну, Сома и Яма. Агни е богът на огъня, а Суря или Савитри е олицетворение на слънцето. Сома е божество, което представя сока на растението сома („елексир на безсмъртието“). Във ведическите химни пише, че Сома спасява пората от злините, лекува болните, освобождава човека от страховете му. Яма пък е съдник на хората и цар на невидимия свят. От Яма и неговият брат-близнак е възникнал човешкият род. Във ведическия пантеон се срещат и асури (демони), аспари (водни нимфи), братята Ашвини – синове на слънцето Суря, зеца на небето или потомци на окена; марути – другари на Индра, които се почитат като свой бог. На брой те са 180, 49 или 27 (Григориев 1995, 230-233) (Уйлкинс 1993, 11-60).

<u>Индуизъм. Индуистки пантеон.</u>

Вторият, разпространен в Индия пантеон, е Индуисткият, който е изграден към IV в. пр. н. е. В ранните Упанишади Вселената се обозначава с термина Брахман. Брахманът е название за един неличностен Абсолют. Според индуистите всички богове са проявления на Брахмана (Абсолютното божество). Светът представлява проявената енергия на Абсолютния Брахман. Брахма, Вишну и Шива са най-мощните понеции на Абсолюта,

следват второстепенните божества, духовете, хората, животните и растенията, като във всеки следващ вид енергията от първоизточника намалява. Основните божества са три – Брахма, Вишну, Шива. Те съставят Тримурти (т. нар. индуистка Троица). Всеки от двамата богове – Шива и Вишну – са почитани като върховни богове от определени общности. Брахма се почета като създател; той е баща на богове и хора, великият Праджапати. Изобразяван е с четири лица и четири ръце. Той е олицетворение на Брахмана (Всеобщата душа). Негова съпруга е сарсавати – покровителка на поезията и музиката, богиня на мъдростта и науките. Вишну е второто божество от индуистката триада. Според някои текстове не Брахма, а Вишну създава света и е негов пазител. Наречен е Блаженият и Бхагват. Изобразяван е с четири ръце. Негова съпруга е Лакшми, често наричана Шри – богиня на щастието. Лакшми се превъплъщава в Рукмини (една от съпругите на Кришна). Вишну има много превъплъщения – осем или десет. Това са т. нар. аватари – слизания на земята. Един от неговите аватари е Бог Кришна. Третият бог е Шива. Наречен е Благотворецът. Изобразяван е с три очи и с четири ръце. Докато Брахма е създателят, Вишну пазителят, Шива е разрушителят, защото всичко в света подлежи на унищожение. Но той не унищожава, а пресъздава, защото нищо не преминава в небитието, а приема нова форма на живот. Шива може да се възприеме като разрушител на демоните и закрилник на аскетите. Изображението на Шива с пет лица е наречено Панчанака. Тогава Шива става бог-лечител. Смята се, че болните от епилепсия са обладани от Панчанака и му се предлагат дарове, за да остави епилептика. Съпругата на Шива е Ума. Друг нейн образ е този на Парвати, която е с тъмна кожа. Когато кожата й става златиста, тя се превръща в Гаури (светла, бяла). Образ на съпругата на Шива е и Дурга – богенята-войн, кото побеждава демоните. Дурга има многобройни проявления, между които и това на Кали (черната жена). Богинята приема жертвите си по време на ритуал, наречен Дурга пуджа. Най-големият сина на Шива и Парвати е Ганеша – бог на мъдростта, щастието и вратите. Обикновено пред името му се слага индуистката титла за уважение – Шри (Григориев 1995, 230-235) (Уилкинс 1993, 62-84).

Става ясно, че ранната религия (ведизъм) възниква през XVI – X в. пр. Хр. и неговата литература са Ведите. Ведически богове са Индра, Митра и Адити. Късният индуизъм (брахманизъм) възниква по-късно. Неговата религиозна литература се състои от епосите Махабхарата и Рамаяна. Основните божества са три – Брахма, Вишну и Шива.

<u>Религиозни празници</u>

Сред празниците, в които се почитат божествата са известни Дивали, Карва чаут, Дурга пуджа, Холи, Ааарти, Кришна Джанмащами, Ганеша Чатури. Дивали, или още празникът на божествената светлина, се празнува в продължение на пет дена в края на октомври и средата на ноември. Домовете се украсяват с много свещи и малки кръгли лампички. Очаква се появата на Лакшми, за това прозорците се държат отворени. Празникът Карва чаут се празнува в четвъртия ден от пълнолунието. След изгрев слънце омъжените жени, а и девойките не ядат. Стоят гладни до вечерта и така показват любовта към любимите си. Дурга пуджа е фестивал, който продължава десет дни. Статуята на Дурга се окичва с цветя и бижута. Произнася се специална мантра към богинята. На празника Аарти вярващите се прекланят пред боговете и им поднасят гхи (свещенно

масло). На Кришна Джанмащами се отбелязва раждането на Кришна. На този ден се пости, а домът се украсява с цветя и изображения на Бога. Холи е празник, който е свързан с настъпването на пролетта и на този ден индуистите се замерят с цветни прахчета. Ганеша Чатури е празник в чест на Ганеша. На този ден неговата скулптура се потапя в реката или морето (http://www.magicalindia.info).

Космически цикли. Кастова система.

Освен, че се движат по свой собствен религиозен календар, индуистите са разделили хронологически времето на четири века (юги). Тези космически цикли са описани в Пураните. Критаюга (Златен век) е щастливата епоха, при която хората имали дълъг живот; през третаюга (сребърен век) човешкият живот и щастието намалели с една четвърт; двапараюга (бронзов век), в който злото и доброто се уравновесяват, а продължителността на живота намалява на половина; калиюга (железният век) – това е сегашната епоха, в която животът е кратък, пълен с нещастия и човекът е обречен на тежък труд (Григориев 1995, 245-246).

Четири са и съсловията (варни), на които са разделени хората – т. нар. кастова система. Най-висшето съсловие са брахманите. Това са пазителите на ведическия закон, книжовниците, учените и свещенослужителите. През V в. пр. н. е. брахманите на наследници на арийците, които през II хил. пр. н. е. слизат от Централна Евразия и завоюват Северна Индия, където хилядолетие по-рано са били разпространени културите Мохенджо даро и Харапа. Кшатриите са съсловието на войниците, а вайшите – съсловието на пастирите, земеделците и търговците. Шудрите е нисшето съсловие на слугите. Всяко съсловие се подчинява на своя собствена дхарма (права и задължения), а чистота намаля от брахманите към шудрите (Григориев 1995, 250-252).

Индуистки движения и школи

В индуизма се срещат различни движения като джайнизъм, сикхизъм, брахмосамадж, арисамадж, неоиндиузъм, гандизъм. Джайнизмът е разпространен в Северна и Северозападна Индия. Джайнистите отхвърлят учението за божествения произход на Ведите и божественият произход на варновото деление. Според джайнистите хората трябва да имат социално и религиозно равенство. Сикхизмът се развива през мюсюлманския период на Индия (1200-1700 г. сл. н. е.). Основател на това движение е Нанак (1469-1453), автор на „Адигрантх" – свещенна книга на сикхите. Малко по-късно монголският император Акбар (1542-1605) създава религията Дин-и-илахи, която съчетава ислям, християнство, будизъм и индуизъм. В края на XVIII в. Рамохаи Рай (1773-1833) създава в Брахма общността Брахмосамадж. Той се опитва да създаде един пречистен от идолопоклоничество индуизъм. Малко по-късно Дайяна Сарсавати (1824-1883) основава общността Арясамадж в Северна Индия, също така, през XV-XVI в. е разпространен култът към Рама, а в Бенгалия – вишнуизмът (Вишну). От средата на XIX в. до края на XX в. се развива неоиднуизмът. Последователи на това движение са Рамакришна (1836-18861) и Вивекананда (1861-1902), който създава монашеският орден „Орден на Рамакришна" (Григориев 1995, 239-245).

Най-популярен е навярно гандизмът – движение, основано от духовният водач, философ и политик Махатма Ганди, наречен "баща на нацията". Прозвището „Махатма" („Велика душа") е дадено на Ганди от поета Рабиндрант Тагор, известен със своите „Гитанджали". Под силното влияние на известния руски писател Лев Толстой, Ганди развива идеята за ненасилствена съпротива, мирни походи, съзерцание, нравственост.

Философска концепция

- Вайшешика

Според вайшешика-сутра независимата реалност на всеки от обектите в света около хората са външни и отделни. Вишеша означава отделните дадености. Онтологията на вайшешика се създава благодарение на мисловна система няя. Съчетани, двете школи, са наречени няя-вайшевика. Вайшешика се занимава с установяване на фундаменталните категории на всички съществуващи цялости. На санскритски тези категории са наречени падартха. Обектът притежава независимо съществуване. Според вайшешика съществуват следните категории: субстанция, качество, действие, универсалност, партикуларност, отношение на присъщност, отсъствие (отрицание). Субстанцията се дели на: земя, вода, огън, въздух, етер, пространство, време, аз и ум. Земята, водата, огънят и въздухът са атоми на материалната субстанция. Етерът, пространството, времето, аз-ът и умът са атоми на нематериалната субстанция. Всички атоми са вечни (Хамилтън 2006, 131-135).

- Идеята за монизма

Според индуизма човек трябва да достигне до прозрението относно природата собственото аз или душа, наречено атаман. Упанишадите учат, че аз-ът и космосът са едно. Учението, че Вселената е едно, е наречено монизъм. Това означава, че има само едно съществуващо нещо и че няма нищо, което да не е това нещо (Хамилтън 2006, 62-64).

- Недуалистични школи

Терминът майя (maya) се употребява в смисъл, че конвенционалната действителност е недействителна или илюзорна. Според Шанкара (живял VIII в. сл. н. е.) има две нива на действителността. На едното ниво действителността е абсолютна, а на другото – конвенционална (условна). Конвенционалната е продукт на невежеството – авидия (avidya). Когато невежеството бъде заменено със знание, действителността вече изглежда по-различна. Според монистичната онтология на Шанкара всичко е Брахман. От това следва, че аз-ът на човека, атаман, е също Брахман. Саткарявада, според която нищото не може да породи нещото. Последицата предсъществува в причината. Според Санкхя проявената пракрити предсъществува н непроявената пракрити. За Шанкара, обаче, няма нищо, което да не е променливият Брахман и всички проявления са чисто и просто привидности. Това виждане е известно под името виварта-вада. Според ведантина от XI в. – Рамануджа – Брахманът притежава качества, действителността притежава качества. Според школата на Рамануджа, качества като състрадание и милост, са аспекти на Брахман (Хамилтън 2006, 234-246).

- Дуалистични школи

В Санкхя – карика – написан между 350-450 г. сл. н. е. е написано, че от болката и страданието се ражда желанието да се узнае как да се преодолее страданието. Действителността се състои от пуруши и пракрити. Пракрити е една несътворена онтологична даденост и се проявява, когато се съедини с пуруша. Според санкхя не се създава нищо ново. Последицата предсъществува в причината. Небитието е нетворческо. Материалната причина е необходима. Нещата не възникват по случаен път и могат да бъдат сътворени само от онова, което е способно да ги сътвори (Хамилтън 2006, 27-29).

- Паралели

За нас индуизмът намира паралели в други философски школи. Според тракийският философ Питагор, живял през VI в. пр. Хр. хармонията, абсолютното съотношение е принципът на единството и първооснова. Според метапсихозата душата е безсмъртна и се трансформира в различни неща (преражда се). Животът трябва да се очиства телесно и духовно. Човек трябва да се стреми към духовно самоусъвършенстване. Според Питагор планетите в Космоса вибрират хармонично. За питагорейството са характерни песнопенията, ритуалността и постноядството. Гръцкият философ Емпедокъл, който е последовател на Питагор, твърди, че първоосновата са няколко основни елемента: въздух, вода, огън, земя. Хармоничните неща и красотата се създават чрез любовта, която свързва елементите. Според немският философ Хегел появилата се действителност ни дава субстанцията. Архето е Абсолютна идея. Духът е завръщане на идеята „при себе си". Духът е осъзнаване, че тялото е само външен израз на душата.

Будизъм

Буда, основателят на будизма, се ражда приблизително през 485 г. пр. н. Името му е Сиддхартха Готама. Думата буда, буквално означава „събуден". Живял е в днешен Непал и е принадлежал към съсловието на аристокрацията. Текстовете разказват, че той написал дома си на тредесет и няколко годишна възраст, тъй като решава да търси отговорите за екзистенциялните въпроси за живота. Той започва да използва проникваща медитация, която по-късно и проповядва. Той достига до три прозрения. Първо, успава да види предишния си живот; второ, той вижда как другите същества се раждат и прераждат; и третото прозрение, до което той стига е как да изкорени онези фактори, които го обвързват с тукашния свят: желанията на сетивата и др. (Хамилътн 2006, 84-86).

Според текстовете – Виная, Мадждхима-никая, Аригуттара-никая – Буда обобщава онова, което е видял, в четиричастна формула. Първа точка: човешкото съществуване вътрешно се характеризира по определен начин. Втора точка – специфични фактори захранват приемствеността на човешкото съществуване. Трето – възможоно е тази приемственост да престане. Четвърто – има път, който води до това прекъсване (Хамилтън 2006, 87-88).

Четирите благородни истини на Буда гласят:случаят е Х поради У. Случят Х ще престане, ако Y престане, като Х е вътрешно присъщо на човешкото съществуване. В първата благородна истина, посочва палийската дума дуккха, която представя вътрешната характеристика на човешкото съществуване. Дуккха означава болка, страдание,

неудовлетворение. Тоест будизмът проповядва, че човешкият живот е изпълнен със страдание. Буда учи, че всички фактори на опита са нетрайни. Първа истина: вътрешната природа на човешкото състояние е дуккха. Втора истина: дуккха възниква поради сетивните въжделения. Трета истина: възможно е представянето на дукха като нирвана. Четвърта истина: нирвана се достига като се следва благородният осмичен път (Хамилтън 2006, 90-92).

Буда твърди, че неговото учение представлява Средният път между ученията и практиките. Това най-явно се вижда в следните три области: Първо – будистиката монашеска се развива между свете крайности – пълното придържане към социалната структура и пълното ѝ отричане. Тоест нейните членове живеят отделно от обществото, но са звисими от миряните. Второ: монашеският начин на живот се намира между сетивната ангажираност и строгият начин на живот. Тоест монасите живеят в безбрачие, но пък удовлетворяват всички свои потребности. Трето – метафизиката може да се изрази чрез никаква комбинация между термините, отнасящи се до съществуването или несъществунето (Хамилтън 2006, 95-96).

Пътят на Буда е по същество път на пробуждане и способ за достигане в нашия ум до същото преживяване на просветление, до което е стигнал Буда, когато е седял под дървото Бодди. Пътят остава като независимо средство за просветление. Крайната цел е безусловното състояние ниббана (безсмъртният елемент). При следването на Благородния осмичен път, умът трябва да бъде укрепнат и трениран в най-високата степен на отказ, откъснат от неопределимото. Осемтте фактора на пътя могат да бъдат разделени в две групи: първата, състояща се от знание и разбиране; и втората – заета с практики и поведение. Благородният път на Буда се изразява в осем степени, разпределени в три големи групи: I. Мъдрост (Панння): 1. правилен възглед; 2. правилен стремеж. II. Морална дисциплина (Сиила): 3.правилно говорене; 4. правилно действие; 5.правилно прехранване. III. Концентрация (Самаади): 6. правилно усилие; 7. правилна осъзнатост; 8. правилна концентрация (Боди 1981, 45-46).

<u>Храмове</u>

- Индуистки храмове

От времето на управниците от династията на Гуптите (IV-V в. сл. н. е.) са се съхранали индуистки храмове, първите образци на които, се срещат в Нагарджунаконд в III в. сл. н. е. Архитектурата в периода на Гуптите има огромно значение за по-нататъшното развитие на индийската архитектура. В същия период се забелязва бърза еволюция на наземния индуистки храм. Наличието на такива храмове е засвидетелствано вече в началото на нашата ера. Първоначално този тип храмове били с кубична форма с плоско покритие, към който в последствие била добавена кулова постройка. Формета на целата на индусткия храм представлява правоъгълен план с прилепнали мандапи (зала за събрания). Промеждутъчното помещение (между портика и целата) се нарича антарала. В този тип индуистки храм се наблюдава тенденцията да се раздели целата с помощта на куловоподобно възвишение над нея. Два от най-големите древни храмове кули са храмът Дашаватара в Деогарх и големият кирпичен храм в Бхитаргаон. Храмът в Деограх е

направен от изкуствено издълбани каменни плочи, стои на квадратна платформа, към която от всичките четири стени водят стълби. _На другите три стени вместо врата с фигурни украшения има ниши. В тях се намират три релефни изображения, изобразяващи сцени от живота на бог Вишну. Първоначално в храма на Деогарх е имало вестибюли с четири колони, които превръщали квадратния план в кръстообразен. Този храм-башня е построен в 500 г. от н. е. (Моде 1978, 59-74).___

- Будистки храмове

Основни типове будистки храмове представляват кирпични куполи – т. нар. ступи. Счита се, че най-древната такава е ступата от Бхархута. Фигурните изображения на оградата на ступата от Бхархута представлява плосък релеф. Болшинството от релефните сцени са снабдени с надписи и представляват илюстрации и епизоди от живота на Буда. Към най-древните ступи, принадлежи и тази в Санчи. Тя представлява своеобразен плусферичен купол, направена също от кирпич. Тя стои върху кръгъл цокъл с диаметър 31 м. Около ступата, направо върху земята, има масивна каменна ограда, лишена от всякакви украси (за разлика от оградата в Бхархута). Заедно с големите ступи, съществуват и култовите пещери, изсечени в скалните склонове на планините. Те представляват своеобразни манастири, състоящи се от пещери, разположени една зад друга. Такива паметници са характерни и за джайнистката секта и другите малки религиозни общества. Древните скални храмове, наречени чайти са с неголеми размери и са лишени от каквито и да било украшения. Те се разположени Барабар и са от периода на династията Маури. Основно място на разположение на скалните храмове – чайтия и вихар – е Западния Индия. Тук се намира датираният още в II пр. н. е. е скалният манастир Бхаджи. За този манастири са характерни нишите и абсидата. Фигурните групи като изображения на Буда в първата зала, са от по-късни времена. В ранното будистко изкуство не се среща фигурата на Буда. Тогава са изобразявани лотосови листа, свещеното дърво на Бодха и колелото на учението. След I в. пр. н. е. възниква човешкото изображение на Буда, държащ ръце пред гърдите. Буда е изобразяван първоначално седящ и прав, а по-късно – лежащ в нирвана (Моде 1978, 38-51).

Кришна съзнание

Движенито за Кришна съзнание е създадено за да спаси човешкото общество от духовна смърт. Създател на движението е Шри Шримад А. Ч. Бхактиведанта Свами Прабхупада, известен още като Шрила Прабхупада, който го основава през 1966 г. Движението представлява едно от разклоненията на вишнаизма. Вишнаизъм, или още вайшнавизъм или вишнавизъм, е един от основните традиционни клонове на индуизма, който се характеризира с почитане на бог Вишну (и свързаните с него аватари), като Върховен Бог. Доктрината на вайшнавизма, известна като Бхакти Йога, се основава на Ведите, Бхагавадгита, Бхагавата Пурана, Упанишадите. Движението за Кришна съзнание е продължител на Гаудия вайшнавизъм или бенгалски вайшнавизъм, религиозно общество, основано от Чайтаня Махапрабху (1468-1534).

Философията на Кришна съзнание не отрича съществуването на Бога и полубоговете, тъй като се опира на Бхагавадгита, която приема съществуването и на полубогове.

Крайната цел на това общество е да научи хората как да обичат Бога. Чайтания Махапрабху утвърждава, че най-висшето съвършенство на човешкия живот е да се научим да обичаме Бога (Върховната Божествена Личност). Движението за Кришна съзнание няма - според думите на основателя му – много общо с индийската религия. Кришна означава сам по себе си Бог. Когато хората започнат да се питат: „Каква е връзката ми с Бога? Каква е целта на живота?", биват наричани Кришна осъзнати. Методът на повтаряне на Махамантрата „Харе Кришна" възстановява Кришна съзнанието, което вече хората имат. Според тази наука, както сам я нарича Шрила Прабхупада, истинското предназначение е връщането обратно при Бога. За съжаление, преданоотдадените на Кришна, или още бхакти, са изправени пред много затруднения в сегашната епоха – а именно, Кали йуга („Тъмната епоха"). В тази епоха човек работи като роб за залък хляб и живее, задоволявайки сетивата си – тоест, води животински начин на живот. Съществувайки по този начин, хората ще се преродят в по-низша форма на живот. За преданоотдадените важат четири принципа, които те трябва да спазват, ако искат да достигнат до Кришна съзнание: да не ядат месо, риба и яйца; да не приемат интоксиканти като наркотици, акохол, цигари, кафе, чай; да не участват в хазартни игри; да не водят извънбрачен сексуален живот. Най-важната цел на Кришна съзнание е да доведе до духовно съществуване цялото човечество. Чрез служене човек достига до мукти (още мокша), т.е., освобождение. Богът - това е Върховната душа. Брахманът Кришна означава „Всепривличащ". В действителност, Бог няма име. Кришна понякога бива наричан „ Йашода – нандана, синът на Деваки"; «Васудевая – синът на Васудева". Или още Партха саратхи, което означава, че е колесничар на Арджуна. Парашара Муни определя Бхагаван – Върховната Божествена Личност, като притежател на шестте съвършенства – сила, слава, богатство, знание, красота и отречение. Последователите на Кришна съзнание приемат Боговете на всички религии, отдавайки им дължимото уважение. Например, те почитат Христос като Велик гуру. Бхакти живеят по строго определен начин – спазвайки принципите, които описахме по-горе, казвайки мантри, използвайки специална броеница, повтаряйки молитвата по 108 пъти. Когато мантрата бива съпроводена от музика и танци, се нарича „киртан". Последователите на това учение имат колежи, вестници и училища по цял свят. Поднасянето на храна на муртито (статутката на Бога) и изричането на молитви синхронно с това действие, се нарича"прасадам" (Прабхупада 1990).

Аватар Кришна

Кришна е един от аватарите на Вишну. В „Махабхарата" Кришна (чието име може и да се преведе като „ черният, тъмният"), бива обрисуван като пазител на Шива. Той е един от основните персонажи в епоса, където е изобразен като най-близък съюзник на Арджуна, на когото помага в битката при Куркушетра. Що се отнася до раждането и животът на Кришна, съществуват няколко версии. Вишну Пурана разказва следното: царят на Матхура, Уграсена, имал красива съпруга. Един ден тя била съблазнена от демон, преобразил се като съпруга й. Тя родила син, когото нарекли Канса. Когато Канса задължил населението да почита Шива. Един ден, докато Канса се разхождал с Васудева и съпругата му Деваки, чул от небето гръм, съпроводен от глас: „ Глупако, осмото дете на девицата, която разхождаш, ще те убие!". При тези думи Канса наредил Васудева и Деваки

да бъдат затворени в дома си, а пред вратите им сложил стража, която да ги охранява ден и нощ. Когато Деваки родила осмия си син, Васудева взел детето, успял да измами стражата и се втурнал през града. Тъкмо била родила дете и Яшода – съпругата на пастира Нанда. Васудева влязъл в къщата на Нанда, грабнал детето и оставил на негово място сина на Деваки. Оставил при него и другия си син – Баларама – от жена на име Рохини. Семейството на Нанда се върнало във Вриндаван, селище, близо до Матхура. Други източници посочват, че всъщност са отишли в пастирското селище Гокула. Легендите пресъздават необикновените качества на Кришна. Веднъж, като лежал под каруцата на Нанда, успял да я прекатури; друг път майка му го завързала за хаван, който детето-бог повлякъл и забил между две дървета. Като малък Кришна крадял много гхи от близките пастирски къщи и вършел бели с приятелите си, на които винаги чудодейно помагал. Друг път Канса изпратил демон, приел образът на жерав, който да убие детето, но момчето го опознало и го убило. Според легендите гопите, тоест пастирските съпруги, били лудо влюбени в Кришна. Любимката на Бога била Радха, съпругата на Аянагхоша. Двамата винаги са свързвани в песни, молитви и изображения. Все пак Кришна успял да убие Канса. Не след дълго Богът се влюбил в Рукмини, дъщеря на царя на Видарха, но брат й отказал да даде съгласието си за брака. Кришна успял да отвлече Рукмини, която в предишния си живот била Лакшми. През живота си Кришна е извършил много и различни по характер подвизи. Изобразяван е често с Радха, а на главата му има перо от паун; а Богът свири на флейта; винаги е стъпил върху лотос. Описан е като: Гопал – „Пастирът на крави, Говедарят“ и като „Господарят на Матхура“ (Уилкинс 1993,117-127).

<u>Заключение</u>

Индийската религия се оформя и възниква още през Бронзовата епоха, когато цивилизациите на Месопатамия и Египет са в своя апогей. Нейният протообраз се корени в праисторически времена, когато е била почитана Богинята – Майка, на която все още се кланят миряните в Големия храм в Мадурай, щата Тамил Неду. Може би индуизмът е единствената религия, която не само е запазила автентичността си от толкова хилядолетия, но е и приобщила новъзникналите или внесени отвън доктрини. Индуизмът съчетава в себе си не само митология, но и философия; индуизмът е философия. Една разностранна и твърде сложна за европейците философия, която през вековете е създала многобройни школи и течения. Що се отнася до това, че индийското мислене се основава на религиозното толеранство, имаме достатъчно факти, подкрепящи подобно твърдение – Ашока Велики признава будизма за религия, равнопоставена с индуизма, и издава ступи, защитаващи правата на отделни общности, включително и на животните; император Акбар неуспешно се опитва да създаде една религия, синтез от всички познати дотогава в Хиндустан учения; общността на „Брахмо Самадж“, чийто съосновател е бащата на поета Тагор, съчетава в себе си християнски и индуистки елементи. Ненасилствените методи за съпротива в живота се дълбоко залегнали в индийското съзнание; по-късно Махатма Ганди ще нарече това явление „амхиса“. Индуистките учения намират почва в по-късно създадената иранска религия, позната като Зороастризъм; индо-иранският бог Митра се радва на особено почитание сред войниците и поданиците на Римската империя. В индуистката религия се забелязва още един аспект, който не е така силно отразен в другите

религии – култа към майката и жената като цяло. Този култ се преобразява в почитанието към кравата – свещеното животно на индусите. Ще цитираме думите на Шрила Прабхупада: „ Ние пием мляко от кравата, следователно тя е наша майка. Убийството на кравата означава убийство на собствената майка“. Индийците имат най-много празници, без значение дали светски или религиозни, които продължават с дни наред. Ритуалите им са пищни и изпълнени с мистицизъм и символизъм; едва ли може да се открие народ с толкова мистичен светоглед и вътрешна духовна нагласа. Местата им за поклонение – Вриндаван, Варанаси, Майпур, Матхура – днес са посещавани от хиляди вярващи. И до днес индийците считат, че реките Инд и Ганг са свещени. Неслучайно различни течения от индуизма придобиха популярност през последните десетилетия на Запад и по света.

Използвана литература:

Боди 1981. Б. Боди. Ученията на Буда, такива каквито са, 1981.

Григориев 1995. Вл. Григориев. Религиите по света, 1995.

Моде 1978. Х. Моде. Малая история искусств, 1978.

Прабхупада 1990. С. Прабхупада. Науката за себереализацията, 1990.

Уйлкинс 1993. У. Уйлкинс. Митология на Древна Индия, 1993.

Хамилтън 2006. С. Хамилтън. Индийска философия, 2006.

http://www.magicalindia.info

Илюминатите

Думата илюминати произлиза от латинското „illuminatus”, което се превежда като „просветен“. **Илюминатите представляват различни организации, които са използвани от по-сериозни и незнайни организации за контролиране на световния ред.** Тяхната цел е самият „Нов световен ред“. Илюминатите включват различни ордени, братства, секти, общества с окултен характер. Името на илюминатите се свързва с Баварското тайно общество от епохата на Просвещението, през втората половина на 18 в. Първоначално техният „Ред на деня“ е декларирането да се сложи край на религиозното влияние в обществото и да се спре със злоупотребата на държавната власт. Но дали това е така де факто, може само да предполагаме, защото заменянето на един почти робовладелски-феодален строй в Западна Европа през епохата на Просвещението чрез същата тази идеология е парадокс. Това германско общество от илюминати донася разврат сред аристократите в Западна Европа и до този момент това е единствения му успех. През 80-те и 90-те години на 18 в. Католическата църква забранява чрез едикт тайните общества, но те продължават да живеят нелегално. С течение на времето самата Ватикана става част

от обществото на илюминатите, а и с тях се свързва италианската мафия от началото на 20ти век. Илюминатите не са единствените **тайни общества**. Съществуват и други: **Масонската лоджа**, т.нар. „Свободно зидарство“, възникнало според теория на конспирацията или в Египет, или в Израел и добило популярност в Съединените щати; **Тамплиерите –** френските рицари на Соломоновия храм от началото на 12ти век до началото на 14ти век , **Розейнкройцерите** от 17ти век, Германия и които са силно разпространени в Европа и Северна Америка и до ден днешен; **Пропаганда Дуе –** масонска лоджа от втората половина на 19 век, Китайската мафия **– китайските Триади** и японската мафия **– Якудза**; **Орденът на Белия пламък –** разпространен в Средновековна Персия и Арабия и прехвърлил се и във Великобритания и свързан с окултно-магически практики; **Тевтонският орден –** германски орден, който подобно на Тамплиерите уж спасява християнски реликви, а де факто и двата ордена оплячкосват Византия и Близкия Изток; **Златната Зора** във Великобритания, която обединява розенкройцерите и масоните.

Но най-популярното по света, проникнало навсякъде и най-конспиративното тайно общество е това на илюминатите, **Орденът е основан на 1 май 1776 г, от Адам Вайсхуп, няколко месеца преди да бъде обявена Декларацията за Независимост на САЩ. Чудно защо ли? Може би защото техните кукловоди са именно от там. Според Britanica в миналото илюминат е бил и немският писател Вилхем Волфанг вон Гьоте. Докато например австрийският композитор Волфанг Моцарт е масон.** В съвременността илюминатите често са свързвани с Теория на Конспирацията и Новият Световен Ред. Но какво знаем за илюминатите в съвременността? Чували сме какви ли не хипотези...Една от най-невероятните сред, които е, че те имат Върховен бог, на който се кланят всяка година, принасяйки му в жертва отвлечени деца, като ги изгарят на олтар.

Характерните знаци на илюминатите са следните: **пентаграма** (която най-вероятно е заимствана от Шумер и Египет); **Окото на Хор** (дори има такава масонска лоджа), древен египетски символ, представляващ египетско око в триъгълник и за което се счита, че има защитна сила; знакът на металистите **„malocchio**”, които те са заимствали от южноиталианските традиции, където този знак е бил защита срещу зли сили. Друг символ е **„Символът на свободните зидари“**, тръгнал от Шотландия. Той представлява зидарска ножичка върху зидарска линийка. Също така т.нар. **„Масонско ръкостискане“**, чрез което се поздравяват не само масоните, но и илюминатите. Върху банкнотите на повечето държави има знаци, които са илюминастки. От задната страна на банкнота 1 долар на САЩ е написано **„Annuit Coeptis“**, което ще рече: „Той одобрява делата ни.“ Нарисувани са **пирамида** и **„Всевиждащото око“** (Окото на Хор). Триъгълникът символизира един Бог в три лица, а лъчите са на слънцето на правдата. Това е символът и на Държавния печат. Значи според Държавният печат на САЩ парите, които са най-употребявани във фармацеологичните компании, създали СПИН в Африка и използвани за войни в Северна Африка, Близкия Изток и Югоизточна Азия са благословени? Но от кого? От еверейския Бог Яхве.

Защото няма да крием, но част от свърхбогатите фамилии, които контролират правителството на САЩ са еврейски, а самите те са контролирани от някого, който се държи в пълна тайна и за който никой не знае. **Сред тринадесетте най-богати фамилии в света са тези на: Билденберг, Рокфелер, Ротшилд, Медичи, Круп, Морган, Прицкер.** Част от техните членове са с „чиста“ кръв, защото не се съешават с други извън своя кръг.

Кои са най-известните илюминати в света?

От съвременните американски личности можем да посочим голяма част от Холиудските актьорки, така познатите ни американските певци и дори властта в САЩ. **Бритни Спиърс, Кейти Пери, Джъстин Бийбър, Майли Сайръс, Мадона, Лейди Гага, Кени Уест, Еминем, Риана, Кеша, Лил Уейн, Джей Зи, Бионсе** са малка извадка. Актьорите и певците **често закриват едното си око с ръка, имитирайки Окото на Хор**, **танцуват сред искрящи триъгълници, или направо в такива** като например Риана. Риана пее „Ъмбрела", т.е. „Чадър". Как една песен ще се казва „Чадър". Просто в тази песен **тя вика дявола – "ella", т.е. „Ела, дяволе"**. Лейди Гага изпя песента **„Юда"**, а Кейти Пери изигра цяло **шоу за Древен Египет в песента си „Dark horse"**. Използвани са нарцистични фигури като Джъстин Бийбър и ексцибионисти като Майли Сайръс. Последната е „черната овца" сред певците-илюминатори. Всяко общество има по една такава. Еминем и Мадона се боготворят. А Риана и Бионсе се считат за твърде изтънчени и модернистични.

Какво можем да кажем за киноиндустрията на САЩ? Анимационната филмова компания „Уолт Дисни" вкарва илюминатски знаци, така че те да могат да бъдат закодирани в главата на децата. Например „Таласъми ООД", където е представено **зелено същество с едно око – Окото на Хор,** което уж ни е представено като циклоп. В „Цар лъв" например, Симба вижда в облаците лика на баща си, а всъщност **се вижда изписана думата "sex"**. В „Малката русалка" свещеникът, който бракосъчетава Ерик и превърнатата горгона-медуза в жена, **получава ерекция**. Една от трите млади жени, които се увъртват около Гастон в „Красавицата и Звярът" **прави знакът на дявола с ръка**, а Аладин всъщност е прикрит хомосексуалист. „Зоотопия", макар и анимация с животни **прилича по-скоро на филм на ужасите.** Самият продуцент Дисни е обвиняван за антисемит след Втората световна война. Пропагандата е свързана с Хитлер. Това твърдение всъщност прикрива еврейската връзка на Дисни с филмите му.

Двама от най-големите привърженици на Теория на конспирацията са **Алекс Джоунс и Дейвид Айк**. Те правят много клипове и филми по въпроса, като двамата често са в конфронтация. Дейвид Айк е бивш футболен коментатор, а Алекс Джоунс е журналист с дългогодишна практика. Именно техните филми уведомяват широката аудитория и създават образа на „рептилите" .

„Рептилите" са влечугоподобни същества, за които Теория на Конспирацията говори, че дирижират световните събития, и че голяма част от тези влечуги **са сред английското кралско семейство, еврейските фамилии и холивудски знаменитости.** Това, разбира се са спекулации – реклама, която да кара хората да бъдат в подчинение

Теория на конспирацията твърди още, че принцеса Даяна е била убита, нямало е кацане на Луната, президентът Кенеди и Джон Ленън са били убити, като теориите се ширят една след друга и по-скоро се приближават до спекулациите.

Един от най-интересните филми на Алекс Джоунс проследява „кървав", „сатанински ритуал" в Бохемската гора, където се събира елита на илюминатите. Бохемската гора често е свързвана с тайни ритуали на Елита. Дори самият символ – бухалът (изрисуван и като татуировка на ръката на Джъстин Бийбър) се е превърнал в нещо като алегория за тайния

елит. Какво точно се извършва там, как, не става ясно, камерите на операторите на Джоунс не улавят детайлите... Не само, че **илюминатите извършват кървави ритуали** на изгаряне на деца в „Бохемската гора“, но дори се **носят слухове, че вече има инициации за посвещение, в което трябва да убиеш човек.**

Докато повечето общества са бизобидни и служат за слава, престиж и дори пари, илюминатите са твърде различни и опасни.

Индуистка медитация

Медитацията, това е концентрирането на ума върху определено положително утвърждение или мантра; съзерцание; контрол на мислите и съсредоточване върху това, което ще пречисти човека. Чрез медитация човек достига до едно по-висше състояние; съзнанието – до вътрешен покой и умствена тишина. Важно е осъзнаването, че човек е душа, а не тяло.

Медитацията, за разлика от молитвата, в повечето случаи не цели постигането на някакво желание или благополучие, а по-скоро се стреми да доведе състоянието на ума до едно висше ниво на познание; медитацията е упражнение за ума, а не отпускане. Или както казва Крисмъс Хъмфрис: „Молитвата преминава през сърцето, а медитацията – през ума“.

Най-крайната цел на една медитация или йога, която обаче постигат само просветените или йогините, е мукти, известна още като мокша или нирвана, но ние го превеждаме като „освобождаване“. „Нирвана“ може буквално да се преведе като „дъх“. Но ако последното понятие се отнася до будизма, то първите две са с индуистки произход. В състоянието „нирудха“ се постига пълен контрол над ума.

Какво представлява мантрата?

Мантрата, като част от медитацията представлява заклинание, молитва. Наименованието идва от санскритското „мана“ – „ум“. Концентрирането върху божественото разрежда мислите. Това е трансцедενталния звук, който освобождава ума от тревогите. Мисълта и звукът са едно и също нещо.

Съществуват различни мантри, които не само се отправят към различните божества, но и се използват за различни цели. По-горе споменахме, че

медитацията не служи за постигането на желанията, но това не важи изцяло за мантруването. Някои мантри се произнасят с цел получаване на благополучие, пари, любов, щастие.

Обредите, свързани с медитацията и мантруването, са придружени с песни, поднасяне на плодове и дарове на божеството (поставят се пред статуйката, която е наречена мурти, или пред изображението); окичването на мурти с цветя; използването на кандила и благовония.

Според индусите, методите за реализация през епохите, са били различни:

- Крита – йуга – „Златен век“ – времето, когато всичко е красиво;
- Третийа – йуга – „Сребърен век“ – методът за реализация по него време е бил свързан с извършването на ритуални жертвоприношения на животни;
- Двапара – йуга – „Бронзов век“ – методът за реализация е бил храмовото обожание;
- Кали – йуга – „Железен век“ – това е сегашната епоха, в която се използва методът на мантруване.

Индуистки мантри

Молитвата започва с произнасянето на сричката „ом“ (аум), която символизира Вселената. Когато се повтаря името на Бога осъзнато, се предизвиква енергия, която носи хармония. Умът е спокоен, а душата – чиста. Мантрите се повтарят на числа, кратни на три, като най-често се мантрува по 108 пъти.

Сричката „ом“ предизвиква особени вибрации. Защото при произнасянето на звук се създава определена форма. Сричката „ом“ е основна в почти всяка мантра в четирите главни религии в Индия: индуизъм, будизъм, сикхизъм и джайнизъм. Редно е да се отбележи, че звукът е по-важен от значението. Забележете – не смисъла на думите – а самото им произнасяне! Защото, щом то предизвиква особени вибрации и честоти, значи е способно да създава и определени форми (тоест, получава се някакво преобразуване на енергия), както сме посочили по-горе.

Сутрешната мантра от Ригведа (свещен идуитски текст) гласи:

„Ние медитираме върху божествената слава

на лъчистото слънце:

нека то вдъхновява нашия разум.“

Друга мантра към слънцето (Савитри) е следната:

„Ом. Нека постигнем чудната слава на бога Савитри,

така че той да подпомогне нашите молитви.“

Намаджапа мантрата е молитва към бог Шива – Заедно с Брахма и Вишну, той е Върховен Бог. Разрушител на демоните и покровител на аскетите. Намаджапа мантра: *„Ом намах Шивая“* се превежда: *„Аум, прекланям се пред бог Шива“.*

„Ом намо бхагавате Васудевая“ се превежда: *„Поздрави на Всемирния Бог Вишну“.*

Служенето към Вишну става чрез шрвана (слушане) и киртана (описание). Човек трябва да повтаря мантрата, но и да слуша за Вишну.

„Ом шри Ганешая намах“ е мантра към богът на мъдростта Ганеша и гласи: *„Привет на името Ганеша“.*

„Ом Сарсаватиян намах“ – мантра към Сарсавати, богинята на мъдростта и покровителката на хората на изкуството.

Мантра Со-хам – изговарянето на „со“ с вдишване и на „хам“ с издишване.

Харе Кришна мантрата (мантрата към Бог Кришна), е наречена маха-мантра, т. е. Велика мантра. Тя е следната:

„Харе Кришна, Харе Кришна

Кришна Кришна Харе Харе

Харе Рама Харе Рама

Рама Рама Харе Харе!.“

Ето и преводът на маха-мантрата: *„О, Бог Кришна, о енергия на Кришна, бъдете милостиви и ме ангажирайте с предано служене“.*

Съществуват още молитви към Кришна, които са на санскрит. Една от тях гласи:

„намо маха – ваданйайа

кришна – према – прадайа те

кришнайа кришна – чайтанийа – гаура – твише намах“.

Молитвата се превежда по следния начин: *„О, най-милостива инкарнация на Бога! Ти си самият Кришна, явил се като Шри Чаитанийа Махапрабху. Ти си приел златния цвят на Шримати Радхарани и щедро раздаваш чистата любов към Кришна. Отдавам смирените си почитания на Теб.“*

Положителни утвърждения

Човек със светлина в душата, излъчва положителна енергия към околните. За това е важно да се повтарят следните положителни утвърждения:

„Аз съм чиста душа“;

„Сърцето ми е Любов“.

Съществуват и следните формули:

„Съзнанието е Брахман (Върховното)».

„Аз съм Брахман“ всъщност означава осъзнаването, че човек е душа.

„Ти си Брахман“.

Медитация

За да медитираме, най-напред трябва да изчистим ума си от всички лоши помисли. Второ – необходимо е да се отърсим от всички страсти и желания. След това трябва да се научим да дишаме правилно – чрез т. нар. „пълно дишане“. То се състои от няколко етапа – първо се пълни с въздух долната част на белите дробове, а след това целите дробове. Вдишва се и се

издишва винаги през носа. Най-накрая е необходимо да застанем в удобна поза и да се концентрираме върху Бога. Най-подходящото време за медитация е сутрин.

Започвайки медитация, човек трябва да желае да медитира, а не да го прави насила, или просто за да се „отпусне". „Медитацията не е хоби; ако не смяташ да продължаваш с нея, просто не се захващай изобщо", съветва Крисмъс Хъмфрис.

За да медитираме умът трябва да е спокоен и едновременно с това и буден, за да се съсредоточим върху една мисъл. Докато медитираме е необходимо да се очистим от всякакви емоции.

Може да се медитира със затворени очи вечер, за по-спокоен сън, но и със отворени, за по-добра концентрация. Не е полезно да се медитира повече от петнадесетина минути на ден.

Как да се медитира правилно, е посочено в Йога-сутри (наръчник, написан от Патанджали). Там много точно е определена причината, поради която човек трудно постига по-висше съзнание в медитацията: „Умът постоянно търси наслада, затова не е способен да се концентрира. Чрез медитация човек спира да хаби енергия в безполезни движения, увеличава се и връзката между различните нива на съзнанието".

Подобно е и описанието на **йогата**, което срещаме отново в Йога-сутрите. Йогата е преустановяване на дейностите на ума, или процес, известен като читта-вритти-нирудха, т.е. ум-дейност-преустановяване. Защото умът е винаги двигател на действията; те са просто неговите производни.

Умът е основният враг на човека, но тогава, когато е впримчен в гуните на страстта. Той трябва да излезе от тези материални и сетивни наслаждения, за да може да се извиси и да поеме пътя към пълното освобождение. Забележете, концентрация е почти равно на освобождение. Тук не става въпрос в никакъв случай за „изпразване" на ума, така, както го разбират на Запад. Как би могъл да постигнеш дадена цел, ако не си изцяло завладян от мисълта за нея? Макар, че в будизма медитация означава "да оставаш без усилия в това, което е".

Видове медитация

Раджа медитация – наречена още „Кралска медитация“ (раджа – крал). При нея съзнанието се отделя от тялото и се въздига на по-висши нива. Това е класическата медитация.

Дели се на:

Бахираига медитация – яма (обществени правила), нияма (самодисциплина), асана (йогийска поза).

Антаранга медитация – параняма (практики за дишане), пратяхара (отказ от сетивните наслаждения), дхарана (концентрация на ума) дхияна (медитация).

Хатха медитация – от „ха“ – слънце и „тха“ – луна. Пречистване на тялото, за да се пречисти и ума.

Карма медитация – наречена още „Медитация на деянието“. Това е ритуално-обредна практика, следствие от предопределението на човека. Нарича се още „Будхи медитация“. Състои се в концентрирането върху верността и към дълга, без да се очаква отплата.

Бхакти медитация – медитация за единения с божеството. Наречена още „Медитация на сърцето“. Тя се състои от киртан (пеене на мантри), арчана (поклонение на изображението), вандана (ниско прекланяне до земята), атма (жертване в името на бога).

При тази медитация се наблюдава следната смеха: преклонение – вглъбяване и отказ. В Бхагаватгита (12:12) пише: „Стои по-високо от упражняването знанието, над него – вглъбяването, но над вглъбяването е отказът от плодовете – той носи покоя“.

Джияна медитация – „Медитация на мисълта“. Практика на познанието.

Тантра медитация – представлява посвещаване чрез повтарянето на мантри, за да се пробуди божествената енергия. Например: мантрата към Шива.

Джапа медитация – медитация, при която се повтаря божието име. Например: Харе Кришна мантрата.

Сахаджа медитация – поставяме лявата ръка на скута, дясната – върху ръцете и казваме: „Майко Кундалини, моля те, изпълни моето сърце с любов и радост“. После преместваме дясната ръка отляво под стомаха и казваме: „Майко Кундалини, моля те, дай ми чисто познание и мъдрост“.

Медитиране чрез визуализация – медитирането става, и когато се съсредоточим и върху най-обикновен предмет, чиито свойства се разделят на цвят, форма и големина.

Съвременните разновидности на йога, възникнали на Запад, са:

- Ащанга йога, Ащанга виняса йога, Виняса флоу йога, Ин йога.

Основните два вида медитация:

- Джапа медитация – когато човек повтаря мантрата сам.

За джапа медитация е необходима броеница със сто и девет зърна. Мантрата се повтаря на всяко от сто и осемте зърна, докато се стигне до голямото зърно, което се прескача. Броеницата се завъртва и се мантрува в обратна посока. При Кришна съзнание се правят 16 пъти (кръга) по 108 зърна.

- Киртан – когато човек повтаря и пее мантрата с другите. Използват се индийски музикални инструменти като: мрданга, караталите и т. н.

Медитация чрез мандала

Мандалата е визуален знак, представляващ Вселената чрез геометрично (най-често кръгло или квадратно) изображение; квадратно изображение с четири врата, опасано от кръг. Тя е създадена от индуистките монаси от парчета цветен камък. Тези геометрични символи могат да бъдат използвани за визуална медитация. В такъв случай биват известни под името Янтра. Концентрацията върху определена мандала също е вид медитация. За най-могъщ се счита символа на Мандала, изобразен с геометричният вид на звука **“ом“ – т. нар. индуистка „икона“**.

Индийски символи:

Освен звука „ом“, съществуват още индуистки символи като свастиката, която носи щастие и **„лотос“ – кръстен на цветето лотос**.

Мудри

Мудрите са ритуални жестове в индуизма и будизма. Много от тях включват цялото тяло, но принципно се изпълняват от пръстите и ръцете. Основните мудри са 108. Извършвайки се по време на пранаяма и медитация, те стимулират енергийния поток в тялото..

Първата мудра, която ще опишем, е *атманджали*, известна още като мудра на молещия се. Дланите се събират една към друга на височината на гърдите. Тази мудра успокоява мислите.

Поставянето на дланите една върху друга пред сърдечния център, води до успокоение.

Апана, или мудрата на енергията, представлява съединяване на палец, среден и безименен пръст. Тя носи хармония и търпение.

Разбира се, съществуват още много мудри, на които няма да се спираме.

Вместо заключение:

Тази молитва към Бога, при която човек не иска нищо в замяна заради любовта си към Него, е най-висша форма на общуване и път към трансцеденталното; път към очистване и освобождаване на душата. Мантрите и медитацията са не просто средство за успокояване на ума, но и начин, по който съзнанието ни да се издигне на едно по-високо ниво на духовност.

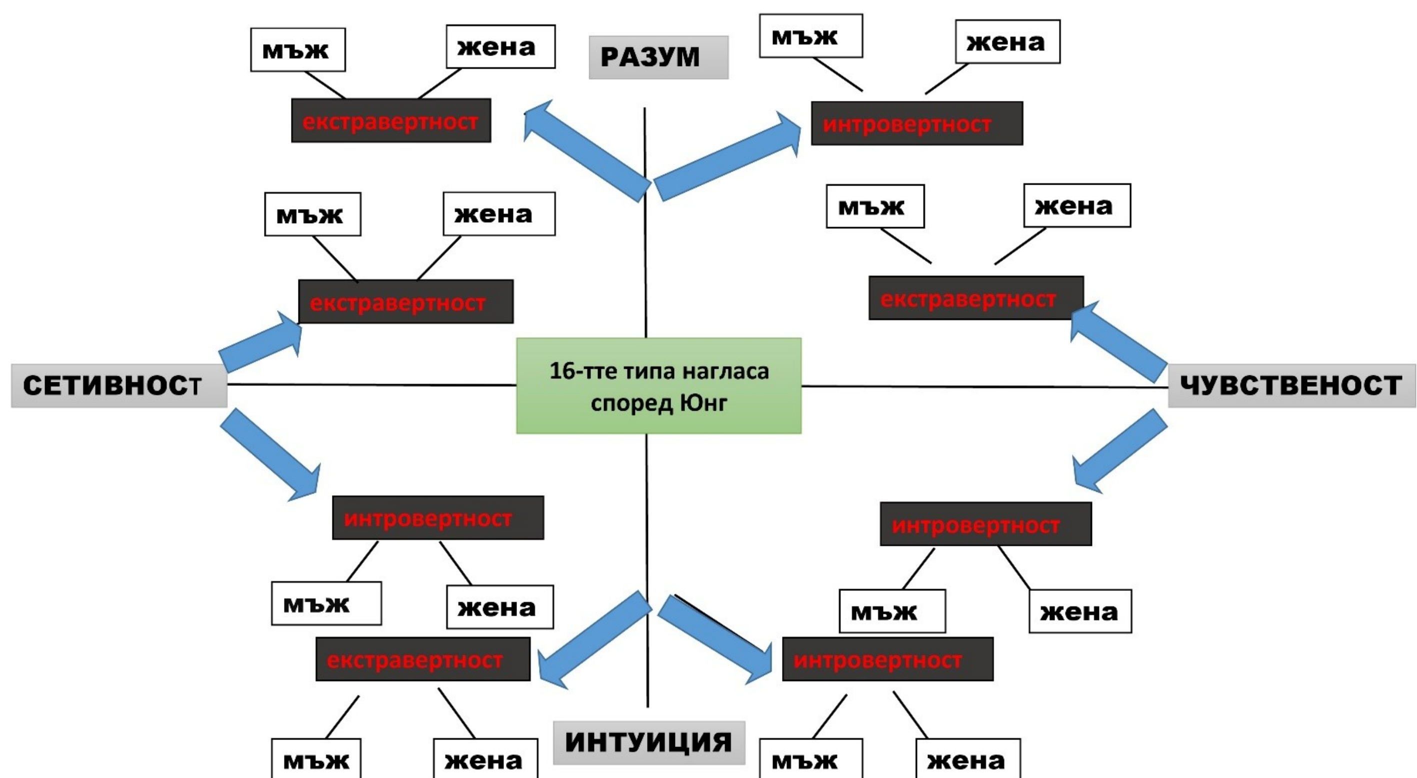
Автори: Ния и Кремена Каменови

Интороверти и екстроверти

Автори: Ния и Кремена Каменови

Психичните свойства, като част от човешката психика са: темперамент, характер, навици, нагласи и умения. Ще се спрем на типовете нагласи. Най-популярна стана аналитичната школа на Карл Густав Юнг, ученик на Зигмунд Фройд. Юнг разглежда типовете нагласи. Според него основните два типа са интровертност и екстравертност.

Всъщност Юнг класифицира няколко типа нагласи, като изхожда от двете най-общи: екстравертност и интровертност. Човешката психика се характеризира в четири основни насоки:

Класификацията на Юнг се разширява до 16 основни типа нагласи. Едната насока е най-силна, водеща при отделния човек.

Основните психични функции при типа с екстравертна нагласа са:

- екстровертен мисловен тип;

- екстровертен емоционален тип;
- екстровертен сетивен тип;
- екстровертен интуитивен тип.

Основните психични функции при типа с интровертна нагласа са:

- интровертен мисловен тип;
- интровертен емоционален тип;
- интровертен сетивен тип;
- интровертен интуитивен тип.

Смятаме да дадем информация за двата типа основни нагласи от книгата на Юнг „Психологически типове“, написана през 1989 г., с българско издателство от 2005 г.

Преди да разгледаме интровертните и екстравертните типове мъже и жени, е добре да вметнем една забележка. Още в един от първите варианти на своята теория (лекция от 1913 г.) Юнг разгрежда интровертността и екстравертността като два начина на психическа реакция, които могат да се наблюдават у един и същи индивид. В „Психически типове“ той разглежда психическата нагласа не като неизменно и винаги присъща на даден индивид, а като проявяваща се при всички възможни отклонения и т. н.

1. ИНТРОВЕРТНАТА ЖЕНА И ЕКСТРОВЕРТНАТА ЖЕНА

1) Интровертната жена (The more Impassioned Woman)

Тя е със спокойно поведение, тредно разбираем характер, понякога критична до сарказъм. Нерядко дава твърде силен израз на лошите си настроения. Тя не е истерична, вманиячена критикарка и мърмореща. Тя излъчва спокойствие. Но под тази повърхност стоят афекти и страсти. Емоционалността й съзрява бавно. Тя е способна да съчувства и да съпреживява. Афектите й са толкова силни, че насърчават разума й. Обича прекалено силно, но и мразя без мяра.

Моралът за нея е дълбоко чувство, което следва свои, независими пътища. Тя не поема по пътя на морала, заради някаква отплата. Разкрива всичките си предимства и недостатъци в интимна връзка. Нейните недостатъци са: непримиримост, своенравие, гневливост, ревност и дори разюзданост. Този тип жена се поддава на моментни състояния и не се интересува дали няма да засегне околните. Може лесно да забрави за другите и да не усети как минава времето. Спонтанно изразява съгласието или одобрението си. В преценката си е мека и толерантна.

2) Екстравертната жена (The Less Impassioned Woman)

Тя действа скорострелно и е опортюнистка. Не е постоянна и последователна. Животът й е изпълнен с дреболии. Тя обича да говори. Убедена е, че нищо няма да стане, ако не го проконтролира. Обича да поддържа чистотата на дома. Няма нито страсти, нито идеи, нито покой. Афективното й развитие приключва рано. На осемнадесет години вече е такава, каквато ще е и на четиредесет и осем.

В обществото показва добросърдечие. Тя е щедра и гостоприема към всички. Съди всекиго, без да разбере, че и нея я съдят. Обича да помага. Не изпитва дълбоки страсти. Тя няма истински убеждения. Тя не вярва, а приема. Изпитва любов към промяната. Социалните контакти й носят наслада.

2. ИНТРОВЕРТНИЯТ МЪЖ И ЕКСТРАВЕРТНИЯТ МЪЖ

1. Екстравертният мъж (The Less Impassioned Man)

Той е непредвидим и непостоянен по нрав. Склонен да се поддава на настроения, непрестанно суетене, неудовлетвореност и непрекъснато сипене на преценки. Презрително се изказва за всичко и всички, но е доволен от самия себе си. Макар преценката му често да се оказва погрешна и плановете му се провалят, той ни най-малко не се измъчва от съмнения.

Съзрява рано. Често е доста полезен за обществото. В обществения живот участва активно. В социалната си изява проявява самоувереност. Рядко ражда нови идеи и прокарва нови пътеки, но бързо умее да следва, да овладява, да

прилага и да изпълнява. Нерядко идеалът му е толкова възвишен и непоклатим, че нищо не може да попречи на формирането на един широк и справедлив светоглед. Обикновено животът му е белязан от нравственост и идеални принципи. Жадува за чист въздух толкова, колкото и за внимание. Убеден е, че хората го виждат такъв какъвто би искал да е. Способен е да развълнува другите с речта си, без сам да се вживава в нея. Прави всичко възможно, за да остави благоприятно отношение у околните.

2. **Интровертният мъж (The More Impassioned and Reflective man)**

Той не сменя час по час забавленията си, пристрастието му към определено удоволствие е постоянно. Той не дири наслада, движен от постоянна неудовлетвореност. Когато заема обществен пост, това става или благодарение на опредлени заложби, или за да осъществи някаква своя идея.Склонен е да наддценява заслугите на сътрудниците си. Той не е и не може да бъде перманентен критикар.

Развива се бавно. Склонен е към колебания, не е религиозен водач. Никога не притежава увереността, че знае кое е толкова грешно, че заради това да осъди безжалостно. Макар че не му липсва храброст, все пак не е дотам убеден в непогрешимостта та своите идеи. Ако е богато надарен, околните го изтикват на преден план.

Ето как примерно изглежда Юнговата основна класификация на двата психологически типа:

Интроверт	Екстраверт
1. Ръководи се главно от	1. Ориентира се съобразно с

субективни фактори, действията му се съобразяват повече с неговите представи, воля, желания, отколкото с обективните потребности. Ориентиран е главно към вътрешния живот на душата. Противопоставя се на обекта, съпротивлява се на всяка зависимост от него. Отбранителната му позиция и почти непрекъснатото отстъпление от външния свят често го карат да се страхува от него. 2. Съдбата му се определя повече от *неговото вътрешно аз*, което за него е висша ценност. 3. Отчужден е от обекта, но по правило, издигайки се над него, му въздейства по-силно, защото му налага своето аз, моделира го спрямо аза и така се утвържадава. И в голямо, и в малко общество се чувства сам и сякаш изоствен. Но в своята отчужденост всъщност е по-активен, разкривайки	обекта и външните фактори са главното, към което е насочена психическата му активност и което обуславя неговите мисли и решения, чувства и действия, Оставяйки малко за вътрешния живот на душата. В устремеността си към обекта се ввчувства в него, идентифицира се с него до степен, която му позволява да го асимилира. 2. Съдбата му се определя повече от *обектите на неговия интерес*, които за него са върховна ценност. 3. Макар и да се ориентира и съобразява с външните обстоятелства, често потъва в тях и там се изгубва, понякога без да успее да им въздейства и в най-слаба степен. В своята отдаденостт обективно е повече рпасивен, подчинявайки волята си на претенциите на обекта. При неприкритата си подозрителност към вътрешния свят, зависимостта му от

субективната мощ на своята воля. При откиртата му подозрителност към външния свят изпада в твърда дависимост от идеята, което го тласка към монизъм и му създава вътрешна свободау често съчетана с властнически нрав. 4. Ръководи се предимно от собственото положение, но не е безучуствен, не отхвърля света, само че не може да намери в него необходимата му защита и затова я търси в себе си, в своята затворенос, самота, изолираност. Отхвърля традиционните ценности, давайки предимство на онова, което е ценно за него. За дълбочината на чувствата чу може да се догажда, обикновено е мълчалив, треднодостъпен, потънал в себе си, където се пази от грубостта на света. Слабо реагира на чувствата на другите, при което е идправен пред реалната опастност да се откъсне от практическия живот и да подценява	обектите, от разнообразието, се оставя на течението на света, като по този начин се лишава от възможността от воля за неговото изменение. 4. Воден е от събитията, от фактите извън него. Социален е, със силно обществено чувство. Съобразява се предимно с онова, на което обществото е дало морална санкция и поставя живота си в зависимост от общественото мнение, което цени в най-висока степен. Дори и доста светци са признавали, че не биха вярвали в достовереността на евангелието, ако църквата не ги е принуждавала към това. А и огромен брой по-обикновени екстраверти харесват онова, което другите харесват и защото те го харесват, одобряват, онова, което другите одобряват и защото те го одобряват, вярват в онова, което другите вярват, и защото те вярват.

неговите ценности. 5. Повече е песимист и страхлив, търси защита в себе си и в себе си намира най-сигурното пристанище. 6. Поставя въпроси, създава теории, има нови виждания и открива перспективи, често без да се съобразява с фактите, или съобразявайки се с тях в неоправдано малка степен, служейки си с тях повече като илюстрация, отколкото като доказателство. Склонен е към абстракни инвенции, подходящи за култура. 7. При него класическият принцип *cogito, ergo sum* сякаш се модифицира в cogito ergo cogito – *мисля, следователно мисля.* 8. Има и топическа изменчивост. Източният човек постига смисъла в себе си, освобождавайки се от света.	5. Повече е оптимист и смел. Потопен в света, той си играе с него и в тази игра търси своята наслада. 6. Мисленето му е предимно позитивно, продуктивно, насочено към откриване на нови факти или към създаване на нови общи концепции, основани на разнообразен или разпръснат емпиричен материал. Насочен е към практически достижения, на които се основава цивилизацията. 7. При него класическият тип *cogito, ergo sum* сякаш се модифицира в est, ergo est *– съществувам, следователно съществувам.* 8. Има и топическа измеримост. Западният човек довършва света, придавайки му смисъл.

Исихастката идеология на манастира при с. Иваново (размисли)

Автор: Кремена Каменова

Исихазмът в по-широк смисъл е свързан с изконната духовно-аскетична традиция на монашеството в Източната църква, която възниква още през IV век и през следващите столетия се проявява и обновява в живота и подвижничеството на големите духовни учители и свети отци на Вселенската църква. Исихазмът е метод за опознаване на Бога опитно, посредством пост, молитва и мълчание – смълчаване не само външно, но и вътрешно, не само в думите, но и в чувствата и във всяко движение на душата.

Иконографията в манастира при с. Иваново е част от подема в изкуството под влиянието на исихазма в епохата на Палеологовия разцвет. Исихастката идеология заема lважно място сред широките кръгове от православните народи на византийския културен кръг.

Не случайно за манастира при с. Иваново се полагат непрестанни грижи – от цар Иван Асен II до цар Иван Александър.

В изграждането на исихастката идеология важна роля са играят следните идейни моменти – идеята на исихастите за човека като способен да достигне обожание в цялостното си психо-физическо единство и дълбоката вкорененост на исихастките традиции във византийската култура (Климков 2000, 9).

Основни аспекти в идеологическата доктрина на исихазма, които я превръщат в одухотворяваща и реална сила са: учението за психофизическото единство, предполагащо взаимосвързаност на тялото и душата; възгледът на човека като образ и подобие божие; практиката на аскезата за достигане на теозиса (обожание) като крайно предназначение за човешката личност (Климков 2000, 10-11).

Утвърждаването на единството между душата и тялото намира отражение в иконографската програма на Ивановския манастир. Античните реминисценции, както и стиловото сходство на Ивановските стенописи с някои цариградски паметници от началото и средата на XIV в. говорят за връзките им с византийската столица. Но същевременно тези стенописи имат своя специфика, носят нещо ново (Бакалова 1976, 16).

Според учението на Григорий Палама, тялото е способно да изживее под влиянието на душата различни духовни състояние. Страстите биват изкорени от човека. Тялото на човека разполага с по-добра енергия, когато е част от духа. Сърцето е център на духовния живот на човек. А защо не и на душата?

Идеята за психо-физичното единство показва достъпността в богослужението за всеки човек. А монашеството като пълно отдаване в служба на Бог е свободен избор и една по-висша стъпка в живота.

В съдържанието на аскетическата практика на исихазма може, с известно условие, да се разграничат шест елемента: очистване на сърцето като център на духовния живот на човека; „свеждане" на ума в сърцето; непрестанна молитва; внимание, трезвеност и безмълвие; призоваването на Божието име като реално-мистична преобразуваща сила; явяването на нетварната Таворска светлина като висша степен на богопознанието (Климков 2000, 23).

Исихастите имат добре развита социална доктрина – служенето е и с тяло, и с душа. Тези монаси имат добре развити социални функции. Монашеският подвиг се изразява не само в упражняване на многократното повтаряне на „умната молитва", докато тя слезе от устните към сърцето, но и с постоянната литургична служба, за която свидетелстват църквите във всеки един комплекс в Ивановския манастир, се оказват недостатъчни. Явно е, че монахът, освен литургичната практика, изпълнява и социални функции, грижи по домакинството (в манастира са открити пекарни, кошари за животни). Графитите в комплекса при „Кръщелнята", скрипторият на манастира и появата на Иво Граматик свидетелстват за книжовната дейност, която се е развивала тук. Може би и голяма част от иконписците, също са монаси.

Идеалът и практиката намират особен израз в иконографската програма на исихастките манастири.

Основен момент от богословската доктрина на исихазма е понятието за божествената енергия. Тя е свързващо звено между божествената същност, от една страна, и земният свят и човека – от друга. Таворската светлина е видимото проявление на божествената енергия, чрез което човек може да се възвиси и доближи до бога (Бакалова 1976, 15).

Мистицизмът, аскетизмът, постоянната съзерцателна „умна молитва" като средство за постигане на теосис са основна част от начина на живот на монасите-исихасти.

Още през IV в. сл. Р. Хр. св. Макарий Египетски и Евагрий Понтийски обвързват *lux increata* на Славата Божия с благодатната светлина, която монасите преживявали, практикувайки аскезата на „умната молитва”. Така, създадено още в първите векове на християнството, култивирано през X-XI в. сл. Хр. от такива автори като св. Симеон Нови Богослов и неговият ученик Никита Стифат, и окончателно формулирано от Теофан Никейски, св. Григорий Синаит и св. Григорий Палама в началото на XIV в. сл. Хр.., „богословието на светлината” се превръща в ядро на исихастката практика на „умната молитва” (Тодорова 2015, 430).

История на Европа: кратък обзор

<u>Хронология и периодизация на Западноевропейските общества</u>

Средновековието е периодът между Античността и Новото време. Хронологическите му граници са между V-XVI в., като началото й е поставено до рухването на Западната римска империя през 476 г. (Римската империя вече е разделена на Западна и Източна, като източната е Византия) и Великото преселение на народите (ВПН).

<u>Хронологически граници:</u>

(лекции по Средновековна обща история)

свързано е с периодът на Великото преселение на народите;

във **Франция** – със създаването на Франкската империя на Карл Велики. До Френската революция през 1789 г.

в **Холандия** – от 800 г. до Норманската революция през XVII в.

в **Англия** – от 800 г. до Английската революция от XVII в. Тоест до премахването на монархическата власт.

Периодизация:

– ранно средновековие – свързано със създаването на Франкската държава и процесите във ВПН;

– развито средновековие – средновековието по времето на кръстоносните походи;

– късно средновековие – периодът на Стогодишната война между Франция и Англия.

Държавите и кралствата в Западна Европа през ранното Средновековие:

(лекции по Велико преселение на народите)

1. *По време на Великото преселение на народите*

Велико преселение на народите – движение на народите от Средна Азия към Европа. Началото съвпада с нахлуването на хуните от Изтик през 350 г. Финалът – токрая на IV в. до края на VI в. (с разселването на славяните)

Западна периодизация:

периодизация на Мюлер – I-II в. сл. н. е. – период на римските народи;

Според Nigard – ВПН е от 300 до 500 г.;

Норвежецът Алгиер – периодизация на епохата на основа на фибулите (секретните игли);

Периодизация на основата на Вандалската култура – ВПН има 4 периода;

Нерман 1923 г. – култерата на ВПН възнаква на основата на готската култура. Има четири периода: от I в. до 450 г.

Весготско кралство – след III в. германските племена се разделят на весготи (западни) и осготи (източни).

В нач. на V в. весготите отиват към Ю. Италия. Те се заселват като федерати на империята в Ю. Франция – около Септ, Поатие, Тулуза и р. Рона. Тук възниква Весготското кралство. През втората половина на V в. весготите заселват цяла Галия (която е била римска провинция) и по-голяма част от Испания, където остават до VIII в.

– Вандалско кралство

Вандалите са германски племена, които произхождат от Югозападна Скандинавия е Ютландия. През II в. пр. н. е. Пресичат Бяло море и достигат до р. Висла и Одър (дн. Русия). През V в. разграбват Венеция. Малко по-късно създават две кралства – в Испания и в С. Африка. Крал Гейзерих превзема Рим, но кралството е унищожено от византийския имп. Юстининиан (Източна римска империя = Византия).

– Бургундско кралство

Бургундите са германски племена. Тяхната прародина е Ю. Норвегия. През III в. достигат до горното течение на р. Майн, откъдето нападат Римската империя. В нач. на V в. са признати за федерати на империята. Увлечени са от хунския вожд Атила в похода му към Галия.

– Осготското кралство

При крал Теодорих (края на V в.) кралството обхваша С. Италия, Тирол, част от Бавария, Австрия, Унгария и Илирия. Столицата е Равена (Италия). На запад кралството граничи с Весготското. Периоди: 1 – до 534 г. Мир с Византия. 2ри период – от 534 до 555 г. воюват с Византия, която унищожава кралството.

– Лангобардското кралство в Италия

Лангобардите са германско племе, което през I в. пр. н. е. Обитава двата бряга на р. Долна Елба. В края на V в. се спускат към Бохемия. Унищожават Бургундското кралство. Лангобардското кралство възниква през 540 г. Разселват се в Панония. Нахлуват в Италия и завземат по-голяма част от Ломбардия и Тоскана. През втората четвърт на VIII в. е кралството е подчинено на франките.

2. *Франкското кралство (Франкска, Каролнигска империя)*

(текстът изготвил: Кремена Каменова)

Германските племена франки са известни от III в. сл. н. е. Делят се на два клона: Салически (на север, по долното течение на р. Рейн) и риоларски (на юг, по горното течение на р. Рейн). Средата на V в. салическите племена премземат С. Галия и Франция, а риоларските – по р. Рейн (дн. Германия). През VI в. крал Холдвиг превзема по-голяма част от Весготското кралство в Галия и го унищожава, а синът му Тиодорих превзема Южна и Югоизточна Галия.

Двете известни династии, управлявали една след друга – Меровинги и Каролинги.

Меровингите: през 741 г. майордом (крал) на Франките станал Пипин Къси. След смъртта му крале станали Карл и Карломан.

Каролингите:

Първият от владетелите, който получава титлата император е Карл Велики. Получава я от папа Лъв III през 800 г., след превръщането на християнската църква в най-голямата жбществена сила сред германските племена.

Империята на Карл Велики обхваща голяма част от територията на Западна Европа – Австразия, Саксония, Фризи, Нейстрия, Акнитания, Гаксония Бургундия, Швабия, Испанска марка, Лангобарско кралство. Саксония, Бавария. Зависими са: Бретан, чехи, моравци, авари, хървати. Това са териториите, завладени от 481-814 г. В империята не влизат Пиринейският и половината от Апенинският полуостров.

Разпад: Източнофранкско кралство в Германия, Западно – Франция и Лотарингия.

<u>Западноевропейски държави в Европа през IX–X в.</u>

(лекции по Средновековна обща история)

Южна Италия и Сицилия са част от Византийската империя.

Южни и Централни Перинеи са под властта на арабите.

Викингски набези от Скандинавието към Британския полуостров и келтите. Викингите завладяват о-в Исландия.

През 843 г. Франкската империя се разпада на Западнофранско кралство (Франция) в Галия, и на Източнофранкско крластво, населено с италиански племена. Заселват се в Лотарингия – областите отколо р. Рейн и С. Италия.

През 962 г. на територията на дн. Германия се създава Свещенната римска империя.

Кралство Франция (X-XIII в.)

(лекции по Средновековна обща история)

В края на X в. започва управлението на Капетингите. На власт идва Хуго Капет. Годината на неговото коронясване отбелязва превръщането на Западнофранкското кралство в крластво Франция. По това време Франция не е единна, а е съвкупност от коло 20 графства и херцогства, от които най-силни са Анжу, Аквитания, Тулуза, Бургундия, Фландрия. Първият крал, който увеличава властта и земите си е Людвик III (1008-1037).

През 1154 г. анжуйският граф Хенрих (Анри) Плантагенет става крал на Англия под името Хенри II. Владенията му в Аквитания (след женитбата му с Алиенор Аквитанска) предизвикват война между Капетингите и Плантагенетите.

Първата война започва при Филип II с нападение срещу английските владения през 12020 г. Филип обявава английския крал за незаконен притежател на френските земи и завзема Нормандия. През 1214 г. завладява Филип завладява всички земи на север от р. Лоара.

По време на управлението на Плантагенетите есе води война срещу албигойците (1209 до 1929 г.). Папоството се опитва да унищожи ереста и Албигойският поход е повод за създаването на Доминиканския орден и Инквизицията.

Кралство Англия и династиите (X-XIII в.)

(лекции по Средновековна обща история)

Кралствата в Англия: В края на V в., в резултат на края на римската власт, се оттегля и последният легион. Започа периодът на хептархията (500-850). Това е врмето на управлението на следните крластва: Нотумбрия (остатък от старите местни владения); Мерсия (Централна Англия; през 918 г. норманите слагат край на съществуването му); Източна Англия (кралство на племето англи; през 918 г. е разгромено от норманите); Ексес (кралство на саксонците. Там е римският град Лондра, дн. Лондон); Кент (кралство на ютите); Съксес (кралство на южните сакси от 477 до 855 г.); Луесекс-Уесекс (до 977 г. кралство на южните сакси). Крал Екбърт – крал на Уесекс от 802 до 839 г. През 829 г. е признат за владетел на цяла Биртания. Крал Алфред Велики – от 871 до 889 г. Спира викингските (норманските) експанзии. Негова е т. нар. Бургова реформа – създавнето на бург (укрепление).

Норманската династия: Уилям Нормандски поставя началото на Нормандската династия (1066-1154). Уилям е наречен още Завоевателят и е херцог на Норманди, поради което плаща данък на Франция.

Династия на Плантагенетите: (1154-1399). Крал Хенри II прави разрични реформи. Една от тях е т. нар. реформа „щитови пари“ – откупване на рицари от военна служба за една година. Рицарят не воюва една година, но плаща данък.

Ричард I Лъвското сърце: Участва в Трети кръстоносен поход през 1189 г.

Избухване на гражданска война: През 1215 г. е подписана Magna charta, която хотвържадава, че бароните имат привилегии. Някои привилегии са дадени и та рицаритие. Крал Джон (1199-1216) отхвърля Великата харта и избухва гражданска война. Хенри III (1216-1272), който е подкрепян от бароните, спечелва войната през 1265 г. Свиква се първият парламент. Парламентарната монархия се състои от горна камара (барони)и долна камара (рицари и граждани).

Шотландсакат война: Едуард I Дългокракия (1272-1307) завоюва Уелс през 1282 г. и става принци на Уелс. През 1296 г. воюва и с шотланзците.

Още през 1295 г. умира шотландския крал Александър. Шотландската аростокрация е обръща към Едуард за протеже. През първата фаза на войната (до 1307 г.) англичаните имат превес на шотландците. През втора фаза, шотландците имат победи, начело с Уилям Уолъс. Синът на Едуард сключва брак с дъщерята на френския крал Филип V. След битката при Стърлинг (между англичани и шотланци), Уилям Уолъс (1272-1305) е провъзгласен за рицар. По-късно Уолъс е екзекутиран.

Западна Европа до XV в. – Франция и Англия

– Кралство Франция;

(лекции по Средновековна обща история)

Капетингите:

Луи IX „Свети“ (1214-1270) ограничава феодалните войни. Въвежда монетата „лунидор“.

Филип III Хубавия (1268-1314) е негов наследник. Води войни с Англия. Власта става все по-централизирана. Води войни във Фландрия, чиито графове са васалани на Франция. През 1306 прогонва евреите, облага църквата с данък и унищожва ореденът на тамплиерите във Франция. През 1305 г. свиква Генерални щати. В тях заседават клирици, аристократите и гражданите. Обсъжда се въпросът трябва ли да се площа данък за циркавата. Папа Бонифации VIII заплашва Филип с отлъчване.

Прокълнатите крале: това са синовете на Филип – Луи X, Филип V, Шарл IV. Те умират бързо. Смята се, че е заради проклятието на Жак дьо Моле, който ги проклина на кладата.

Династията Валуа: началото й е дадено с избирането на Филип VI Къметлията от бароните.

Стогодишната война (1337-1435)

Повод: през 1334 г. Филип дава убежище на шотландския крал Дейвид II, с когото сключва договор срещу Англия. А английският крал Едуард III дава убежище на граф на Артоа – Робер III, който е осъден за фалшификация на документи. Тогава Филип визима Аквитания от Едуард.

Битки: Известни са няколко битки: морската при Слайс (Фландрия, дн. Белгия), сражение край Креси и английското нападение край Нормандия. Английската армия достига до р. Сена. Жан II Добрият (1350-1346) е пленен от англичанието в битката при Поатие през 1356 г. Сключен е мирен договор. Франция губи Бретан и Аквитания.

Втори етап на войната: Шарл V Мъдрия (1364-1380) възстановява доста от земите през 1370 г. През 1415 г. английският крал Хенри подновява войната и влиза във Франция с войските си и превзема Северна Франциия, а после и Париж. През 1420 г. е сключен договорът в Трула

Трети етап на войната: Шарл VII намира поддръжници в Южна Франция и превзема град Орлеан и помощта на Жана Д`Арк.

Жана Д`Арк (412-1431): още на 16 г. твърди, че й говорят светии, които й казват, че наследникът е Шарл. Тогава е изпратена при краля. Дадени са й войски с които тя отбълсква агличаните от Орлеан. През 1422 г., на коронацията на Шарл в Реймс, присъства и Жана. По-късно тя е заловена от бургундците, които я предават на англичаните. Осъдена е за магьосничество и е убита. Шарл отказва да я откупи.

Войната приключва с победа на французите.

Войната между Франция и Бургундия

Това е войната между Франция и Бургундия. Крал Луи XI Предпазливият (1461-1483) е син на Шарл. Негов протимник е бургундският трал Шарл Смели (1467-1477). В битката при Нанси, загива Шарл Смели. Бургундското кралство е поделено между Франция и Хабсбургите.

– Кралство Англия;

(изготвил: Ния Каменова)

Династията Ланкастър: по време на нейното време избухва войната между „Бялата и червената роза“. Династията Ланкастър е клон на Плантегенетите. Крал Хенри IV (1386-1413) е Ланкастър по майчина линия. Хенри V, Едуард IV, Едуард V.

„Войната на розите“ (1455-1485)

Тя представлява поредица от войни за престола на Англия. Води се между представителите на родовете Йорк и Ланкастър. Причината е недоволството на част от обществото, заради поражението от Стогодишната война. Опозицията на династията Ланкастър е йоркският херцог Ричард, който има намерение да стане крал на Англия. По това време управлява съпругата на Хенри VI – Маргарет д`Анжу.

Червената роза – Ланкастър. Балата роза – Йорките. Наречени са така условно, заради гербовете, в които има изображения на рози. Наименованието е дадено през XIX в.

Хенри VI губел контрол над много от рицарите, тъй като те давали писмени клетви на местни едри сеньори. Аристокрацията се разделила на две ланкастъри (лоялните на краля) и йорки (лоялните на Ричард).

Януари 1451 г., в долната камара на Парламента, било внесено предложение за провъзгласяването на Ричард Йоркски за наследник на Хенри VI.

Войната има три периода: Първи – 1455-1458; Втори – 1459-1468; Трети – 1469-1485. Побежзават Йорките. Едуард IV е първият крал от тази династия. След това на престола се качва йоркският херцог Ричард III, който не след дълго е убит от ланкъстърските сили, начело с Хенри Тюдор под името Хенри VII.

Династията на Тюдорите (1485-1603)

(лекции по Средновековна обща история)

Крал Хенри VII (1485-1509). Настъпва краят на войната с розите, но през първите години на управлението му избухват доста бунтове.

Хенри VIII (1509-1547). Това е периодът на абсолютизма на Тюдорите. Скъсва отношения с папата, защого той не признава шестте му брака. Така англиканската църква се отделя от папската и става глава на английската църква. Извършва т. нар. „Акт на върховенство“ – унищожава манастирите в Авглия. От брака си с Ан Болиен, която екзекутира, се ражда Елизабет I. От първият му брак с Екатерина Аргонска, е родена и Мери I Тюдор – „Кървавата Мери“.

– Свещенната римска империя на територията на Германия

(изготвил: Ния Каменова, по Сказкин)

Основана през 962 г. от източния крал Отон I Велики. Тя е пряко продължение на Римската империя и Франкската империя на Карл Велики. Това е децентрализирана държава, обединяваща няколко различни по религия и език народности. Императорската титла не е наследствена.

Династии: Саксонска, Франконска, Хохенщауфените.

През 962 г. Отон I от Сакноската получава титлата император. В състава на империята влизат: Германия, Бохемия (Чехия), Австрия, Италия, Бургундия (по-късно тя става френска).

През 1155 г. Фридрих Барбароса от Франконската династия е коронован от папа Адриан IV. Провежда 6 експедиции в Италия, със завоевателна цел. Стига до Милано и го разрушава. Създава се Миланската лига – съюз от няколоко италиански града срещу Барбароса. През 1183 г. е подписан мирът в Костанц и италианските градове получават самоуправление.

Севертогерманската хазна: В средата на XIV в., 1356 г., била изградена Северногерманската хазна. Този съюз обединявал бреговете на северно и балтийско море – Любек, Хамбург, Рига, Кьолн. Този съюз си поставил за цел да монополизира търговските връзки със скандинавските страни, Русия, Нидерландия и Англия. Конгресът заседава в гр. Любек.

Рейнският съюз: През XIV-XV в. възникнал и Рейнският съюз с около 90 града, разположени по течението на горен Дунав, като главните от тях били: Майнц, Страсбург и Вомс.

Люксембургите: политическата разпокъсаност на Германия се задълбочила по времето на император Карл IV. Учредява се въпросът за избор на краля от т. нар. князе – курфюрсти.

През 1489 г. в Базел (дн. Швейцария), е подписан договор, с който Швейцария получава независимост

По времето на Карл V, Мартин Лутер създава своето учение.

През XV в. империята, включените чужди територии са: Пиемонт, Модена, Флоренция, които се намират в Северна Италия, Чехия и Холандия (Нидерландия).

<u>Апенинският полустров</u>

– *Морските републики в Северна Италия – Венеция, Генуа и Пиза*

(изготвил: Кремена Каменова)

Венеция е морска република, възникнала в края на VI в., тоест през ранновизантийския период, и просъществува до XVIII в. Малко след създаването си, Венеция води войни с лангобардите. Заради това възниква необходимостта от общо управление и през 697 г. жителите избират Анафесто за свой водач – дук. С времето титлата се променя на дож. През 806 г. Венеция става част от Франкската империя, но през 812 г. е върната на Византия.

През Средновековието Милано (наречен преди това Медиоланум, тъй като е бил римски град) е водещ център в С. Италия. Докато Венеция, заедно с Генуа и Пиза, се оформят като морски републики и поддържат търговски връзки с Изтока. Всъщност венецианци и генуезци оспорват годподството си в Средиземно море. Силно развито е и банковото дело. Най-големият разцвет на Венеция е при дождът Енрико Дондоло, който учавства в кръстоносните походи и превземането на Константинопол.

– *През XV в. – кралство Неапол и кралство Сицилия в Ю. Италия.*

Кралска форма на управление възниква и в Южна Италия и Сицилия през XII-XIII в. Графство Ариано Ирпино е основано в Ю. Италия през 1016-1024 г. Негови създатели са норманските рицари. То се счита за първото владение на норманите в Южна Италия.

Другото кралство е Неаполитанското, което се е обособило през XIII в. През XVI в. преминава във владение на Испания.

В Сицилия, през първата половина на XII в., е създадено Сицилийското крластво. Тук се установява норманския род Отвили. Крлаството е създадено от родоначалника на Норманското кралство Рожер II, който е коронован за крал през 1130 г. Диннастията управлява кралството до 1194 г. Тогава, чрез брак, властта попада в немската династия на Хоенщауфените.

– *Апенинският полуостров XIV–XV в.*

(изготвил: Кремена Каменова)

В края на XIII и началото на XIV в. Италия преживява икономечески подем.

През 1347 г. Рим е провъзгласен за република. Кола ди Риенцо става трибун. През 1354 г. Риенцо завзима властта и се провъзгласява за сенатор. След като бива убит, републиката се разпада.

В много от градовете-държави възниква нова форма на управление – синьорията и тиранията. В Милано се укрепва фамилията Висконти, а във Флоренция – Медичи. Известен меценат през XV в. е Лоренцо Медичи.

Настъпва епохата на Ренесанса – Rinascimento (букв. Възраждане). Това е общото название на преходния период между Средновековието и Новото време. Периодът трае от XIV в. до началото на XV в.

Характерна черта за Италия през XIV в. е появата на секуларизма, т.е. освобождаването от влиянието на религията и църквата в делата на обществото. Един от най-големите учени – Леонардо Бруно – въвежда термина хуманизъм, според който човекът е поставен в центъра на науката и философията.

Появяват се т. нар. меценати, които подпомагат със средства писатели, художници и учени и покровителстват изкуството. През втората половина на XV в. творят Микеланджело Буонароти (скулптурата „Пиета“) и Леонардо да Винчи, който е художник, скулптур, архитект и учен (картината „Тайната вечеря“, изписана в манастира „Санта Мария дела Грация“).

<u>Развитие на феодализма</u>

<u>Предпоставки за оформянето на феодалната система:</u>

– преходът към Средновековие, тоест Късната античност – разделянето на Римската империя на Западна и Източна; Медиоланският едикт в Медиоланум (дн. Милано), когато по времето на имп. Константин Велики, през 311/313 г. християнството е прието за официална религия в империята. Създаването на Варварските кралства на народите от ВПН.

– в традициите на древните германци.

<u>Феодализмът – съсловна социална система</u>

(изготвил: Кремена Каменова)

1. *Уредба на Каролингската (Франкската) империя*

Естествено, начело на Каролингската империя стои императорът. Под него стоят палатински граф, сеншал и конетабъл (това са съветници и помощници на владетеля в централното управление. Те назначават т. нар. „Пратеници на господаря“, които контролират графовете (аристокрацията), бенефециариите (рицарите) и епископите (духовниците на високи постове).

2. *Съсловното общество*

– Духовнество. Висшето духовенство произхожда от средите на аристокрацията. Монасите се обединяват в монашески ордени (общества).

– Аристокрация – херцози, маркизи и графове.

– Рицари. Едри феодали-барони, които през XI-XII в., се превръщат в обособена група.

– Селяните.

– Градско съсловие.

3. *Феодална йерархия*

В основата на феодалната йерархия стои принципа на васалитета. Най-отгоре е владетелят (кралят). Под него стоят сеньорите (херцози и маркизи). Техните служтители били васалите (дребни феодали и рицари).

Васалитет – аристократ (наречен васал), служи на другh аристократ (наречен сеньор). Васалът и сеньорът са свободни хора. Васалът служи на сеньорът и в замяна получава имение – феод.

4. *Аристокрацията (Нобили)*

Още през IX бенефициите в Каролингската империя започтали са получават наследствени владения, наречени „феод“, „фиеф“, „лен“. Обособила ссе новата аристокрация на феодалите.

5. *Рицарското съсловие*

Рицарското съсловие възниква във Франкското
кралство (ранносредновековна държава, възникнала в С. Галия, дн. Франция). Франското кралство се състояло от две основни области – Нейстрия и Австразия, които били управлявани от управители – майордоми. Майордъмът Карл Мартел обединява двете области.

Карл Мартел въвежда нова реформна система. Постепенно тежковъоръжените конници бенефициарии, са обособенr като аристократично съсловие.

През XI-XII в. рицарите се превръщат в обособена група, която се занимава само с войната.

Това са т. нар. „кавалери“ или още „рицари“. Те представляват основната военна мощ на Западноевропейския свят за векове наред. Сред тях се открояват легендарни и реални фигури: крал Артур, рицарите на Кръглата маса, Парсифал, Тристан, Сид, крал Ричард Лъвското сърце.

Изготвили: Ния и Кремена Каменови

Как да се преборим с параноята?

Параноята е срещано състояние, които не се среща само и единствено сред болните от шизофрения. Параноята, или още параноидно личностно разстройство, е предизвикано от две силни желания. 1. Или от силен егоцентризъм или 2. Или от силен страх и чувство за вина. И в двата случая резултатът е един, но проявленията /какво чувства и мисли човекът/ са различни. Важно е симптомите да бъдат потушени или поне намалени още в началото. Ако имате съмнения за параноя, ***веднага съобщете на близките си***. Ето как ще си помогнете, ако изпитвате панически страх да споделите. Вярвате, че те знаят всичко за Вас, без да сте им казали или показали нещо? Тогава просто изречете проблема си на глас, за да чуете тяхното мнение. За какво Ви следят те и за какво Ви четат мислите, ако няма да изказвате мислите си пред тях за проблема, който поражда техния интерес към Вас? Разсъждавайте по този начин. ***Не се изолирайте***, защото това може да предизвика параноя. В желанието си хората да знаят поне малко за Вас, ще си измислите, че Ви следят. Не искайте помощ от хората, като си мислите, че те ще Ви помогнат да разрешите чисто психологическите си проблеми. Ако не може да се справите сам, ***потърсете психолог или психотерапевт***. Разберете, че никой, без да знае какво Ви тревожи, не може да Ви помогне – хората не четат мисли. Ако не можете да ***излизате с приятели***, то поне ***правете самостоятелни разходки***. Но ***забавленията, животът навън и красивите спомени*** ще Ви помогнат да се съсредоточите върху положителната страна на всичко около Вас. Ще видите, че не е толкова страшно да сте заобиколен от хора. ***Само не се изолирайте***. Просто не се изолирайте. Ако параноята не е силна, не търсете „знаци“ от хората и потвърждение за страховете Ви, а просто ***вървете спокойно***. Казвайте си: „Каквото и да правя, каквото и да мисля на никого не му е работа. Всички хора са грешни. ***Никой няма право да ме съди***.“. ***Спомнете си за някой човек, който е правил повече грешки от Вас или който е зъл и върши подлости.*** Тогава си кажете: „Него не следят и не съдят. Ме ли ще преследват? Аз в нищо кой знае какво не съм се провинил.“. Но все пак, когато параноята поотшуми, се опитайте да излизате с приятели. ***Забавлявайте се! Бъдете сред хората!*** Потопете се в приятни спомени. Ако Ви се струва, че Ви следят от телефона, лаптопа или телевизора, че са сложили камери в жилището Ви, ***по-добре се движете спокойно из къщата*** и дори правете неща, които биха шокирали някого, с когото бихте могли да сте в дадения момент. В началото ще се притесните, ще Ви е срам – нали хората Ви следят! ***Или се дръжте естествено***. Просто не се опитвайте да сте най-добрата си версия и да театралничите, ако Ви е страх какво ще си помислят хората, които Ни „следят“. Това ще влоши нещата. ***Намерете си хоби у дома***. Пишете, рисувайте и т. н. Така ще потънете в собствения си свят и ще се отвлечете от мисълта, че някой Ви следи или Ви чете мислите. ***Развийте самочувствието си***. Спомнете си колко сте добър в безброй неща, които правите. По този начин ще разберете, че никой не се интересува от никого в този свят – никой няма време да се занимава с Вас по 24 часа в денонощието, нито Вие с някого. Гледайте да не се самозабравяте, да си мислите, че сте нещо повече от другите. Това ще Ви погуби, ще ласкаете егото си и ще помислите, че сте толкова важни, че хората постоянно ще се интересуват от Вас. ***Не сте перфектни, не сте велики***. Опомнете се! ***Не се задълбавайте в недостатъците***, не се съдете строго, ***не се***

самообвинявайте. Не сте перфектни! Никой не се интересува дали сте избърсали праха в стаята /освен, ако не сте на квартира/. Никой не се интересува дали сте откраднали химикалката на съученичката си в пети клас. Карайте близките Ви, когато параноята е обострена, да Ви успокояват. Много е важно да Ви обясняват, че всичко което се случва с Вас, е само в главата Ви. ***Споделяйте за проблема си***. Трябва постоянно да чувате това. Развийте и логиката си. Ето едно примерно логическо съждение – Жената в магазина каза думата „психология“, а аз следвам психология. А. Жената не ме познава и няма как да знае какво уча В. Жената не ми прави намеци, защото не ме познава, а и да знае нещо за мен, ще дойде лично да ми каже. = от това следва, че си измислям всичко. Развийте рационалното си мислене – ***нека в ежедневието Ви води разума, а не въображението***. Съществуват, обаче, и нестандартни методи за лечение на параноя. Единият от тях е да ***завържете червен конец на ръката си*** – това помага срещу негативните влияния, които Ви изпращат околните. Друг метод е ***да си сложите голяма лента или широка платнена диадема***. Така ще предпазите тази част от главата, в която се намират мислите Ви. Този метод действа! Именно чрез перата северноамериканските индианци са се предпазвали от четенето на мисли. Опитайте се да разберете, че четенето на мисли не съществува. Един психолог, който се занимава и с хипнотерапия, в един разговор относно телепатията ми обясни следното: ***Четенето на мисли не съществува***. Четенето на мисли не е телепатия. Под телепатия се разбира силна интуиция, силна връзка с другия, предусещане какво ще направи или ще каже той. Но Вие не му четете мислите, нито той на Вас. Просто имате силна връзка. Поинтересувайте се от това какво представлява силната интуиция и ще останете изненадани. „Четенето на мисли“, така както го разбира параноикът всъщност представлява „изнесени навън мисли“. Каквото си мислите Вие, вярвате че и околните го мислят. Това е невъзможно! Невъзможно е и да следят какво правите. Да не сте важен политик, че да го правят с Вас? Единствените организации, които следят някого /и то с определена цел/ са ЦРУ, бившето КГБ и подобните им. Представете си колко абсурдно е това твърдението, че мрежа от хора Ви следят. Никой нищо не прави само и само, за да обменя информация за Вас. Хората не работят, не се забавляват, не почиват само и само защото сте важни…Що за глупост? ***Център за хората са те вторсамите и семейството им***. Никой друг. Така че 1. Не се изолирайте; 2. Не бъдете егоцентрични; 3. Намалете чувството за вина и самообвиненията; 4. Споделяйте налудностите си с близките или психотерапевт; 5. А защо да не пробвате варианта с лентата за глава?

Автор: Кремена Каменова

Какво представлява циганската хипноза?

Днес ще си поговорим за едно интересно явление, в което може би част от вас не вярват. Става въпрос за хипнозата. Но не тази, която
прилагат някои психолози и психотерапевти, а за уличната и по-точно за циганската хипноза. Това влияние върху психиката, е предлагано като

услуга и често по улицата можем да срещнем гледачки, които го практикуват. Преди да започнем представянето на циганската хипноза, което е основано не само на руски сайтове, но и на преживявания, които са ни разказани, нека вметнем, че в тази статия няма нито една лъжа, тъй като цялата информация е твърде обстойно проверена. Така че – не се съмнявайте в достоверността на текста.

Хипнотизираните са напълно в съзнание, но са съсредоточен върху определена мисъл или обект (по този начин се осъществява и лечение още от древността).

Хипнозата е свързана с лесното подаване на внушения от друг човек. Тоест хипнотизиранията трябва да приема лесно чуждото влияние на енергийно ниво.

Има различни видове хипнози: Рекламите – това са така наречената скрита хипноза. Използват се за бързо въздействие. Хипнозата, използвана от политиците е същата. Уличната хипноза. Циганската хипноза, която също е част от уличната. За лечебната психотерапия и регресията чрез хипноза, сме чували може би всички.

Но ние искаме да напишем по-специално за уличната хипноза, тъй като сме чували за нея, чели сме руска литература по въпроса и дори имаме познати, чиито истории, свързани с циганска хипноза, съвпадат.

Целта на част от „хипнотизаторките“ е да вземат пари. Това не са истински жени, които имат свръх способности, а измамнички. Една истинска жена-хипнотизатор съчувства, тя е мила, действена, с талантлив ум и най-вече добър психолог и гадател.

Хипнотизаторите усещат човека, който има необходимост от помощ и го последват в райони с голям брой хора – супермаркети, градинки. Основно денем. Съществуват различни начини за улична хипноза, но ще споменем за два вида.

Уличните хипнотизатори използват райони с голям брой хора. Те чуват вътрешния вик на безпомощния човек и му се притичват на помощ. Набързо предсказват едно-две ВЕРНИ неща. Молят човека да направи нещо простичко – например да си пожелаеш нещо, изпълнявайки някакви безобидни действия (само ако желае, разбира се). След което му дават предмети, най-вече църковни (истинските улични хипнотизатори са доста религиозни), с които да извърши домашен ритуал. Необходимо е и най-главното – да се изпълни още навреме това, което е дадено като съвет, за да се сбъдне доброто предсказание. В този случай, хипнотизаторите не използват абсолютно никаква хипноза, а само способността си да предсказват.

Ето какво представлява самата хипноза: Хипнотизаторът се появява сякаш от нищото и гледа втренчено. Хипнотизираният застива на място и получава нещо като лек подскок на тялото – но не сякаш са го стреснали, а сякаш подскача от чувство за вина. Плаши се, което е естествено, но

реагира по по-различен начин. Хипнотизаторът получава тикове на очите. Има властни жестове и говори чрез команди и бързо, но мило (противоречие). Използва гласови команди от типа: „Казвам ти, направи това…“. Използва резки жестове, докосвания. Когато оправи проблема на човека чрез хипноза, тя го кара да изпълни някакъв ритуал. Ако хипнотизираният го изпълни, могат да се получат леки странични ефекти, които отшумяват, както след всеки сеанс – пресъхване на устни, болки по вените. Когато процедурите минат, изнервеният вид на хипнотизаторката изчезва. Вие си говорите спокойно, споделяте.
Ние лично не вярваме особено в хипнозата… но има реален случай в Русия – маг, хипнотизатор, гадател и телепат Волф Месинг (1899-1974), който писателят Булгаков използва като прототип на героя Воланд в романа си „Майстора и Маргарита“. Като става на въпрос за романа, Булгаков доста точно уцелва някои параявления, познати на лечителите и гадателите още от древността.
Автори: Кремена и Ния Каменови

Защо културата с инкрустирана керамика по Долен Дунав би могла да се нарече “първата Речна цивилизация в Европа“?

(наши размисли върху някои четени от нас статии за Късен бронз)

Българските земи, в това число и културата Балей-Осроя, както и цяла Югоизточна Европа, спадат към Карпатската металургична провинция. Разделение на провинциите по принципа на металургичното производство прави Хенриета Тодорова.

Дунавската област се намира на границата на Северна и Южна Европа. За това и в развитието на Културата с инкрустирана керамика по Долен Дунав, се наблюдават различни културни влияния.

Прилики на културите от Централна Европа с балей-Орсоя

Култура Витенберг (разпространена на територията на Унгария) е известна с керамиката с украса от бяла паста. Врязаната украса с бяла паста върху керамични съдове, е основна за Културата с инкрустирана керамика по Долен Дунав.

За култура Монтеору (разпространена от Трансилвания до Молдова, в края на Късен бронз) са характерни зооморфните култови съдове.

В културата Отомани (разпространена на територията на Румъния, Унгария и Словакия) се срещат доста керамични модели на каруци, както и в сръбската част на Културата с инкрустирана керамика по Долен Дунав.

Какво следва от всичко гореспоменато? Както знаем, още от неолита, културните явления се движат югоизток към север. Тогаава можем да предположим, че до всяка една от тези култури, е проникнало по нещо от КИКДД – керамика с бяла паста, зооморфни съдове, керамични модели на каруци.

Връзка между южните цивилизации и българските земи

В Перперикон в Ю. България се забелязва основно влияние от Троя в Мала Азия. Връзки съществуват и между Източното Средиземноморие и Западното Черноморие. За това свидетелстват слитъци (тежащи по килограми домонетни форми). През бронзовата епоха, на юг се засилва междуконтиненталната търговия. Северна и Централна Европа са доста по-назад в това отношение. По това време, по българските земи се забелязва развити връзки с цивилизациите, които връзки прекъсват през т. нар. „Преходен период“, или още „Тъмни векове“ (преход към Желязната епоха), когато междуконтиненталната търговия на юг се свива.

Балей-Орсоя – връзката между „два свята“

Появата на кехлибара по българските земи, както и прозвидството на двойни бронзови брадвички, са свидетелство за този „сблъсък“.

Бронзовите лабриси (двойни култови брадвички) са изработвани основно като предмети с култово предназначение. Техни керамични модели са открити в културата Балей-Орсоя. Срещат се и бронзови брадвички, украсени с животински глави и използвани като жезли. По това време започва употребата на подобни брадви от Анатолия (Мала Азия) към предскитските общности в Кавказ. Защо да не приемем, че има и тяхна употреба в Балей-Орсоя, след като там са открити техни модели? Още повече, че двойни брадви, са открити и още по на север – в Румъния.

Кехлибарът се появава по българските земи през XIII-XI в. пр. н. е. (II хил. пр. н. е.). Той е доставян от балтийските земи и вероятно е проникнал тук чрез западнобалканската област. Интересен факт е, че потъналият край нос Улубурун (Мала Азия) кораб доставял луксозни египетски, сирийски и палестински предмети. Корабът е пренасял и кехлибар. Защо да приемем предположението, че този минерал е минавал и през северозападните български земи?

Нека споменем и още един артефакт – рапирата. Рапирата е едно основните оръжия по българските земи през Късен бронз. А по-късно се разпроснява и в Централна Европа, от което следва, че пренасянето му там е станало по северозападните български земи.

За какво споменаваме всичко това?

Праисторията, в Западна и Централна Европа, през неолита, е с две хилядолетия по-назад от неолита в Близкия Изток. През Ранен бронз Месопотамия, Египет, Северна Индия (Моженджо даро и Харапа) и Китай, са се развили като богати цивилизации. Това за българските земи и цяла Европа все още не е познато. Териториите все още са разделени на култури, всяка от които е със свои собствени характеристики. Въпреки, че още през халколита (и по-точно времето, в което е датиран Варненския халколитен некропол), е имало възможност да се развие цивилизация по Североизточния бряг на българското Черноморие. За жалост, тази цивилизация, е била разрушена в зародиш от появата на североизточните народи.

Изведнъж, през II хил. пр. н. е., по една от най-големите реки в Европа (цивилизациите възникват по поречието на големи реки), се появява културата с инкрустирана керамика по Долен Дунав.

Появява се нова, съвсем необикновена зооморфна керамична фигура – съдовете с формата на патици. Тоест тук става въпрос за оригиналност, не толкова типична за останалата част от българските земи по това време.

Забелязва се една особеност в религията. До този момент не е позната друга богиня по българските земи, освен Богинята-майка. Но за разлика от съседните култури, в Балей-Орсоя се появяват втори женски фигурки – камбановодните антропоморфни фигурки, което то своя страна означава, че и религиозният и духовен живот се обогатява.

Селищата все повече заприличват на тези от юга. Откроти, обширни, еднослойни, намиращи се на по-голямо разстояние едно от друго. Това предпоставка за възникването на по-развита селищна форма.

Керамичните модели на двойните култови брадвички са атрибут на върховната жреческа и царска власт. Скиптри са откирит във Варненския халколитен некропол – това е една малка част от артефактите, които доказват за появата на социална диференциация. Двойните култови брадвички тук, може да са били и символ на местен владетел и жрец (а не вожд).

И нека в заключение цитираме А. Бонев:

„Това всъщност е единствената „речна цивилизация“ на територията на Европа, може би далечна реплика на великите речни цивилизации на Месопотамия и Египет. Разбира се, това сравнение е чисто формално и има за цел само да подчертае наличието на големи водни артерии често е играело значителна, ако не и решаваща роля в целокупния живот на човешките общества.“

Лечение чрез биоенергетика. Какво прави лечителят и как сами да изчистим биополето си?

Методите за лечение чрез ръце са различни. Най-известните сред тях са: Биоенергетиката; Японският масаж Шаяцу; Индийските мудри; Корейската Су джок терапия; Китайската практика дзюмон.

Но нека днес говорим бионерегетиката, тъй като тя е най-популярна, практикува се от древността по целия свят, а и за нея мога да споделя повече, тъй като аз и сестра ми (Ния Каменова) влеадеем умението да лекуваме с ръце. Тази дарба ни е дадена по наследство и ръцете на всяка от нас действат по различен начин.

Бионергетиката е вид психотелесна терапия. Научното ѝ е обяснение е: трансформация на енергията в биологичните мембрани. Интересен факт е, че някои съвременни алхимици я причисляват към алхимията, но това според мен е твърде спорно. При лечение с биоенергетика настъпва енерегийна трансформация. Всъщност биополето, върху което въздейства лечителя е наричано още енергийно поле, а в Индия – аура. Чрез биоенергетиката то се укрепва. Всъщност биополето е т. нар. „броня на характера“ – щитът, с който се обгръща тялото. Според биоенергетиката има тясна връзка между тяло и душа. Емоционалното, психическото и физическото здраве са свързани едно с друго. Всеки душевен процес води до телесна реакция. Цялостното лечение чрез биоенергетиката включва:

1. Лечение чрез ръце;
2. Изчистване на биополето;
3. Дихателни упражнения;
4. Биоенергетичен масаж;
5. Биоенергетични упражнения.

Съществуват два начина на изтегляне на болката чрез ръце: 1. Чрез поставянето на ръцете върху засегнатото място и 2. Чрез държане на ръцете на 10-15 см от него. Най-силно въздействие оказват центъра на дланта и върховете на пръстите. Съществуват две важни правила при лечението на биополето чрез ръце: болното място никога не се държи повече от 20 мин., тъй като ще се получи обратен ефект и второто нещо, е че един човек не се държи от двама биоенергетици, а само от един. Когато лечителят започне да лекува, трябва да е с чисти мисли и напълно спокоен. Може преди процедурата да протрие длани една в друга. Той затопля ръката си и я поставя на засегнатото място, концентрира се силно и се вглежда в засегнатата зона. Ефектът може да не е моментален. Биоенергетикът усеща или изтръпване на пръстите и до китката или на цялата ръка. Болката може да е до рамото, ако лечителят се е съсредоточил доста. Лекувания, от своя страна, може да получи усещане за „отлепяне“ на болката и изстудяване на мястото или „изтегляне“ на болката

– зависи какъв тип биоенергетик е лечителят. След процедурата, биоенергетикът трябва да измие ръцете си под течаща вода и след това, ако иска, с вода и сол. Ако до него няма вода, може просто да изтръсква ръцете си. Според мен дори когато държим едно болно място и се прехвърлим към съседното, също трябва да измием ръцете си. По време на процедурата лекуваният увеличава нивата на енергия, а лечителят временно я намаля. Ако при първите сеанси лекуваният се излекува от една болка, а друга се появи, или ако се оправи болката в главата, но се получат странни състояния, това не е нищо странно. Просто по този начин се прави нещо като диагностика, т. е. се открива къде или какъв е проблема.

Не съм сигурна дали може да се развие биоенергетика, както често се твърди, но тя може да се засили по няколко начина. Най-простият начин е чрез разтриване на дланите една в друга и затоплянето им. Както се досещате, вторият по-лесен начин, е чрез медитирането. Най-добре е да медитираме преди сън. Трети метод е представянето, че държим в ръцете си златиста топка от светлина. Биоенергетикът, а и всеки човек трябва има контрол на въображението. Съществуват и различни упражнения за пръсти. Ето едно от тях: Пръстите на дясната ръка правят кръгови движения около върховете на на пръстите на лявата (неподвижната). Малкият пръст обикаля около малкия, после око безименния, докато стигне до палеца. После ръцете се разменят. Само да вметна, че някои бионергетици имат по-силна лява или дясна ръка.

Лечението чрез биоенергия става не само чрез ръце, макар, че това е главният метод. То включва също така дихателни упражнения, масажи, специални упражнения и техники за изчистване на биополето.

За изчистването на биополето сме чували всички. Най-разпространените методи са къпане във водоем; миене на ръцете и лицето с вода и сол; къпане с вода и сол; слънчеви бани и стоене под слънцето; излагане на топъл вятър; т. нар. „заземяване“ или още медитация за заземяване. Последното се изразява по няколко начина. Първият е да вървим боси, на земята или в пръст; незадържане на емоциите; държане на кристали; използване на етерични масла; правилно дишане (през ноздрите). Съществува един интересен, също така, източен начин за защита на биополето и той доста наподобява на един от методите при защита от уроки. Той е следният: скръстваме глезени, поставяме ръцете си в скута и събираме палец с палец и показалец с показалец (докато при предпазването на уроки кръстосването на краката е същото, само че ръцете се скръстват пред гърдите).

Бионерегетичните упражнения са разнообразни. Ще спомена два от тях. Единият е да легнем по гръб на постелка и да разтворим краката си. Разтваряме краката си и ритаме без да свиваме колене. Трябва да правим това упражнение ритмично и с разхлабени глезени, така че те да не докосват. След това отпускаме главата. Друг начин е „заземяването“, което помага и за балансирането на първия енергиен център, намиращ се в основата на гръбначния стълб. Главното при това упражнение е, че краката ни задължително трябва да са боси, ние да сме прави и да сме стъпили на пода. Вдигаме ръце на горе към върха на главата, като същевременно се повдигаме на пръсти. Това елементарно упражнение се прави бавно и се повтаря няколко пъти.

Един биоенерегетик трябва поне малко да се интересува от някои методи за масажи, тъй като биоенергетиката е свързана със самите масажи. Тук биоенергетиката се доближава до шиацу. Шиацу е японско лечение с помощта на вътрешната енергия. Връзка между тялото и енергията. При този масаж се натискат точките, които са проблемни. А какво по-хубаво от това да напипваме точките и едновременно това да ги лекуваме чрез биоенргията си. Този масаж открих още преди да съм чувала за него и съм го пробвала основно върху себе си и мога да кажа, че има чудодеен ефект. Не съм добра в намирането на точки на други хора, но когато съм успявала да го направя, съм опитвала да въздействам и чрез биоенергията си.

Случайно открих, че чрез бионерегетиката могат да се извършват и действия, които съвсем бегло наподобяват на т. нар. безкръвни операции. Ето какво представляват тези действия. Държим двете си ръце на известно разстояние от засегнатото място и започваме да ги движим сякаш теглим нещо. Усещането за биоенерегетика е, че дърпа някакви нишки от това място, за това и трябва да изтръсква ръцете си след няколко набързо „издърпани нишки“.

Интересен е методът на Дона Идън за почистване на биополето. Да, възможно е да изчистим сами биополето си с ръце, дори да нямаме развита биоенергия в себе си. Това става, като държим ръцете над главата си и бавно ги спускаме покрай тялото си до краката. Когато един биоенергетик прави такова почистване на аурата той усеща изтрпъване на ръцете, усеща премахването на негативното от биополето.

Ето и две дихателни упражнения за пречистване на биоенергията в нас. Първият, за който доста се говори, е т. нар. пълно дишане. Както споменах по-горе най-здравословният начин на дишане е през носа. Изправяме тялото си, издуваме корема си, сетне въздухът трябва премине през диафрагмата и да навлезе напълно в белите дробове, ключиците се

изправят. Издишаме през носа колкото се може повече въздух, като същевременно тялото ни се отпуска по обратния път по който сме се изпълвали с въздух. Вторият начин, който да пробваме е т. нар. баланс между лунния дъх ида и слънчевия дъх пингала. Нека направя едно отклонение. Трябва да го изпълняваме точно стъпка по стъпка и то, когато нямаме никакви притеснения, защото може да има обратния ефект. Той е следният: слагаме пръстите на дясната си ръка върху носа и издишаме., като поставим езика върху небцето, зад предните зъби. С десния палец запушваме дясната ноздра и след това вдишваме през лявата, бавно отброявайки до шестнадесет. Все още държейки дясната ноздра запушена, натискаме с пръстите и запушваме и лявата. Задържаме така в продължение на шестнадесет отброявания. Отпускаме дясната ноздра и издишаме през нея, като броим до осем. Освобождаваме носа си и с лявата ръка запушваме лявата ноздра. Вдишваме през дясната ноздра в продължение на четири преброявания. Притискаме я и броим до шестнадесет. Махаме пръстите си от лявата ноздра и издишваме през нея, броейки до осем.

Доста е писано за биоенрегетиката, издават се книги за нея. Тя не е някакъв съвременен метод, а лечение, което съществува от хилядолетия…

Автор: Кремена Каменова

Лунен пътешественик

Автори: Ния и Кремена Каменови

„Съкровеното желание на човека е да се добере до истината и да успее да я възпроизведе така, че тя да му помага в изразяването на чувствата и опита му, да бъде източник на радост, да добави нов смисъл в живота му и да докосне с надежда останалите. Това е изкуството в неговата най-висша форма. Тези мигове на просветление са онова, заради което продължавам да живея“

Майкъл Джексън

Минаха единадесет години откакто Кралят на попа си отиде от този свят. Неговата смърт породи много спекулативни теории, една от които гласеше, че е бил убит.... но от кого? Факт е, че смъртта му натъжи милионите му почитатели, а и изобщо, милиони хора по света. Той беше на петдесет години и вече беше изпял „Bilie Jean“, „Thriler“ и „Black or white“. Струваше ни се, че го познаваме. Всички сме чували за щурите предположения, че Майкъл си е правил операции, за да изглежда по-бял, че си е сменял носа, че е педофил... но кои са малко известните факти от неговия живот? И кое е онова, което не знаем за Ем Джей, както е популярен още Кралят на попа?

<u>Юношество</u>

Малцина знаят, че Майкъл е седмото от общо деветте деца в семейството на музиканта Джоузеф Джаксън. Роден е в Гери, Индиана, през 1958 година. Детството му минава под строгия поглед на бащата, Джо, който настоява децата му да се подвизават в света на музикалния шоубизнес. Петимата братя основават група „Джаксън 5“, преименувана после на „Джаксънс“. Цялото им юношество преминава в непрестанни репетиции и турнета. Момчетата – Джърмейн, Тито, Марлон, Джаки и Майкъл – се превръщат в деца-звезди и стават явление доста преди появата на други „звездни“ деца като Джъстин Бийбър, Бритни Спиърс и Линдзи Лоън. По-късно Майкъл ще сподели колко много му „липсва нормалното детство“. За мъката си по „изгубеното юношество“ той пише в автобиографичните си книги „Целият свят ме боготвори“ и „Лунна разходка“. Може би затова е толкова привързан към децата и им се радва – чувство, което по-късно ще му струва скъпо. „В училище нямах много приятелки момичета. Някои от тях ми бяха симпатични, но аз се боях да ги приближа. Чувствах се неловко.“, споделя той в една от книгите си.

През целия си живот той е привързан към сестрите си Джанет и Ла Тойя. „Джанет беше мъжко момиче. Имахме еднакви вкусове и предпочитания. Бяхме почти като близнаци. Ето затова ми стана тъжно, когато научих, че тя се е омъжила. Докато с Ла Тойя бяхме коренно различни...“, пише Майкъл. Интересено, но именно двете му сестри последват славата на брат си и са другите големи имена от фамилията Джексън. Най-голямата сестра, Реби, обаче не се занимава с музика и изглежда дистанцирана от всеобщата мания на семейството.

Майкъл е силно повлиян от Уолт Дисни, Джо Холанд, Ървин Бърлин, Даяна Рос, която определя като „любовта на живота ми“. Той и братята му живеят известно време при Рос, която ги запознава с художественото изкуство и се превръща в муза на Джако.

<u>Кариерата на братята Джексън</u>

Майкъл не се превръща в звезда за един ден. Славата му е плод на много усилия, саможертви и труд. Може би за това всички очакват той да пропадне и да се погуби в света на разврата и наркотиците, подобно на доста млади звезди. Неслучайно той бива сравняван с Франки Леймън, момчето-чудо от 50-те години, което известността унищожава. Майкъл не поема по този път. Донякъде успехът му е свързан със звукозаписната компания „Мотаун Рекърдс“. И най-вече – на неговата упоритост.

Едва когато той е на деветнадесет години, семейство Джаксън все повече и повече разчита на него, що се отнася до творческите решения.

Той сам пише някои от песните си, свири на различни инструменти, композира. Участва във филма „Магът“ – афроамериканска версия на

„Магьосникът от Оз“, озвучава анимацията „Бен“. Освен това е изключителен танцьор. „Когато видех някоя движение, аз веднага го повтарях“.

Брат му Ранди и особено сестра му Джанет, също започват да се явяват на сцената и се присъединяват към участията на младите Джаксън. Майкъл и братята му основават собствена музикална фирма – „Пийкок Продъкшънс“. Те създават свои собствени албуми: „Различен тип жена“, „Съдба“, „От стената“. Последният им албум „Триумф“ включва и други певци. През 1979 г. Майкъл преживява голямо разочарование – въпреки популярността си, „Триумф“ не обира известните награди „Грами“.

<u>Майкъл Джексън – самостоятелна кариера</u>

Дълго време Майкъл Джексън работи с американския и телевизонен продуцент Куинси Джоунс и британският продуцент и текстописец Род Темпъртън. Те създават хитовия албум на Майкъл „Трилър“. Албумът включва песните „Кажи, кажи, кажи“, в съавторство с един от Биътълсите – Пол Маккартни. В този албум е представена и песента „Момичето е мое“. Клипът на песента „Трилър“ е създаден от режисьора на хитовия ужас „Американски върколак в Лондон“ Уандис, по настояване на Майкъл. „Трилър“ се разпространява като видокасети в 1 милион екземпляра. В тези години албумът става най-хитовият за всички времена.

Интересно е, че преди излизането на албумът, Майкъл казва: „Искам този албум да стане най-продаваният за всички времена.“. Куинси и Род му се изсмиват.

Следващият голям успех на Джексън е „Били Джийн“. Песента разказва за едно момиче, което твърди, че лирическият герой е баща на нейното дете. Тя е измислен персонаж. Но всички наричат песента просто „Не е моя

любима“. Песента „Били Джийн“ става пословична, заради прословутата шапка на Джексън, с която той изпълнява танците си.

„Махай се“ (Beat it) е поредният хит на Майкъл. Песента боищата на две ганстерски банди. В клипа участва истински улични гангстерчета. По това време Джексън започва да работи с Франк Дилео, вицепрезидент по производствената част на музикалната фирма „Епик“.

Освен шапката Джако притежава още атрибути и това са бялата ръкавица и белите чорапки. Белите чорапи, виждащи се под панталоните, са характерни за 50-тте години, но Майкъл ги носи от малък, въпреки подигравките, които отнася от братята си. Бялата ръкавица, певецът надява доста преди публиката да забележи тази новост. На Майкъл му се струвало твърде обикновено да носи две ръкавици.

Лунната походка? Moon Walk всъщност се нарича „мунуок“ и възниква като танцова стъпка в брейка на улицата. Самият Фред Астер, известен танцьор, казва на Майкъл, че е невероятен танцьор.

Джако носи и постоянно слънчеви очила – по този начин той създава бариера между себе си и околните.

В началото на 1985 г., заедно с Лайнъл Ричи, Майкъл записва песента „Ние сме светът“, в която взимат участие почти всички афро-американски певци, между които Лайнъл Ричи, Майкъл Джексън, Стиви Уондър, Тина Търнър, Кени Роджърс и още.

Следващият албум на Майкъл Джексън е „Лошият“ („Bad“). В песента лошият главен герой от квартала успява да отиде в частно училище. Връщайки се в кваратала си, той бива тормозен от връстниците си. Идва и ред на песента... „Ловък престъпник“ (Smooth criminal).

През 1988 г. се снима филмът „Лунен пътешественик“ с участието на Майкъл в главната роля. Интересно е, че участие взима и синът на Джон Ленън и Йоко Оно, Шон.

<u>Няколко факта за Майкъл</u>

Всеизвестно е, че Джако комбинира рок, рокендрол, соул и поп. Той е върл фен на рокендрола, класическата музика; любител на маймунките, мексиканската кухня, а също така е и вегетарианец. Имението му „Невърленд“ се намира в Калифорния. То е свързано със странните му привички и цялото е било изпълнено с „боклуци“, според думите на една от прислужничките там.

През живота си Майкъл Джекъсн е бил доста потаен. Почти не е давал интервюта и не е учавствал в шоупредавания. Изключение прави интервюто, което дава на телевизионната водеща Опра.

Близък е с Елизабет Тейлър, Лайза Минели, Лукас, Стивън Спилбърг, Марлон Брандо, Катрин Хепбърн, Брук Шиилдс, Тейтъм О`Нийл. Говори се, че с последните две е имал романтични отношения. В крайна сметка се жени за дъщерята на Елвис, Лиза -Мари Пресли.

Има три деца от краткия си брак с Деби Роу. Порастналата му вече дъщеря Парис е актриса, която открито говори за сексуалната си ориентация.

<u>Легенди и скандали около Краля на попа</u>

Майкъл Джексън е имал още една сестра, за която никога не се говори – „сестрата-фантом“, която всички братя и сестри наричат „копелето“. Джовони Джексън е плод на извънбрачна връзка на Джоузеф Джаксън.

Въпреки покровителството на последния и на съпругата му, останалите никога не я приели за член на фамилията.

Любимата сестра на Майкъл Джексън, за която той твърди, че са като „близнаци“ – Джанет Джексън – също е известна американска певица.

Майкъл Джексън никога не е правил пластични опрецаии, за да стане „бял“, а защото е имал кожна болест – витилиго. Освен това носи следи от изгаряния по лицето, причинени по време на рекламните снимки на „Pepsi cola“. Той признава, обаче, че е преправял скулите, носа и очите си.

Майкъл Джексън не е педофил, въпреки обвиненията на няколко момчета, които, вече порастнали, твърдят, че ги е опипвал и „подтиквал към мастурбация“. Самият Макколи Кълкин, който е бил близък до Джако, опровергава подобни твърдения. Племенничката на Майкъл е категорична, че обвиненията към покойния й чичо са нелепи. Истерията е раздухана от документалния филм на HBO „Да напуснеш Невърленд“. Както всички знаем, Невърленд е името на имението на Джако в Калифорния, което е и атракционен парк. Невърленд е името на страната от романа „Питър Пан“. Създателите на филма изплащат 100 милиона долара обещетение на семейство Джексън, но това не изчиства петното от имиджа на Джако. Слабо утешение, е спечелено през 2009 година дело. Самият Майкъл споделя в автобиографичните си книги, че е мечтаел за голямо семейство – може би носталгия по отминалите времена?

Майкъл Джексън не е наркозависим. Той е пристрастен към успокоителни и инженкции, тъй като болките по кожата му са били непоносими и той е трябвало да ги притъпява.

Майкъл Джексън не умира от свръхдоза, както се твърди, а от смесване на различни видове успокояващи през 2009 г. За това е обвинен лекаря му Конрад Мъри, който според нас, няма никаква вина за действията на пациента си.

Елизабет Тейлър, починала 2011 г., пожелава да бъде погребана до гроба на Майкъл Джексън, тъй като двамата са били най-добри приятели в продължение на тридесет години.

През 2018 г. Куинси отправя обвинения към покойния Джако, че е „крадец“. Защо ли? Според Куинси, Джако е плагиатствал песни, за да направи най-големите си хитове. Музикалният продуцент посочва приликите между „Bilie Jean“ и „State of Independence“ на Дона Съмър, появила се малко по-рано от „Били Джийн“.

Едно от трите му деца – Парис – която е модел и актриса, в последните години става и музикална изпълнителка.

Миналата година стана ясно, че имението „Невърленд“ е продадено на милиардера Рон Бъркърл.

И до днес музиката на Джако не спира да ни вълнува. Човекът, спечелил 15 награди „Грами“ , остава забулен в тайни и около неговата личност витаят легенди. Въпреки, че е бил скромен, той мечтае да бъде „най-великият в света“ – по собствените му думи, прочетени в тайния му дневник, открит малко след смъртта му. Музиката на Майкъл е докарвала хората до екстаз, до припадък, до състояние на транс и неописуем възторг. И има защо.

Любимите клишета от любимите сапунени сериали

Продължение на предишната част - "200 клишета от филмите, от които ни е втръснало"

Всички ние обичаме несъмнено любовните сериали, следим ги с неистов интерес, и чакаме нетърпеливо да видим какво ще се случи в следващия епизод.... Без значение, дали сериалите са индийски, турски или латино, те притежават някои смешни и общи черти, без които сюжетът не би бил толкова заинтригуващ... Но кои са те всъщност?

1. Главната героиня (Ана - Мария, Фатмагюл, Ананди) е красива и наивна девойка с добро сърце. Тя обаче произхожда от бедно семейство. За да помогне на семейството си, почва работа при богата фамилия, чиито членове не гледат с добро око на новодошлата.

2. Момичето обикновено има една най-добра приятелка, която й помага във всичко.

3. Между девойката и богатият наследник пламва бурна любов и необуздана страст от пръв поглед. Той е запленен от нейната красота и качества. В следващите 40 епизода няма да се развива нищо между тях, освен скришни погледи, а първата целувка ще се осъществи чак в 50 - ти епизод.

4. Младежът е също толкова красив, добър, страстен, но ужасно глупав и недосетлив. Неговият приятел е женкар, който го увлича по лошия път, но главната героиня ще го превъзпита.

5. Семейството на избранника мрази главната героиня, защото е бедна, и гледа как да й стъжни живота.

6. Често се случва и обратния развой: момчето е беден хубавец с принципи, смел и амбициозен. Той ще започне работа в семейството на главната героиня, чиято деспотична майка и строг баща ще го ненавидят от първия миг. Младежът

може би е беден селянин, пират, разбойник, бандит, и дори похищава героинята. Или търси отмъщение от богатото семейство, което има тъмно минало. Обаче се оказва, че той всъщност спечелва пари и става заможен, с което печели одобрението на нейната фамилия.

7. В богатото семейство се крият страшни тайни, интриги, всичко на фона на богата къща, любовници, офиси, нечисти сделки, убийства, скандали.

8. Младите ще трябва да преминат през сто препятствия по пътя към щастието. Той ще я отвлече, ще избягат заедно и тайно ще се венчаят. Или тя ще забременее от него, като той никога да разбера за раждането на детето си.

9. Обикновено героят има годеница - разбирай, лошата - която, макар и атрактивна, е зла материалистка, домогваща се до парите му със всякакви средства: ще му сипе приспивателно в чашата, ще излъже, че е бременна, че се опита да убие съперницата, тъй като е обсебена налудничаво от бъдещия си съпруг. А бедният годеник до последните епизоди няма и да разбере какво представлява тя, защото е твърде заслепен и .... глупав?

10. Обратният вариант също съществува: момичето е сгодено или омъжено за богат, самовлюбен мерзавец. Той е лошият герой във филма, прави мокри поръчки, държи се господарски с любимата. Опитва се да поречи на щастието на двамата влюбени, дори да прати в затвора съперника, да го убие с помощта на своите кучета... И непременно се опитва да се домогне сексуално до красавицата по най- противен начин.

11. Често двете богати фамилии враждуват. Или действието се развива на фона на хасиенда с коне.

12. Единият от героите влиза в затвора, получава амнезия, ослепява, бива ранен, отвлечен, но след години се връща да си отмъсти, подменил личността си. Ако лежи заслужено в затвора, единствената му мисъл е как пак да си отмъсти.

13. Непременно има някой, който е умрял, но се съживява.

14. По време на вечерни събирания, винаги се разкриват страшни семейни тайни или потресаващи новини. Роднините се гледат един друг, незнайеки как да реагират.

15. Често се случва, че един не е бивало да разбира тайната, изречена между двама души, но по случайност се оказва, че подслушва в този момент. Друг често срещан момент е когато целувка между двама не е трябвало да бъде

виждана от трети човек, но без тези похвати не е възможно да се развие интригата.

16. Някой от героите ще изпадне в кома, ще се пропие или наркотизира. Някакво чудо ще го изкапа от състоянието му, и срещата му с любовта ще го промени, подмлади и направи напълно нов човек.

17. Главната героиня припада, и така узнава, че е бременна.

18. Слугите, и най-вярната прислужница се занимават... и занимава единствено с проблемите на своята господарка и ги взима присърце, сякаш са нейни собствени.

19. Двама брата се мразят, воюват за сърцето на героинята, и за семейното богатство.

16. Две сестри, по възможност близначки, се ненавиждат и също се домогват за сърцето на един мъж. Едната убива другата, и се представя за първата, но сестра й се появява с нова самоличност, за да отмъсти за нанесеното зло.

17. В родилното едно дете е подменено. Оказва се, че това е главната героиня, която е дъщеря на бащата на главния герой. Или синът е осиновен. Много е възможно също така, двамата главни герои да се окажат брат и сестра, или някакви други кръвосмесителни връзки да излязат наяве.

18. Накрая става ясно, че момичето е наседница на заможно семейство, по-богато от това на младежа.

19. Често героите се загубват в пустошта. Или правят любов на самотен плаж, полянка, до водопад. Всичко е красиво, нежно, страстно, изпълнено с любовни думи и клетви.

20. От грозно патенце героинята се превръща в дама с аристократични маниери.

21. Всички плачат. За щяло и нещяло. Гледат се напрегнато един друг на забавен кадър. За лошия поглед на магазинерката. Рев се лее от екрана, особено от индийските филми. Освен това, танцуват и пеят нонстоп, смейки се на тъпи шегички и плоски моменти, които би трябвало да минат за забавни. Когато са тъжни, ветрец лъхва лицата им.

22. Никой никога не може да изрече докрай думите си, защото един от негативните персонажи влиза и го прекъсва. Телефонните обаждания завършват обикновенно трагично.

23. Времето тече протяжно и бавно.

24. Дамите винаги са нагласени, червисани, с много бижута, дори когато готвят, или са у дома. Дори да плачат, спиралата им не се разтича, нито червилото при пиене на алкохол.

25. Лошият умира трагично и заслужено.

26. Майката, дъщерята и бабата са на една възраст, свежи и красиви. Обикновено по-възрастни героини изиграват по-млади, и обратно: по-млади се стараят да пресъздадат образа на майката, когато всъщност актрисите са връстници.

27. Никой не работи. Всички мислят само за любов. Сградите и офисите са просто за фон и мъгливо става ясно, че все пак там тече някаква дейност.

28. Главната героиня често е бедно сираче.

29. Някой ослепява, но впоследствие чудодейно проглежда.

30. Главната героиня все някога бива изнасилена, и бива принудена или да се омъжи за насилника си, или да го убие.

31. Забранената любов между роднини и близки е неизбежна. Особено в индийските сериали.

32. Непременно ще има низ от убийства, кървища и саморазправи.

33. Все един от лошите ще се разкае, ще предаде плановете на съучастниците си, докато един от приятелите на добрия герой ще го предаде. Наемниците на стават за нищо, затова на боса им им писва, и отстрелва най-некадърния от тях.

34. Една от героините ще страда от рядка болест, нелечима. Но в края на сериала чудодейно ще оздравее и ще изглежда невероятно.

35. Любовта ще победи всичко и ще устрои проблемите на героите в сериала.

36. Лошата героиня ще изпадне в духовен катарзис, ще се трансформира, и ще стане много добра приятелка на двамата герои.

37. Също така, семейството на героя ще приеме с отворени обятия доскоро нежеланата невеста.

38. Градинарят ще спи с господарката, или ще я спаси, когато падне в басейна, или от коня, а защо не и от банда насилници?

39. След секс винаги се забременява.

40. Едно от децата е копеле, непризнато от семейството.

41. Една от героините бута друга по стълбите.

42. Две героини, които се мразят, се бият, скубят и нанасят шамари по ефективен начин.

43. Със сигурност една от бременните героине ще пометте поради трагичен инцидент.

44. Накрая двамата главни герои ще се оженят, освен ако той не се е пропил от мъка. И ще заживеят щастливи завинаги.

Автор: Ния Каменова

Най-предпочитаните коктейли в САЩ – популярност и няколко рецепти

Автори: Ния и Кремена Каменови

Всички, безспорно обичаме коктейлите в приятелска компания. Обичаме да ги пием със сламка на плажа, заобиколени от приятели. Но все пак... от коктейл до коктейл има огромна разлика: „Манхатън“, „Блъди Мъри“, „Куба Либре“, „Секс на плажа“. Ще се спрем на Щатите и ще разгледаме коя напитка е най-предпочитани в някои от най-известните градове.

1. Бостън – Margarita, Martini, Espresso Martini, Bloody Mary, Cosmo.
2. Чикаго – Old Fashioned, Mimosa, Martini, Moscow Mule, Manhattan.
3. Лос Анджелис – Margarita, Martini, Old Fashioned, Mojito, Favored Margarita.
4. Миами – Margarita, Mojito, Martini, Favored Margarita, Mojito.
5. Ню Йорк – Margarita, Martini, Old Fashioned, Manhattan, Mojito.
6. Тампа – Margarita, Martini, Manhattan, Sangria, Cosmo.

Очевидно в големите градове в различните краища на Щатите, са предпочитани сходни напитки, само че в определена последователност. Маргарита, Мартини и Олд Фашънд са сред най-предпочитаните коктейли сред американците.

Сред топ 5 коктейли, коснумирани в САЩ се нареждат:

1. Маргарита;

2. Мартини;

3. Олд Фашънд;

4. Мимоза;

5. Миуъл (Муле).

Американците са любители на алкохола. Хората, които не са сред бедните класи, се наслаждават на тези напитки сутрин, обед и вечер.

Сутрин най-предпочитаният коктейл е Мимоза. Следващите места са отредени на: Блъди Мери, Мимоза, Маргарита, Белини и Олд Фашънд.

На обед американците предпочитат Маргарита. След това идват: Мартини, Олд Фашънд, Moscow Mule и Блъди Мери.

Вечерните питиета са: Мартини, Long Island Iced tea, Маргарита, Олд Фашънд и Moscow Mule.

Всички се чували за повечето от споменатите коктейли. За това смятаме да дадем рецепта за приготвянето на по-малко известните от тях:

1. **Espresso Martini за двама човека**

Съставки: За приготвянето на захарния сироп са необходими 100 гр пудра захар. За самия коктейл: лед, 100 мл водка, 50 мл прясно сварено еспресо кафе, 50 мл ликьор за кафе, 4 кафени зърна.

Начин на приготвяне:

Захарен сироп – пудрата захар се слага в малък тиган на среден огън и се залива д 50 мл вода. Разбърква се и се остава да заври. Когато заври, котлонът се изключва и се оставя сместа да изстине.

Две стъклени чаши се поставят в хладилника, за да се охладят.

След като захарният сироп изстине, се изсипва 1 супена лъжица от него в шейкъра. Добавят се и ледът, водката, еспресото и ликьора за кафе. Всичко се разбърква, докато външнета страна на шейкъра за коктейли не стане ледено студена.

Напитката се прецежда и изсипва в охладените чаши. Украсява се с кафе на зърна.

2. **Old Fashioned**

Съставки: половин чаена лъжичка захар, 3 тирета („тире“ може да сравним с израза „щипка сол“) Ангостура битер, 1 чаена лъжичка вода, 56 гр бърбън, масло от портокалова кора.

Начин на приготвяне:

Захарта се добавя в чашата. След това се изсипват тиретата Ангостура битер и водата. Разбърква се, докато захарта почти се разтвори.

Чашата се напълва с големи кубчета лед, добавя се бърбъна и се разбърква внимателно. Накрая се добавя маслото от портокалова кора.

3. **Mimosa**

Съставки: 75 мл газирано вино (шампанско), 75 мл прясно изцеден портокалов сок и 15 мл водка. Вместо водка, могат да се добавят уиски, ликьорът Grand Marnier или Chambord (плодовият ликьор Шамбор).

Начин на приготвяне:

Процедурата за приготвяне на Buck’s Fizz и Mimosa е идентична. Единствено дозировките са различни. При Buck’s Fizz шампанското е 100 мл, а портокаловият сок – 50 мл.

Изцезеният портокалов сок се изсипва във флейта (специална чаша за шампанско). Добавя се шампанско и се украсява с портокалова кора. Ако са приготвени предварително и в големи количества, коктейлите са по-балансирани, така че ги сипете в големи чаши или кани.

4. **Moscow Mule**

Съставки: 59 мл водка, 15 мл прясно изцеден сок от лайм, 178 мл джиндифилова бира.

Начин на приготвяне:

Сокът от лайм се изстисква в медна чаша (или чаша тип „Колинс"). Добавят се доста кубчета лед. След това се налива водката и най-накрая се долива бирата. Коктейлът се сервира с бъркалка.

5. **Long Island Ice**

Съставки: 15 мл водка, 15 мл ром, 15 мл джин, 15 мл текила, 15 мл портокалов ликьор, 30 мл сладко-кисела смес, 30 мл течна унция кола или на вкус, 1 резен лимон.

Начин на приготвяне:

Шейкърът за коктейли се напълва с лед. Изсипват се водката, ромът, джинът, текилата, трипъл сек (портокаловият ликьор) и сладко-киселата смес върху леда. Шейкърът се покрива и се разклаща. Коктейлът се изсипва в чаша „Колинс" или чаша „Ураган". Отгоре се пръска кола за цвят. Гарнира се с резен лимон.

Как да създадем новогодишен лист с постижими цели за следващата година

Автори: Ния и Кремена Каменови

Поставянето на цели въобще, е трудна задача за повечето от нас. Някои избират да започнат "на чисто" след края на определен етап от живота си. Но традиционно, повечето хора, предпочитат да сложат началото на нов старт в личен и професионален план на Нова година. "Нова година - ново начало" - всеизвестен израз, който всички сме чували. За това и повечето от нас вярват в поверието, че както започнеш Новата година, така и ще прекараш останалите 365 дни от нея.

В България приготвяме вита баница с късмети - пожелания за всеки, който опита от нея. В Китай, пък, новогодишната мандарина носи късмет - от там е и тръгнал обичаят, по Коледните и Новогодишните празници да се белят мандарини.

Но да се върнем към новогодишния списък с цели. Той едва ли би се доближил до този на Бриджет Джоунс от романа "Дневникът на Бриджет Джоунс". Героинята си обещава да намали цигарите, да отслабне и да си намери гадже. Но този новогодишен лист е твърде общ и в реалния живот не би послужил за нищо, тъй като звучи твърде повърхностно.

<u>Как да се подготвим психически за промените, които искаме да настъпят в нашия живот?</u>

Нека осмислим изминалата година, преди да пристъпим към новата. Преди да си поставим цели, е добре да помислим върху това, какви навици и какъв начин на мислене да изоставим. Нека не пресилваме, а да решим да се отървем от малки вредни навици, за да може все пак лесно да постигнем желания успех. Освен това, не всяка Нова година е възможно да "преобразим" мисленето си. Човек се променя с течение на години, опитвайки се да създаде по-добра версия на себе си. Не се знае в края на коя точно година ще е готов да осмисли резултата от своите постъпки. Това е дълбок процес. Но поне можем да обмислим какво сме преживяли през изминалата година, в какво сме се подобрили, какво сме постигнали, станали ли сме по-добри. Ако искаме, можем да си направим списъци по тези въпроси.

Например: "Кои бяха хубавите мигове в живота ми тази година" и просто да ги посочим и т. н.

<u>Новогодишен лист с постижими цели</u>

Има два варианта: 1. Да направим списък, в който просто да изброим реално изпълнимите си цели или 2. Да направим по-разширен вариант - съвсем кратък "дневник", който не би ни отнел доста от времето.

Ние се спираме на втория вариант, тъй като той би бил по-подходящ за хора, които наистина искат да променят нещо в своя живот и да постигнат определени цели в него.

<u>Дневник с поставени цели</u>

За целта е необходимо да си вземем тетрадка и:

1. да запишем на кои хора за какво прощаваме през изминалата година (ако не сме правили това до сега), може да впишем по-важните неща от живота ни.

Например: "Прощавам на.........., че.......... и ще се опитам да не попадам в подобна ситуация/да изпадам в такива пререкания".

2. да опишем ситуациите от изминалата година, от които сме си взели поука. И да запишем каква точно е поуката срещу всяка ситуация.

Например*:* "Един ден..........." и срещу описанието записваме "От това, което се случи, разбрах, че е добре/не е добре да........... "

3. да запишем основните неща, за които сме благодарни в живота си, както и да благодарим на всички хора, които са ни помогнали - с действия, или пък психически, дори и емоционално.

Например:

"Благодарен/на съм, че срещнах любовта."

"Благодарен съм на............, че ми помогна да преодолея трудностите, които ми се изпречиха на новата работа."

4. в продължение на десет дни, да вписваме по едно положително качество от характера, с което искаме да се сдобием.

Например:

"Ще се опитам да бъда по-отстъпчив/а".

Всяко едно от тези качества, да записваме по десет пъти.

5. да впишем всяко една от целите на отделна страница. Няма да започваме да ги попълваме едновременно, тъй като ще бъде просто формално. Небходимо е да се съсредоточим върху нещата едно по едно и да се опитаме да ги опишем, така, както искаме те да се случат (в рамките на достижимото, а не в сферата на фантазиите).

След като сме вписали и описали целта, вече пристъпваме към нейното изпълнение. Всеки ден следим дали сме готови наистина да изпълним тази цел, а след като мине Нова година започваме да записваме всяка една малка крачка по пътя към промяната в живота си за определената сфера –"професионални успехи", "режим на хранене", "подобряване на взаимоотношенията с околните" и т. н.

Например:

Преди Нова година

Графа: "Подобряване на взаимоотношенията с хората" – бих искал през тази година да се науча да изслушвам околните, за да........" и описваме.

След Нова година

Графа: "Подобряване на взаимоотношенията с хората" - "Започнах да говоря по-малко". След две седмици (например) вписваме - "Вече започнах да разбирам повече чувствата на околните."

6. Поставяне на дребни желания, които искаме да осъществим: например, да си боядисаме косата. Да си купим нова дреха. Да тръгнем на уроци по пиано или китайски език. След което, след като сме изпълнили даденото желание - да го зачеркваме.

Талисмани, които да ни съпътстват в първия месец от Новата година:

1. Да вземем едно средно голямо камъче и да запишем върху него "Благодаря", след което да го държим до леглото си;

2. В чаша да поставим листчета, върху които сме написали пожелания: "Любов", "Пътешествия", "Късмет"и т. н.;

3. Да си купим различни камъни, минерали или кристали. Например, ако сме сме неспокойни, трябва да вземем рубин.

4. Да нарисуваме мандала, която да гледаме, когато сме неспокойни, напрегнати или тревожни.

5. На един лист да напишем дадената молитва или мантра от типа: „Животът ми е изпълнен с прекрасни неща", която да казваме всяка вечер или сутрин.

Пристъпвайки към дадена цел, ние си даваме обещание. Обещание пред себе си. И за това сме длъжни да го изпълним. Може да не е веднага. Процесът не винаги е толкова бърз, нито резултатите – скоропостижни. Но подобно решение навръх Нова Година е важно, дори специално. Може и да не сме суеверни, но даването на обещание през този светъл празник не бива да е лекомислена постъпка. Изхвърляйки всичко старо и ненужно от душата и живота си, ние се очистваме, а новогодишните празници са най-доброто време за взимане на решения, които ще променят съдбата ни. Затова нека внимаваме какво си пожелаваме, и най-важното - дали ще сме способни да го изпълним наистина. Ако сме твърдо решени, нека не отлагаме - може би ни очаква по-хубава година, но това зависи и от нас самите.

Потъването на Титаник

Всеки от нас е гледал прословутия филм на Джеймс Камерън. Има ли човек, който да не е пролял сълзи на смъртта на Ди Каприо? Едва ли. И все пак, нека надникнем зад вълнуващата мистерия на най-известното корабокрушение в света. Разбира се, „ Титаник" не е единствен по рода си. Неговите братя-близнаци „Британик" и „ Лузитания" също потъват. За щастие, „ Олимпик" просъществува дълго. Но защо тогава „ Титаник" и до днес е мистерия, вълнуваща милиони хора, водолази, режисьори и писатели?

Предсказанието „ Титаник"

Прочутият американски писател Теодор Драйзер през 1896 г. написва роман, който озаглавява „Титан“. В него се разказва за гигантски, луксозен лайнер с четири комина, който потъва при сблъсък с ледена планина. Липсва единствено любовната история. Размерите, комина съвпадат, дори месеца на катастрофата: април.

Ала това не е единственото предсказание. На 10 април, в деня на тръгването на кораба, американският парапсихолог Терви твърдял, че „ голям кораб“ ще потъне след два дена. Той изпратил писма до различни хора, които били публикувани след катастрофата.

Интересен е случаят, когато корабът преминава покрай остров Уайт. Семейството на Джек Маршал го наблюдавало с интерес, когато внезапно госпожа Маршал почнала да крещи : „ Този кораб ще потъне! Този кораб ще потъне! “ , и припаднала. Местните, по начало, я взели за луда.

Силна интуиция? Пророчески дарби? Не можем да бъдем уверени. Но със сигурност, тук и дума не може да става за съвпадения.

Творби, посветени на кораба

Нека читателят не се заблуждава, че филмовият шедьовър на Камерън от 1997, носител на 11 награди Оскар за игра, режисура и музиката на Джеймс Хорнър, е единственият филм за лайнера.

Месец след катастрофата е снет късометражен филм по трагедията, а главната героиня се изпълнява от актриса, преживяла катастрофата.

През 1929 г. излиза филмът „Atlantic“. Нито веднъж не се споменава името на „ Титаник“, но затова пък събитията, проследени там, отговарят едно към едно на трагедията.

Следващото произведение на изкуството е нацисткият филм от 1943 г., по поръчка на Гьобелс. Филмът е изключително качествен и високобюджетен. В него главният герой, естествено, е немец, а антагониста е британец.

Прехвърляме се през 1958 г. Режисьорът на филма е бил свидетел на тръгването на кораба като дете. Явно това остава отпечатък върху душата му. Той създава филм по книгата на писателя историк Уолтър Лорд. Филмът е оценен като „ най–качественият“ филм за „ Титаник“, правен някога. Нека имаме впредвид, че когато Лойд пише книгата, той интервюира около 60 души, оцелели от катастрофата. Съществуват още няколко романа за легендарния кораб.

През 1979 г. излиза телевизионният филм „ S.O. S Titanic“, или в превод от английски, „ Спаси Титаник“. Той не се различава от предишните по нищо.

Много странно, но през 1996 г., непосредствено година преди излизането на филма с Уинслет и Ди Каприо, на екраните се появява друг телевизионен филм по темата. В него участва уелската актриса Катрин-Зита Джоунс. Излъчва се по телевизия CBS . Сюжетът проследява три линии, подобно на предходния филм.

2012 година, точно на стогодишнината от потъването, се появява нова продукция. Отново е минисериал, като този път е копродукция.

Разбира се, не липсват други филми, пародии и продължения. 2010 г. се появява продължение на „Титаник“, но този път пренесен в съвремието.

История и потъване

Построен е в корабостроителница „ Харланд енд Улоф“ в ирландския град Белфаст. При строежа му загиват работници. Носи се теория, че още тогава е имало повреда в кораба, която е спомогнала за корабокрушението му. Скоростта на кораба е 24 възела, той е снабден с четири комина, като последния служи единствено за декорация. Корабът е възхваляван от списания, вестници и предварително е обявен за „непотопяем“. Каква ирония. На него се вози собственикът на компанията производител, „White Star Line“. Разбира се, превозното средство става дом на самия му архитект, Томас Андрюс. Капитан е Дж. Смит. Корабът разполага с три

класи: за крайно заможни хора като милионери, средна класа, и низша, съставено предимно от хора от Европа, тръгнали да дирят късмета си в Америка. По днешни стандарти най–скъпия билет на кораба би излязъл 100 000 долара. Корабът, чиито екипаж е около 2100 пътника, потегля на 10 април. Корабът разполага с невероятни ресторанти, барове, басейни, зали за тенис, салон за танци, 11 палуби: нещо, наистина луксозно. За справка, цената на кабинет лукс е била 4500 долара, а за каюта трета класа около 40.

Разбира се, получават се твърде много предупреждения за айсберги, които, незнайно защо, биват подминати. На 14 април, когато корабът се намира в откритития Атлантик, се получават съобщенията за ледени блокове, и така корабът „ Калифорниян“ бива спасен. Но вехтения офицер на „ Титаник“ не е предупреден от радистите. Малко след 23: 00 часа все пак радистите известяват тревога, забелязали в близост огромен, леден къс. Температурата на въздуха е около -10 градуса по целзий. Уйлям Мърдок, първият помощник-капитан дава команда за пълно отегляне назад Корабът маневрира лошо, и ледения къс разпаря корпуса по протежение на десния борд. При пробойната започват да се наводняват всичките шест отделения на кораба. Всезнаен факт е бил, че корабът би потънал при наводнение четири! Котелното първо се наводнява. Томас Андрюс съобщава капитан Смит, че потъването на кораба е въпрос на малко време, два часа, два часа и половина. Той улучва сравнително точно.

Пътниците са извикани на палубата и започват да се развързват спасителните лодки. Кой знае защо, те са само 12 – не биха побрали и половината екипаж. Създателите на кораба преценили, че са предостатъчно, защото корабът е „непотопяем“. Изключително груба грешка. Капитанът все пак запазва спокойствие: та нали до тях се виждат светлините на кораб. Известен е най-близкият плавателен съд „ Карпатия“, пуснати са ракети, които би трябвало да известят корабите наоколо. Пратени са известия до „ Калифорниън“, но той не реагира на радиосигналите, нито на ракетите. ОФицерите помагат на жените и децата да се качат първи на лодките, а на мъжете е наредено да се качат след тях. Разбира се, срещат се много хитреци, които се хвърлят в лодките незабелязано или облечени в женски рокли. На оркестъра е наредено да свири докрай, за да „разведрява“ спасяващите се. Капитанът остава до самото потъване, както и мистър Андрюс, който бива измъчван от чувство за вина. Съвестта му не издържа, гледайки смъртта, която, той вярва, че е „причинил“.

Корабът потъва за два часа и 40 минути. Предизвиква се пожар, корабът се разцепва на две, и бързо се отпарвя към морското дъно. Загиват повече от

1500 души. Успяват да се спасят само 704 души, прибрани зори от кораба „ Карпатия“.

Събитието е широко отразено в международните списания, вестници и медии.

Какво се случва с капитана на кораба „ Калифорниан“, Стенли Лорд? Екипажа му е видял светлинните сигнали с морзов код, ракетите, и не е предприел нищо. Стига се до съдебен процес, Стенли Лорд е обвинен в безучастност, когато е можел да спаси хора, и той умира в позор. Преди да умре, той разкрива, че корабът, който са засекли от „ Титаник“ не е неговия, а „ Самсун“.

От „ Самсун“ също са видели сигналите, но кой знае защо, са счели за редно вместо да се притекат на помощ, да поемат в обратната посока. Каква е причината ли? Минават петдесет години, за да се разбере, че исландският кораб умишлено не го е сторил, защото е ловувал незаконно тюлени край Нюфаундленд, и екипажа на плавателното средство не е желаел престъплението му да бъде разкрито. Дори с цената на човешки животи.

Последствия

Проведени са две разследвания: британско и американско, независими едно от друго. Ето до какви изводи стигат те:

Радиооператорът на „ Титаник“ не веднъж е получавал съобщения от „ Калефорниън“ за айсберги, но ги е пренебрегвал, защото бил „зает“ да изпраща съобщения на богатите пътници. Част от офицерите забавят реакцията си пред сблъсъка, за да не им се наложи да поемат отговорност за инцидента. На първата спасителна лодка се качват само 12 човека, когато капацитета на лодките е бил проектиран така, че те да побират 40 души! Един от тези, които са се качили на една от лодките, е сър Космо Дъф-Гордън, който е подкупил членовете на екипажа да не спасяват повече бедстващи. Разбира се, той по-късно се оправдава, че съответните средства били „подарък“ за екипажа. На всичкото отгоре, лодките на кораба не били достатъчно като брой, и в случай на бедствие, можели да поберат едва половината от пътниците.

Американската комисия счита, че вина носят капитан Едуард Смит и г-н Исмей. Британската комисия е на обратното мнение, защото капитанът в

крайна сметка потъва с кораба си. Исмей е признат за виновен за трагедията, защото е поискал скоростта на кораба да бъде увеличена, за да стигне той по-рано в Ню Йорк и да предизвика сензация. Той е обявен за „ най-голeмия страхливец в историята“, защото успява да се вмъкне в една от лодките и да се спаси. Това беше показано и във филма на Камерън.

Оцелелите завеждат дела на обща стойност от 15 млн. долара. Компанията „White Star“ продължава да работи до 1932 г. Няма подведени за трагедията, нито арестувани.

Спекулации

Появи се нова теория защо е потънал „ Титаник“. Може би не е айсберг, а пожар, възникнал в трюма за въглища. Британският журналист от „ Индипендънт“ стига до това заключение, след близо три десетилетия разследване. Той твърди, че пожарът е възникнал още преди съдът да отплава от Саутхемемтън, като напразно седмици наред са се опитвали да го потушат. Обшивката на кораба е изгоряла. Собствениците на съда знаели, а на екипажа било наредено да мълчи. Молони „доказва“ със снимки, че обшивката е пълна със сажди. Според него и подръжниците му, при сблъсъка с айсберга нещата просто се влошават. Дали това е истината? Никога няма да разберем…

Хронология на събитията

14 април 1912г

23:00
„Титаник“ се намира плавайки в близост до бреговете на Нюфаундленд. От кораба „Калифорния“ предупреждават „Титаник“ за наличието в океана на свободно плаващи огромни ледени късове, но радистът на „Титаник“ Джек Филипс прекъсва връзката по радиообмена преди да получи от „Калифорния“ координатите на района с айсбергите.

23:35
Намиращият се в наблюдателницата Фредерик Флит виждайки айсберг по курса на кораба удря корабната камбана три пъти, извиква “Айсберг право по курса!” и съобщава по телефона на първия помощник-капитан Мърдок, че

само на ¼ миля право пред кораба се намира айсберг. Първият помощник-капитан Уилям Мърдок дава команда "Ляво на борд!" и "Пълен назад!" надявайки се да се избегне сблъсъка, разминавайки се с айсберга откъм десния борд на кораба. При удара нитовете, свързващи стоманените листове се скъсват и правят достатъчно голяма пробойна, позволявайки водата спокойно да навлиза в долните палуби. От удара корпусът на кораба е пробит по протежение на около 90 метра.

23:42
Капитан Смит излиза на мостика (непосредствено преди и по време на сблъсъка той е на вечеря) и дава команда да се спуснат петнадесетте водонепроницаеми прегради

23:45
В първите минути след сблъсъка паника няма, нещо повече – голяма част от пътниците не са му обърнали внимание тъй като са чули само "силно изскърцване". Вследствие на голямата пробойна обаче всяка секунда около 5 тона океанска вода нахлуват в корпуса на лайнера, понижавайки неговата плавателност.

23:50
"Титаник" напълно спира движението си. Намиращите се в каютите на по-ниските палуби пътници от трета класа забелязват вода по пода на помещенията, като височината ѝ постепенно достига 4 фута продължавайки да се покачва. Пощенското отделение е напълно наводнено. Капитан Смит, заедно с Томас Ендрюс, технически директор на Белфастката корабостроителница "Харланд и Уолф", в която е построен "Титаник", решават да слязат на долната палуба, за да оценят лично щетите нанесени на лайнера.

15 април 1912 година

00:03
Смит и Ендрюс се връщат на мостика, анализирайки ситуацията използвайки и наличната техническа документация на кораба. Ендрюс веднага отбелязва, че „Титаник“ неизбежно ще потъне, тъй като са наводнени шест водонепроницаеми отсека, а по проект корабът не може да плава с повече от четири такива. Водонепроницаемите прегради не достигат до най-горната палуба на кораба, което ще доведе до това поетата в пробитите шест носови отделения вода постепенно да се прелее в посока кърмата на кораба.

00:10
На палубата където се намират спасителните лодки се появяват първите уплашени пасажери от 1-ва класа, надявайки си спасителни жилетки. Пътниците от 2-ра и 3-та класа се появяват по-късно след тези от 1-ва.

00:14
Капитан Смит влиза при радиста Джек Филипс, за да му нареди да започне предаването на сигнал за бедствие.

00:15
От потъващия кораб е изпратен радиосигнал: „CQD MGY/Titanic/ 41.46 норд (север) 50.24 уест (запад)“

00:25
Първият морски съд приел радиограмата от „Титаник“ е британският лайнер „Карпатия“, който по това време се намира на 58 морски мили от мястото на корабокрушението. Капитанът му Артур Ростров първоначално се усъмнява в достоверността на приетото съобщение, но въпреки това издава команда: „Курс към „Титаник“! Пълен напред!“.
По това време пътниците на потъващия кораб се събират на тълпа на корабната палуба. Много жени плачат, но като цяло паника и хаос все още няма.

00:40
Корабът започва постепенно да се накланя надясно, като 16 моряци почват спускането на спасителните лодки на вода от левия борд, който все още е над водата. Лодките са с вместимост от 28 до 65 места. Наклонът на кораба постепенно започва да придобива застрашителни размери точно час след сблъсъка.

00:45
От „Титаник“ е подаден първият сигнал SOS. От левия борд в океана е спусната втората спасителна лодка. Капитан Смит отдава команда, крещейки: „Жените и децата на левия борд!“, — предполагайки, че ще успее своевременно преди потъването на огромния кораб да евакуира всички пътници от борда. Мъжете отстъпват места на дамите, обаче много от жените всяват допълнително паника, отказвайки да се качат на спасителните лодки. Това продължава до пълното потъване на кораба.

00:50
Необръщайки внимание на случващото се, някои баровци в салона за пушачи на I класа продължават да беседват спокойни по разни теми. Осем музиканти от оркестъра под диригентството на Уолес Хартли продължават

да веселят на горната палуба дремещите непукисти, които не могат да си представят как “Титаник” ще потъне, разчитайки на най-съвременната и модерна технология, която във всички случаи би ги предпазила от катастрофа.

01:00

На вода е спусната третата лодка с 41 пасажери и 24 свободни места. Изстреляна е сигнална ракета в небето над мястото на “Титаник” в Атлантика. Веднага след третата е спусната и четвърта лодка, на която има вече 37 свободни места. Все още всичко случващо се изглежда на повечето пътници като учебна игра. Незабавно след четвъртата е спусната и петата лодка с 25 заети места. Постепенно с оглед на накланянето на кораба започва да настъпва суматоха сред пътниците, включително и сред част от екипажа, които явно разчитат на това, че даже “Титаник” да потъне, то това ще отнеме достатъчно време, през което близките лайнери биха успели да се доберат до мястото на корабокрушението безпроблемно и съответно да поемат акцията по спасяването на пасажерите и екипажа от борда му спокойно и без притеснение, т.е. спасителната акция би преминала изцяло под контрол и без суматоха. От осмата спасителна лодка изпадат при спускането ѝ на вода две гребла. Капитан Смит отдава заповед на командирите на спасителните лодки да поддържат курс на две морски мили от „Титаник“.

01:20

Носовата част на „Титаник“ е наполовина запълнена от вода, а самият нос е вече под ватерлинията. Водата нахлува и залива изцяло палубата на 3 класа. В носовата част на лайнера има приблизително 30 000 тона океанска вода. Екипажът на кораба ускорява работата си по евакуирането на пътниците и скоро са спуснати на вода вече общо 11 от спасителните лодки, като някои обаче от тях са претоварени с по 70 човека за разлика от първите. Постепенно паника обхваща всички, намиращи се на борда на потъващия лайнер.

01:30

По време на спускането на вода на 12-тата и особено 13-тата лодка настъпва страшна паника и матросите не успяват да въведат ред на борда. Организираното спасяване на пътниците на “Титаник” от екипажа излиза от контрол.

01:35

Първият помощник-капитан Уилям Мърдок произвежда изстрел над главите

на няколко мъже от спускащата се на вода 15-та спасителна лодка с цел да възстанови реда, но вече в нея остават незаети 26 места заради паниката.

01:40
На „Карпатия“ всичко е готово за прием на спасяващите се пасажери от „Титаник“. По това време от спасителната палуба с лодките на „Титаник“ е изстреляна последната сигнална ракета. Радистите Брайд и Филипс продължават да предават сигнал за бедствие. Част от светлините на потъващия кораб изгасват, което допълнително нагнетява напрежение и всява още паника у всички на борда.

01:45
От борда е спусната 17-тата спасителна лодка, като по това време около 500 пътници на „Титаник“ се намират на ниските палуби в смъртоносен капан, като някои поради часа на крушението все още са в неведение за случилото се и в невъзможност да намерят изход нагоре.

02:00
Вторият помощник-капитан Чарлз Лайтолер и първият помощник-капитан Уилям Мърдок произвеждат още изстрели с цел да въведат някакъв ред при спускането на вода на последната спасителна лодка от “Титаник”. В крайна сметка само 4 от 18-те общо спуснати на вода лодки са изцяло запълнени с пасажери, обаче пък са претоварени, т.е. спасителната операция протича неравномерно и излиза от контрол.

02:05
Носовата част на палубата със спасителните лодки е вече под вода. Капитан Смит издава последна заповед към радистите да спасяват живота си. Някои от членовете на екипажа стоически посрещат смъртта — например, главният конструктор на „Титаник“ Томас Ендрюс остава в салона за пушачи на 1-ва класа да наблюдава в последния му път гордостта на конструкторското си дело. Капитанският мостик е вече под вода.

02:10
Лайнерът внезапно силно се накланя, придвижвайки се напред и се отправя под водата. Отчупва се първият комин на кораба, а кърмата се изправя нагоре над водата. Корабният оркестър на Уолес Хартли засвирва трагикомично мелодията на хорала „Близо съм до Тебе, Господи“.

02:13
Корпусът на „Титаник“ застава под ъгъл 40 градуса към дъното на океана, като и вторият комин се отцепва, а задържащите се все още на тялото му пасажери започват да се хвърлят свободно в ледената вода на Атлантика.

02:15
Кърмата на „Титаник“ се издига при потъването на корпуса на 60 метра над водата, а всички пътници, които все още се крепят някак си по мостиците, политат във водата.

02:17
Отправен е последният сигнал SOS от „Титаник“. На „Титаник“ отказва електрооборудването и изгасват всичките му все още работещи светлини. Всички системи за управление на кораба са извън строя.

02:18
Корпусът на гигантския кораб се разцепва между трети и четвърти отсег, след което кърмата му окончателно се откъсва от корпуса и поема към океанското дъно.

02:20
2 часа и 40 минути след сблъсъка с айсберга, неотделилата се кърмова част от корпуса на „Титаник“ застава вертикално под ъгъл 70 градуса и бързо започва да потъва под вода. Последните успели все още да се крепят на палубата му пътници, невиждайки шанс за спасение, сами се хвърлят в ледената вода. Океанските води бързо поглъщат целия корпус на гигантския кораб.

02:29
Със скорост от около 13 мили в час, носовата част на „Титаник“ се отправя към океанското дъно на дълбочина 3750 метра, врязвайки се в дънните седименти.

02:56
Кърмовата част на „Титаник“ се спуска към океанското дъно със скорост около 4 мили в час.

03:00
Непосредствено след потъването на “Титаник” само една от спуснатите от него спасителни лодки се завръща на мястото на корабокрушението, за да търси оцелели от срещата с ледената вода. Лодка № 4 не се връща на мястото, но наблизо взима на борда си осем членове на екипажа, двама от които по-късно умират от хипотермия. Лодка № 14 спасява други четирима души, единият от които – Уилям Ноут по-късно умира от измръзване.

Интересни факти:

– На кораба се е возил пасажер с името **Джак Доусън**. Той е огняр. Погребан е в Нова Скотия, като неговия гроб е най-посещаван от туристите.

– Имало е няколко реални любовни истории, наподобяващи тази на Джак и Роуз. Първата е на Исидор Строс, богат американец на преклонна възраст, който взима със себе си съпругата си Ида, към която е безкрайно привързан. Той я изпраща до спасителните лодки, но тя категорично отказва да се качи. Ида качва камериерката си, и придружава съпруга си до покоите им, където умират заедно. Другата любовна история е къде-къде по-вълнуваща: Карл Беър, по това време успешен тенисист, е влюбен в Хелън Нюсъм – момиче от заможно семейство. Чувствата му са споделени, но майката на любимата му мечтае за далеч по-изгодна партия за дъщеря си.За да ги раздели, госпожата завежда Хелън на дълго пътешествие по Европа. Упоритият Карл обаче прави всичко, за да ги следва по петите – качва се дори на фамозния „Титаник”. Когато корабът се блъска в айсберга, тенисистът отвежда любимата си и майка й до лодката. Третата история е даже още по-интригуваща: Историята на Роберта Меоини е разказана пред репортери от нейната племенница Джоана Ууд. По време на катастрофата е само на 21 и е прислужница на графиня, която е на „Титаник“ в Първа класа.

На борда Роберта среща млад стюард от екипажа. Двамата се влюбват. Когато „Титаник“ започна да потъва, стюардът се втурва към каютата на Роберта, води я до палубата, настанява я в лодка и й дава спасителната си жилетка. Самият той загива, подобно на много други членове на екипажа. Роберта е качена на „Карпатия” и стига до Ню Йорк. В джоба си носи значка със звезда – символ на корабната компания White Star Line. Такава носят членовете на екипажа. Стюардът я сваля, за да й я остави за спомен. Познато, нали?

- На кораба се возят 50 българи, 38 от които загиват, няколко араби, немци, италианци, британци, ирландци, американци, евреи, 4-ма китайци и 1 японец. При завръщането си в родината, младият мъж е обявен за „страхливец“, задето не е загинал с останалите. Умира в позор и мизерия.
- Едни от най-известните имена, качили се на кораба са, господин Дж. Астор, милионерът Гугенхайм, който предпочита да умре на „ Титаник“, небеизвестната Моли Браун, останала с псевдонима „непотопяемата“. Няколко дена преди потеглянето, собственикът на „ Титаник“ отказва да пътува. Какъв късмет. И е видян в Париж с любовницата си.
- Готвачът успява да се спаси в ледените води на Атлантика, изпивайки огромни количества уиски и коняк.
- Оркестърът свири до край и остава до самото потъване.

Каквото и да се каже за „ Титаник“, все ще е недостатъчно. Тази мистерия ще продължи да вълнува хората години след години. Ще вдъхновява не един автор и не един режисьор. Не един водолаз ще се гмурква до дъното на океана, за да види с очите си внушителните останки от някогашното величие на кораба. Романтиката около него е безсмъртна, и ще ражда тепърва още вълнуващи истории и сюжети, за да ни припомни звездната нощ на петнадесети април 1912…

Ния Каменова.

9.11.2022 г.

1. Предмет на психологията

Психологията възниква като самостоятелна наука в края на XIX в., когато се отделя от философията. Етимологията на думата „психология“ – произлиза от psyche (психе), което означава „душа“ и logos (логос), което означава „наука, знание“. Така психологията се превежда като „наука за душата“. Психологията се занимава с вътрешния, психически свят на човека – памет, чувства, мисли, характер, интереси.

Предметът на психологията като наука се състои в изучаването на различни психични явления. Предметът на психологията, най-общо казано, е субективният свят на човека и психичните явления.

Психичните явления се делят на три основни групи: 1. Процеси; 2. Свойства и 3. Състояния.

I. Процеси

Процесите отразяват по различен начин едни или други страни на действителността. Процесите се делят на 1. Познавателни; 2. Емоционални и 3. Волеви.

1. ***Познавателните процеси се делят на:***

- Сетивни – усещане, възприятие, представа;
- Рационални – памет, мислене, въображение.

Представата е психичен образ на явление, което човек възприела. А мисловният образ отразява общи свойства.

2. ***Емоционални процеси***

Емоционалните процеси включват емоции и чувства

3. ***Волеви процеси***

Волевите процеси са свързани с дейността и поведението.

II. Психични свойства

Това са психичните качества на личността

Психичните свойства са темперамент, характер, навици, умения, нагласи.

Характерът на човека се проявява в неговите постъпки и поведение.

III. Психични състояния

Душевните състояния са с преобладаващо чувство за по-дълъг период от време. Такива са сън, бодърстване, апатия радост и др.

В състояние на внимание, готовност, тревожност, възбуда, въодушевление психичната дейност протича по-активно. При състояние на

потиснатост, умора, разсеяност тя значително се понижава. При съня психичната дейност се ограничава.

Психиката е свойството на мозъка да отразява действителността по особен начин и да управлява поведението. Психиката не е нещо, върху което може да се експериментира. Тя е динамична и развиваща се система от разнородни психични явления, възникващи от дейността на мозъка и от скоростта му. Психологията не е обективна, а субективна наука. Истината не е абсолютна. Психологията зависи от гледните точки и методите, които използват различните психолози – методите, които могат да достигната частично до истината. За това в психологията съжителстват доста теории по един проблем.

Методите в изследването на психологията са най-различни:

Наблюдение. Този метод донякъде е обективен. Продължително време психологът наблюдава обекти и определени психични явления. При него няма абсолютна сигурност. Има наблюдение в естествени условия, както и в лабораторни наблюдения – в изкуствена среда, в екстремни ситуации. При този метод се изучава как се променя поведението в дадена среда. При наблюдението съществуват и смесени методи. Самонаблюдение (интроспекция). Това е планово наблюдение на себе си и на свое определено психично явление. Тест, анкета, интервю. 4. Терапевтични и диагностични методи.

Първото философско учение, според което във всичко съществуващо в света има душа се нарича анимизъм. В това учение се подчертава независимостта на душата от тялото. Например се е считало, че когато човек спи, душата му временно напуска тялото.

По-късно възниква натурфилософското тълкуване. Според него душата е материално явление, наред с другите такива, изграждащи света.

Това схващане се заменя по-късно от атомическото учение за света. Основоположници на това учение са Левкип и Демокрит (V в. пр. н. е.). Според тази теория светът е изграден от многобройни малки, неделими частици, наречени „атоми“. Най-малките и най-подвижните са атомите на душата. Те имат самостоятелен живот и могат да проникват в тялото и да го напускат.

Философите Сократ и Платон създават теорията за идеалистическото обяснение на душевните явления. Според идеалистите душата е безсмъртна и нематериална. Именно душата мисли, чувства, усеща, преживява. При смъртта душата напуска тялото. Платон разделя душевните явления на разум, мъжество и въжделение.

През XVII в. най-силно влияние върху възгледите за същността на душата оказват философите материалисти от Англия, Франция и Холандия. През XVII в. се прилага и механичния принцип. Механизмът е учение, според което всички естествени процеси се определят на механично равнище и се обясняват със законите на физиката и химията. При дуализма се утвърждава отделното, независимо съществуване на двете начала – материя и дух.

През XVIII в. се появява и емпиризма. Според него знанието се придобива чрез чувствения опит. Според английския философ Джон Лок човек по рождение представлява „чиста дъска“ (“tabula rasa“), върху която може да се запише опитът.

През този период психиката се свързва с разума (ratio). Това схващане развива френският философ Рене Декарт, който е основоположник на рационалистическа философска школа.

За условна дата на обособяването на психологията като наука се счита 1879, когато немският учен Вилхем Вунд (1832-1920) създава в Лайципг първата психологическа лаборатория, като основен метод в своята лаборатория той използва интроспекцията (самонаблюдението). По време на опита изследваното лице трябва да съобщава за своите преживявания, усещания и мисли. Лабораторията на Вунд първоначално е била частен институт, а две години по-късно се превръща в държавен университет.

Основните психологически школи са: 1. Бихевиоризъм; 2. Психоанализа – школа, изследваща подсъзнанието; 3. Школи, изследващи съзнанието – гещалт-психология, хуманистична психология и когнитивна психология.

Интроспектизъм. Това е първата цялостна школа в историята на психологията. Нейни представители са Вилхем Вунд и Едуард Титчънър. Основният метод, използван в тази школа е интроспекцията. Чрез нея човек „наблюдава“ собствения си свят. Според психолозите от тази школа външното поведение на човека не винаги съответства на преживяванията на човек и често може да бъде подправено. Също така, те смятат, че несъзнаваните психични процеси не са достъпни за научно изследване.

Психоанализа. Психоаналистичната школа е създадена в края на XIX в. от виенския психолог и психиатър Зигмунд Фройд (1856-1939). Психоанализата е теория, която достига до най-дълбинните пластове на психиката.

Основни принципи на психоанализата:

Съществуват две влечения 1. Его – да обичаш себе си и 2. Алтруизъм – потребността на служиш на другия. Тези две влечения са наречени инстинкти. Според Фройд тези две влечения ръководят човешката емоция. Крайните влечения се реализират по етажите (трите основни зони) на мозъка:

Най-долната зона е подсъзнанието, което Фройд нарича „То“. То включва всички импулси, които не се допускат в съзнанието. Това са така наречените проекции. Подсъзнанието ги избутва и те се преобразуват навън под формата на фобии, натрапливости, мании, зависимости и комплекси.

Съзнанието, което се намира във втория етаж, Фройд нарича „Аз“. Това е „такъв, какъвто съм“. С него са свързани човешките емоции.

В гънките на главния мозък се намира свръхсъзнанието или още „Свръх-Аз“. От тук се формират механизмите на самоконтрол. Това е „такъв, какъвто искам да бъда аз“. Тук се формират идеите, идеалите, ценностите, нормите, правилата, чувството за дълг, вината, съвестта, срамът.

Пробиването на „То“ в Аз-ът предизвиква творчество, гениалност, извършване на зли деяния.

Водещите влечения са да обичаш себе си и потребността от другия. От взаимоотношенията на тези две влечения се развиват Аз-ът и Свръх-азът. Те са или в хармония, или в конфликт.

Фройд още смята, че чувството е постоянно отношение към различни обекти, предмети и знаци. То се изживява чрез емоцията. Емоцията е мигновеното усещане, а чувството – дълготрайното.

Бихевиоризъм. Бихевиоризъм от английски означава „поведение“ (behaviour). За основател на тази школа се смята Джон Уотсън (1878-1959). Бихевиоризмът изучава не психиката, а поведението. Бихевиоростите твърдят, че не съществува качествена разлика между човешката и животинската душевност. Съзнанието на човек е „чиста душа“ и върху нея се натрупва опитът.

Гещалт-психология. От немски „гещалт“ означава „цялостност“. Школата възниква в края на XX в. в Германия. Нейни осаватели са В. Кьолер, М. Вейтхаймер, К. Кафка. Те се противопоставят на разчленяването на психичния живот на елементарни психични явления. Изучават познавателните процеси и творческата интуиция, разчитаща на внезапно „прозрение“ (т. нар. „инсайт“).

Хуманистична психология. Тя е създадена през 30-те години на XX в. Видни нейни представители са: Е. Маслоу, Ш. Бюлер, К. Роджърс и В. Франкъл. Според хуманистичните психолози всеки човек е добър по рождение. Той е свободен и отговорен за своята съдба и притежава безброй възможности за себереализация. Според тях творческият потенциал е присъщ на всеки човек.

Е. Маслоу създава йерархичен модел на човешките потребности чрез пирамида. 1. В основата на пирамидата стоят физическите потребности; 2. Потребността от физическа и психическа сигурност); 3. Потребност от обвързаности причастност към социалната общност; 4. Потребност от одобрение и уважение; 5. Потребност от духовност и творческа реализация; 6. Философско и религиозно осмисляне на живота; самоусъвършенстване. Само 10 % от хората притежават последните две потребности.

Когнитивна психология. Това е една от най-влиятелните направления в световната психотерапия. Нейни видни представител са У. Найсер и А. Елис. Главната цел на когнитивната психология е изучаването на познавателните процеси, както и творческите, емоционално-волевите и поведенчески възможности на човека.

В центъра на когнитивния подход са изследвания на структурата и организацията на паметта, вниманието, въображението, възприятието, усещанията, мисленето. Тоест целият спектър от психични процеси и сфери на поведение е изцяло покрит. Трудно е да се изучат всички задачи само с познания по психология.

Когнитивно-поведенческата терапия комбинира знанията на бихевиористите и психоаналитичните методи в общата концепция, че въпреки натиска от психологическа травма, човек е в състояние да промени поведението си към по-добро.

Съществуват различни видове психология:

Аналитична психология, диференциална психология, еволюционна психология, икономическа психология, медицинска психология, народопсихология, организационна психология, педагогическа психология, поведенческа психология, правна психология, приложна психология, психология на здравето, психология на изкуствата, психология а личността, психология на маркетинга, психология на развитието на възрастните, психология на религиите, психология на творчеството, психология на управлението, психология на успеха, социална психология, сравнителна психология, трудова психология, училищна психология, юридическа психология и т. н.

;

Какво представлява психологията?

1. **<u>Предмет на психологията</u>**

1. **Що е психология?**

1) етимология – от „психеа“ – „душа“;
2) отделя се от философията през XIX в.;
3) наука, която изследва психичните явления.

1. **Психични явления**

Психичните явления се делят на три основни групи:

1) психични процеси;
2) психични свойства;
3) психични състояния.

1. ***Психични процеси***

1) Познавателни процеси:

– сетивни – усещане, възприятие, представа;

– рационални – памет, мислене, въображение;

– емоционални – емоции, чувства.

2) Емоционални процеси – емоции, чувства.

3) Волеви процеси.

2. ***Психични свойства***

– темперамент;

– характер;

– навици;

– нагласи;

– умения.

3. ***Психични състояния***

Душевни състояния – те са с преобладаващо чувство за по-дълъг период от време.

Това са сън, бодърстване, апатия, радост, тъга и т. н.

III. Понятието „субект“

Субект – познаващият, активният, действащият човек. Субектът е носител на психичните явления.

Субектът също се разглежда като обект. Напр: лекар-пациент.

1. **Особености на психологията**

Предмет на психологията е субективният свят на човека. Психиката не е нещо, върху което може да се експериментира. Психологията не е обективна, а субективна наука. Истината не е абсолютна. Психологията зависи от гледните точки и методите, които използват различните психолози, които могат да достигнат частично до истинината. За това тук съществуват доста теории по един и същи проблем.

1. **Методи в психологията**

1. Наблюдение

Това донякъде е обективен метод, защото психологът продължително време наблюдава обекти и определени психични явления. Въпреки това няма абсолютна сигурност.

4) наблюдение в естесвени условия;

5) лабораторни наблюдения – в изкуствена среда; в екстремни ситуации. как се променя поведението в дадена среда;

6) смесени наблюдения – сравнение на две групи.

Напр: опитът в ЮАР. Едната група хора е наблюдавана в естествени условия. Другата група – в изкуствена среда.

2. Самонаблюдение (интроспекция)

Самонаблюдението представлява планово наблюдение на себе си и на свое психично явление. Има сигурност при този метод, защото наблюдаваш себе си. Но не е сигурно дали това, което наблюдаваш, е характерно и за другия.

3. Психологически тест, психологическа анкета.

4. Терапевтични (психотерапия) и диагностични методи.

1. **Основни психологически школи**

1. Когнитивна школа – тя прави класификация на психичните явления.

2. Бихевиоризъм (Джон Уотсън) – изучава поведението на човека, а не неговата психика. Според бихевиористите съзнанието на човек, който се ражда е „чиста дъска“, която се формира по-нататък.

3. Гещалт психология – немска школа от XX в. Нейни представители са: Кьолер, Кафка, Ебинхаус

Според Гещалт психологията всяко душевно състояние може да бъде разбрано единствено в контекста на цялостния поток на съзнанието.

4. Хуманистична психология – развива се през 50-те години на XX в.

Т. нар. „Пирамида на личността“ на Ейбрахам Маслоу. Тази пирамида представлява йерархичен модел на човешките потребности. Според Маслоу личността е свободна и отговорна за своята съдба.

Пирамидата на личността:

1) в основана на пирамидата стоят физиологическите потребности;

2) потребност от физическа и психологическа сигурност;

3) потребност от обвързаност и причастност към дадена общност;

4) потребност от одобрение и уважение;

5) духовност и творческа реализация;

6) философско и религиозно осмисляне на живота; самоусъвършенстване.

Пета и шеста част (върхът на Пирамидата) се среща при 10 % от хората.

5. Школата на руския психолог Павлов
6. Школата на Алфред Адлер – развива теория на психологическите комплекси.

2. **<u>Сетивно-познавателни процеси</u>**

Сетивно-познавателните процеси са:

– Усещане;

– Възприятие (перцепция);

– Представа.

1. **Усещане**

Усещането е сетивно-познавателен психичен процес, при който се отразяват отделни свойства при непосредственото въздействие на дразнителя върху сетивния орган.

1. **Видове сетива**

– външни – вкус, зрение, слух, обоняние, допир;

– вътрешни – глад, жажда;

– вътрешно-външни – равновесие, вестибуларен апарат.

2. **Основен механизъм**

Рефлекторна дъга – от рецептора към съответния мозъчен център и от мозъчния център се праща сигнал до съответния орган. Сигналът се изпраща с космическа скорост.

Латентен период – отзвукът.

Пр: когато някой спре да говори, няколко секунди сякаш чуваме гласа му.

3. **Явления, свързани с усещанията**

– адаптация – приспособяване;

– индуциране – взаимно въздействие на сетивата. Едно сетиво въздейства върху друго.

Пр: слепецът изостря обонянието си.

Пр: понякога звуците от музиката пораждат цветове.

– праг на усещане (на чувствителност)

долен – най-ниският дразнител, който рецепторът може да улови. Това е абсолютно долният праг на чувствителност на човека.

Този праг има субективност – различните хора имат различен долен праг.

Пр: дегустаторът различава по-добре вината от останалите.

горен – силата на дразнителя преди да настъпи поражение.

1. **Възприятие (Перцепция)**

Възприятието е сетивно-познавателен психичен процес, при който се отразява цялостния образ при непосредствено въздействие на дразнителя върху сетивния орган.

1. **Основни свойства**

– избирателност – възприема се само определен обект;

– постоянност (константност) – разпознаване на предмета, въпреки несъществените промени.

Пр: разпознаваме стара снимка на наш познат.

– двусмислие, илюзия – едно и също нещо се възприема по различен начин.

2. **Два основни етапа**

1) Перцептивни процеси

Перцептивните процеси, това са избирането и разпознаването.

Перцептивна моторика – при нея силно влияе субективността. Едно и също време протича по различен начин, когато чакаме и когато бързаме. Различно усещане за време.

2) Аперцепция

Аперцепцията, това са личният, културният и историческият опит, които определят дадения предмет като такъв.

Пр: бушмените не могат да разберат какво представлява една стъклена бутилка.

III. Представа

Представата е сетивно-познавателен психичен процес, при който се появяват нагледни образи без непосредствено въздействие.

Представата се приема като връзка между сетивни и рационални психични процеси.

Нагледните образи (едитични образи) – когато ни се стори, че чуваме познат глас или видим познат образ.

Представата на образи като интуитивни прояви.

Летяща асоциация – за 20 секунди да се изброят 10-15 думи.

Мираж – отражение на светлината в пустинята. Не се вижда предмета, а неговото отражение (предметът е доста надалеч).

Ейдитизъм – запазване на образа на предмета дълго време, след неговото изчезване от зрителното ни поле.

3. **Рационални процеси**

Рационални процеси – памет, мислене, въображение

1. **Памет**

Паметта е рационално-познавателен психичен процес, който се състои в научаване, съхраняване, възпроизвеждане и забравяне на образа.

Памет – съхраняване на следи в мозъка и трансформацията им психиката в идеални образи.

1. **Основни моменти**

1) <u>Научаване (получаване)</u>

Това са всички отразени и обработени сигнали в съзнанието.

2) <u>Съхраняване</u>

До колко и как остават всички обработени в съзнанието образи. Често обработването завси от усилията, интереса и емоциите.

3) <u>Възпроизвеждане</u>

Това е съзнателно или несъзнателно извличане от съхраненото, за да бъде използвано. Не съществува пълно възпроизвеждане.

4) <u>Забравяне</u>

Закономереност – най-ускорено протича забравянето в първите дни, в първия месец. До една година скоростта на забравяне на наученото намалява. И в дълготрайната памет остава едва 30% от заученото.

Хермън Ебинхаус (немски психолог от н. на XX в.) изследва „кривата на забравянето“, т. е. закономереността.

2. **Гещалт психология – Вилхем Вундт**

Немска школа, която прави най-добрите изследвания за паметта. Основен принцип на тази школа е изследването на всяко едно отделно психично явление не само за себе си, а във връзка като част от цялото.

Пр: Не разглеждат паметта като кодирана информация, а цялостният процес от сетивност, пътищата на рефлекторната дъга и невроните; това как дразненията се превръщат в сигнали, докато тези следи се превърнат в образи.

4. **<u>Емоционални процеси. Волеви процеси</u>**

<u>Емоционални процеси</u>

Емоцията е динамичната страна на чувствата; изразява подвижността на чувството. Едно и също чувство към един и същ обект в конкретните ситуации го преживяваме по различен начин – от краен негативизъм до краен позитивизъм. Именно това преживяване на чувствата е емоция.

1. **Павловската школа**

Според школата на Павлов емоцията в човека се ръководи от два инстинкта, които влизат ту в хармония, ту в противоречие:

– инстиктът за самосъхранение – любовта към себе си;

– родов инстинкт – любовта към другия; необходимостта от други.

Тези два инстинкта са ръководни принципи н реагирането на човека към околната среда и към другите хора. В основата на всички процеси е регарирнето (рефлекс). Рефлексът се формира в една постоянно подвижна среда на отношението към света.

1. **Рефлекси – система от инстинкти**

– безусловни (вродени) – за съмосъхранение;

– условни (придобити) – изграждат се на основата на вродените инстинкти; възпитанието; навиците;

– втора сигнална система – всички знаци на мислене и език.

Рефлекторната система има физиологична основа – рефлекторните дъги. Центърът на релефлекторните дъги са съответните мозъчни центрове. Мозъкът работи непрекъснато, но не работи целият, а само определени зони ото него. Тези определени зони представляват мозъчната активност. Активността на опрделени зони, докато други си почиват, се нарича възбудимост. А почиващите са в процес на подтискане и задържане.

Мозъчнте зони се индуцират (взаимодействат). Основните два процеса са зоните на мозъка са възбудта и задържането. Начинът, по който си взаимодействат влияе върху емоциите и формира характера.

III. Фройд и психоанализата

Според Зигмунд Фройд човешката емоция се ръководи от две основни влечения (т. нар. либидо, инстинкт):

– Его – да обичаш себе си;

– алтруизъм – потребността да служиш на другия.

Крайните влечения се реализират по етажите (трите основни зони) на мозъка.

– **„Свръх-Аз“** – свръхсъзнанието. То е свързано с гънките на главния мозък. „Свръх-Аз“ е свързан с механизмите на самоконтрол (какъв искам да бъда аз). В „Свръх-Аз“ се сформират всички идеи, идеали, ценности, норми, правила, чувство за дълг, чувство за вина, съвест, срам.

– **„Аз“** – съзнанието. То се намира в средната зона на мозъка. Отговаря на „Такъв, какъвто съм“.

– **„То“** – подсъзнанието. Свързано е с всички механизми, които не допускаме в съзнанието. Тук се намират всички фобии, натрапливости, мании, зависимости, кимплекси.

Пробиването на „То“ в „Свръх-Аз“ говори за творчество, извършване на злодеяние.

Проекции – импулси, които не допускаме до съзнанието. Съзнанието ги избутва и те се преобразуват навън.

Водещите влечения са да обичаш себе си и потребността от другия. От взаимоотношенията на тези две влечения се развиват „Аз“-ът и „Супер-Аз“. Понякога те са в конфликт или в хармония.

1. **Чувство**

Чувството е относително постоянно отношение към различни обекти, предмети, знаци. Чувството се изживява чрез емоциите.

Емоцията – мигновенното изживяване.

Чувството – дълготрайното изживяване.

Волеви процеси

Волевите психични процеси са свързани с целенасочено съзнателно полагане на внимание.

1. **Внимание**

Вниманието е познавателен процес, който съпровожда всяко психично явление. Изразява се със средоточване и концентрация на психична дейност.

– неволево;

– волево.

Разпределение на вниманието – едновременно съсредоточване или извършване на няколко дейности.

Всеки човек е с различна концентрация.

Разсеяност – неспособността на човек да се съсредоточва или концентрира по-дълго време.

Има избирателност на вниманието.

1. **Воля**

Волята е активирането на психиката при изобр на цел и полагането на усилията на човек да достигне избраната цел.

Изследвайки волята, някои философи определят свободата като избор (Августин, Русо, Шопенхауер).

5. **<u>Психични свойства</u>**

Това са: темперамент, характер, навици, нагласи, умения.

Нагласа – аналитичната школа на Густав Юнг.

Темперамент – руската школа на Павлов.

1. **Нагласа**

1. **Какво е нагласа?**

Нагласата е типичната за един човек готовност, настройка за реакция, действия.

– индивидуални;

– групови – как групата е насочена спрямо даден предмет или човек;

– специфични – полови, народностни, професионални, възрастови и т. н.

2. **Школи**

1) Грузинската школа на Унадзе

Унадзе говори за широката адаптивност на жената и за насочеността на мъжа (той е откривателят).

2) Аналитичната школа на Густав Юнг

Юнг класифицира няколко типа нагласи като приема двете най-общи: ***екстровертност*** и ***интровертност***.

– екстровертност – отворен тип хора;

– интровертност – мисловен тип хора.

Човешката психика се характеризира от четири основни насоки:

Ø **разум**

– <u>*екстроверт*</u>

мъж

жена

– <u>*интроверт*</u>

мъж

жена

Ø **интуиция**

– <u>*екстроверт*</u>

мъж

жена

– <u>*интроверт*</u>

мъж

жена

Ø **сетивност**

– <u>*екстроверт*</u>

мъж

жена

– <u>*интроверт*</u>

мъж

жена

Ø **чувственост**

– екстроверт

мъж

жена

– интроверт

мъж

жена

Една насока е най-силна, водеща при отделния човек.

Класификацията на Юнг се разширява – извежда 16 основни типа нагласи на психиката.

Теорията за архиетиповете – според теорията съществува родов семеен псохофонд. Култ към дадено общество или колективна фобия при дадена народност.

Архиетипове:

– колективно безсъзнателно – несъзнателни нагласи – несъзнателни култове или фобии. Пр: европейците се страхуват от змии.

– колективно съзнателно – това са митовете, легендите, фолклорът.

Анализирайки архиетиповете в различните култури като символи (Пр: кръст) и класифицирайки човека в някои от типовете нагласи, Юнг създава терапия на конкретния човек.

1. **Темперамент**

1. **Какво е темперамент?**

Темперамент – типът нервна система според:

– подвижността;

– бързината (реактивността);

– дълготрайността на основните физиологични-психични процеси;

– психологично-физичните процеси: 1. Възбуда и 2. Задържане (сън, забравяне, разсейване).

2. **Школата на Павлов**

Павлов дели темперамента на четири основни типа:

– **Сангвиник** („сангуе“ – „кръв“) – силен, уравновесен, подвижен.

Като характер е отворен, общителен, динамичен.

– **Холерик** („холера“ – „жлъчка“) – силен, неуравновесен, подвижен.

Като характер е от отворен към затоворен, избухлив, динамичен.

– **Флегматик** („флегма“ – „лимфа“) – силен, уравновесен, пасивен.

Като характер е затворен, съзерцателен, издръжлив.

– **Меланхолик** („меланхолия“ – „тъга“) – слаб, неуравновесен, пасивен.

Като характер е затворен, съзерцателен.

1. <u>**Етапи в развитието на личността**</u>

1. Стилове поведение в конфликтна ситуация

1. **Стилове на поведение**

– **„Сова“** – решаване на проблема чрез сътрудничество; чрез интергиране.

– **„Мече“** – услужливост, приспособяване; по-важни са общите цели отколкото личните.

– **„Акула“** – налага своето решение; доминирне; съперничество.

– **„Костенурка“** – избягва конфликтите, скрива се.

– **„Лисица“** – компромиси; търси решение при което и тя, и другите ще спечелят.

2. **Комуникация (общуване) – вербална и невербална**

1) Като обмен на информация – словесно кодиране и декодиране на информацията; търсене на различния смисъл.

– денотативно значение на думата – директен смисъл;

– конатативно значение на думата – взависимост от възприятието от индивида и ситуацията.

2) Несловесни знаци

– оптико-кинестически – пантонимика (жестове, мимики);

– паралингвистични – интонация, тембър на гласа;

– екстралингвистични – паузи, темп на говорене, пози, стойка, плач, смях;

– проксемика – пространство и време на общуване.

3. **Умение за общуване**

Идентификация – разпознаване – умението да се поставяме на мястото на партньора.

Когнитивен дисонанс – омаловажаване на причината.

Емпатия – умението да съпреживяваме с другия.

Рефлексия – самоанализ и самооценка в общуването.

Конформизъм – съгласяване с мнениено на околните.

Фрустрация – страх от оценка; отчуждение; затваряне.

Иновация – влияние на малцинството.

1. Етапите в моралното развитие на личността

Онтогенезис – разглеждане на етапите на развитето на различните психосоциални качества.

Според американския психолог Колберг съществуват три етапа в моралното развитие на личността:

– ***предконвенциален морал*** – между четири и десет годишна възраст.

1-ви стадий – стадий към подчинение и наказание;

2-ри стадий – личностен стадий.

– ***конвенциален морал*** – между десет и тринадесет годишна възраст.

3-ти стадий – ориентация към одобрение от страна на околните;

4-ти стадий – ориентация към законност и ред.

– ***постконвенционален морал*** – след тринадесет годишна възраст.

5-ти стадий – ориентация към обществен дълг; уважение към околните.

6-ти стадий – ориентация към универсалните принципи.

III. Етапи в личностното развитие

1. **Според френския психолог Шарлот Бюлер**

– **I етап** – до 15 годишна възраст.

Няма изгрден Аз-образ и не може да прави самооценка.

– **II етап** – до 20 годишна възраст.

Ясно осъзнава своите потребности.

Аз-образът и самооценката придобиват завършен вид.

– **III етап** – 25-40 годишна възраст.

Стабилен характер и реалистични цели.

– **IV етап** – до 65 годишна възраст.

Равносметка на живота.

– **V етап** – над 65 годишна възраст.

Смисъл и завършеност.

2. **Според френския психолог Жан Пиаже**– етапи в интелектуалното развитие на човека

– сензомоторна интелигентност – до две годишна възраст.

– предоперационен стадий – между две и осем годишна възраст. Егоцентрично милене.

– трети стадий – от осем до дванадесет годишна възраст. Конкретно мислене. Умее да сравнява и класифицира.

– четвърт стадий – след дванадесет годишна възраст. Използва общи понятия. Развива абстрактно мислене.

По темите на Надка Стойчева

Систематизация: Ния и Кремена Каменови

Имаше ли уговорка между Франция и Катар?

19.12.2022

Ния и Кремена Каменови

В италианският сайт Quotidiano online di Agenzia Nova, журналистите споменават факта, че по време на Световното първенство Катар е център на многобройни противоречия и спекулации. Те довеждат до разследване от прокуратурата в Париж за предполагаемо „тайно“ споразумение между Франция и Катар. Италианският вестник пише още, че за Мбапе, Ал Келайфи направил всичко, за да гарантира, че ще представлява парижкия клуб на Световното първенство в Катар.

Както беше разкрито през 2015 г. от тогавашния президент на ФИФА Йозеп Блатер пред следователите на ФБР разследваха системата за вътрешна корупция, на 23 ноември 2010 г. има "таен" обяд в Eliseo на която присъстват тогавашният френски президент Никола Саркози, тогавашният номер едно на УЕФА Мишел Платини и синът на Хамад бин Халифа ал Тани, Тамим, престолонаследник по това време, сега Емир.

Друг италиански сайт, Trend Online споменава, че Грант Уахал, 48-годишен американски журналист, умира в Катар от „внезапен инфаркт“ в нощта между 9 декември и 10 декември 2022 г. Умира на стадиона, следейки мача Холандия – Аржентина. Последният туит е свързан с холандския гол, който праща отборите в продължения.

Какво обаче се случва на футболния терен в последния мач на Световното първенство 2022 г., в който играят Аржентина и Франция? В края на първото полувреме по правило оставаха три минути игра и съдията трябваше да свири, за да се прекрати тази част от мача. Но той изчака топката да отиде пред вратата на Аржентина. Французите не вкараха гол, т. е. съдията ги изчака евентуално да го вкарат. И свирна на петата минута. Освен това, бе умишлено инсценирано французите да отидат на дузпи, защото се твърдеше, че капитанът на Франция е „добър" вратар. Добър, но неуспешен трик, защото не им се получи. Освен това на два пъти играчи от френския отбор се търкаляха по земята. Личеше си, че и това е инсценировка. И то грозна, защото по този начин французите се излагат точно на Световното първенство. Не и ли странно, че в края на мача Меси изпсува точно с: „Ние сме шампиони. На майка ви в п*****а". На кого може да извика това? Едва ли на публиката и и зрителите, при положение, че над 80% от хората на стадиона бяха аржентинци, а повече от половината свят се надяваше Аржентина да победи. И защо френският президент Макрон цъфна в Катар? Толкова ли сигурен беше в победата на французите? Ако въобще можем да ги наречем французи. Защото е много лесно да вербуваш хора от бившите си колонии. Национално самосъзнание ли липсва тук или така присъщата за западния човек идея да властва (в случая да спечели първенството) е над всичко? А какво се случи на раздаването на наградите? Емирът на Катар – Тамим бин Хамад Ал-Тани – прекалено щастливо прегръщаше френските футболисти.

Анхел де Мария, който е на 34 години и Лео Меси, който е на 35 години, въпреки, че са вече пред „пенсионна" възраст, успяха да нокаутират грозният като жаба Мбапе – (поне най-добрият френски играч да беше онзи красавец с плитките).

Носят се слухове, засега недоказани, че е било планирано Франция да спечели още преди десет години, когато управляваше президента Никола Саркози…

Въпреки помощта, която оказва полският по националност съдия на Франция, аржентинците печелят на Световното първенство. Анхел де Мария, който е на 34 години и Лео Меси, който е на 35 години, въпреки, че са вече пред „пенсионна" възраст, успяха да

нокаутират грозният като жаба Мбапе (поне най-добрият френски играч да беше онзи красавец с плитките).

Корупцията в Катар е силна, както разбрахме и не се отнася само да спекулациите относно Световното първенство. Италия първа разкрива машинациите на Катар. В италианските сайтове се вее новината, че четирима италиански журналисти са арестувани, след като разследват корупцията в Катар и издирването на офшорни сметки. Е, очевидно бе, че шейха на Катар бе привърженик на аржентинския национал, както и половината свят (в това число самите французи). Катар построи цял град и няколко стадиона за сумата от 200 млрд. долара и няколко стадиона. Не може да се отрече, че са се постарали.

Освен това, като марионетка на САЩ (подобно на останалите държави на Арабския полуостров), Катар не само, че е корупционна държава и е предполагаемо обвинена за договорът с Франция относно победителите в Световната купа 2022, но и се отличава с голяма жестокост. Английските сайтове като The Guardian говорят, че повече от 6, 500 мигранти от Индия, Пакистан, Непал, Бангладеш и Шри Ланка загиват в Катар за построяването на стадиона за Световната Купа през 2022. Както знаем, в Арабските емирства биват експлоатирани стотици индийци и пакистанци, работещи като роби за нищожни ежедневни суми. Катар е известна и с отношението си към правата на жените, същото, което имат всички нейни съседки.

Не сме футболни анализатори, но има някои неща, които няма как да не останат незабелязани и от най-„невежият“ зрител. Да оставим настрана факта, че анализаторът по БНТ 1 се прехласваше по Франция и открито заявяваше симпатиите си към нея (беше редно да се въздържа от подобни коментари). В началото аржентинците играха твърде дисциплинирано, войнствено, със самочувствие на победители. Французите бяха вели, а техния треньор – изнервен . Всъщност, „французите“ имаха огромно предимство – дълги крака, сила, а както знаем, точно този тип „французи“ са изключително издръжливи и способни. Не случайно именно африканците са използвани като роби в Северна и Латинска Америка, след завладяването на Новите земи. Какво ли щяха да правят европейските отбори (изключваме Англия) без „расовите си жребци“? Това е друг въпрос. Аржентинците забравиха едно златно правило, същото, забравиха бразилците и

португалците: „ Никога не *подценявай* противника, колкото и да е слаб“. В случая, не подценявай *страната*, от която идва противника. Меси се усмихваше, както винаги, но и тук, и на предни мачове, той и съотборниците му се нервеха и караха със съдии, убедени в правотата си. В първото полувреме Аржентина вкара цели два гола. После настъпи временно затишие. „Гаучосите“ се поотпуснаха, а настървените „Петли“, начело със добре тренираната жаба Мбепе (не влагаме никакъв расизъм тук!) започнаха да се потят усилено. И късметът се обърна на страната на галите. Чист късмет! Голове и дузпи.

Всъщност, май така бе „уговорено“. От нищото, Мбепе вкара два гола, и забележете! – пред аржентинската врата почти нямаше. Треньорът на Франция настръхна. Аржентина получи жълт картон, защото един от техните играчи си позволи да събори френски футболист. Ди Мария бе сменен, за да си почива. Наблюдаваха се симулации от страна на французите, но такива има нявсякъде: спомнете си Неймар. Във второто полувреме късметът продължи да работи на страната на французите и резултатът бе изравнен: 4 на 4. Меси се разтревожи, а на президентът Макрон бе нужно да му „разясняват“ същността на ситуацията. Френският вратар не се справяше никак зле, но и аржентинският показа завиден успех и дух, и отбиваше ловко всякакви опити за вкарване на гол. Интересно бе, че огромното струпване бе пред вратата на Франция. Стигна се дотам, че един аржентинец вкара топката във френската врата, при което френския вратар я отблъсна, но случилото се бе вече факт. Аржентинците, които бяха 80 % от публиката, ликуваха, а французите седяха онемели. При изравняването на резултата, французите тържествуваха, а Мбепе придобиваше все по-ехидна физиономия. Ние не оспорваме заслугите на Мбепе, но неговата игра бледнееше пред играта на Меси. Изобщо, аржентинците играеха красиво, ловко, грациозно, както играят латиноамериканците, докато французите залагаха на късмета, дузпите, бързият и агресивен подход. В крайна сметка, истинският шампион показа за пореден път на какво е способен. Футболните анализатори изтъкнаха, че Меси надмина рекордите на Марадона, превръщайки се в най-добрия футболист на планетата. Аржентина ще е лидер до следващото първенство в САЩ, което ще се проведе през 2026 г.

Франция не за първи път играе нечестно, и то не само на световното. Тя не е единствената западна държава, която си го позволява. Оказа се, че в „ скандалът“ са замесени футболисти, съдии, цяла ФИФА, политици, шоумени. Години наред политиката дирижира ходовете не само в спорта, но и в шоубизнеса и музиката. Тук ще дам само за пример прочутият музикален фестивал „Евровизия“, където винаги печелят държави от Северна Европа, независимо от честното гласуване на публиката за този или онзи изпълнител. Друг е въпросът какво правят на този фестивал държави като Австралия, Израел, Азарбейджан. Неслучайно Италия се отказа от този фарс, и по-добре: тя си има „Сан Ремо“ и „ Монтекарло“. Корупцията е посевместна. Най-добрият пример са „Оскарите“, които в последните 10 години се превърнаха в пародия на самите себе си. То не бяха политкоректни изяви, антитръмпистки изказвания, обиди и шамари, секс намеци, „Me too“, спъвания, награди за филми, чиято стойност може да се подложи на съмнение, и чието съществуване ни кара да се запитаме : „Ами ако „Титаник“, „ Изкуплението Шоушенк“ и „Красив ум“ не са достатъчно коректни, къде ли щяха да бъдат сега, ако случайно ги бяха създали през 2022-ра?“ Най-пресен е примерът с прочутата авторката на поредицата „Хари Потър“, Джоан Роулинг, либералка и феминистка, подложена на унищожителна критика, само защото си позволи да каже че „има само два пола“, с което засегна транссексуалните лица и подклади невиждана война срещу себе си. От нея се отрекоха прочути издания, филмови студия, та дори и самите създатели на „Хари Потър“. Марк Хамил бе принуден да се извини, задето лайкнал нейни постове, Салман Ружди бе наръган, задето си позволи да критикува исляма в „либералния свят“; Гари Олдман, Мел Гибсън бяха критикувани заради своите „антисемитски“ възгледи, Риана побърза да изтрие постовете си в защита на Палестина, Украйна ще бъде представена от чернокож певец, а преди години на Русия и бе забранено да участва на Евровизия, Олимпиади и дори в Кан. Няма да коментираме „Кан“, „Венеция“ и „ Берлинаре“, защото от културни и значими филмови фестивали с принос към европейската култура, те се превърнаха в нещо смесено между пропагандна машина и бетонобъркачка за продукти със съмнителен произход. За капак движението „ Me too“ бе обявено за организация (?) на годината, без да се разбере по какъв начин е спомогнало за справянето с насилието над жени и колко ли кариери на талантливи мъже, че и на жени, е съсипало. Да не забравяме, че и Марая Кери бе обвинена в секс-тормоз от служител в хотел. Цяла Европа се изсипа на поклонение пред

„Шарли Ебдо“, които си позволиха да петнят пророка Мохамед, докато на други места умираха хора. С една дума, противоречия, двойни стандарти, и миш-маш, водещ до пълно раздвоение на личността. Ала това са вече други въпроси и теми.

Чудно ли е тогава, щом такива чудесии в света на шоубизнеса и културата се развиват пред очите ни в Западния Свят, че и футболът, спортът, където мафията и политиците си перат парите, няма да ни поднесе изненади?!

Още по-чуден е въпросът: какво щяха да правят арабските държави без подкрепата на САЩ и без петрола и нефта?! Къде ли щяха да бъдат сега, и дали нямаше все още да са държавни формирования с воюващи помежду си шейхове на камили? А какво ли щяха да правят Европа и САЩ без арабския нефт и петрол?

Нека вметнем две интересни забележки, между другото: на мача Макрон беше без вярната си съпруга. И второ, много фамилиарно и нежно „потупваше“ играчите… Дали пък няма нещо вярно в слуховете за неговите сексуални предпочитания?

Знаете ли защо Диего Марадона бе най-обичаният и харизматичен футболист? А не Пеле, не Меси. Не защото бе „Божият ръка“, този малък, чаровен италианец от бедните квартали на Буенос Айрес завладя света. А защото бе лидер, казваше каквото мисли, да взимаше наркотици, но обичаше Бог (има църква на негово име), Фидел Кастро и критикуваше политиката на За пада. Марадона не скри, че е комунист, осъждаше САЩ, бе близък с личности като Кастро и Емир Костурица, католик, докрай верен на народа си и на социалната справедливост. Той бе по своему красив, оригинален и талантлив. Но дойде време да предаде щафетата на Меси.

Спомняте ли си какво беше тогава?

В това е целият въпрос! Не можете да скриете че лелеете една мъка по онзи страхотен период от 1990 до 2011 г. Какви бяха тогава музикалните и филмови тенденции? Какви дрехи се носеха? Какво вълнуваше сърцата ни и с какво ще запомним предходните две десетилетия, що се отнася до музикалния и филмовия жанр?

Като че ли след 2010 г. се забеляза един общ спад във филмите във всичките му жанрове: фентъзи, еротика, хорър, комедия. С носталгия си спомняме за времената когато гледахме „Дневниците на принцесата“, „Професия блондинка“, „Американски пай“, „Страшен филм“, подсимхвайки се и наричайки ги „идиотски хумор“? Ами „Алф“, „Двама мъже и половина“ „Приятели“? Това беше периодът 1990-2000 и 2000-2010. Дори сапунките, които се излъчваха в ефира ни карат да пуснем по една сълза – всеки ще си признае, че е мяркал поне един епизод на „Жената в огледалото“ и е седял до баба си, зяпайки героинята от „ Есмералда“. Разбира се, времената се менят, а с това и вкуса, но някои от нас започнаха да изпитват неистово желание да гледат отново „Хари Потър“ и „Карибски пирати“. Какво да кажем за „Властелинът на пръстените“, „Спайдърмен“, „Матрицата“ и култови любовни филми като „ Тетрадката“, „Гадни момичета“ и „Титаник“? Танцувате ли все още под старите ритми на Анелия, Преслава и Глория, пускате ли си от дисковете – да, онези DVD-дискове, сещате се – Шакира и

Еминем? Целта ми не е да плюя новите тенденции, защото и те са страхотни, но с какво музиката и филмите от 2000-та година превъзхождат сегашните? Какво беше нашето детство? А тийн годините?

Вълнувахме се, когато трябваше да отидем до видеотеката, за да избираме часове наред филм за горещия, безделен следобед (или вечер), защото не съществуваха филми онлайн, нито смаршфони и не всеки имаше достъп до интернет. Чоплехме семки, размахвахме тамагочитата, които задлъжтилено хранехме по пет пъти, дъвчехме „Хуба-буба“, играехме на ластик, криеница, пиехме ледени сокчета (в едно такова ледено сокче веднъж заседна езикът на една моя приятелка и съученичка, а останалите стояхме отстрани и се смеехме, наистина забавна ситуация, но едва ли е било така за нея), викахме „Дама Пика“ и играехме игрички на онези, стари, праисторически бели компютри. Е, някои от по-заможните имаха настолни игри, Супер Марио и така нататък, но важен е резултата, не средствата, нали?

Филми и музика

Доколкото разбрах, поколенията се делят на милениали, X, Y и Z, като вкъщност милениалите влизат в графа „ Y“. Крайните „милениали“ сме ние – тези, чието детство и тинейджърство мина през 2000-2012г. Ние обичахме да зяпаме с часове „Доктор Хаус“, „От местопрестъплението Маями“, „Изгубени“, „Госип гърл“. Нашите идоли ни караха сърчицата ни да треперят, само щом ги видим- Хуан Алфонсо, Енрике, Джъстин (да, онзи, не Бийбъра!), Джейсън Елкс, Чад Майкъл Мъри, Том Круз, Джони Деп, Уил Смит. И като си помисля, само, че се стресирахме от филми като „ Предизвестена смърт“, „Гняв“ и онзи страшен пъзел на велосипеда. Не, страшнички си бяха, и мисля, че сегашните хоръри не могат да стъпят и на малкия им пръст нито по качество, нито по ефекти или игра. От по-ранните заглавия ярко са се запечатали в съзнанието ми „Тя е пич“, „Грозна като смъртта“, „Хубава жена“, „Булката беглец" и готините исторически филми като " Троя", " Александър", и " Гладиатор".

За върха се считаха сестрите Олсън и Лизи Макгуайрър, която може би познавате по-добре като Хилари Дъф. Женствените момчета от „Токио Хотел“ разтапяха девойките, докато на мен ми отне дълго време да схвана, че бой-бандатата са наистина момчета, не момичета. Отделно внимание заслужават „ТаТу“ и Аврил Лавин, която с мрачния си поглед и депресарски вид разплакваше всеки, който бе чул жалното ѝ, изпълнено с пискливи нотки гласче. Емотата завладяха пространството, изритаха гръндж-кретените и на мода дойдоха сълзливи послания, сърчица, клипчета с послания и вечната борба между чалгари, рапари и метъли. Азис бе в апогея си.

Малките сладки сестрички Олсън. Как да не се влюбиш в тях!

„Ледена Епоха“ и „Шрек“ изместиха добрите, стари анимации на Дисни. Японските анимета също намериха своите почитатели, макар че никога не разбрах какво точно харесват хората в едни странни, нарисувани човеченца с руси перуки, въртящи очи като рулетка в казино и в вдетинените момиченца с полички, произнасящи с невинен взор : „Сакка не, Йоко-сан?“. Поне ленивецът Сид и магарето, наречено просто Магаре, ме развеселевяха искрено.

Тази катеричка от " Ледена епоха" ме убиваше с погледа си и с любовта си към този лешник. Не разбрах, толкова ли са липсвали лешници в него период?

Първите компютри... каква тръпка беше само!

Кели Кларксън... не сегашната! И обиците на звездички. Е, нейнте са по-различни...

Пепси беше кока-кола № 1, особено когато я рекламираха Пинк, Бритни и Би.

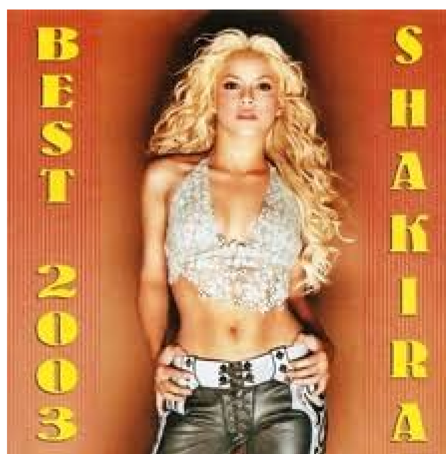
Няма как да пропуснем и .... истерията по... ***ХАРИ ПОТЪР***. Да, „Хари Потър“. Шесте книги за малкия магьосник и неговите приятели Рон и Хармаяни – Ема Уотсън изобщо не се е променила, обаче! –и филмите, които после излязоха, бяха съвършения пример за фентъзи. Истинско, чудесно направено фентъзи, изцяло в духа на тогавашната епоха. Ефектът, който създаде не успя да бъде повторен от филмите, излезли по-късно, що се отнася до жанра фентъзи.

Ами **КАРИБСКИ ПИРАТИ**? Да, Джак Спароу е незабравим. Мисля, че той бе много по-подходящ за Кийра Натли (моята любима актриса), отколкото Уил, но сценаристите явно са счели, че вечно пияният пират е прекалено дърт за красавицата, което не му попречи в реалния живот да си легне с доста по-младата от него Амбърд Хърд. Джак Спароу се превърна в нарицание за остроумие, недодяланост и авантюризъм, а името му бе обгърнато от легендарна загадъчност.

Не може да му се сърди човек, особено когато изкара този поглед!

Музиката, ех да, музиката! По МТВ В въртяха нонстоп Бионсе, Кат Де Луна, Енрике, Алишя Кейс, Тимбаланд, Нели Фуртадо, Шакира (не че сега не ги въртят), Джей Ло, Кристина Агилера, Бритни, Пусикет Долс, черните рапъри Айкон, Ъшър, Ар Кели, а „Еванесънс“, „Папа Роуч“, „Линкин Парк“ бяха богове и най-великите.

Късите потничета, коланчетата, кърпите за глава... уау, наистина секси! Особено ако беше притежател на пластично тяло, наистина привличаше погледите на момчетата от горния клас и събираше завистливите погледи на съученичките си.

Британските романтични комедии ни разсминаха и разплакваха едновременно (" Наистина любов", " Нотинг хил", " Бриджид Джоунс"). Индийските целяха да ни разплачат, но май по-скоро ни разсмиваха. Момичетата копираха усилено Дженифър Лав Хюит и Сара-Мишел Гелър. Да, Бъфи, най-сладката убийца на вампири! Фърги и компания ни караха да се тресем под звуците на "Pumpet", каквото и да значи това...

Момичетата от " Пусикет Долс" скандализираха...

После поотраснахме и нещата започнаха лека-полека да се променят. На хорозинта се появиха нови заглавия като „ Аватар“, „Палавата класна“, ужаси (да, тези наистина представляваха ужасен провал) като продълженията на „Хотелът на ужасите“, а индустрията буквално избълва стотици тийн филми. Зак Ефрон и Ванеса Хъджънс се превърнаха във всеобщи любимци. Нямахме нужда от дивидита и локмени, защото ни поднесоха айподи и сайтове за теглене. Фукахме се със „Нокиа“ и телефончета с капачета, а онези със фенерчето и устойчивите „Мотороли“ (повярвайте, проверила съм го лично, защото редовно се опитвах да замеря с тях сестра си, но никога не успявах и телефонът винаги уцелваше стената). Гъзарчетата вече си играеха на първите модели смартфони и айфони. Момичетата завъздишаха по Джъстин Бийбър и момчетата от бой-бандите. Същевременно се опитваха да

копират Линдзи Лоън, Парис Хилтън, Селена Гомес, и всякакви Дисни принцеси и изгряващи млади звезди.

Селена, усмивката ти е пленителна!

Разбира се! Селена Гомес, Кеша, Майли, братята Джонас, Деми Ловато, Кейти Пери, Тейлър Суифт, Риана и прочутият чадър, "One Direction" и малко по-късничко Ариана Гранде, яхнаха вълната, подеха я, за да изметат шеметно вече позастаряващите (по холивудските критерии) какички Кристина и Шакира Последната и сега си пее и демонстрира секси тяло, което ни радва и топли душите ни. „Хана Монтана" измести Линзито, и се намести на кориците на тетрадките, които си купувах от книжарниците. Майли полудяваше със всяка изминала година, и за разлика от Бритни, която си обръсна главата, гледайки като побеснял звяр, реши да се снеме гола на едно гюле, мяткайки и лижейки чукове, пирони и всякакви подръчни инструменти. Не спорим, че по щуротия никой не успя да измести Линзи, която винаги успяваше, но и за това се изисква талант, да е в центъра на скандала – я с наркотици, я с превишена скорост на каране, я с разюздан

полов живот и агресия, за да попадне зад полицейските снимки, увековечаващи едно пиянде с неизбистрен поглед, сенки под очите и многобройни пъпки по лицето с неясен произход. Върхът на сладоледа се оказа Стефания Джерманота, която за него време си беше просто скандална с Алехандро-Фернандо, перуките, тоалетите от месо и „Юда, Юда, аааа“, чакайте, че тази песен ми са забива в главата и ще се превърти още сто пъти, подобно на магнетофонна касетка. Ако не знаете за чия персона иде реч, веднага си признавам – за Лейди Гага, притежателката на най-голамата гага в света.

Спомняте ли си малката, сладка Хана Монтана? С широките, бели зъби? Да, да, това момиче, което после се трансформира в бунтарката Майли Сайръс.

Докато се усетя, всички край мен ползваха „ Туитър“ и „ Фейсбук“, но аз реших да си направя второто чак девети клас, защото с компютрите общуването ми куцаше и минавах с петици по Информатика благодарение на благоволението на учителката, която, незнайно защо, таеше симпатии към мен и сестра ми. Съученчките ми бягаха от час, за да следят поредния епизод на „ „Супернейчъръл“ и „Бягство от затвора“, както го правеха навремето съученичките от прогимназията, но не за Джаред Падалеки, а водени от любов към Марио Симарио.

Рири, чадърът ти отива страшно много!

Старите смартфони. И сега биха били практични и употребяеми.

ТУРСКИТЕ И ИНДИЙСКИТЕ СЕРИАЛИ бавно, но сигурно си проправяха път, за да детронират латиноамериканскаката инвазия, и ние отново потънахме в горещия, вълнуващ, сълзлив сюжет, в който любовта на Мехмед и Инджи, малката булка и малкия...еее, малкия младоженец, не мога да помня все пак имената на всички, бе възпрепятствана от хиляди пречки, интриги и зловещи семейни тайни.

И... БИНГО! Алелуя! Настъпи чудото, ГОЛЯМАТА ПРОМЯНА, защото.... вампирската и върколашка мода се превърна в мания и завладя акъла на малки и големи.

ЗДРАЧ, ИСТИНСКА КРЪВ И ДНЕВНИЦИТЕ НА ВАМПИРА ни принудиха да се влюбим във върколаците и бледите, нощни създания с изпити скули, нещо повече – да желаем неистово да забият зъбки в нашите крехки вратлета и да ни изконсумират по всички възможни начини, да и по *онзи начин също*. Историята на бледата, анемична Бела Суон направи на пух и прах премеждията на Задругата на пръстена и магьосниците от Хогуортс, а фенките лудо се избиваха, за да достигнат до консенсус кой е по-секси в крайна сметка: Джейкъб или Едуард, Стефан или Деймън, Стефан или Александър Скаргард. Аз също бях замаяна от тези красавци и лепях постерите им по стените на стаята си, докато в един хубав ден малкия син на една приятелка не ги унищожи поголовно. Той явно не бе фен на подобен тип филми или намираше привлекателността на готините батковци за конкуренция.

Дилемата на анемичната Бела - между мускулест сладур, който в свободното си време се превръща в куче, защото му харесва да е с козина, и бледия, изпит кръвопиец с очевидни признаци на недоспиване.

Хипстърите с шапките, карираните ризи и големите очила, ламбърдсексуалните с вирнатите кокове се настаниха окончателно, наричайки себе си „арт“ и изритаха в прахта любимите ни гладкоизбръснати метросексуални икони Бекъм и Роналдо. В речника на обикновените младежи навлязоха думички като „сърфирам“, „уебвам“, „садвам“, „хейтя“, а хейтърите се превърнаха във враг номер на обществото.

В Университета вече слушах Камила Кабело, регетонът бе завзел без бой и последните убежища на ретро музиката, включително и моите, защото регетонът си е регетон, и е моя стил и начин на изразяване. Всяко момиче притежаваше Инстаграм и си постваше по петдесет снимки, обработвани с фотошоп. Дойде ерата на кифлите, омбрето, дългите коси, изкуствените мигли, „50 нюанса сиво“ и корейския поп. Клиповете вече разполагаха с достатъчно ефекти, задници, а съпровождащата музика бе съчетание от дискотечни ритми и нещо, наподобяващо стържещ предмет. Най-честите думички в текстовете се чуваха така: " Ром-пом-пом", " Шаги-шаги" и " Ля-ля-ля". Убедете се, просто като си пуснете Джейсън Деруло, Дрейк, или родните принцеси Тита и Гери- Никол! От всякъде се лееха откровени сексуални закани и послания, които обещаваха в бъдещет да очаваме още по-нажежени страсти.

Хубаво, че са момичетата от " Файв Хърмани", иначе как ще си припомним колко горещи са работниците по потници!

Хип-хоп вълната в БГ мощно нокаутира чалгата, пращайки я в кошчето за боклук, или по-скоро, превръщайки я в свое подобие.

През 2014 г. хората говореха за „Тик ток“, гонене на покемони и Уатснап. Тъкмо тогава сериалът „Игра на тронове“ завладя сърцата на милиони и замести „Властелинът на пръстените“ в живота им. Екшънът бе в действие благодарение на „ Бързи и яростни“ – скъпи, коли, яки мацки, гологлави батки в лицата на Вин Дизел и Скалата, които млатят лошите. За справка, „ Скалата“ беше онзи от „ Кралят на Скорпионите“ и „ Мумията се завръща“.

Вселената на „ Марвел“ и „ ДС“ окупира цялото мейнйстрим поле и Меката на кино се превърна в машина за бълване на печеливши филми по комикси! Феновете на супергероите определено се преизпълниха с неземно щасти, защото доживяха любимите им герои да се появят на 3D екраните. А, да, как забравих...3D -то и 4 D-то! Киното не вече същото като от времето на баба ти и леля ти, и можеш спокойно да вдигнеш чаша кенче в чест на това паметно събитие.

Леле! За по-добра жена-чудо не смеем и да мечтаем! Гал, спираш дъха ни!

Мейнстрийма и Нетфликс осигуриха една достъпност до седмото изкуство, за каквато хората преди не можеха да си мечтаят. От друга страна се загуби чара и романтиката на кино салоните, нали? Защото няма нищо по-романтично от това да ядеш пуканки в кино залата до любимия, или да се вълнуваш под лятното небе, следейки реакциите на хората до теб?

Ким Кардашиян се превърна в образец за женски форми, лице и стил. Появи се нова дума - инфлуенсър. Сега е мега якоо да си инфлуенсър и да получаваш по сто хиляди лайкове на всеки клип, в който спиралата ти се разтича или обясняваш за вредите от ГМО-то. Карди Би, Ники Минаж, тържествувайте! Епохата на анорексичните, хилави телца отстъпи на ерата на големите задници, влогърите, гифовете и меметата, а фейс стил " кифла" и батка безцеремонно затъмни славата на естествената мимика. Селфито се превърна във властелина на... снимките!

Ким и Кание са най-коментираната двойка на десетилетието

Но за „50 нюанса сиво“, „Здрач“, „Игра на тронове“ „ Дневниците...“, турските и латино сапунките ще пиша по-подробно в следващото си есе. Ще направя сравнителен анализ между едното и другото, изтъйквайки плюсовете и минусите.

Модните тенденции през годините ще бъдат разгледани обстойно в есето „ „Спомняте ли си какви бяха модните тенденции през годините“?, без да претендирам че съм разбирач от модни аксесоари, гримове и трендове. Уверявам ви, никак даже, затова и за мен ще е новост, че се запознавам с тях.

Какво изгубихме, обаче, със всички въведения, технологии и комерсализацията? Една човечност. Досега с другия. Да усетиш, да видиш вълнението му. Трудността. Сега всичко е лесно постижимо. Къде е тръпката? Във филмите и музиката – много секс. Но се изгуби еротиката. А преди беше обратното, и някак коленете ни се подкосовяха и ни се учестяваше дишането по-бързо. И не, драги читатели, не говоря само за секс сцените, а по принцип. Имаше игра, любов, имаше екшън, в песните просто кипеше от сексуалност – спомнете си „Пусикет Долс“ или „Дърти“ на Кристина. Мисля, че тези времена няма да се върнат повече. Но ще останат запечатани в интернет и ще ни напомнят всяко лято за приятните моменти от нашата ранна младост, когато първата целувка беше всичко, а играта навън пред блока – безценна свобода и незабравимо приключение!

Ния Каменова

АВТОРСКИ ТЕРАПЕВТИЧЕН ДНЕВНИК

<u>Първа част</u>

1. **Есе**

Напишете кратки размисли върху следните цитати:

„ Радвайте се на живота, а не неговия смисъл“ – Ф. Достоевски;

„Миналото няма власт над настоящия момент“ – Екхарт Толе;

2. **Петте точки, положителни утвърждения**

Петте точки

Напишете пет хубави качества у вас;

Напишете пет хубави момента от миналото;

Напишете пет хубави момента от настоящето;

Напишете пет основни цели, които си поставяте.

Положителни утвърждения

Напишете пет пъти „Аз се стремя към щастието.“

Напишете пет пъти „Аз живея в настоящето, не в миналото или в бъдещето.“

Въпроси, които да си зададем

Трудностите, подобно на радостите, са естествени за житейския път

Кои са моите трудности? Как ги възприемам?

Изправи се срещу страха си

Кои са моите страхове?

Не потискай плача

Защо не плача? Защо плача често?

Смей се

Защо не се смея и забавлявам?

3. **Напиши най-лошите ситуации, в които си попадал/а и най-лошите моменти във взаимоотношенията си с хората**

Какво искаш да им кажеш?

4. **Прошка**

Прощавам на себе си. За какво си прощавам?

Прощавам на другите. На кого и за какво?

5. **Да опознаем по-добре себе си**

Коя съм аз?

Какво ми харесва да правя?

Какво не ми харесва да правя?

Какво съм постигнала?

Какво бих искала да постигна?

Втора част

1. **Опиши най-скорошната неприятна случка**

Каква е ситуацията?
Какви са мислите и чувствата по повод ситуацията?
Как съм изляза от нея?
По какъв друг начин бих могла да реагирам?

2. **Въпроси за миналото, прошката и опората**

- Защо не можеш да се обърнеш назад без съжаление?
- Запиши всички свои хубави качества на един лист.
- Напиши писмо, адресирано до съответен човек.
- Помисли кое би могло да бъде опора в твоя живот.
- Поискай прошка от някого, когото си обидил.

Трета част – въпроси, възникнали, след прочитането на „Гласът на знанието“

- За какво се чувствам виновен? За какво се осъждам?
- Защо се опитвам да се доказвам?

- Наистина ли си онова, за което се смяташ?
- Вярна ли е представата ти за останалите?

- Защо мразим? Защото някой ни малтретира.
- Защо страдаме? Защото нещо ни наранява.

- Приемаш ли себе си такъв, какъвто си?
- Говориш ли против себе си? Защо?

- Защо не трябва да приемаш нещата лично?

Трета част – въпроси, възникнали след прочитането на „Джобен психотерапевт“ – Сюзън Макмахън

1. Коя съм аз?

2. Защо не съм сигурна в себе си?

3. Какво е въздействието на моето минало върху мен?

4. Какво мога да направя за бъдещето си?
5. Защо вината и тревогата са излишни?

6. Какво мога да контролирам? Мога ли да контролираме начина, по който се възприемам? Мога ли да контролирам поведението, в зависимост от това как се възприемам?

7. Какви са защитните ти механизми?

8. Защо обръщаш гръб на любовта към себе си?

9. Защо не мога да приема отговорност за себе си?

10. Защо не трябва да се вдлушвам в другите?

11. Защо се вторачвам в отликите с другите? Зъщо съм самотна?

12. Табличка:
13. Вземете един лист и го разполовете. В едната колонка напишете нещата, които харесвата в себе си, а в другата – които не харесвате (по Макмахън)

14. Какво те мотивира да постигнеш целите си?

15. Смяташ ли, че трудностите, през които си преминал, са те направили това, което си?

16. Как се справяш със страховете си?

17. Защо задържаш емоциите в себе си?

18. Кое от миналото и от настоящето ти, ти пречи да се радваш на живота?

19. Защо често изпадаш в ролята на „жертвата“?

20. Смяташ ли, че си достигнал до определено ниво на развитие?

21. Смяташ ли, че има за какво да благодариш на жевота и на хората около себе си?
22. Би ли се опитал да направиш едно нещо, което те кара да се чувстваш щастлив? Как би го постигнал?

23. Би ли си наложил да мислиш за по-хубавите неща в живота? Как ще го постигнеш?

24. Можеш ли да превърнеш омразата в смирение?

25. Смяташ ли, че можеш да се избавиш емоционално, от това което те наранява?

26. Смяташ ли, че ако се стараеш, ще станеш по-сигурна в себе си?

27. Защо допускаш страховете да предизвикат чувство за вина у теб?

28. Можеш ли да се погледнеш отстрани? Как се виждаш? Опиши качествата и недостатъците си.

29. Смяташ ли, че си способен да се пребориш с тези недостатъци?

30. Защо горделивостта (егоцентричността и себелюбието) надделяват над обичта към себе си?

31. Защо се объркваш, когато чакаш някого?

32. Смяташ ли, че прекалената чистота и редът ще поправят хаоса в главата ти?

33. Кои са причините да не можеш да отстояваш себе си?

34. Можеш ли по някакъв начин да накараш партньора ти да покрие очакванията ти?

35. Има ли значение какво мислят за теб другите, когато ти знаеш кой си и какво представляваш? Това не е ли обезценяване?

36. Не е ли по-добре да изразиш емоция (плач, смях, разочарование), отколкото да реагираш с гняв?

37. Защо смяташ, че можеш да разказваш на другите за себе си (откритост)?

38. Защо смяташ, че не можеш да разказваш на другите за себе си?

39. Защо трябва непременно да обръщаш внимание на забележките на колегите/приятелите си и да изразяваш гнева си пред тях?

40. Защо е по-добре да вършиш нещата прецизно?

41. Стимулира ли те повече присъствието на друг човек, когато имаш да вършиш нещо?

42. Пречи ли ти, когато ти се бъркат в работата?

43. Какво ти харесва у човвека, който ти служи за пример?

44. Усещаш ли натиск, когато взимаш решения?

<u>Токсични отношения</u>

Автори: Ния и Кремена Каменови, юли 2022

Никога човек не може да избяга от психическия тормоз и почти всеки е подложен на работното място на поне три от следните психически тормоза: това води до загуба на памет, психосоматични заболяване, фибромиалгия, съдове дистония, болестта хистерия, отключва болести, включително неврологични и психически. Това води до трамви и пълно

срутване на самочувствието, **безполезно харчене на пари,** нетрудоспособност и дереализация, проблеми с кортизола, щитовидната жлеза, пролакитина, мутизъм, объркване на съзнанието.

Психологическият тормоз в различните среди

Психологическият тормоз може да бъде различен: вербално насилие между членовете на семейството Това се поражда най-вече от безработица, безпаричие или комплекси от типа „Едипов комплекс“, „Комплекс на Електра“, „Майчин комплекс“. Последният е свързан с това, че дори в зряла възраст момичето не може да се чувства сигурно без майка си. Както и поради битови проблеми, когато възрастните „деца“ не са успели да намерят подходяща работа и да се изнесат на квартира. Едно е да живееш в установен ред, друго – сам. И всеки го знае. Някои хора умишлено прикриват, че родителите им ги карат да вършат цялата домакинска работа и когато ги попиташ просто се засмиват, но очевидното си е очевидно. Съществува и перманентен психически сексуален тормоз над жени и дори малки момичета, дори в размер от типа романа и филма „Малена“. В случая момичето само избягва контакт, докато порасналата реагира. Тормоз над или от малцинствата, тормоз и подигравки на „загубеняците в училище“. В единия случай съществува тартор (най-вече момиче), което задкулисно ръководи едни съученици сред други и дори провокира боища. И не, това не е американски филм. В гимназията момчетата биват бити, а момичета изолирани и подигравани. Най-много се говори за домашното насилие от мъже към жени – тук не се впускаме в подробности, защото нямаме деца, но такива жени са в пълна безизходица – това е особено характерно явление за Скандинавието. Но психологически тормоз може да се среща и между двойки, които се срещат и дори почти неразделни. В последния случай няма оправдание жената да остане с мъжа, дори той наистина да е нейната любов. Това означава, че и двамата са с ниско самочувствие и мъжът се утвърждава се чрез жената, смачквайки напълно себеуважението й. Тук вариантът е връзката да приключи. В най-лошият случай е тя де не слуша какво говори непрестанно за нея той и да излиза с приятели-мъже. Момиче или жена, привлечена от доминантен в характер мъж е или: 1. много властна или 2. разглезена. 3. разглезена и доминантна. В университета и на работа нещата са много по-сложни от ученическите истории – умаловажаване на способностите на индивида, пълна изолация без тартор, оставяне в неведение от много неща, доста по-сериозни подхвърляния дори и в кол центровете, където хората работят по 12-14 часа. Няма да се впускаме до експлоатацията на хората на физическия труд. Между тях също има тормоз, прикрит под загриженост; „разузнавач“, който докладва до шефа, понижаване в по-ниска позиция, пробни срокове, работа без договор и дори често не пълно заплащане и работа до десет дни по дванадесет часа без почивен ден.

Пасивният зрител.

За съжаление, много хора ще се припознаем. Стои и гледа, без да се намеси. Пасивен съучастник. Разбира се, никой не иска проблеми! Но затова пък всеки гледа сеир и зрелище. Това може, все пак е безплатно. Доказано е че пасивният съучастник получава същият стрес, който изпитва и жертвата и съществува риск да развие постравматично стресово разстройство.

„Сам си виновен“, известна още като „Без вина виновен“ или „ Сам си си го е заслужил“

Най-садистичната манипулация, която може да съществува. Обича клишетата. „Някой те е обидил? „Сам си си виновен“, „ Каквото излъчваш, това получаваш.“, „Никой не ти е длъжен“ (дори при опит за дребна помощ). Насилникът обвинява жертвата, че сама си го е „просела“. Често колективите бягат по този начин от колективна отговорност, като обвиняват жертвите. Това е психологията на XXI в.

Манипулации

Това е една много тънка игра на нерви, която може да побърка човек. Среща се навсякъде. Приятелите, които се опитват да се издигнат над теб, проучвайки те и използвайки слабостите ти. Подмятането на погледите между двама души, когато жертвата говори – тези отвратителни извъртания, така характерни за порно актрисите са или между две жени или между мъж и жена. Като стана дума за това... най-добрите манипулатори мъже имат повече женски феморони от жените и момичетата. Подобен признак е жената да сбута мъжа по крака или ръката, но толкова явно, че да се забележи от говорещата жертва. Задаване на въпрос на страничен човек, когато този въпрос е насочен към друг. Имитациите на самоубийство. Каква е разликата тук? Мнимият самоубиец заявява, че ще самоубие и избира най-трудният за самоубийство начин, така че да предизвика реакция у околните. Има втори вид самоубийци – такива, които се провалят. Те пристъпват към действие, но от страх се спират. Двата типа „самоубийци“ трябва да бъдат различавани. Едното е показност, а другото е неосъществяване поради страх. Задаването на ироничнни въпроси, на които човек не може да отговори. Замесване на трето лице: „Еди си кой каза това и това за теб“. Манипулаторът също мисли това нещо, но набеждава другиго, с когото са коментирали миналата ситуация с единодушно мнение.

Проекция

Вменяват се собствени характеристики на жертвата или вина, че тя е породила поведението на абюзера. Насилникът избягва лична отговорност, както и прикрива чувството си за собственото крехко его и неспособност. Например, „Ти си некадърен“(в превод:“Некадърникът съм аз, но искам да ти го вменя, за да не съм единствен“). “Ти си луд, курва“(превод: „Аз също съм такъв, но така че ще те държа под контрол“) и много други. Хората, които правят проекции, действат подобно на наркозависимите и болните от СПИН:“заразяват други“, за да не се чувстват „сами“.

Месене в личния живот и психическа доминация

Това включва месене по всички житейски въпроси, ровене в дневници, лични чатове и съобщения. Контролиране какво прави жертвата. „Къде излизаш?“, “С кого излизаш?“, „Защо си се облякъл така?“. „Свали това елече. Няма да се разхождам с теб, облечена си като проститутка с него.“. Това често е характерно за мъжете, които искат контрол над половинката си. Но често не си дават сметка, че тя може да го върне по по-фин начин.

Манипулация тип: „Ами вие защо биете негрите?“ или $прехвърляне на топката”.

Това е когато, събеседникът ни е манипулотор, който е хванат на „място“. За да „прехвърли топката“ , той извъртва разговора към вас с нападки. „Ти ми изневери!“, а отговорът е : „А ти защо говори вчера с Тошо от петия етаж, а?“ Опит да се избегне „светлината на прожектора“ или неудобен въпрос.

Пасивна агресия

Пасивната агресия не е точно агресия, а вик за помощ, мачкайки другиго. Това е т.нар. „подмолна манипуация“. Пасивната жертва често дори не разбира, че е манипулатор. Тя не може да се види отстрани. Характерни признаци са: правене на неискано добро: за изчистване на греховете или кармата, за одобрение, за да може човек да се представи за по-добър, по-можещ и по-навътре в нещата. Той е ментор. Знае кое е най-добро за жертвата и си вярва, че съветите и действията му ще помогнат, без изобщо да вникне в нещата. Това е най-често срещаната при момичетата и жените агресия. Вече всеки се смята за психолог, без въобще да си е направил труда да прочете за психологическите школи и концепциите в някои добри книги. Момичето раздава съвети от типа: „Всичко идва от главата“, т.е. умаловажава чуждия проблем, без да си има и понятие, че се излага пред отсрещния. „Сега ще ти помогна“ означава „Справям се по-добре от теб, следвай ме“. „Бъди позитивен“, когато самият той се жалва. Спасяване на собствената кожа чрез жертвата или набеждаването й в нещо незначително, за да може да бъде манипулирана или изолирана.

Вменяване на чувство за вина

Най- ужасната манипулация от морално естество, съсипала не един или два живота. Всички я използват. Тя е основен елемент на пасивната агресия. „Заради теб се разболях!“, „Виж колко жертви направих за теб!“, „Такъв неблагодарник си!“, „Аз на твоите години какво правех и къде бях, ехе, пък ти какъв неудачник се оказа!“ Примерите са много.

Дискриминация

Тук няма да се спираме на половата и расовата дискриминация. Ще говорим на база равноправие. Повечето „различни“ са подложени на изолация по една или друга причина. Безработица, успехи, стил на обличане, поведение – било то плахо, или истерично. Винаги ще се намери повод за дискриминация. Жертвата бива изолирана, подронва се авторитета й, смачкват я, а след това започват да я малтретират защо е станала такава. Тя не се вписва в колектива, тя не може да комуникира с никого, защото знае, че или ще бъде осъждана за това, което е или ще бъде отхвърлена при опит за заговаряне. Недостатъците й ще бъдат изкарани наяве – половината от тях ще са плод на въображението на околните, но няма значение – трябва да се вярва. Тогава какъв е смисълът да започнат интригите?

Интриги и пускане на неверни/верни слухове

Интригантът е човек, който не може да живее, без да навреди на другия. Това е въздухът,

който диша. Ако интригантите живееха през Средновековието, щяха да са онази чест от населението, която се наслаждава на публичните екзекуции. Понеже агресията на такъв човек не може да се излее физически, се упражнява психически тормоз. Най-важното е всички да се настроят срещу даден човек. Но не си мислете, че това е лесна работа. Това е дълг и упорит труд, на който те се наслаждават. Момичето, което няма гадже трябва да бъде набедено за хомосексуално. Момичето или жената облечени секси трябва непременно е проститутки или да имат някаква подмолна цел за собствена изгода (не говорим за плейметки и т.н). Мъжът, който е плах е смотаняк, когото могат да използват или манипулират. Пълничката е мързелива, а грациозният е хомосексуален. Важното е жертвата да отговаря на критериите на пуснатия слух. Ако човекът каже нещо, независимо прието или не, това мълниеносно трябва да се разпространи. Направил е грешка в работата? За това трябва да научат всички и дори да се доложи на шефа. Започва една „мрежа". На работа/училище/университет, която се разпространява до приятели, съседи и колкото се може повече хора. Трябва да се каже нещо за този човек. Защо се държи различно? Може би е психично болен? Тогава защо живее? За да се храним чрез него. И започва т.нар. Мобинг.

<u>Мобинг</u>

Това е много ефикасна тактика за сплашване и тормоз. На български се превежда като "групов тормоз". Среща се в повечето гимназии, офиси, университети, корпорации или сред работниците на физическия труд. На базата на клюките започва не само психическо малтретиране от страна на една група, но и разпространение на неща от личния живот на човека, следене чрез шпионки, странни позвънявания на вратата или по телефона. По телефона насилникът или мълчи уж „зловещо" или сплашва или лъже, че набюладава жертвата наоколо. Също така групово нападане на жертвата, осмиване, игнориране, причакване пред дома й, утвърждаване на нейна сметка, физическо насилие, снимане без разрешение, дори сексуален тормоз. Личният живот става обществено достояние, мнението на човека не се зачита, правят се опити да се заличи самоличността му, а когато успее да постигне някакъв минимален успех, то той се преписва на услугите на околните. Често се случва да го крадат, да чува подмятания по свой адрес. Разпращане на снимки по социалните мрежи, тормоз от хора с фалшив профил. Наблюдаван е като опитна мишка и най-малката грешка бива донасяне на по висше стоящ. Доказано е, че хора, станали жертва на мобинг, развиват депресии, ниско самочувствие и преживяват това, което са преживели жертвите на военни събития. В някои случаи може да сдобият с постравматичен стрес, а ако не отключат никое от гореспоменатите, се превръщат в нарцисисти. Мобингът съчетава психическия тормоз, интригите и ефектът на газената лампа, за който ще говорим по-долу.

<u>Игра на „доброто ченге", „лошото ченге"</u>

Често срещана в колективи , извършва се от двама партньори или приятели. Единият ви пресира, удря и какво ли не, когато неговият съучастник ви намигва приятелски и уж се „опитва" да смекчи действията на партньора си, като показва че „всъщност е на ваша страна". „Тя майка ти забрани да пиеш алкохол, ама ние тайно ще си купим, нали?" После, естествено отива и съобщава на майката, че жертвата „пие алкохол". Това вече граничи с интригата. Единият унижава, а другият помага. Зле Ви е? Едната част ще ви обвини, а

другата ще помогне чрез измислени от първата група способи.

<u>Той „иска“, „мисли“.</u>

Това са подсъзнателни внушения и мисли- Насилникът се явява нещо като четец на чуждите желания и мисли. Съобщава какво е мисленото на жертвата (дори това да не съвпада с реалността). Дори й „внушава“ какво искат, мислят или какво да чувстват на подсъзнателно и съзнателно ниво. Подсъзнателните съобщения в песни и анимационни филми са много добър пример. Целта е да се държи зрителят под контрол. Целта е обезличаване. Друг пример е: „Аз знам по-добре!

<u>Ефектът на газената лампа</u>

Изключително опасната манипулация, известна като „газлайтинг“. Името й идва от популярният филм от 1944-та година с участието на Ингрид Бергман. В него се разказва за манипулативен съпруг, който се опитва да влуди съпругата си чрез действия и думи. „Ефектът на газената лампа“ включва изопачаване на действителността, последвано от думите следните думи:“ Ти си измисляш“, “ Това не се е случило“, „Било е сън“, „Ти си луд“, „Изпадаш във филми“, „Филмираш се“, „Гледай по-позитивно на нещата“. Също така преместване на предмети и после отново слагане на мястото им; светване и изключване на лампи в стаята, докато жертвата не започне да се усъмнява във собствените си възприятия и чувства, странни позвънявания по вратата и телефона; шпионки по телефона, заради които лично полицията привиква нищо подозиращата жертва да пусне жалба, сплашвания по завоалиран начин, командване от равнопоставен, дори публичен линч Публичният линч представлява за цел трупа от хора да коментира жертвата пред нея и след като я е унижила да се опита да „помогне“ психически В крайна сметка целта е жертвата да се обърка до такава степен, че да преплете възприятията си, да се усъмни в здравия си разум и вместо да реагира да започва да човърка в себе си все повече и повече, за да разбере какво провокира двойнствената действителност. Накрая, не е изключено тя наистина да развие невротично разстройство или параноя. Това доста прилича на филм на ужасите, нали?

<u>Остракизъм и изолация</u>

Има се предвид пълното игнориране, дискриминация и изключване на даден индивид от обществото. Примери за това са съученици, които не говорят с даден съученик, колеги и съседи, подминаващи колега или съсед, обществените линчове и наказания, публичните процеси. Остракизмът означава обричането на един човек на изолация, срам, финансова мизерия и суицид. Например, жертви на остракизъм са хората със зависимости, болните от СПИН, пълните хора, религиозните хора, безработните лица, престъпниците, душевно болните и хората с характеропатии, умствено изостаналите, семействата на самоубиийците, леките жени, хомосексуалистите, проститутките. сираците и хората без деца, социално слабите или хора, които са се провинили публично. Примери за остракизъм са филми като „Жокерът“, „Малена“, „Четецът“. Известни случаи, например, когато семейството на „провинилия се“ публично е дискриминирано или жертвата е осмивана и унижавана дори на глобално ниво – казусите на Харви Уанстийн, Моника Люински, Кевин

Спейси, Бърни Мадоф, Тициана Кантоне, семействата на масови и серийни убийци, и т.н.

Хувъринг

Това е изключително примитивна, но често срещана практика. Хувърингът се прилага от , съпрузи, съпруги, любовници, както и непознати насилници. Това означава преследване на жертвата и обратното ѝ „всмукване“ във връзката. Насилникът се опитва отново да „впримчи“ жертвата с убеждения и заплахи, за да се върне тя или той обратно. Това е характерно за контрольорите. Характерен израз е „Това няма да се повтори“, след което насилникът продължава с домашното насилие, или психическото унижение, или изневерите. Това е по-характерно за мъжете.

Пранк

Пранк от английски означава „лоша шега“. Трябва да се прави разлика между чувството за хумор и обидата. Под „пранк“ се разбира наистина някоя груба шега, целяща да урони достойнството на жертвата. Обикновено се прави публично, за да има още по-голям ефект. Може да е изсипване на сок в чантата, подхвърляне на чужди предмети в сака – така познато от предгимназиалните години действия. На по-сериозно ниво насилникът може да поиска провокативна снимка или видео от жената/мъжа и мълниеносно да я разпространи. Тук пранкът доста се доближава до остракизма. Пранк се осъществява и в социалните мрежи – злобни и обиждащи коментари под постове и безобидни снимки. Изключително вреден подход, осъществяващ се от бивши партньори или съученици. Публично снимане, разпространение на лични снимки, интимни клипове, чатове и др. Целта отново е да се злепостави жертвата. Много често тя се самоубива, защото се стига до ефектът, който коментирахме по-горе: остракизма. Някои хакер атаки също са вид пранк.

Пикапер

Идва от английското „пикап“. Това са мъже, еквивалентни на жиголота, които посещават курсове и каучове, за да се научат как да съблазняват жените, за да вземат от тях някаква облага, финансова или друга. В общи линии, става въпрос за груби „играчи“, които действат, подобно на нарцисистите-абюзери.

Сексуален тормоз

Този вид тормоз е тема табу, но се оказва не само често срещан, но и разрушителен. Сексуалният тормоз може да бъде осъществен от познати на жертвата, нейни колеги, съседи, близки или шефове и дори от интимни партньори или доверени лица като лекари. Сексуалният тормоз причинява съмнения в собственото достойнство, способности, депресия, инсомния, влошаване на работата, страх или дори омраза към мъжете, постравматичен стрес, промяна на сексуалната ориентация. Той включва публични унизителни подмятания на страница във социалните мрежи, похотливи коментари, опипване, коментиране на фигурата и лицето на потърпевшата или коментари за нейния

сексуален живот. Често секс тормозът може да е групов.

Сталкинг

От английски „сталкинг“ означава „преследване“. „Сталкерът“ или „преследвачът“ е човек, който преследва своята жертва и е напълно обсебен от нея, подобно на маниака. Той я преследва, бомбандира със съобщения, позвънявания, писма, заплашва я, влиза с взлом в къщата й, причаква я след работа и т.н. Лека форма на сталкинг може да бъде и преследвач по улиците, който ви следи до определена територия, както и систематичният сексуален тормоз, при който насилниците знаят в колко часа и къде ще се появи жертвата.

Хакер атаки и кибер тормоз

Много хора, без да се известни личности, стават жертви на хакери, които влизат в техни профили, свалят техни снимки, разбиват паролите им или ги шантажират по някакъв начин. Извършителите невинаги действат с финансова умисъл – понякога зад действията стоят чисто и просто садистични мотиви.
Кибер тормозът е тормоз, който се осъществява посредством дигитални устройства и интернет. Начините, по които действа интернет абюзърът са най-различни: анонимни съобщения по телефон; обаждания от скрит или частен номер; комуникация с вас посредством фалшиви профили в социалните мрежи; съобщения и анонимни коментари с пранк (неприятна шега); разпространение на личен чат и на снимки без знанието ви; разпространение на лична информация (социалните мрежи могат да се използват като виртуален клюкарник); заплахи посредством всички гореспоменати начини; хакерска намеса – нахлуване в блогове, сайтове, ю туб канали, социални мрежи, всякакви профили, в компютъра ви. Често сме подложени на кибер тормоз и всъщност от всичките разновидности на този тормоз, единственото, което не ни е засегнало е хакерската намеса в социалните мрежи и компютъра.

Духуманизация

Това е най-опасният вид насилие. Прилаган от нарцисисти, социопати, психопати, серийни насилници, маниаци, сводници, дилъри, войници по време на война, надзиратели в затвори и лагери, съкилийници и диктатори. Става въпрос за следното: насилникът изключва всички човешки качества и характеристики у жертвата, принизявайки я до нивото на животно или нещо по-лошо: обект или предмет. По този начин абюзерът (насилникът) намира вътрешно оправдание за действията си, както и садистично удоволствие да прави каквото поиска с „предмета“. Например, нацистките офицери са дехуманизирали поробеното славянско население или затворниците в концентрационните лагери.

Опит за физическа саморазправа

Това е вече крайният вариант на тормоза изобщо. Извършителят обикновено е емоционално нестабилна личност, психопат или човек хора с ниска социална култура, но в никакъв случай не е задължително да е от ниските прослойки на обществото. Това се

бивши съпрузи, познати на жертвата или някакви врагове и конкуренти. Това е начинът на „действие на мафиотите“.

Всички гореизброени методи се извършват от злобни или душевно нестабилни хора. „Нормалните“ хора също се включват в играта – от страх и те да не бъдат „отлъчени“, подигравани, наранени, дори водени от садистичен стремеж. В съвременното общество няма публични екзекуции, затова на тяхно място са се появили филмите на ужаси, „блъскането във фитнеса“, порнографията, интригите, и саморазправите в онлайн пространството. В крайна сметка агресията трябва да се канализира по някакъв начин. Да се разграничи „нормалният“ от „ненормалният“е невъзможно. Защото първият толкова е заприличал на втория и защото просто самото ни общество е такова.

Какво е самоотлъчването? Това е, когато даден индивид, който е стигматизиран от обществото, бива принуден да се самоизолира и самоотлъчи, обричайки се на самотата, финасови затруднения. Този тип хора нямат подкрепа от никого и обикновено стават бездомници. Бездомниците са най-дискриминираните и невидими хора на света. Много хора се изолират в съвременния свят, защото се боят. И техните страхове не са неоснователни.

Никой не иска да бъде унижаван. Учени доказаха, че болката от унижението и изолацията са двете най-големи болки, които човек може да изпита на психическа основа.

Всеки иска да бъде уважаван. Но има една „дупка тук“. Всеки смята, че е „личност“, че е „уникален“. „Нарцистична“ култура, в която всички се конкурират, състезават и си „мерят“ постиженията. Наричаме хората, които търсят себе си „неудачници“, „жалващи се“. Презираме ги, а не виждаме как ние самите се представяме като „жертви“ и „многострадални Геновеви“. От страх да не ни осъдят. Осъждането! Най-страшната дума!

Всяка една религия: християнство, бузидъм, индуизъм, неопаганизъм, че дори шаманизмът, ни учи към уважение, състрадание и емпатия не само към всички хора, но дори и към растенията и животните. Емпатията изключвва умишлно навреждане на някого по какъвто и да е начин. Емпатията изключва пасивното гледане и безучастието! Ако някой се саморазрушава, не означава, че е „слаб“, а че не може да живее със собствената си „тъмнина“ и се стреми да достигне „светлината“. Не бива да водим за „пропаднал“ индивид жертвата- Този човек се опитва да се спаси, било чрез религи, или нещо друго. Защото хората не се делят на „умни“ и „глупави“, „слаби“ и „силни“. Ние не можем да се сърдим на глупавите хора, че са родени такива. Можем само да им простим. Но можем да се разсърдим на онези, които съсипват чужди животи, съдби и кариери. Които използват вашите умове, тела, финанси, репутация, вашето страдание, болка, вашите слабости, вашите силни страни, за да ви експлоатират, грабят, подиграват, изнасилват, петнят, влудяват, осакатяват, както и на техните пасивни съучастници – обществото. Хората се делят на „емпатични“ и „родени без емпатия“.

<u>Топ десет холандски филми</u>

Автори: Ния и Кремена Каменови

Европейското кино винаги се е отличавало със своята реалистичност, изящност и красота. За разлика от американското кино, холандският екшън е лишен от подобна динамичност. В сравнение с руските военни филми, тук се набляга не толкова на самите батални сцени, колкото на психологизма. Действието в нидерландските филми е по-забавено. Когато човек гледа холандски филм, сякаш се потапя в по-ретро атсмосфера, без това в действителност да е така.

Представяме ви десет холандски филма, които биха ви заинтригували!

1. Skin (II) (2008) – „Кожа“

Филмът „Кожа“ е историческа драма на режисьора Хенро Смитсън. Историята проследява живота на разочарован тинейджър, който се присъединява към банда неонацисти. В главната роля участва Робърт де Хуг (Robert de Hoog), един от най-талантливите холандски актьори. Той е номиниран за най-добрър изпълнител в „Skin“ и взима наградата „Златен телец“ (Gouden Kalf) от Нидерландският (Холандският) филмов фестивал.

„Skin“ е вдъхновен от истинска история. Става въпрос за шестнадесетгодишен син на баща-евреин, който баща е тежко травмиран от Втората световна война. От труден тийнейджър, младежът се превръща в

неонацист и убива тринадесетгодишно момче от Антилите (Карибският полуостров).

2. Soldaat van Oranje (1977)

„Оранжевият войник“, известен още като „За кралицата и отечеството“ (преводът на английски език), е дело на Пол Верховен – режисьорът на популярният еротичен трилър „Първичен инстинкт“, в който участва Шарън Стоун. Филмът е направен по романа „Soldaat van Oranje Omnibus: 1940-1945 - 1946-1980“, написан през 1998 г. от Ерик Хазелхоф Роелфзема. „Оранжевият войник“ е може би най-добрият филм на Верховен.

Името „Оранжевият войник“ не е случайно – оранжевият цвят, е най-предпочитаният цвят в Холандия.

Във филма се разказва как по време на Втората световна война холандски студенти се присъединяват към съпротивителното движение срещу германската окупация на Холандия през 1940 г. И тази история е вдъхновена от реални събития. Студентите са от Лайденския университет. В книгата, както и във филма, са показани преживяванията на самият Роелфзема по време на участието му във войната като част от антинацинсткото движение.

3. Assaut (1986) – „Нападението“

Историческата драма, чийто режисьор е Фонс Радемейкърс, разказва как холандски лекар, преследван от изтощителните детски спомени от Втората световна война, се бори да намери мир, докато прекарва живота си в

търсене на отговори за трагичната нощ, която го е оформила. „De Aanslag“, книгата по която е направен филмът, е написана от Хари Мюлиш, който има еврейска, германска и австрийска кръв.

Четиредесетгодишният лекар, се опитва да забрави мъчителните си спомени от детството – нощта, в която семейството му е убито, а самият той е арестуван и заведен в полицейския участък. Случайно, главният герой узнава повече подробности около това травмиращо събитие в живота си.

4. Vader en tijdperk (2000) – „Баща и дъщеря“

Анимационната драма от 8 минути е дело на режисьора Майкъл Дудок де Вит и в нея се разказва как баща се сбогува с малката си дъщеря. Времето минава и дъщерята преминава през живота възраст по възраст, но в нея винаги има дълбок копнеж по баща си.

В късометражния филм липсват диалози. Показано е как главната героиня си спомня как баща й отплава с лодка, за да не се върне никога повече. През отминаващите сезони и години тя пътува до едно и също място, за да чака завръщането му.

„Баща и дъщеря“ е типичен филмов жанр за холандците. Не само японците са известни със своите анимации – аниметата.

5. Oorlogswinter (2008) – „Военна зима“

Режисьорът Мартин Колховен, който е и един от тримата сценаристи на филма, създава поредната военна историческа драма. И този филм е на правен по литературна творба – тази на Ян Терлоу – „Военна зима“. Издаден през 1972 г., романът се основава на спомените на автора.

През януари 1945 г., в окупираната от германците Холандия, четиринадесетгодишен тийнейджър се включва в холандската съпротива, след като помага на ранен пилот на RAF (№322 холандска ескадрила на Кралските военновъздушни сили). Майкъл намира английския пилот Джак в горите на Дагдалер. Намерен е мъртъв германски войник, който очевидно е бил убит. Когато убиецът не е намерен, германците за отмъщение арестуват бащата на Майкъл. Сега Майкъл отчаяно се надява, че чичо му Бен ще освободи баща му... Когато войната е спечелена само няколко месеца по-късно, Майкъл е загубил невинността си и никога повече няма да бъде същият.

6. Flodder 3 (1995) – „Флодър“

Ето и една комедия в класацията – филмът на режисьора Дик Маас. Връщайки се от пътуването си в чужбина, семейство Флодър (буквално преведено – „багаж“) трябва да се срещне с хората от квартала, които се подготвят за 25-ата годишнина на Zonnedael (провинция Зут-Холандия). Това е третият филм от поредицата за асоциалното семейство Флодър.

И в трите поредици участва хървато-холанската модел, актриса и певица Татяна Шимич. Филмовите критици считат, че актьорът Коен ван Врайберге де Конинг прави този филм по-добър от „Флодър 1“ (1986) и „Флодър 2“(1992).

Създаден е сериал по филма – сериал, излъчван от 1993-та до 1998-ма година. След прекъдването му са направени първите две части на филма със същото заглавие. В действителност Flooder 3 е базиран не на първите два филма, а на сериала.

7. In Oranje (2004) – „В оранжево“

Филмът на Йорам Лурсен представя образа на единасетодишният талантлив футболист Ремко, който има една голяма мечта: да бъде избран за националния отбор до 12 години. Баща му Ерик го тренира и всичко изглежда върви добре, докато Ерик внезапно умира. Ремко и майка му Силвия са шокирани. Ремко продължава да работи, за да изпълни мечтата си, за която му помагат приятелите му от отбора Ан и Уинстън, както и бабата на последния.

8. Abeltje (1998) – „Абелтье“

Приключенският филм на Бен Сомборгаат е твърде ексцентричен.

Ученикът Абел (на нидерландски - Абелтье) е жертва на гадната шега на Лора, но е обвинен случайно и реагира прекалено. Майка му го оттегля от училище и му наема интересна работа. Абелтье започва работа като асансьор в голям универсален магазин, открит в неговото село. Той е мечтател и се чуди за какво служи зеленото копче в горната част на асансьора. С хората в асансьора му, Лора, учител по пеене и продавач на нафталин, той е изстрелян през покрива на универсалния магазин, без да контролира асансьора или да знае къде ще се озоват. В крайна сметка те стигта до Манхатън. Там той е оплетен от богата жена, която прилича на майка му и чийто син Джони, е отдавна изчезнал.

Когато полицейският хеликоптер идва да изтегли обратно кабината на асансьора, холандците се връщат вътре. Той ги отвежда до латиноамериканска страна, наречена Перугона.

9. De tasjesdief (1995) – „Крадецът на портмоне“

По романа на писталеката Мике ван Хофт, Мария Питърс създава филмът „Крадецът на портмоне“ .

Алекс е много близък с възрастната си баба, отчасти защото заетите му родители изглежда имат малко или никакво време за него. Един ден той изненадва две момчета от неговото училище, които влизат в къщата й. Той е шокиран да я намери вързана вътре - те са я ограбили! Алекс се заклева да пази тайна за случилото се, тъй като баба му се притеснява, че дъщеря й ще я сметне за смахната. Тази тайна вкарва Алекс в неприятности, тъй двете момчета го причакват на улицата и го тормозят, за да се превърне в „крадец

на чанти“ (tasjesdief) за тях, ограбвайки стари дами. В крайна сметка Алекс успява да се справи с тази ситуация.

10. Ciske de Rat (2004) - „Сиске де Рат“

„Сиске де Рат“ е създаден от режисьора Гуидо Питърс. Историята разказва за беден единадест-годишен ученик със златно сърце, който израства в Амстердам през 30-те години на миналия век. Мелодрамата е базирана на трилогията на Пит Бакър от 1929 г., в която се разказва за момчето, което не може да се образова, постоянно понася несправедливости от училище, социални работници, но преди всичко от егоистичната си майка. Фатално събитие най-накрая го вкарва в реформаторско училище.

Германско-холандската копродукция (оригиналната версия на филма) печели „Сребърен лъв“ във Венеция през 1955 г., дори преди холандската си премиера. Вторият римейк е създаден през 1984 г.

„Ik voel me zo verdomd alleen“. „Чувствам се толкова проклет самотен“, казва Сиске във филма.

Според нас, филмите от топ класациите наблягат повече на жанра трилър и военно-историческа тематика, което не е чудно, тъй като холандците носят емоционална травма от Втората световна война, защото, за разлика от повечето страни в Европа, са стояли настрана от Първата световна война, а и през XIX в. са водели по-скоро мирен живот. Повече от 100 години без сериозни военни действия, Холандия не очаква, че ще бъде въведена в

подобен ужас през XX – ти век. Неслучайно, в част от филмите се набляга на спомените на оцелелите от Войната и вече пораснали деца. Изобщо темата за бедните и борбените деца и младежи, силно присъства в холандското кино. Липсва преекспонираността на представения в доста от американските филми бляскъв живот. Нидерландското кино е по-натуралистично и без зрителят да се усети, вече е вкаран в драматичната ситуация от дадения филм.

Функции на Еленската базилика от IV-VI в.

Автор: Ния Каменова

ноември 2018 г.

Безспорно, Еленската базилика от IV-VI в. в Пирдопско, част от манастирски комплекс, тоест, изпълнявала е ролята на католикон. Първо, към това ме навеждат откритите гробове във вътрешността на храма. Освен това градежът и строителната техника говорят, че става въпрос за представителна култова сграда, център на духовен комплекс.

Въпросът за предназначението на комплекса, и дали въобще става дума за манастир, е излишен. Смятам, че това е бил манастир (вероятно киновиален) с базилика, престрояванa няколко пъти, а не просто култов обект, или убежище, както твърди В. Динчев. Съвсем естествена е била защитната ограда, двойно удебелена, построена около базиликата, предпазваща храма от нашествия и набези. По-долу ще изведа няколко аргумента, които, според мен, защитават тезата, че комплексът е представлявал именно манастир.

Гореспоменатите гробове от третата категория са открити, както, вече казахме, във вътрешността на църквата, и датират, предполага Мутафчиев, още от времето, когато храмът се е използвал. Няма никаква логика да се погребват било жителите на близкото село, било някой друг, във или край една обикновена, макар и монументална по своя вид и градеж, църква. Най-вероятно в тези гробове са погребвани монаси, обитавали обителта през определен период от време. Другите две категории гробове датират от по-късни епохи, когато църквата е била вече разрушена, затова може би става въпрос за някаква вече установена приемственост или традиция, но кои са били погребаните в тях, няма как

да предположа. Мутафчиев смята, че става въпрос за погребвани мъртъвци от селото, но впредвид малкият брой на погребаните, подобна хипотеза ми се вижда неиздържана. Не изключвам възможността погребаните да са убити хора, бягащи при турските или нечии други набези.

Второ, фактът, че масивната по размери и дебелина ограда, образува около църквата просторен двор. Също така, както споменахме по-горе, в двора се е влизало през две врати, като втората врата е извеждала към стръмния дол на реката, към която вероятно се е слизало по стъпала. В никакъв случай не считам, че вторият вход е представлявал нещо като „авариен изход“, откъдето да излиза укриващото се население, а по-скоро е бил използван от братята-монаси за битови дейности, свързани именно с реката. Близостта на двете врати съответно до югозападната и североизточната кула също не е случайна.

Вярно е, че никакви постройки, които могат да свидетелстват за манастирски сгради или за монашески общежития (в това число и за скрипториум) в рамките на самата ограда, не са открити. Но все пак Мутафчиев отбелязва, че горните етажи на четирите кули са могли да бъдат приспособени за тази цел. Впредвид дебелината на стените – от 1, 8 до 2 м., на места с двойно удебеление (до 4 м.) – и височината на северната сетна (10 м.) спокойно позволява съществуването на приземните етажи, които са можели да служат за складови помещения, а горните за общежитийни такива.

Динчев посочва, че при някои укрепени постройки дебелината на стените наистина позволява съществуването на приземни етажи (Динчев 2006, 18).

Освен това, близкото селище е разполагало с двете градища над реката, служещи за защита, а самото селище е било обслужвано и от неразкритата църква „Св. Тодор“, която, навярно, също е била оградена (Мутафчиев 1973, 448).

В такъв случай нуждата от втора такава църква автоматично отпада. Еленската базилика не е била разположена до голямо селище, или такова със статут на полуградско, така че населението, което едва ли е било с огромна численост, не се е нуждаело от мащабен храм за убежище в случай на опасност.

Култовият обект при Орландовци, за когото литературните източници дават различни предположения относно предназначението му, всъщност е манастирски комплекс с еднокорабна църква с апсида, а за защита е издигнат квадрибург с площ около 0,1 ha. Манастирът е тип coenobium, т.е., киновиален манастир. Отличителен белег

на по-малките манастири от този тип са оградната стена, вътрешният двор, и наподобяването им на военни крепости. В близост до Serdica има друг интересен обект, този в кв. Лозенец. Виждаме укрепен комплекс с трикорабна християнска базилика и ъглови кули (Динчев 2006, 47- 48).

Предназначението на убежищата е да осигурят временно подслон и закрила на население, чието постоянно местообиталище е другаде. Епизодичното използване предполага строителство и поддръжка с възможно минималните разходи на труд и средства. Наличието при даден обект на солидно градена фортификационна система, на значителни обществени постройки от един ли друг вид или на развита домакинска субструктура е указание за постоянната му обитаемост, тоест, за непринадлежността му към същинските убежища, смята Динчев (Динчев 2006, 46).

Ако става въпрос за църква-убежище, макар и епизодично обитаемо, а не за манастир, защо никъде не са разкрити складове за зърно, храна, и други припаси, отговарящи на нуждите на укриващото се население? Засега е открита една глинена делва, но не е ясно дали тя е от периода на съществуването на обекта, или от по-късно; навярно тази делва отново е обслужвала битовите нужди на монасите. Долиуми и питоси не са намерени.

В. Динчев споменава, че много от крепостните кули са изпълнявали ролята на хореуми, но тези в укреплението при Еленския манастир не показват наличието на подобни данни (Динчев 2006 , 20).

Нужно е да се отбележи, че югозападно от самия комплекс, се открояват очертания на зидове – останки от някогашни постройки. Из насипа на цялото заемано пространство, върху което са разположени развалините, са изровени голямо количество животински кости, рога от диви кози и елени, зъби и челюсти от глигани. Това е свързано с една от легендите за самата църква, а именно, че всяка година тук за празника на храма, един елен, слизащ от планината, е бил пренасян в жертва. Забележително е, че в легендата се споменава изрично за калугери, т.е., монаси (Мутафчиев 1973, 447-450).

Тук изникват няколко въпроса – за какво са служили тези постройки и кога са били построени? Ако са били монашески общежития, защо са разположени извън оградата? Каква роля са изпълнявали животните, чиито кости са разкрити в насипа? Смятам, че това са дивите елени и глигани, ловувани от монасите, за да последните да си осигурят препитанието, а не жертвен дивеч. Възможно ли е да са били одомашени и отглеждани? Липсват следи от стопански сгради, ако кози или овчи стада са отглеждани в

кошари, които са нетрайни. Животните е възможно да се отглеждани извън манастира, в ливадите край реката. Наистина, следи от каквито и да било манастирски помещения не са открити: нито магерница, нито трапезария, но е възможно те да са били ситуирани на мястото, където са открити тези кости, въпреки, че керамика (трапезна или кухненска, изобщо не е намерена). Остава неразрешен и въпросът за откритите железни предмети, оръдия на труда, сечива, накити и оръжия: ножицата, дръжки на котли, върхове на копия, стрели, длета, вретена, делва, бронзовият пръстен и бронзовата гривна. Какво е било предназначението им? Едновременни ли са; били са донесени тук по-късно, или свидетелстват за постоянното присъствие на живот в рамките на укрепеното пространство? Приемам второто за по-вероятно; ако предположим, че при бягство населението се е укривало тук, заедно с покъщината и оръжията си, не е ли по-логично количеството на откритите предмети да е по-голямо? Съвсем естествено е било самите монаси да са въоръжени. Не изключвам възможността да се е развивала занаятчийска дейност. Не става ясно защо именно тук са открити монетите от по-късно време. Ако се приемат преданията като опорен пункт, то следва, че укрепеният обект е действително манастир, при това използван чак до XIV век или поне до по-късни епохи, за което свидетелстват откритите монети и късните погребения.

Химерата Украйна

Нека започнем това есе с предисловие. Както може би са запознати доста от нашите читатели в блога Le partigiane, имаме една единствена публикация относно геополитиката – „Минало и съвременност“, която е написана в началото (януари) на далечната 2016 г. Нека вметнем, че от както тогава систематизирахме идеите си относно световната политика, съвременния режим на управление и направихме паралел между съвременните тенденции в политиката и подобните събития през миналите векове, не сме изразявали политическа позиция. Сега не смятаме да го правим. Защото отдавна това не е в сферата на интересите ни. Не искаме да се занимаваме с военния конфликт между Русия и Украйна. Съзнаваме, че би трябвало да изразим някаква позиция, тъй като този конфликт може да прерасне в Трета световна война…но нека не гледаме толкова далече в бъдещето. Просто искаме да обърнем внимание на миналото, така както го виждаме ние.

Нека започнем с малко предистория. Лужицката култура от края на Късен бронз до началото на Ранно желязо (XIII-IV пр. н. е.) е разпространена на територията на днешните Германия, Полша, Чехия, Белорусия и Украйна. Стига до бреговете и на Балтийско море. Нейни носители са протославянските и протобалтските (балтийски) племена. Ако тези племена нямаха сходство и кръвна близост помежду си, нямаше да се обединят в една култура. Защото в археологията под култура се има предвид комплекс от археологически паметници, които характеризират развитието на даден географски район в определен период от време. А щом в комплекса има сходни паметници, това означава, че между славяни и балти (дн. естонци, латвийци и литовци) има близка връзка. Културата е кръстена на областта Нижняя Лужица в Източна Германия (Бранденбург и Саксония). От това следва, че и на територията на тази част на Германия е имало славянски племена. Вярно е, че в състава на културата освен славяните венети, са влизали и протогермански племена. Но предвид факта, че основните й характеристики са със славянски произход, може да предположим кое е било преобладаващото население. Жилищата тип градища, кремацията в урни и дървените сечива доказват славянския произход на културата.

Между р. Одер, Балтийско море и р. Елба са живеели лужиците – славянски племена. В края на VIII в. сл. н. е. франкският император Карл Велики предприема поход през Елба към Одер. Той изтиква лютичите от Полабските земи към изток. Голяма част от историците до началото на 20 в. са считали, че произходът на Литва и Латвия е от народа лютвичи, наречени още „литвы“.

Полабските славяни, в това число и венетите, са изтикани на изток или претопени от германските племена. Няма как населението на Лужицката култура изведнъж просто така да „изчезне“ и на негово място да се появят германските племена. А както знаем германските, английските и саксонските племена идват от Скандинавието и са близки родственици. Докато славяните се намират в северна Европа, доста по на юг от скандинавците, точно под Балтийско море.

В руския средновековен източник „Повесть временньх лет“ се разказва, че: „В година 6390 (882) Олег тръгна на поход, като събра много войски – варяги, словени, мери, веси, кривичи, и дойде до Смоленкс (Западна Русия, близо до дн. Украйна) с кривичите и завзе града.“. Малко по-нататък пише: „И Олег се установи да князува в Киев и каза: „Той ще бъде майка на руските градове.“. В друг откъс историята продължава: „В година 6391 (883) Олег започна да воюва с древляните, победи ги и им наложи данък.“.

Както знаем и от българската история, обединението на славянските племена е нещо обичайно при формирането на славянска държава. За пример можем да посочим обединението на славянските племена в територията между р. Дунав и Стара планина – Съюзът на седемте славянски племена. Но защо всички тези племена ще се опитват да покорят други местни племена, в това число и гореспоменатите древляни?

Древляните са наследници на племената от Пражко-Карчагската култура, която през IV в. сл. н. е. до VI в. сл. н. е., е разпространена на територията на Северозападна Украйна и Чехия, между реките Одер и Елба. Едва през VI в. културата се разпространява на територията на Централна Полша и Южна Украйна. Вярно е, че една от културите на чиято основа

възниква Пражко-Карчагската е Пшеворската, чийто епоним е селището Пшеворск в Южна Полша. Но е вярно също така, че основното население на Пражко-Карчагската култура са с поляните, белите хървати, драговичите и сърбите. Тук в никакъв случай не можем да говорим за конфликт между полски (част от западните племена) и източните (руските).

Олег се счита за първият владетел на Киевска Рус. В края на IX в. по поречието на р. Днепър той създава първата руска държава – Киевска Рус. След смъртта на Олег, през 879 г. на власт идва Рюрик, който пристига от Новгород, влиза в Киев и обединява двата града през 882 г. Ако Киевската държава беше украинска, как така от един от най-северозападните руски градове и областта на Киев ще се обединят? Едва ли предполагаемите „украински“ племена ще имат интерес да обединят южните си земи с русите от северозапада.

Следват владетелите княз Игор, княз Светослав (945-927), Ярослав Мъдри (1019-1054), чието князуване се определя като кулминация в развитието на средновековен Киев; поделянето на княжеството между Ярослав и брат му Мстислав през 1026 г. През 1169 г., един от претендентите за престола, княз Андрей Боголюбски от Ростово (Суздалското княжество, дн. Украйна) опожарява Киев. Той премества столицата в гр. Владимир и си осигурява титлата Велик княз. Действията му допринасят за упадъка на Киев. Закрепостяването на селяните, промяна на търговските пътища, германското влияние над градовете Смоленск и Новгород, безбройните войни на югоизток срещу народите, населяващи степите (първоначално срещу хазарите, после срещу печенегите, а след това и срещу половците). Накрая идват монголите, за да нанесат последен удар. Новите княжества от южните територии се обединяват в руската държава при Иван Грозни. 1547 година се счита за

началото на обединената руска държава. Ако тези държави бяха украински, в промеждутъка от XII-XVI в. все щяха да се обединят под управлението на някой славянски владетел, който да е украински. Както е известно украинците са смесено население от славяни (поляци и руснаци), тюркски племена, остатъци от хазарски племена и няма как да има украински държави, при положение, че по него време всички тези народности не са били обединени и смесени. Да не говорим, че пълно сливане на тези народности няма и до ден днешен, за да говорим за украинска народност.

Както виждаме от предоставените факти опожаряването на Киев е един от многото фактори за края на Киевска Рус и нейното разпокъсване. И не е най-същественият. Първата руска държава, която всъщност е първата държава на територията на днешна Украйна, просъществува от втората половина на IX в. до втората половина на XII. Това са три века, в които тези земи са руски – руска власт, руска аристокрация и основно руско население. Тоест още от самото създаване на Киев – град безспорно основан от руски славянски владетел – обединяването на славянските племена на тази територия не е (то е и странно да дадем това определение, предвид историческите факти), но…украинско дело.

През XII в. кръстоносците нахлуват в Прибалтика и Северозападна Русия. Те са подкрепяни от римския папа и от германския император Фридрих II Хохенщауфен. В похода участват немски, датски и норвежки рицари. За завоюването на земите на естите (угро-фински племена) и латвите (балтийски племена със славянски произход, както обяснихме по-горе) е създаден рицарският Орден на меченосците. Както знаем целта на създаването на рицарските ордени и разпространението на кръстоносците в

Западна Европа е с цел да се завоюват и ограбват чужди земи – Балкани, Близък Изток – в случая Русия. Тевтонският орден е създаден с цел да се завоюват Литва и южноруските земи. Самият Тевтонски орден пристига тук през 1226 г. от Сирия, където е основан през 1198 г. През 1237 г. мечоносците се обединяват с тевтонците, образувайки Ливонския орден.

Както стана ясно от по-горе Новгород и околностите му, включително и град Псков са славянски. Новгород защитава руските земи от външните агресори като шведите. Княз Александър (1252-1263) побеждава шведите при р. Нева на 15 юни 1240 г. и става Велик княз на Русия. Той трябва да се справи и с още нападения от страна на западните народи – тевтонските рицари, финските племена, германските народности. Тевтонските рицари си поставят за цел да германизират славянското население в тази част на Русия. Германското нападение води до изтребването на балтийските славяни и покоряване на руските земи в Литва, Латвия и Естония.

Втората важна победа на Александър Невски се състои на 5 април 1242 г. върху леда на Чудското езеро в Естония. Заради местоположението на битката, тя става известна в руската история като „Ледовое побоище“. От една страна са жителите на градовете Владимир и Новгород под ръководството на Невски, а от друга са рицарите на Ливонския орден, който в крайна сметка е разгромен.

Териториите на Волиния и Галиция – югозападни руски земи – достигат до Белорусия, Полша и Украйна. Град Галич е седалище на Галиция, а град Владимир – на Волиния. За власт в Галиция воюват руснаци, от една страна и поляци, от друга. През XII век Галиция е управлявана от Ярослав

Осмомисъл. При княз Роман двете югозападни територии са обединени. Той предприема поход срещу унгарци, половци, литовци. От 1221 до 1264 г. Волиния е управлявана от сина на Роман, Даниел. Той основава град Лвов, който заменя Киев като търговски център. След смъртта на сина му Лъв, териториите на Волиния и Галиция залязват.

Що се отнася до североизточните руски земи, неговите водещи средища са Ростов и Суздал. През 1169 г. владетелят на това княжество Андрей Боголюбски опустошава Киев. Обявява се за Велик княз и пренася столицата в град Владимир. След него на власт идва брат му Всеволод III. Той управлява до смъртта си през 1212 г. Монголското нашествие нанася зашеметяващ удар върху североизточните руски земи. Юрий, син на Всеволод III загива в битка, а руската войска е унищожена. След падането на Русия под властта на Златната орда на монголите североизточните княжества запазват известна самостоятелност. След смъртта на Всеволод III Владимиро – Суздалското княжество е разделено на пет княжества.

Знаем, че Тевтонския, както и Ливонския орден имат претенции към тогавашните руски земи. Те завладяват Литва, Латвия и Прибалтика. Знаем, че Александър Невски разбива шведите и католическите ордени. Освобождава Псков, Изборск и други градове. С Ледената битка и битката при Чудското езеро, той получава пълна победа и провокира освободителната война в Прибалтика.

Защо обаче руският владетел Иван III предприема поход срещу Новгород? След договора от 1456 г. в Новгород болярската групировка, водена от рода Борецки се обръща за помощ към Литва. Много скоро

властите в Новгород отказват да признаят за суверен Иван III и отново се обръщат за помощ към Литва. Обсаденият от Иван III град се предава. Претенциите на руския владетел са към цялото наследство на Киевската държава. Литовското княжество обаче, също се очертава като един от наследниците на Киев. Във войната между Литва и Русия от 1500 г. русите печелят битката по брега на р. Ведроша. През 1503 г. войната е окончателно прекратена – Москва успява да защити Псковското княжество от Ливонския орден.

Жечпосполита има претенции към Украйна през цялото време. Тази изкуствено създадена държава включва кралство Полша и балтийското Литовско княжество. Тъй като Полша предявява претенции към Украйна, Литва не остава по-назад. Освен, че се опитва да се представи за наследник на южните руски земи (защо ли, при положение, че Киев не е управлявана нито от полски, нито от латвийски владетели), Литва се опитва да завладее и западни територии от Русия. Още през 1547 г. Жеч Посполита желае надмощие в Украйна, затова принизява цар Иван Грозни за „московски княз“.

Иван IV Грозни води война с Ливонски орден. През 1578 г. поляците предприемат офанзива в Южна Ливония. На следващата година те превземат Полоцк и Великие Луга, но въпреки ожесточеното сражение не успяват да превземат Псков. От своя страна шведите разбиват руската войска при Венден.

Според договорите от 1528 г. с Полша и 1583 г. с Швеция, Русия е принудена да се откаже от всички територии, завоювани през първия период на войната и дори да отстъпи няколко крепости на шведите.

Есента на 1610 г. е съдбоносна, защото шведите обявяват война на русите. Поляците превземат Смоленск и нападат Кремъл. Тогава на сцената се появява нов претендент за руския престол – ЛъжеДимитрий. Както виждаме, и поляци, и шведи предявяват претенции към руските земи. Това не напомня ли на Втората Световна Война, когато немците нападат СССР, а СССР воюва с Полша и Япония? Колелото се върти, както се казва, а историята се повтаря. Като отваряме дума за Полша, нека споменем и един факт, който може би не е толкова известен. Крепостното право в Полша се сформира юридически в средата на XVI в. Според доста историци полските селяни са в най-тежко положение сред селяните в Европа. Крепостниците там са наричани и обидно с думата „билдо“, т. е. „добитък“. Положението им е по-зле, отколкото при руското крепостничество.

Поляците не веднъж се опитват да покатоличат руснаците. Лев Гумильов разказва за това как немците и поляците са се отнесли към руското население след т. нар. Столбовския мир. От 1618 г. западните руски земи са присъединени към Полша и Швеция. Това са Смоленск, Литва и част от Латвия. Пред руското население там било наложено следното условие: да приемат католицизма. В крайна сметка, по-голяма част от населението запазва православната си вяра.

Но нека се върнем отново към Украйна. Според Любленската уния от 1569 г., обединила Полша и Литва в една държава – Жечпосполита

(Речпосполита), в нея също така са включени Белорусия и по-голяма част от Украйна.

През 1684 г. за хетман на Запорожката Сеч (казашките крепости на територията на дн. Украйна) е избран Богдан Хмелницки. Бащата на Хмелницки е казашки старшина (казаците са най-военизираното руско население). Полската шляхта (полските благородници) се опитват да премахнат Б. Хмелницки от политическата арена. Хмелницки вдига въстание срещу полското правителство и се обявява за съюз с Русия. През пролетта на 1648 г. войската на Хмелницки излиза от територията на Запорожката сеч. След редица победи, Хмелницки тържествено влиза в Киев през декември. След битката при Зборов, където поляците търпят още поражения, полското правителство е принудено да сключи Зборовския мир от 1649 г. Жечпосполита (общо казано полската държава) признава Хмелницки за „хетман на Украйна“, т. е. за командващ армията там. Русия признава властта на хетмана, местните съдилища и другите органи на властта, формирали се по време на освободителната война.

Полското правителство е принудено да сключи Зборовския мир. Жечпосполита признава Хмелницки за хетман на Украйна. Под негово автономно управление преминават три воеводства: Киевско, Черниговско и Брацлавско. На служба в трите воеводства могат да се назначат само православни. Управлението на хетмана е автономно – Украйна е част от Русия.

Интересно защо населението на територията на днешна Украйна се е освободило от Полша и се е присъединило към Русия? Защо е поискало

помощта на Русия и я е възприело като освободителка? Очевидно това население не е било доброволно присъединено към Жечпосполита, тъй като се е наложило да въстава срещу нея. Също така, ако не беше с руско самосъзнание едва ли щеше да се постави под влиянието на руската държава, вместо да се отдели самостоятелно.

В последвалата руско-полска война, руските войски превземат Смоленск, Белорусия и Литва. Защо не превземат самата Полша? По пътя на логиката победената страна трябва да бъде присъединена към териториите на победителя. Но Руската държава не се стреми към завладяването на чужди земи, а към приобщаването на бивши свои.

Но какво става по-нататък? Украинските земи започват да се люшкат ту към Полша, ту към Русия. Новият хетман Виговски се съюзява с Полша. Следващият – Юрий Хмелницки сключва мир с Москва, но скоро преминава към страната на Полша. Следващият хетман – Брюховецки – също се бори за отделянето на днешните украински територии от Русия, но е убит от казаците. Той бил върл популист. Защо е убит Брюховецки? Той изменил на Москва и започнал въстание срещу нея. Руско-полската война завършва с Андрусовското примирие от 1667 г. Русия се отказва от Белорусия, но запазва Смоленск и Левобрежна Украйна.

Както виждаме поляците нападат Русия на два „фронта“. Единият е от запад, заедно с шведите, а другият към Украйна. Защо всъщност се получава така? Защото поляците се възползват от съюза с шведите, а през това време желаят пряко нахлуване в Украйна.

Редно е да се отбележи, че Жечпосполита е държава, включваща в себе си Полша и Литовското княжество. Нищо чудно, че именно Литва проявява претенции към украинските земи, безпочвени и дори налудничави. Полша отива още по далеч, когато през XX век Йозеф Пилсудски заявява открито, че мечтае за обединение на Украйна, Беларус, Полша, но това е нормално, имайки предвид неговите националистически възгледи.

Откъде идва тази неприязън на Полша към Русия, една твърде близка страна? От разминаването във вярата и противопоставянето на католици-православни? Би било логично поляците и чехите да изпитват по-скоро омраза към немците, които ги асимилират и обезличават. Причините са твърде много, за да бъдат разисквани тук, но е ясно със сигурност: Украйна е една от тях. На първо място стоят споровете между Полша и Русия за територии, още повече, че и Русия и Жечпосполита са двете държави, които са най-големи териториално в Източна Европа. Но главната причина са различията в религията и германското влияние в Полша. Като всички католици, поляците са фанатични и със съзнанието, че народите с различни религии са врагове, които трябва да бъдат асимилирани. Освен това народите под западноевропейско влияние намразват близките си народи, тъй като приемат политическите идеологии на държавата, която се опитва да ги асимилира.

Нека мимоходом споменем Полтавската битка. Това събитие се случва по времето на Петър Велики. Тя е част от войната между Швеция и Русия. Петър разгромява войските на Карл XII край Полтава. Много шведи са пленени от руснаците. След Полтава царят се насочва към Прибалтика.

Завзема Виборг и Рива. След този развой, Полша застава на страната на Русия, както и Прусия. Ето че не винаги двете страни са били врагове.

На 30 август 1721 г. Швеция подписва Нищатския договор с Русия. Според постановленията на този договор Литвония, която изведнъж получава немското име Лифландия и Естония (отново с германизирано име – Естландия), Ингермарландия, част от Карелия са загубени от русите. Русия връща на Швеция част от Финландия, но получава т. нар. Балтийски провинции. Но за Русия е по-важно, че получава т. нар. Балтийски провинции. Освен тях Русия взима и югоизточните фински земи, разположени стратегически около Санкт-Петербург и Финския залив. Завладяването и запазването на крепостта Вибург позволява на Русия да контролира финския залив.

Да, тези земи имат стратегическо и военно значение за Русия. Но защо Петър I ще създава новата столица – Санкт-Петербург толкова на запад? Може би, защото е искал да утвърди присъствието си на територия, която често попада в земи на различни държави. Но той не би направи това необмислено, ако не е знаел, че има военните ресурси да се защити и напълно да утвърди властта си там.

Всеки има право на възгледи и мнение. Но не можем да оспорим исторически факти и да казваме на черното бяло и на бялото – черно. До тук всичко говори, че съвременните украински територии (не е случайно, че Украйна означава „покрайнина“), както и белоруските са изконно руски и

такива понятия като „Беларус“, „Украйна“ са просто измислени, както са измислени тези държавни формирования след разпада на СССР. Нима е случайно, че първата руска държавност възниква на територията на Украйна, и носи името „ Киевска Рус“? Та нали оттам тръгва всичко!

Нас не ни вълнува конфликта Русия - Украйна. По-важно е друго: какво говорят историческите факти. А те говорят красноречиво. Въпреки огромното количество полско, татарско и еврейско население в Украйна, откъдето идват и смесения език и смесеното самосъзнание, не може да се отрече, че и Беларус и Украйна са рускоговорящи, православни. Нека си припомним Чехословакия и разделянето ѝ на две държави: Чехия и Словакия. Или изкуствено създадената Швейцария. Тя събира в себе си три конгломерата: италиански, френски и немски. Но съществува ли швейцарска народност? На практика, не. Да отречем руския произход на Украйна, е като да отречем руския произход на „украинските“ писатели Гогол, Чехов, Булгаков, Шолохов. Те са руски класици, не украински! Нека не предаваме паметта на Гогол и на гениалната му творба „Тарас Булба“. Нека не забравяме за героизма на „украинците“ през Втората Световна Война; за Севастопол, Людмила Павличенко или мъчениците от „Млада Гвардия“. Всички те действаха, живяха и умряха като руснаци. Носят руски имена, покръстени са в православна вяра и говорят на руски – езикът, на който Чехов и Гогол са творили.

Варна, 30-31 октомври 2022